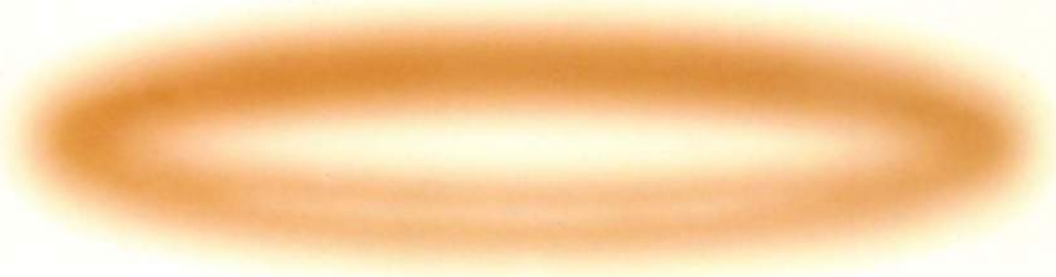

Mediamatic

Vol 8#4 ‡ The **Religion** Issue

Including: **Idea-ON>!** CD-rom

Idea-ON>!

Database of Experience 1992-94

Idea-ON>! is a manifestation of fragments of personal reality in what appears to be a living, breathing world. This approach to multimedia rejects traditional flat user interface design, and offers the user many different forms of engagement through four new realities, each prototyping different aesthetic, structural and communication-based approaches to virtual space. It is interactivity for interactivity's sake, experimentation with what is possible, experience-based as opposed to information-based. Things may happen without user interaction, more obscure exploration may be required to find hidden places, or responses given by the objects and beings will vary, often following a surreal kind of logic.

Visiting the Idea-ON>! world can be likened to visiting a sacred site where spirits and myths reside. The information space inside the computer becomes a dreaming or meditational space, a manifestation of the subconscious where the objective contents of thoughts are stored for others to explore and experience. Similar to the way pre-linguistic societies would have a shared body of myths and legends which made up their perception of the universe, a world like Idea-ON>! jumbles together elements of popular culture and virtual language. The end result is a prototype of a dreamlike, surreal, communal cyberspace in which the perception of synthetic media reality is reconstructed/mutated.

Each Idea-ON>! world has a unique set of digital agents and creatures who often form an integral part of the interface. These creatures and forms are often intended to represent information structures or ideas in each world, and most forms will contain some message, sound, or further interaction inside their bodies. An overview

◀ ◀ ◀ of the five worlds represented in Idea-ON>!, outlining themes and structures, is given on the opposite page.

(P)Reviews

Nu On-Line! Mediamatic's befaamde Kunst en Media Kalender gaat on-line als onderdeel van (P)Reviews, een nieuw hoogtepunt op de Mediamatic WWWeb-site. ■ (Cyber)Ziek en Doodmoe van het vinden van vooruitblikken op evenementen van afgelopen jaar, of het volgen van veelbelovende links naar al langverdwenen sites? Let op! Mediamatic's (P)Reviews is onze wekelijks vernieuwde sectie met een uitgebreide kalender, met zoekfunctie, over Kunst- en Media-manifestaties, aangevuld met extra informatie en links naar gerelateerde Websites. ■ Maar er is meer! Als tegenhanger van de kalender presenteert (P)Reviews een groeiende verzameling pre- en reviews van boeken, CD-ROM's, websites, tentoonstellingen, festivals en conferenties. (P)Reviews is een 'must read' voor media-kenners. ■ Wij willen dat! u ons helpt de (P)Reviews bij te houden dus stuur ons uw pers-materiaal, recensieexemplaren, recensies en uw commentaar. Naar een goede conferentie geweest? (of een hele slechte), het summum in webdesign gezien? of in MultiMedia, laat het ons weten. (P)Reviews@mediamatic.nl ■ (P)Reviews, een nieuwe bookmark **sensatie!** ■

Now On-Line! Mediamatic's (in)famous Art and Media Calendar goes on-line as part of (P)Reviews, a new feature on the Mediamatic WWWeb-site. ■ (Cyber)Sick and Tired of finding preview information on last years events, or following promising links to sites long gone? Check out! Mediamatic's (P)Reviews, our weekly updated section containing an extensive, searchable diary on Art- and Media-related Events, supplemented by extra information and links to related Web-sites. ■ But there's more! As a counterpart to the Diary (P)Reviews presents a growing collection pre- and reviews on books, CD-ROM's, websites, exhibitions, festivals and conferences. (P)Reviews is a must read for the media literate. ■ We want you! to help us maintain the (P)Reviews, so we welcome your press-material, reviewcopies, your comments and reviews. Been to a good conference? (or a really bad one), seen the ultimate in Webdesign? or MultiMedia, let us know. (P)Reviews@mediamatic.nl ■ (P)Reviews, your new bookmark **spectacular!** ■

URL: www.mediamic.nl/

Zijn Mensen de Goden van de Algoritmen?

Het woord avatar komt niet voor in deze Mediamatic.

De kwaliteit van de zoek-systemen op het internet is het afgelopen jaar sterk toegenomen. Naast de groeiende kans inderdaad iets te vinden bieden ze ook inzicht in woordfrequenties. De frequenties van woorden op het net is natuurlijk op geen enkele manier representatief voor het algemene taalgebruik. En daarom des te interessanter. Ze bieden inzicht in de taal en de onderwerpen van

de 'early adopters' die nu het net bevolken. En daarmee heeft deze statistiek mogelijk ook enige voorspellende waarde.

Ter introductie van ons religienummer heb ik een paar reli-woorden geteld en, ter vergelijking ook enkele andere veel

voorkomende termen:

Dat de eerste plaats voor het woord *net* is spreekt wel vanzelf. Ook het buitenproportioneel voorkomen van het woord *computer* ligt voor de hand en de hoge score van *science* is, gezien de geschiedenis van het net, niet vreemd.

Het is interessanter om te zien dat *art* ongeveer twee keer zo vaak voorkomt dan *God*, die het al bijna moet afleggen tegen *money*. Moeilijk te zeggen of dat gewoon een teken van de toenemende secularisatie is of dat het hier gaat om het bewijs voor de culturele waarde van het net. Als je daarna inderdaad ziet dat *culture* ruim tien procent vaker voorkomt dan *sex* en twee keer zo vaak als *religion*, zou je haast het laatste denken...

God scoort zonder meer het hoogst in de categorie universele personen; ruim twee keer *father* of *mother* (*father* + *mother* = *God*). We zien *spirit* het ook goed doen in deze groep, ruim voor *demon*, *devil*, *Elvis* en *Kirk*. Opvallend is de hoge positie van *agent*. Al bijna even vaak als *mother* en *father*...

Zo zien we ook *cyber* een ferme positie innemen tussen *hell* en *heaven*!

Een speciaal geval is het snel in populariteit groeiende woord *avatar*. Het is afkomstig uit het Sanskriet en betekent letterlijk *afdeling*. In het hindoeïsme de afdaling van een god in de wereld van de mensen. Analoog aan het christelijke begrip *incarnatie*. Men zou kunnen zeggen dat Jezus een avatar van God was.

De Hindoe avatar is echter wat veelzijdiger, een godheid kan gelijktijdig meerdere avatars hebben die verschillend van karakter zijn. Avatars blijven direct in verbinding met hun godheid en hebben ook goddelijke eigenschappen en bewustzijn.

net	11.609.022
computer	5.759.383
science	3.848.510
art	2.864.707
God	1.528.818
money	1.305.716
culture	983.871
sex	887.068
father	722.079
mother	698.852
agent	573.768
spirit	493.707
religion	448.384
hell	271.317
cyber	264.570
demon	240.287
heaven	225.969
belief	153.136
Devil	117.238
Kirk	114.394
Allah	107.795
Elvis	100.542
avatar	45.861
Buddha	40.874
confession	30.836
voodoo	28.331
incarnation	17.700
Jawah	13

De god Vishnu heeft het grootste aantal en ook de meest bekende avatars: onder andere Krishna, Rama en de boeddha.

Op het voorlopig nog voornamelijk door westerlingen met joods-christelijke achtergrond bevolkte net komt *avatar* echter drie keer zo vaak voor als *incarnation*. Dat is niet het gevolg van een oplevende belangstelling voor oosterse godsdiensten maar te danken aan Neil Stephenson. Hij gaf de term in zijn boek *Snowcrash* een nieuwe betekenis. Bij Stephenson is een avatar de virtuele personificatie van een mens in *Metaverse*, Stephenson's versie van *Cyberspace*.

Inmiddels is het net vergeven van mensen die zichzelf avatar noemen: er zijn twee moo's die avatar heten, enkele bands die de naam kozen en een groot aantal bedrijven, variërend van Avatar Nu Media tot Avatar Real Estate Development. De term is algemeen in zwang geraakt en wordt zonder verdere toelichting gebruikt.

De meeste gebruikers beseffen niet waar het woord oorspronkelijk vandaan komt en hebben geen benul van de ironie van de betekenisomkering die hier gebeurt. Van vleesgeworden god naar virtueel geworden mens.

Of is er geen sprake van een omkering en moeten we ervan uitgaan dat cyberspace zicht verhoudt tot de aarde als de aarde tot de hemel? Dan zijn mensen dus de goden van de algoritmen! In het volgende nummer van Mediamatic, *The Secret Agent Issue*, gaan we in op de toenemende complexiteit van de verhouding tussen de mens en de zich meer-en-meer zelf-schrijvende code...

WILLEM VELTHOVEN

Are People the Gods of the Algorithms?

The word avatar does not occur in this issue of Mediamatic.

‡ The quality of Internet search systems improved greatly during the preceding year. Besides the increased chance of actually finding something, they now offer insight into the frequency of occurrence of words. Of course, word frequency on the net is in no way representative of general usage trends. This makes it all the more interesting: it offers insight into the language and areas of interest of the early adopters that now inhabit the net. This might endow such statistics with a certain prognostic value.

In introducing our religion issue, I've counted a number of religious and other frequently occurring terms,

by way of comparison:

‡ The word *net* itself heads the list, for obvious reasons. Neither should the disproportionately high rate of occurrence of *computer* or *science* cause any surprise, given the history of the net.

It is interesting that *art* occurs twice as frequently as *God*, which only barely succeeds in topping *money*. It is difficult to say whether this is a sign of increasing secularisation or evidence of the cultural value of the net. Indeed, when you see that *culture* occurs ten percent more often than *sex* and twice as often as *religion*, you might almost believe the latter...

God easily scores highest in the category of universal persons; twice as much as either *father* or *mother* (*father + mother = God*). *Spirit* is also high on the list in this category, easily outscoring *demon*, *devil*, *Elvis* and *Kirk*. *Agent* scores notably high as well, almost equalling *mother* and *father*...

And we can see that *cyber* is firmly ensconced in between *hell* and *heaven*.

The increasingly popular *avatar* is a special case. The word originates from Sanskrit and literally means *descent* — in the Hindu religion, the descent of a god into the world of human beings, analogous to the Christian concept of *incarnation*. One could say that Jesus was an avatar of God.

The Hindu avatar is a great deal more multifaceted, however. A godhead can simultaneously possess a number of avatars of different kinds. Avatars remain in direct contact with their godhead and have divine characteristics and consciousness.

net	11.609.022
computer	5.759.383
science	3.848.510
art	2.864.707
God	1.528.818
money	1.305.716
culture	983.871
sex	887.068
father	722.079
mother	698.852
agent	573.768
spirit	493.707
religion	448.384
hell	271.317
cyber	264.570
demon	240.287
heaven	225.969
belief	153.136
Devil	117.238
Kirk	114.394
Allah	107.795
Elvis	100.542
avatar	45.861
Buddha	40.874
confession	30.836
voodoo	28.331
incarnation	17.700
Jawah	13

The god Vishnu has the greatest number of avatars, and also the best-known, including Krishna, Rama and Buddha.

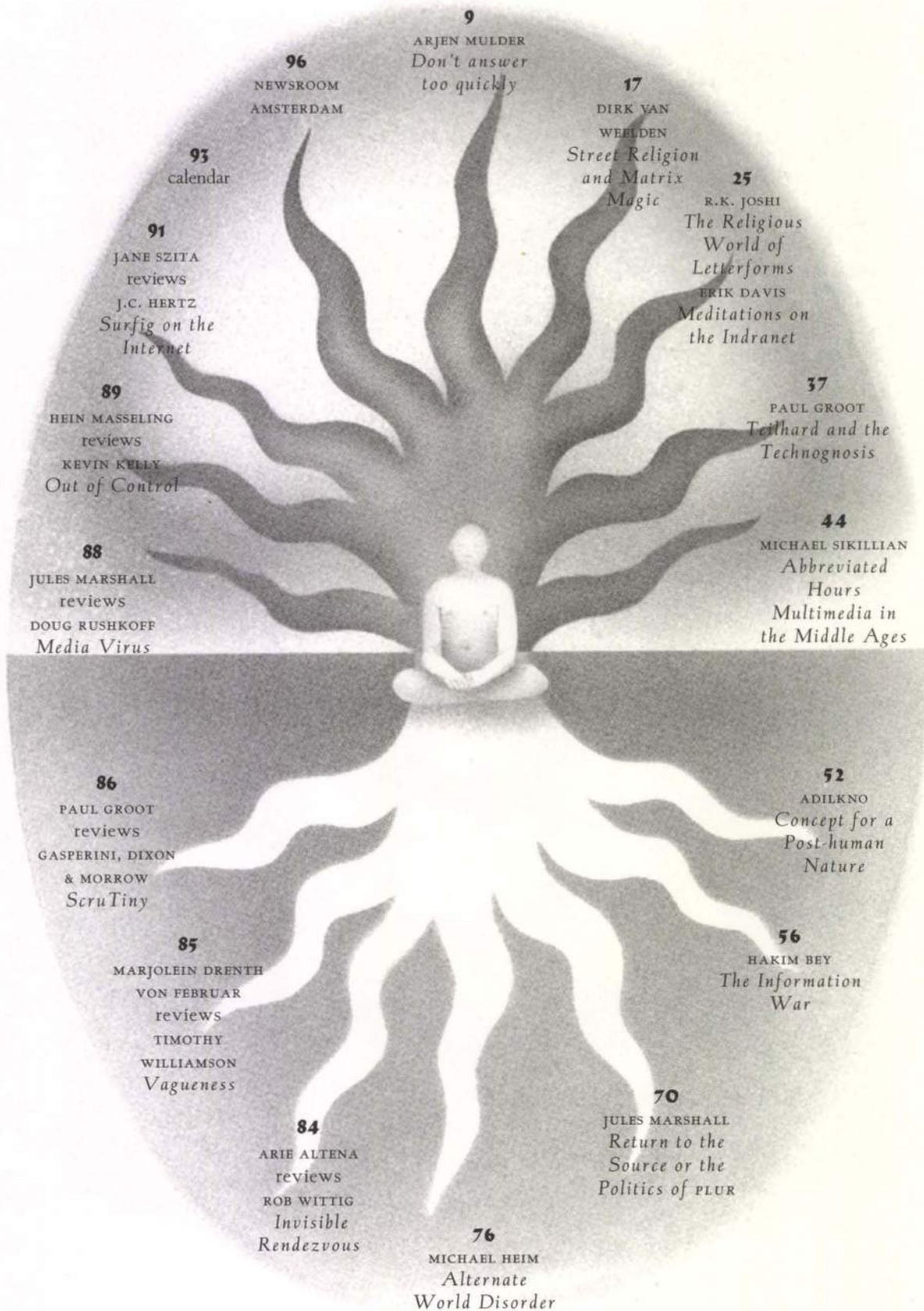
However, on the net, still populated mainly by Westerners with a Judeo-Christian background, *avatar* occurs three times as frequently as *incarnation*. This is not the result of a revival of interest in Eastern religions, but rather because of Neil Stephenson, who endowed the term with a new meaning in his book *Snowcrash*. In Stephenson's book, an avatar is the virtual personification of a human being in the *Metaverse*, Stephenson's version of Cyberspace.

In the meantime, the net is full of people calling themselves Avatars, along with two moo's, several bands and a great number of companies, ranging from Avatar NuMedia to Avatar Real Estate Development. The term is all the rage and is used without further explanation.

Most of the users don't know the word's origin and have no idea of the irony of this inversion of meaning: from god — become — flesh to human — become — virtual.

Or is there no inversion, and should we assume that cyberspace is to the earth as the earth is to heaven? Then, people are the gods of the algorithms! In the next issue of *Mediamatic*, the *Secret Agent Issue*, we take a closer look at the increasing complexity of the relationship between human beings and codes, which are authoring themselves with greater and greater frequency...

WILLEM VELTROVEN

9

ARJEN MULDER
*Don't answer
too quickly*

96

NEWSROOM
AMSTERDAM

17

DIRK VAN
WEELDEN
*Street Religion
and Matrix
Magic*

93

calendar

25

R.K. JOSHI
*The Religious
World of
Letterforms*
ERIK DAVIS
*Meditations on
the Indranet*

91

JANE SZITA
reviews
J.C. HERTZ
*Surfig on the
Internet*

89

HEIN MASSELING
reviews
KEVIN KELLY
Out of Control

37

PAUL GROOT
*Teilhard and the
Technognosis*

88

JULES MARSHALL
reviews
DOUG RUSHKOFF
Media Virus

44

MICHAEL SIKILLIAN
*Abbreviated
Hours
Multimedia in
the Middle Ages*

86

PAUL GROOT
reviews
GASPERINI, DIXON
& MORROW
ScruTiny

52

ADILKNO
*Concept for a
Post-human
Nature*

85

MARJOLEIN DRENTH
VON FEBRUAR
reviews
TIMOTHY
WILLIAMSON
Vagueness

56

HAKIM BEY
*The Information
War*

84

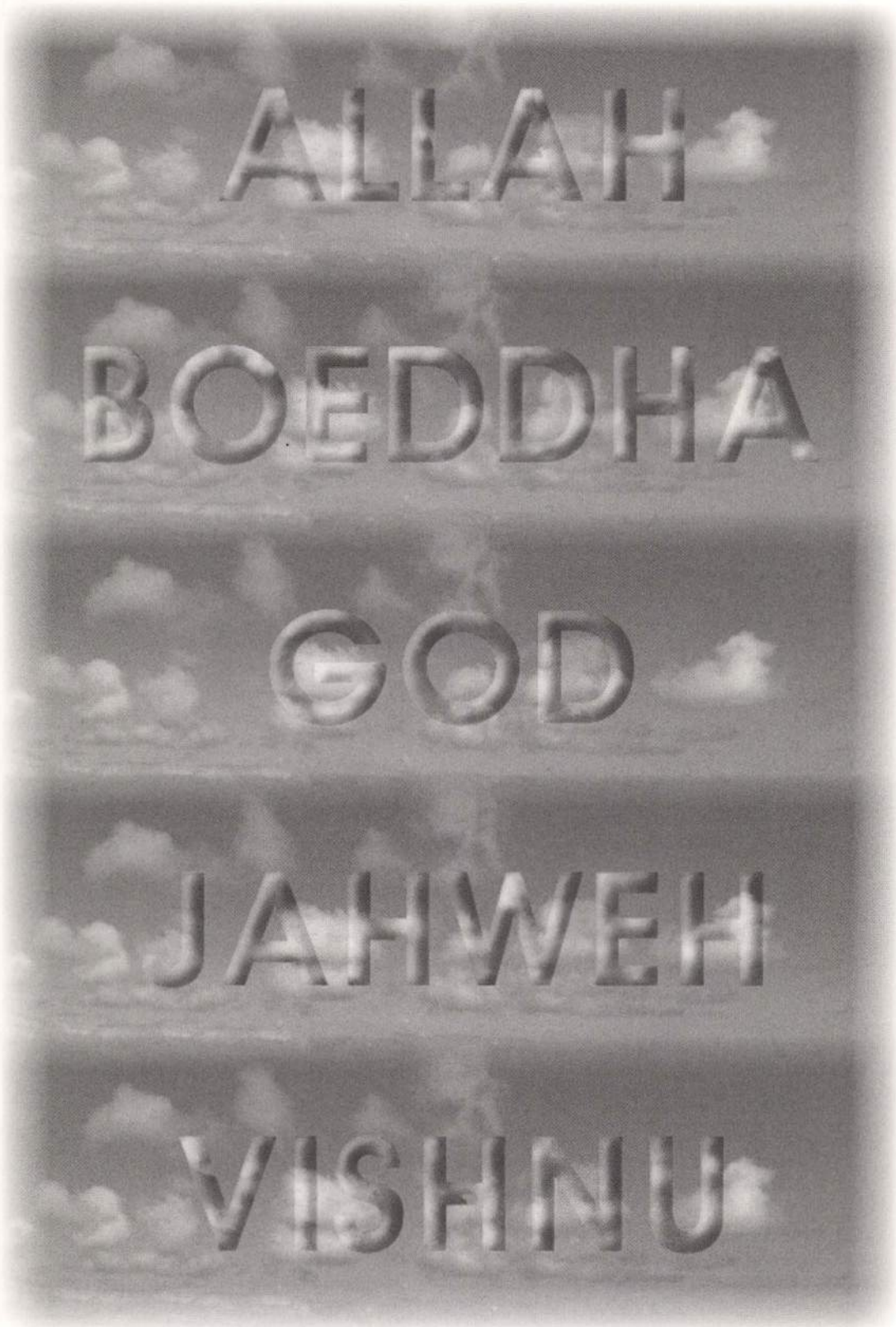
ARIE ALTENA
reviews
ROB WITTIG
*Invisible
Rendezvous*

70

JULES MARSHALL
*Return to the
Source or the
Politics of PLUR*

76

MICHAEL HEIM
*Alternate
World Disorder*

Antwoord niet te snel Theorie komt

Naar aanleiding van John Lilly's Simulations of God

tot bloei zodra er een centraal begrip is gevonden waar uiteindelijk alles in blijkt te passen. Denk aan structuur, teken, vertoog, media, produktie, verlangen, verleiding – om er een paar te noemen. Wil theorie niet vastlopen in haar inherente totalitaire neigingen, dan moet ze voortdurend van dit soort nieuwe toverwoorden bedenken en toepassen.

Don't answer

too quickly Theory only flourishes when a

With reference to John Lilly's Simulations of God

central concept is found into which everything ultimately seems to fit. To cite just a few examples: structure, sign, discourse, media, production, desire, seduction. If theory is not to become bogged down in its own inherent totalitarian tendencies, it must continually invent and apply this kind of new, magic words.

Als een ervaring verbazingwekkend genoeg is, ga je erin geloven.

Daarom menen druggebruikers nogal eens religieuze toestanden mee te maken, zeker als ze voor het eerst een psychedelisch middel gebruiken of er een heroïsche dosis van hebben ingenomen. Bij de introductie van nieuwe media treedt een vergelijkbaar fenomeen op: aanhangers van oude media beschouwen de enthousiaste gebruikers van het nieuwe medium als 'gelovigen', omdat ze er zeker van zijn dat hun medium meer is dan het zoveelste technische apparaat en (opnieuw) de hele wereld onherkenbaar zal veranderen. De overtuiging van literaire schrijvers dat het nieuwe medium van hypertext of internet-roman nooit de status zal bereiken die het oude boekmedium in de loop van eeuwen wist te verwerven, heeft huns inziens niets met blind geloof te maken, maar met gezond verstand of een evenwichtig oordeel. Het blijft verbazingwekkend hoe helder mensen kunnen doorhebben in wat voor ongefundeerde premissen anderen geloven, zonder in te zien dat ze hun scherpe inzicht enkel te danken hebben aan de onbewijsbare axioma's waaruit hun eigen denken voortkomt. Het is een bijzonder vermogen van de mens dat hij zijn eigen hallucinaties en deliria dusdanig kan ontregelen met andermans deliria en hallucinaties, dat hij verbluffend nuchtere conclusies kan trekken over zichzelf, de ander en de wereld waarvan beiden deel zijn. Zo blijkt keer op keer wetenschappelijke en technische vooruitgang mogelijk. Aan de lopende band worden briljante invallen, ideeën, paradigma's en filosofische stelsels tevoorschijn getoverd en in praktijk gebracht. En hoe

rampzalig die ook uitwerken op ecologie, economie of persoonlijk welzijn, het enthousiasme wordt er niet minder om. Ook het depressieve inzicht dat niets op aarde zin heeft of de moeite waard is, is welbeschouwd een geniale denkstap.

Isolatietank

Bij mijn weten is John C. Lilly de eerste geweest die het oude sofistieke inzicht dat alle menselijke kennis uiteindelijk op drijfzand berust, opvatte als een praktisch toepasbare methode van kennisverwerving. Eind jaren veertig was er onder neurofysiologen een controversie gaande over de vraag of het menselijk brein kan functioneren zonder input van buitenaf. De ene school beweerde dat je in slaap viel zonder externe prikkels, de andere ging ervan uit dat je wakker zou blijven. John Lilly behoorde tot de tweede school, op basis van zijn literatuuronderzoek naar de ervaringen van in hutjes ingevroren pooloverwintersaars, vlotbevarende schipbreukelingen, ingemetselde mystici en aanverwante kenners van extreme verveling, eenzaamheid en sensorische deprivatie. Al deze overlevenden berichtten van visioenen, openbaringen en horrorbeelden. Lilly slaagde er in om een apparaat te construeren waarin hun ervaringen versneld optraden: een isolatietank waarin je kunt drijven zonder dat geluid, licht, druk op de huid, zwaartekracht, temperatuur of welke externe factor dan ook je zenuwstelsel prikkelt. Na een paar uur in de tank te hebben doorgebracht, was Lilly nog altijd klaar wakker — waarmee hij de bewering van de slaap-adepten had gefalsificeerd. Tot zijn grote verbazing maakte hij, toen hij nog wat langer bleef liggen, een reeks aanvankelijk onduidelijke ervaringen mee: hij bezocht mensen buiten de tank en anderen kwamen hem opzoeken in zijn cel, van vroeger,

elders, en zelfs van buiten de aarde. De inhoud van je geheugen en je onbewuste associaties worden blijkbaar tijdens intense isolatie in je geestesoog geprojecteerd, was zijn veronderstelling.

Een *Kwestie van Geloven*

Toen collega's van hem na uren in de tank te hebben gelegen, enkel te melden hadden dat ze zich klaar wakker hadden liggen vervelen, trok Lilly de conclusie dat je ervaringen in isolatie afhangen van de verwachtingen waarmee je het experiment ingaat. Zijn collega's geloofden naar alle waarschijnlijkheid dat je je te pletter verveelt bij ontstentenis van externe prikkels. Een hersenonderzoeker had wel visioenen, maar vond ze onzin. Hijzelf was onbewust de isolatietank ingegaan met een ander geloof. Lilly stelde daarop een lijst samen van mogelijke geloven die je kunt hebben over innerlijke ervaringen en koos er per experiment één uit. Als hij zover was dat hij er heel erg in geloofde, ging hij een uur of acht in de tank liggen om te zien wat er zou gebeuren. Zo geloofde hij een keer dat je je lichaam kunt verlaten en dan het universum kunt exploreren. En verdomd: ruimte-reizen, andere melkwegstelsels, intergalactische controlediensten, hij maakte Olaf Stapledon's roman *Starmaker* in eigen persoon mee. De keer daarna geloofde hij dat de mens deel is van niet-menselijke wezens die jou en alle andere mensen volledig beheersen. En tot zijn verbijstering bleek hij minder dan een schakeling op een chip in de kosmische computer, die eindeloos doordraaide zonder dat hij daar ook maar de geringste bijdrage aan leverde: de totale flip. Met andere woorden: als je heel erg in welke eenvoudige stelling dan ook geloofde, blijkt die niet alleen waar als hij niet van buitenaf wordt gecorrigeerd, maar

Jf an experience is astonishing enough, you'll believe in it. This is why drug users often feel they are having religious experiences, especially if they are using a psychedelic drug for the first time or have taken a dose of heroic proportions. A similar phenomenon occurs when new media are introduced: devotees of the old media regard the enthusiastic users of the new medium as 'believers', because of their certainty that their new medium is more than just the latest apparatus to appear and that it will change the world beyond recognition (again). Writers are convinced that the new medium of hypertext or Internet novel will never achieve the status attained by the book in the course of centuries. In their eyes, this is not based on blind faith, but on common sense and balanced judgement. It continues to be astonishing how people can see through the unfounded premises in which others believe without realising that their own sharp insight only exists by the grace of the unprovable assumptions from which their thought emerges. Human beings possess the special capability of disrupting their own hallucinations and deliria with those of others in such a way that they can draw astoundingly sober conclusions about themselves, the other and the world of which both are a part. Time after time, this makes scientific and technical progress possible. With the rapidity of conveyor belt production, brilliant ideas, insights, paradigms and philosophical structures are produced and put into practice. And however catastrophic they may turn out to be for the economy, ecology or people's personal well-being, our enthusiasm doesn't diminish. The depressive insight that everything on earth is

meaningless and futile is also an insight of genius, when carefully considered.

Isolation Tank

To my knowledge, John C. Lilly is the first to turn the old sophist insight that all human knowledge is ultimately baseless into a practical method of knowledge acquisition. In the late forties, neurophysiologists were in conflict about the question of whether the human brain can function without exterior input. One school maintained that you would fall asleep without external stimuli; the other assumed that you would stay awake. John Lilly was of the latter opinion. He based his view on research into the written accounts of polar explorers frozen into their huts for long periods, shipwrecked sailors on rafts, bricked-in ascetics and others who subjected themselves to extreme boredom, loneliness and sensory deprivation. All of these survivors reported visions, revelations and visual terrors. Lilly succeeded in constructing an apparatus that accelerated the advent of these experiences: an isolation tank in which you can float without your nervous system being stimulated by sound, light, pressure, gravity, temperature or any other external factor. After having spent a couple of hours in the tank, Lilly was still wide awake, thus disproving the claims of the 'sleep school'. To his great astonishment, when he spent a bit more time in the tank, he had a series of initially inexplicable experiences. He visited people outside of the tank and others came to visit him in his cell. They came from earlier times, other places and even from beyond the earth. He concluded that the content of your memory and unconscious associations seem to be projected by your mind during intensive isolation.

A Question of Believe

When colleagues reported that they'd spent their hours in the tank wide awake and bored, Lilly concluded that your experiences in isolation depend on the expectations you bring to the experiment. Probably, his colleagues believed that they would be bored to death if they lacked external stimuli. One brain researcher had visions, but considered them to be nonsense. He had unconsciously entered the isolation tank with this conviction. Lilly then put together a list of possible convictions about inner experiences and picked out one. When he had succeeded in convincing himself of it to a great degree, he went into the tank for about eight hours. In one session, he believed that you can leave your body and explore the universe. And, sure enough: space voyages, other galaxies, intergalactic checkpoints, he experienced Olaf Stapledon's novel *Starmaker* in person. The next time, he believed that human beings are part of and completely controlled by a kind of non-human beings. And to his amazement, he turned out to be less than a switch on a chip in the cosmic computer that continued to function endlessly without his making even the most minimal contribution. The total flip. In other words, if you genuinely believe in any simple claim, it not only turns out to be true if not corrected from outside, it also generates a creative explosion. If you don't interpret belief as something to be preached or fought for, you can use it as a means of exploring and researching a well-defined world of experience. Every religion is based on a simple point of departure (that the messiah has yet to come, that the Lord has indeed arisen or that there is but one god and that its name is Allah) that

werkt hij bovendien als de motor van een creatieve uitbarsting. Als je geloof niet opvat als iets dat gepredikt of bestreden moet worden, kun je het gebruiken als een middel om een welomlijnde belevingswereld te doorlopen en onderzoeken. Elk geloof is gebaseerd op een simpel uitgangspunt — dat de messias nog moet komen, dat de heer waarlijk is opgestaan of dat er maar één god is en dat is Allah — en produceert bij in-werking-treden een rijkgeschakeerd en samenhangend geloofssysteem. Dat die systemen, zoals de isolatie-experimenten bewezen, gebaseerd zijn op hallucinaties en deliria (althans het best tot hun recht komen als ze absoluut niet gestoord of gecorrigeerd worden door indrukken uit de buitenwereld), doet niets af aan hun waarde, getuige hun wereldsucces.

Plezierige Ervaringen

Met andere woorden: op basis van dezelfde gegevens als waaruit de existentialisten in zijn tijd de zinloosheid en absurditeit van het bestaan afleidden, inclusief de vertwijfeling als hoogste vorm van authenticiteit — een truc die momenteel door grungers en generation-x'ers wordt gebruikt — zag Lilly volop mogelijkheden voor interessante ervaringen. Hij had een eigentijdse wetenschappelijke kijk ontwikkeld op de menselijke behoefte aan geloof in wat dan ook: een blik die gelijktijdig zowel de uiterlijke werkelijkheid waarneemt als de innerlijke werkelijkheid registreert die bepaalt wat je buiten jezelf meent waar te nemen, of zelfs waar kunt nemen. De populaire benadering leidt uit ervaringen geloofssystemen af, de wetenschappelijke benadering leidt uit geloofssystemen ervaringen af. Lilly had kortom een denk kader ontwikkeld waarin een mens niet langer hulpeloos tegenover het autonome functioneren van zijn

psyche hoeft te staan — tot de allerheftigste psychosen toe. In plaats daarvan had hij een aanpak ontdekt om alleen nog plezierige ervaringen op te doen. Immers, je zwaarste depressie is evenzeer een gevolg van een geloofssysteem als je vrolijkste bui: aan jou de keuze. Dat het niet gemakkelijk is om in geval van nood van geloofssysteem te veranderen, wist Lilly ook wel. Je dient de bij jou en de betreffende situatie passende methode te vinden om de kracht van je geloofssysteem te intensiveren of te reduceren. Zolang je geen speciale waarde hecht aan de religieuze implicaties van zelfcontroletechnieken als yoga, meditatie, druggebruik, goeroe's, groepsprocessen, gestalt en aanverwante therapieën, loop je geen gevaar vast te lopen in het geloofssysteem waarvan je gebruik maakt om jezelf uit je eigen drukkende geloofssysteem te bevrijden. Zolang je je thuisvoelt in je geloofssysteem is er geen reden het te veranderen, maar kunnen genoemde technieken eventueel handig zijn om je af te schermen tegen de mogelijkheid dat je zekerheid van buitenaf wordt aangetast zonder dat je dat wilt. Ik bedoel: of je een open of gesloten mens wilt zijn, is ook een kwestie van wat je wilt geloven. Als je denkt dat je alles al in je hebt, moet je vooral niets anders toelaten.

Geloofssysteem op Maat

De opvatting dat het dragend principe van welke kennis dan ook het bijpassend geloofssysteem is, leidt in de boeken van John Lilly niet tot vrijblijvendheid, moedeloosheid of cynisme. Integendeel, zijn werk maakt — zoals alle sofistieke teksten — een buitengewoon vrolijke indruk. Je kikkert er al lezend erg van op. Het verhelderende inzicht is namelijk dat het de mens gegeven is per situatie het passende geloofssysteem te kiezen en daarmee te

gaan werken, tot de situatie verandert en je een volgend geloofssysteem uitvindt of overneemt van een ander. Les één is dat je alleen in een geloofssysteem kunt geloven als het geschikt is om erin te geloven. Die geschiktheid bepaal je niet alleen zelf, maar wordt ook door je sociale omgeving vastgesteld. Je kunt wel degelijk gek worden verklaard, ook als iedereen weet dat de werkelijkheid een kwestie van consensus is over de vraag wat werkelijk zou zijn. Geloofssystemen hebben niets te maken met welk innerlijk dan ook — identiteit, zelf, geest, ziel — ze lijken meer op kleren: ook die kun je naar believen aan- en uittrekken, ze verschillen onderling in kleur, patroon, mode en dergelijke, en zijn dom, saai, sexy, opwindend, trendy, hysterisch, erg raar of noem maar op. Zolang je weet welk geloofssysteem je onder de gegeven condities aanhangt, ben je in staat de reacties van je omgeving te voorzien en te bespelen. Als je iets wilt bereiken, kies je een geloofssysteem waarin dat mogelijk is, en houd je er rekening mee dat het systeem niet het geschikte kan blijken te zijn. Het idee dat je iets te weten kunt komen zonder een geloofssysteem aan te hangen, is deel van het geloofssysteem dat meent dat je uit leegte volheid en uit niets iets kunt creëren, het artistieke repertoire kortom. Het bewustzijnverruimende aspect van Lilly's aanpak is mijns inziens dat je blijkens zijn theorie het complete creatieve en mystieke spectrum kunt doorlopen, niet om er in op te gaan, maar om er buiten te blijven. Dat je zulke intense ervaringen opdoet bij het schrijven van literaire teksten, of omgekeerd: dat er zulke literaire teksten voortkomen uit intense ervaringen, zegt niets over de waarde van het literaire. De eenzaamheid die in Lilly's

‡ produces a richly varied and coherent belief system when put into effect. That those systems, as the isolation experiments prove, are based on hallucinations and deliria (or at least, can be experienced most fully in the complete absence of disruption or correction from the outside world), does not diminish their value in the least, as their world-wide success demonstrates.

Pleasant Experiences

In other words: in the same data from which the existentialists of his day deduced the senselessness and absurdity of existence, including doubt as the highest form of authenticity (a trick being employed at the moment by grunge kids and Generation x-ers), Lilly saw a vast array of possibilities for interesting experiences. He had developed a contemporary scientific view of the human need for belief: a view that both perceives external reality and registers the internal reality that determines what you believe you perceive outside of yourself, or even are capable of perceiving. The popular approach is to base belief systems on experiences; the scientific approach is to base experiences on belief systems. In a word, Lilly had developed a view framework within which people are no longer helpless in the face of the autonomous functioning of their psyches, up to and including the most intense psychosis. Instead, he discovered an approach that allows you to only have pleasant experiences. After all, your deepest depression is as much a consequence of a belief system as your happiest moment: the choice is yours. Of course, Lilly knew that it is not easy to change belief systems in an emergency. You have to find a method suitable to the situation to intensify or to reduce the power of your belief system. As long as you attach no particular value to the religious implications of self-control techniques like yoga, meditation,

drug use, gurus, group processes, gestalt and related therapies, you are in no danger of getting bogged down in the belief system you are using to liberate yourself from your own, oppressive belief system. As long as you feel at home in your belief system, there is no reason to change it, but the abovementioned techniques may come in handy to protect you from the possibility that your security will be damaged by outside forces when you don't want it to be. I mean: whether you are an open or a closed person is also a question of what you want to believe. If you think that you already have everything in you, the main thing is to admit nothing else.

Tailored Believe System

The idea that the supporting principle of any kind of knowledge is the corresponding belief system, does not lead to non-committedness, despondency or cynicism in Lilly's work. On the contrary, his work (like almost all sophist texts) makes an especially lighthearted impression. It gives the reader a boost. It contains the illuminating insight that people have the capacity to choose the belief system suitable to the moment and to work with it until the situation changes and they invent or adopt the following belief system. Lesson number one is that you can only believe in a belief system if it is suitable to be believed in. Not only you, but your social environment determines that suitability. You can still be declared insane, whether or not people agree that reality is a question of consensus about the question: what is real? Belief systems have nothing to do with any inner reality at all. Identity, self, mind and soul are like clothes that can be put on and taken off at will, that differ in color, pattern, fashion and so forth, are stupid, boring, sexy, exciting, trendy, hysterical, very strange and what have you. As long as you know which belief

system you adhere to under the given circumstances, you are capable of predicting and manipulating the reactions of your environment. If you want to achieve something, you choose a belief system in which it is possible and take into account that the system may not turn out to be suitable. The idea that you can know something without adhering to a belief system is part of the belief system that claims that you can create fullness from emptiness and something from nothing, in a word, the artistic repertoire. In my view, the consciousness-expanding aspect of Lilly's approach is his theoretical claim that you can go through the entire creative and mystic spectrum, not in order to be absorbed into it but in order to remain outside of it. That you have such intense experiences while writing literary texts, or vice-versa; that literary texts emerge from intense experiences, says nothing about the value of literature. The loneliness artificially generated in Lilly's isolation tank is a medium for experiencing belief systems in pure form and exploring them to their utmost consequences. Not for nothing do you all too gladly renounce the belief after the isolation experiment. The value of a belief system can only be determined using the social context for which it's meant. In pure form, every assumption, experience or certainty turns out to be untenable, however intense its consequences may be.

Personal and Public Responsibility Scale

Perhaps this way of thinking might be described as a kind of friendliness. If you want something to be true, search out the circumstances in which that is the case. In his book *Simulations of God, The Science of Belief*¹, John Lilly describes twenty-three belief systems or 'simulations of God' that he has had experience with:

¹ JOHN C. LILLY, *Simulations of God, the Science of Belief*, Simon and Schuster, New York, 1975.

isolatietank kunstmatig wordt gegenereerd, is een middel om geloofssystemen in zuivere toestand te kunnen doorleven en ze tot in hun uiterste consequenties te peilen. Niet voor niets zweer je het betreffende geloof na een isolatie-experiment maar al te graag weer af. De waarde van een geloofssysteem' is alleen te bepalen aan de hand van de (sociale) context waarvoor het bedoeld is. In zuivere vorm blijkt elke veronderstelling, ervaring of zekerheid onhoudbaar, hoe intens hun gevolgen ook zijn.

Persoonlijke en Publieke Verantwoordelijkheids- schaal

Misschien kun je dit type denken omschrijven als een vorm van vriendelijkheid. Als je wilt dat iets waar is, zoek dan de omstandigheden op waarin dat het geval is. In zijn boek *Simulations of God, The Science of Belief*¹ beschrijft John Lilly drieëntwintig geloofssystemen of 'simulaties van God' waar hij ervaring mee had opgedaan: God als het begin, ik ben God, God Out There, God als haar/hem/het, God als de groep, God als orgasme en seks, God als de dood, God als drugs, God als het lichaam, God als geld, God als wrekende rechtvaardigheid, God als compassie, God als oorlog, God als wetenschap, God als het onbekende, God als het geloof, de simulatie, het model, God als de computer, God die zichzelf simuleert, God als bewustzijn-zonder-een-object, God als humor, God als de superruimte, de uiteindelijke val in een zwart gat, het einde, God als de ultieme simulatie, God als de dyade. Als je het doorhebt, bedenk je de overige simulaties zelf, inclusief je eigen. Merk op dat God als liefde niet voorkomt in de reeks, al komen God als seks en God als compassie aardig in de richting. Opvallend is ook dat er mystieke stelsels in

voorkomen, zoals het Consciousness-Without-an-Object van de materialistische mysticus Franklin Merrell-Wolff, maar ook aardere zaken als hebzucht en ijdelheid. Wat Lilly van al deze simulaties onderzoekt zijn de vragen: waar komt het idee vandaan, hoe kun je het zelf oproepen, waarin is het stimulerend en waarin deprimerend, hoe is het vroeger gebruikt en hoe kan het nu of in de toekomst nog eens van pas komen? Waar is het geloofssysteem goed in en waarin belabberd? Welke geestestoestanden maakt het mogelijk en welke sluit het uit? Geloofssystemen zijn niet weerlegbaar, wel kun je de voor- en nadelen ervan afmeten aan een persoonlijke en publieke verantwoordelijkheidsschaal. Hamert het geloof je vast in het ik waar je toevallig in terecht bent gekomen of dat je in je naïviteit om je heen hebt laten bouwen, of maakt het je mogelijk zelfs je meest ruimhartige goedheid en inzichten te overstijgen? Vraag je van een geloofssysteem niet alleen af of je het zelf zou willen hebben en of je aan de eisen ervan kunt voldoen, maar ook wat er zou gebeuren als anderen de betreffende ervaringswereld zouden koesteren. Zou je die lieden willen tegenkomen? En zij jou?

Derde Oog

Je kunt een geloof alleen begrijpen door het blind te aanvaarden. Het besef dat het een onder vele geloven is, doet niets aan de intensiteit ervan af, maakt het alleen interessanter: wat heeft het te bieden dat andere geloven ontberen? Geloofssystemen zijn middelen om je innerlijke spanwijdte te testen en op te rekken. Ze zijn ook handig om de reikwijdte van derden te doorgronden, aangezien praktisch alles wat waar dan ook over wordt beweerd, een illustratie is van het

particuliere geloofssysteem van de spreker. De stelling dat literatuur voorkomt uit muziek of zang is even waarschijnlijk als het idee dat het schrift uit het beeld is afgeleid via ideogrammen, of de suggestie van William Burroughs dat het schrift er eerder was dan het gesproken woord. Als je wilt uitleggen waarom wat je doet zo belangrijk, wezenlijk of interessant is, presenteer je je geloofssysteem. Je moet voor alle activiteiten die gebaseerd zijn op eigen ervaringen een persoonlijke legitimatie, historische achtergrond of maatschappelijk nut uitwerken om er aan te kunnen beginnen of ermee door te gaan, aangezien ervaringen niet mogelijk zijn zonder geloofssysteem. Het verhaal erbij geeft aan dat je niet zomaar wat curieuze dingen hebt meegemaakt, maar dat jouw mix de energie verdient die je erin steekt. Alles wat je in je innerlijk aantreft is in de format gegoten waarin het waarneembaar is met jouw derde oog. Het is een godswonder wat je er allemaal in tegen kunt komen. Dat dit alles niets te melden heeft over wat er in de buitenwereld gaande is, is op zich niet erg, aangezien je er wel degelijk effecten mee kunt veroorzaken in die buitenwereld. Dat je uiteindelijk altijd bezighoudt met hallucinaties en deliria is nuttig om te onthouden, aangezien het je een zekere voorzichtigheid doet betrachten. John Lilly wees erop dat de geloofssystemen of 'ervaringsprogramma's', zoals hij ze noemde in het kader van zijn metafoor van de hersenen als biocomputer, zelf weer deel zijn van een omvattend metaprogramma. Dit blijkt uit het gegeven dat je er op eigen kracht achter kunt komen of je geloofssysteem werkelijk iets laat doorkomen of dat je erin vastgelopen bent. Er is met andere woorden meer mogelijk dan van geloofssysteem op geloofssysteem

¹ JOHN C. LILLY, *Simulations of God, the Science of Belief*, Simon and Schuster, New York, 1975.

‡ God as the beginning, I am God, God Out There, God as him/her/it, God as the group, God as orgasm and sex, God as death, God as drugs, God as the body, God as money, God as vengeful justice, God as compassion, God as war, God as science, God as the unknown, God as belief, simulation, model, God as the computer, God simulating itself, God as consciousness without an object, God as humour, God as the super space, the final fall into a black hole, the end, God as the dyad. If you understand this, you can create the other simulations yourself, including your own. Note that God as love is not included, although God as sex and God as compassion come close. Note also that mystic models occur, like materialist mystic Franklin Merrell-Wolff's *consciousness without an object*, and more mundane things like jealousy and vanity. What Lilly researches in all these simulations are the questions: where does the idea come from; how can you evoke it yourself; how is it stimulating or depressing; how was it used in the past and how could it be useful now or in the future? How is a belief system good and how is it bad and inadequate? Which mental states does it facilitate and which does it exclude? Belief systems are not disprovable. What you can do is measure the advantages and disadvantages on a personal and public responsibility scale. Does the belief solidify your confinement in the I in which you've coincidentally come to find yourself, or that you've naively allowed to be built up around you, or does it allow you to exceed even your most benevolent goodness and existing insights? Don't only ask how you'd like a belief system to be and whether you meet its requirements; ask also what would happen if others were to cherish the experience involved. Would

you want to meet those people? Would they want to meet you?

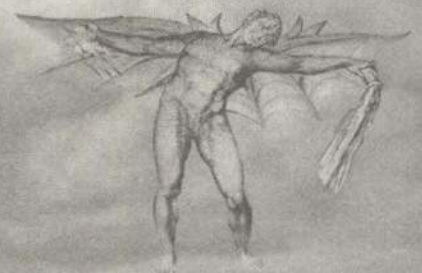
Third Eye

You can only understand a belief by embracing it blindly. The realisation that it is one among many need not diminish its intensity and only makes it more interesting: what does it offer that other beliefs don't? Belief systems are a means of testing and extending your inner wingspan. They are also handy for determining other people's range, as practically anything claimed about anything is an illustration of the particular belief system of the speaker. The claim that literature emerged from music or song is just as probable as the idea that writing emerged from images through ideograms, or the suggestion of William Burroughs that writing existed prior to the spoken word. If you want to explain why what you do is so important, essential or interesting, you present your belief system. For all activities based on your own experience, you must develop a personal justification, historical background or social usefulness in order to begin or continue, as experiences are not possible without a belief system. The accompanying story indicates that these aren't simply curious things you've experienced, but that your mix deserves the energy you put into it. Everything you encounter in your inner world has been given a form that allows you to perceive it with your third eye. The amount of things you can encounter is nothing short of miraculous. That it all has nothing to say about what is happening in the outside world is not regrettable, as you can use it to cause effects in that outside world. It is useful to remember that you ultimately only occupy yourself with hallucinations and deliria, as it gives rise to a certain caution. John Lilly points out that the belief systems or 'experience programs',

as he calls them within the framework of his metaphor of the brain as a bio-computer, are themselves part of a comprehensive metaprogram. The evidence of this is that you can find out on your own whether your belief system is really letting anything in from without or you have simply become bogged down in it. In other words, more is possible than simply switching from one to another belief system; this is your personal development. You can also adopt a meta-standpoint which affords you an overview of whole clusters of belief systems at a time. Everything that doesn't belong to a belief system can be filed under 'objective reality'. It is not the business of theory to describe 'objective reality', but to deform it so that it becomes comprehensible, or, at the very least, usable.

Beyond the Media

Now that we are beginning to leave the era behind in which it was thought that every social phenomenon could be made readable by sticking the label 'media' on it, and a hesitant resistance is emerging against all the institutions, parties and individuals who believe that they can solve real, existing problems with a media strategy, the question arises of whether the concept in question can be exchanged for another term, within which human effort can be ordered and from which a particular behaviour pattern can be derived, in the short term, in any case. As a theoretical concept, the dumpster word 'media' is beginning to become exhausted because it has been stuffed so full of opinions, associations, empty talk and prejudices spread by the media itself that it leaves no room for the outside world. The media itself, as a complex of technical apparatus, functionaries and views, has become a closed system, an inner

overschakelen en dat is dan je persoonlijke ontwikkeling. Je kunt ook het metastandpunt innemen waarin je complete clusters van geloofssystemen tegelijk overziet. Alles wat niet tot een geloofssysteem behoort kan worden gecatalogiseerd onder de noemer 'objectieve werkelijkheid'. Theorie is niet bedoeld om die te beschrijven, maar om haar zo te vervormen dat ze voor ons begrijpelijk, of op z'n minst hanteerbaar wordt.

Beyond the Media

Nu we het tijdperk beginnen te verlaten waarin elk maatschappelijk fenomeen duidelijk wordt geacht door er de term 'media' op te plakken, en er aarzelend een weerzin aan het ontstaan is tegen alle instanties, partijen en individuen die menen dat ze reëel bestaande problemen kunnen oplossen door middel van een mediastrategie, doet zich de vraag voor of genoemd begrip vervangen kan worden door een andere term waarbinnen elke menselijke inspanning kan worden gerangschikt en waaruit een bepaald handelingspatroon is af te leiden, in ieder geval op de korte termijn. Als theoretisch begrip begint het containerwoord 'media' uitgeput te raken doordat het langzamerhand zo vol is gestort met de meningen, associaties, praatjes en vooroordelen die door de media zelf worden verbreid, dat het geen ruimte meer laat aan de buitenwereld. De media zelf, als complex van technische apparaten, functionarissen en beschouwingen, zijn een gesloten systeem geworden, een binnenwereld waarin alles waar is waarvoor een adres wordt gevonden waarop het waar is. Het is daarom voor de theorie tijd een begrip te vinden dat *beyond the media* gaat, dat in staat is duidelijk te maken dat de media een onder vele verschijningsvormen zijn van

een fenomeen of proces dat veel meer omvat dan wat momenteel erkend of herkend wordt. De media als een onder vele, zoals vroeger begrippen als 'teken' (betekenis, betekenaar) of 'vertoog' een tijdlang de functie van universele sleutel hebben vervuld, tot men inzag dat een teken deel was van een vertoog of vertogen, en vervolgens dat een vertoog deel was van een medium of media. Waarvan zijn de media deel? Het zoeken naar dit volgende begrip ligt, vermoed ik, ten grondslag aan de al bijna modieus geworden obsessie met het lichaam waarvan veel kunstenaars en curators de afgelopen jaren hebben blij gegeven. Het idee dat het lichaam in de media aan het verdwijnen is, dat begin jaren tachtig voor opwinding zorgde, verliest zijn charme zodra je eens met een vr-helm hebt mogen stoeien. Het idee dat de media op een morgen verdwenen zullen blijken te zijn, waarna er alleen nog lichamen en objecten over zijn, doet te sterk aan exclusief toerisme denken om serieus te kunnen nemen. Wat doen media met lichamen? Volgens mij genereren ze er ervaringen in, en als zij de enige waren die dat deden zou je een geloofssysteem moeten definiëren als een medium plus een lichaam. Ook de theoretisch geponeerde 'objectieve werkelijkheid' genereert echter effecten in het lichaam, waarbij 'objectief' zoveel betekent als 'vreemd aan het lichaam en aan de media'. Zo wordt het mogelijk van Lilly's idee van het geloofssysteem — als een lichamelijke ervaring plus het bijbehorende denkwerk plus de daarmee verbonden praktijk — over te gaan op een categorie die ook niet-mediaal geïnduceerde toestanden, programma's, patronen, systemen, projecten of hoe je dat ook noemen moet, omvat. Waarvan zijn de media deel? Antwoord niet te snel.

‡ world in which things are true when an address has been found at which they're true. That is why it is time for theory to find a concept that goes beyond the media, capable of clarifying that the media is one of many outward forms of a phenomenon or process that comprises much more than is recognised or accepted at present. The media as one among many — concepts like 'sign' (meaning, signifier) or 'discourse' served as universal keys for a time, until it was understood that a sign was a part of one or more discourses, and that a discourse was part of a medium or media. What is the media a part of? I suspect that this quest for the next concept underlies the now almost fashionable obsession with the body evidenced by many artists and curators in recent years. The idea that the body is disappearing in the media, that caused so much ado in the eighties, loses its charm as soon as you have had a chance to play with a vr helmet for a while. The idea that the media will simply have disappeared one fine morning, after which only bodies and objects remain, reminds us too much of exclusive tourism to be taken seriously. What does the media do with bodies? I think that it generates experiences in them, and if it was the only thing that did this, you would have to define a belief system as a medium plus a body. Theoretically assumed 'objective reality' also generates effects in the body; objective here is equivalent to 'alien to the body and the media'. This allows the step to be taken from Lilly's idea of the belief system as a bodily experience plus corresponding mental work plus corresponding practice, to a category that also includes non-medially induced states, programs, patterns, systems, projects or whatever else one wishes to call them. What is the media a part of? Don't answer too quickly. translation JIM BOEKBINDER

Street Religion & Matrix Magic Religions

geven niet alleen vorm aan verlangens naar een hogere

werkelijkheid of een oorsprong, het zijn volgens Dirk

van Weelden ook ordestichtende procedures die angsten

in goede banen leiden. Over welke angsten heeft hij het

dan? ‡ *Street Religion & Matrix Magic*

Religions not only express desires for origins or a

higher reality. According to Dirk van Weelden, they

are also procedures that create order and constructively

channel fear. What kind of fear?

Een *vévé* is een symbolische representatie, met bloem en as getekend in zand, van een *loa* die aangeroepen moet worden. Een *vévé* dient als concentratiepunt bij het aanroepen en als altaar voor offers. De verzameling *vévé*s die dit artikel illustreren zijn te vinden op het www.vmedia.com/shannon/voodoo.

Over de wereld ligt geen stabiele orde meer die de gedaanteverwisselingen van haar elementen volgens plan bestuurt. We hebben eerder de indruk dat alles ongebreideld muteert van binnenuit: dat wil zeggen vanaf een microscopisch niveau dat zich onttrekt aan onze beleving en waarneming. Zo zal het wel niet werkelijk zijn, maar zo vertoont de wereld zich meer en meer in het instinctieve domein waar mythen en religies hun herkomst hebben.

Onze angst geldt niet meer de grote vijand, de grote bom, de titanenstrijd der wereldrijken, de wraak van de ene God, maar ontspruit aan de veel nabijere macht van kleine vijanden: een afrekening of terroristische aanslag in onze stad, het plotseling uiteenvallen van een staat in strijdende militias, de invloed van een breed scala aan criminele organisaties, een epidemie van nauwelijks begrepen dodelijke ziektes. Het primitieve orgaan dat onze angst van informatie voorziet pikt signalen op van een spontane verbroekeling van de maatschappelijke vormen waarin we leven, van de bondgenootschappen, de wetenschappen, de naties, de lichamen, de media. Van binnenuit.

Het geweld van de geschiedenis speelt zich meer en meer op de microscopische bühne af: de waarde van het geld berust op de millisecondes waarin het verhandeld

wordt, de beelden die ons begrip van de wereld ondersteunen vallen uiteen in manipuleerbare pixels, de basis van ons culturele en politieke denken: de openbare uitwisseling van meningen en informatie valt uiteen in duizenden elkaar onverschillig latende kanalen.

Het is niet eens het ontbreken van een universele orde of een ondubbelzinnige verdeling in goed en kwaad, die angst opwekt. Eerder dit: de indruk dat niets, of het nu om kennis, materie of gemeenschap gaat, nog een stabiele vorm heeft. Uiterlijke verschijning of eerste indruk lijken geen enkele garantie te bieden voor een betrouwbare notie van de betekenis of het gedrag van een stof, een persoon of een groep. We weten niet precies wie wat kneedt en schrijft, maar alles in de wereld waarin we leven lijkt wel kneedbaar en herschrijfbaar geworden. De verschuiving van een paar moleculen maakt van een onschuldig micro-organisme een fatale ziekte, de vervanging van een paar genen maakt van een vertrouwd mens of dier een monster. Een paar aanslagen veranderen een schat aan informatie in een niet te ontcijferen geheime boodschap. De hartverscheurende fotoreportages bleken in scène gezet en geretoucheerd.

Het is als met het bereik van het menselijk oog: het neemt alleen het middendeel van het spectrum waar van

alle golflengtes die het licht kan aannemen. Lang leek het alsof we ons alleen zorgen hoefden te maken om kernbommen en kosmische straling als het de golflengtes buiten ons zicht betrof. Nu is het eerder alsof de wereld van de vertrouwde golflengtes het speelterrein geworden is van lichtbronnen buiten ons deel van het spectrum. De werkelijkheid verschijnt als het slagveld waar onwaarneembare krachten hun oorlog uitvechten. We moeten ons staande houden in een *combat zone*, waar we de strijdende partijen niet of maar zelden zien, laat staan dat we hun motieven kunnen begrijpen of frontlinies kunnen ontwaren. Dat heeft er alles mee te maken dat de strijd zich net zo goed binnen onszelf afspeelt: in onze lichamen, onze familie, onze eigen stad, in ons eigen land, ons eigen werelddeel. De wereld als een schaduwrijk, waar niets meer te begrijpen en te vertrouwen valt, volledig beheerst als ze is door vele onderwerelden. Het is een angstbeeld, een overdrijving misschien, een slechte droom, maar eentje die wanneer wij wakker zijn stoort en stuurt.

De Matrix

William Gibsons trilogie *Neuromancer/Count Zero/Mona Lisa Overdrive* (1984, 86, 88) speelt zich af in een nabije toekomst die de verwerkelijking van alle

hierboven opgeroepen angsten kan worden genoemd. In hun avonturen doorkruisen de hoofdpersonen alle denkbare domeinen: sloppenwijken waar bendes heersen; de kringen der elite, die zich hoofdzakelijk bezighouden met chantage, bedrijfsspionage en moord; ruimtestations vol drop-outs en vreemde sektes; de kunsthandel, die veel weg heeft van een huwelijk tussen de maffia en de geheime dienst; en natuurlijk cyberspace, oftewel *the matrix*, die de optelsom van alle ingrediënten, partijen en gevaren is. De matrix is de accumulatie van alle menselijke informatie en communicatie die aan het digitale medium is toevertrouwd. Daarmee is het meteen een extra werkelijkheid, een eentje die zich tot de reële zo ongeveer verhoudt als de wereld na de opening van de doos van Pandora tot de toestand voordat die fatale gebeurtenis plaatsvond.

Gibsons romans gaan niet diep in op de emotionele reacties van de personages, laat staan dat ze de kans krijgen zich ideeën te vormen over de situaties waarin ze verkeren. Daarvoor zijn de gevaren te groot, daarvoor is de snelheid der gebeurtenissen te hoog. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er weinig expliciet levensbeschouwelijk voorkomt in de wereld die Gibson schept.

‡ The world is no longer pervaded by a stable order that directs its metamorphoses according to a plan. Rather, things all seem to be engaged in a continual, unbridled mutation from within, i.e., beginning on a microscopic level one step beyond our experience and perception. This may not actually be so, but this is how the world increasingly appears in the instinctive realm in which myths and religions have their origins.

Our fear is no longer of the one, great enemy, the big bomb, the titanic struggle of global powers, the vengeance of the one, true God, but of smaller enemies much closer to home: a gangland killing or terrorist attack in our city, the sudden disintegration of a state into warring militias, the influence of a wide range of criminal organisations, an epidemic of barely comprehended deadly illnesses. The primitive organ that supplies our fear with information is picking up signals of a spontaneous fragmentation of the social 'shape' of our lives: of the alliances, sciences, nations, bodies, media. From within.

The violence of history is being played out increasingly on a microscopic stage: the value of money depends on the milliseconds in which it is traded; the images that support our conception of the world have fragmented into manipulable pixels; the very basis of our political and cultural thought — the public exchange of opinions and information — is fragmenting into thousands of channels, each largely a matter of indifference to the others.

It is not even the lack of a universal order or an unambiguous division into good and evil that evokes fear, it is more the impression that nothing — knowledge, material, community — has a stable form any more. Outward appearance or first impression seems to offer no guarantee at all of a trustworthy notion of the behaviour of a substance, a person or a group. We don't know exactly who is molding or writing what, but everything in our world seems to have become re-writable and pliable. The displacement of a couple of molecules turns a harmless micro-organism into a fatal illness; the replacement of a couple of genes turns a known and trusted animal or human being into a monster. A couple of taps on a keyboard change a wealth of information into an indecipherable secret message. The heart-rending journalistic photographs turned out to be staged and touched up.

Like the human eye, which only perceives the middle of the spectrum, for a long time, it seemed that we only needed to worry about nuclear weapons and cosmic rays if they were beyond our view. Now it seems as though the world of the trusted wavelengths has become the playground of light sources outside of our part of the spectrum. Reality appears as the battlefield of imperceptible powers. We must maintain ourselves in a combat zone where we see the conflicting parties seldom or not at all, let alone understand their motives or discern the front lines. This has everything to do with the fact that the battle is taking place inside ourselves: our bodies, our family, our own city, country, part of the world. The world as a realm of shadows, where nothing more can be understood and trusted, completely in the power of

many underworlds. This is perhaps an image of our own fear and an exaggeration, a nightmare, but it is one that disturbs and influences waking life.

The Matrix

William Gibson's trilogy *Neuromancer/Count Zero/Mona Lisa Overdrive* (1984, 86, 88) takes place in a near future in which all of the above fears have become reality. The main characters' adventures take them through all possible realms: slums ruled by gangs; the circles of the elite, occupied mainly with blackmail, industrial spying and murder; space stations full of drop-outs and strange sects; the art business, which resembles a marriage of the Mafia and the secret service; and, of course, cyberspace, or *the matrix*, representing the sum total of all ingredients, parties and dangers. The matrix is the accumulation of all human information and communication that has been entrusted to the digital medium. This makes it a second reality, one that compares to the real world roughly as the world after Pandora opened the box compares to the world's condition before that fateful event.

Gibson's novels don't delve deeply into their characters' emotional reactions and his characters don't have the ghost of a chance of forming some kind of idea about their situation. The dangers are too great, as is the speed of events. It is therefore not surprising that the world created by Gibson contains little philosophy.

Yet, religious terms and customs play a crucial role in the second part of the trilogy, *Count Zero*. Bobby Newmark, one of the main characters, a rookie console cowboy or digital burglar, is struck on his first attempt at cracking a large-scale database by the mortally dangerous security program surrounding the system. At the very moment at which his nervous system is about to be snuffed out forever, a voice appears from nowhere, accompanied by the shade of a young woman, whose intervention saves him from death at the last minute. It might be called a para-digital experience.

This is also a strange and mysterious event in Gibson's hi-tech future. The badly shaken Bobby is soon taken under the wing of his fence's superiors, two elegant black gentlemen who want to get in touch with the female shade through him (they call her Vyè Mirak, Mother Mary, Virgin of Miracles, Ezili Freda). They subsequently explain to Bobby what they are talking about. In the connecting neighbourhoods, once the Projects in which poor black people lived, a self-maintaining community has gradually come into being. Their success is based on the combination of traditional voodoo rites and high tech. Or, more precisely: the voodoo rites are the community's mode of communication with the powers in the matrix.

This means that the two gentlemen, Lucas and Beauvoir, although they resemble mafiosi or businessmen, are *hungans*, the designation for priests in the Haitian voodoo religion. Those who have gone to the trouble of finding out more about voodoo¹ will be struck by Gibson's one-sided presentation of this rich religious tradition. He does mention a *lieu saint*, a shared, holy place where various kinds of trees grow,

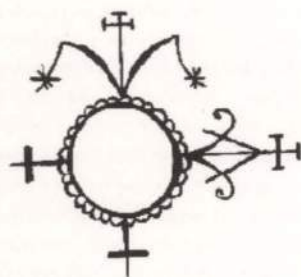
A *vèvè* is a symbolic design, drawn in sand with flour and ashes, which represents a *loa* to be invoked and serves as a focal point for the invocation and as an altar for offerings.

The collection of *vévés* illustrating this article can be found on the [www, www.vmedia.com/shannon/voodoo](http://www.vmedia.com/shannon/voodoo).

¹ ALFRED METRAUX, *Voodoo in Haiti* (transl. HUGO CHARTERIS) Deutsch, London 1959

Toch is er in het tweede deel van de trilogie, *Count Zero*, een cruciale rol weggelegd voor religieuze termen en gebruiken. Bobby Newmark, één van de hoofdpersonen, is een beginnend *console cowboy* of digitaal inbreker, die al meteen bij zijn eerste poging in een groot databestand in te breken getroffen wordt door de levensgevaarlijke bewakingsprogrammatuur die het systeem omringt. Op het moment dat zijn zenuwgestel op het punt staat voorgoed te worden uitgeblust verschijnt er als vanuit het niets een stem, de schim van een jonge vrouw, wier tussenkomst hem op het nippertje van de dood redt. Je zou het een para-digitale ervaring kunnen noemen.

Dit is ook in de hi-tech toekomst van Gibson een vreemd en raadselachtig voorval. Al snel wordt de verbouwde Bobby ingepalmd door de superieuren van zijn heler, twee elegante zwarte heren, die er in geïnteresseerd zijn om via hem in contact te komen met de meisjesverschijning, of *Vyè Mirak*, Onze Lieve Vrouwe, Maagd der Wonderen, *Ezili Freda*, zoals ze haar noemen. Bobby laat zich vervolgens uitleggen waarover ze het hebben. In de overkoepelde woonwijken, ooit de *Projects* waar verpauperde zwarten woonden, is geleidelijk een zichzelf in stand houdende gemeenschap ontstaan. Hun succes berust op

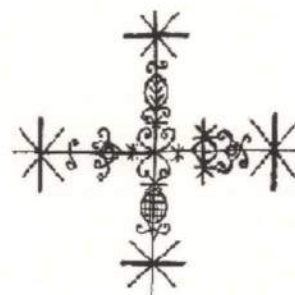

de vermenging van de traditionele voodoo-riten en het gebruik van hi-tech. Of, om het preciezer te zeggen, de voodoo-riten vormen het omgangsmiddel van de gemeenschap met de krachten die aanwezig zijn in de matrix.

Dat wil zeggen dat de twee heren, Lucas en Beauvoir, al lijken ze op zakenlieden of maffiabazen, *hungans* zijn, de benaming voor priesters in de Haïtiaanse voodoo-religie. Opvallend voor wie een klein beetje moeite doet om wat over voodoo te lezen¹ is de eenzijdige presentatie van die rijke religieuze traditie die Gibson geeft. Er is bijvoorbeeld wel sprake van een *lieu saint*, een gemeenschappelijke heilige plek waar verschillende soorten bomen staan die ieder afzonderlijk lievelingsbomen van verschillende *loa*, of bovennatuurlijke wezens zijn, maar nergens is sprake van een *humfo*. De *humfo* is de ruimte waar de gelovigen, onder leiding van een *hungan* of vrouwelijke priester, de *mambo*, contact zoeken met de *loa*, bewoners van Guinea, het mythische Afrika van de voorouders. Iedere *humfo* is gewijd aan een schutpatroon, maar ook andere *loa* kunnen in contact treden met de priester, zijn assistenten of gelovigen. Midden in de ruimte staat een rijk versierde paal, die als een soort antenne dienst doet en de bovennatuurlijke krachten doorgeeft.

Wanneer een *loa* contact zoekt met een sterveling neemt hij bezit van diens lichaam. Aan de manier waarop de gelovige in trance raakt, zijn bewegingen, mimiek, de woorden die hij uitroept of de attributen die hij in zijn trance grijpt, is af te lezen welke *loa* zich bekend maakt. Het voert te ver om op de verschillende families van *loa* in te gaan, hun onderverdeling in puur Afrikaanse, genezende en mildere geesten (*rada*) en gevaarlijker, meer met magie, macht en rijkdom verbonden geesten (*petro*) goed weer te geven. Maar dit is een wezenlijke vertekening die Gibson toepast: waar de Haïtiaanse voodoo uit onze tijd (overigens net als de Santeria etc) vooral een zaak van gemeenschappen is, die zich bezig houden met erediensten, de inzegening van huwelijken, huizen en nieuwgeborenen, met genezing en het afweren van ongeluk en ziekte, daar legt Gibson de nadruk op de kanten van voodoo die ook onder Haïtianen in een kwaad daglicht staan: de *hungans* die 'met beide handen werken', dat wil zeggen, naast de erediensten ook magie bedrijven en zaken doen met de gevaarlijke *loa*, of zelfs helemaal in dienst zijn van de meer demonische wezens onder hen. Deze *hungans* zijn meer magiërs dan priesters.

Die duistere, misdadige draai aan de presentatie van de voodoo-riten heeft alles te maken met de matrix. De erediensten in de achterafzaltjes worden verzwegen,

omdat de *loa* zich bekend maken via de matrix. Ze huizen niet meer, zoals in Haïti in een mythisch land, of in de bergen, maar in cyberspace. De matrix is een werkelijkheid waar geen genezing, geen eredienst, geen huis-inzegening of geboortes plaatsvinden. Het is de concentratie van alle macht, rijkdom en misdaad op de planeet, en in dat universum is eenvoudigweg geen sprake van een Wet of een Rechtsorde. In Gibsons trilogie handhaaft iedere groep zich als een maffia-organisatie, of ze nu in kunst handelen, alleen maar willen overleven, een computerbedrijf runnen, of ook werkelijk een misdadige organisatie zijn. Het is in feite onvermijdelijk bij ontstentenis van een staat, een wet, een overheid en iedere democratische orde. De enige structuur die de maatschappij heeft is die die het resultaat is van de machtsstrijd van bendes, bedrijven, diensten, legers. Ieder van die groepen bedient zich namelijk van de middelen waar vroeger de Staat een monopolie op had: rechtspraak, spionage, politietaken, wapengebruik. Zonder wet is alle macht misdadig.

Lucas en Beauvoir worden korzelig als Bobby het woord religie te letterlijk neemt en hun voodoo vergelijkt met de islam, of de Scientology die zijn moeder aanhangt. Ze benadrukken dat het er niet om gaat ergens wel of niet in te geloven, maar *to get things done*. Het magische

¹ ALFRED METRAUX, *Voodoo in Haiti* (transl. HUGO CHARTERIS), Deutsch, London 1959

‡ each a favourite tree of various loa, or supernatural beings. However, nowhere does he mention a *humfo*. The *humfo* is the space where believers, under the leadership of a hungan or female priestess (*mambo*) seek contact with the loa, inhabitants of Guinea, the mythical Africa of their ancestors. Each *humfo* is devoted to a patron deity, but other loa can also get in touch with the priest, his assistants and believers. In the middle of the space is a richly decorated post, which acts as a kind of antenna conducting supernatural powers.

When a loa seeks contact with a mortal, it takes over the mortal's body. The manner in which these people fall into a trance, their movements, expression, the words they utter or the things they seize while in trance, can serve to indicate which loa is making itself known. It is impossible here to enumerate the various families of loa and their division into purely African, healing and mild spirits (*rada*) and more dangerous spirits, involved with magic, power and riches (*petro*). But Gibson applies a fundamental distortion: while Haitian voodoo in our times (like the Santeria and others) is largely a matter of communities whose main activities are devotional services, blessing of marriages, houses and new-born babies, healing and warding off misfortune and illness, Gibson emphasises the more evilly-reputed aspects of voodoo, namely, the hungans that 'work with both hands', or also work magic and traffic with dangerous loa, or even devote themselves exclusively to the more demonic among them. These hungans are more magicians than priests.

This sinister, criminal presentation of the voodoo rites has everything to do with the matrix. The devotional services in the back rooms are left out of the picture, because the loa make themselves known via the matrix. They no longer dwell in the mountains, as in Haiti or a mythical country, but in cyberspace. The matrix is a reality that contains no healing, devotional services, blessing of houses or new-born babies. It is the concentration of all power, riches and crime on the planet, and there is simply no Law or Justice in that universe. Each group maintains itself as a Mafia organisation, whether they deal in art, run a computer company, simply want to survive or are a genuinely criminal organisation. In fact, this is inevitable in the absence of a state, a body of laws and government and any form of democracy at all. Society's only structure is derived from the power struggle between gangs, companies, services and armies. Each of these groups uses the means once available only to the state: courts, spies, police, weapons. Without a set of laws, all power is criminal.

Lucas and Beauvoir are irritated when Bobby takes the word religion too seriously and compares their voodoo to Islam or his mother's Scientology. They emphasise that not belief, but *getting things done* is the important thing. Voodoo's superiority is based on its magical potential: it is the model par excellence to profit in the real world from the power concealed by the matrix. Beauvoir describes the difference between monotheism and voodoo. *Voodoo's like the street. Some duster chops out your sister, you don't go camp on the*

*Yakuza's doorstep, do you? No way. You go to somebody, though, who can get the thing done. Right?*² Voodoo is a survival cult, a street religion and Beauvoir's impatience shows that he is thinking directly of the difficult history of the freed slaves of Haiti, who adapted West African religion to their new, severe circumstances.

Voodoo Analogy

Legba occupies a special place in Haitian voodoo. This male god originated in West African religions of Dahomy, Ghana and Nigeria. There, he is a kind of Hermes, who allows communication among gods and spirits, but also between them and mortal human beings. This god sets the power and knowledge of the divine world into motion and causes it to flow — he is the network god. In Haitian voodoo, he is the first to be called, before contact can be made with the other loa. Thus, he maintains his function as the god of communication. He rules roads and intersections, doors, gates and locks. His form has been stripped of any West African nobility; in Haiti, he is a crippled old man on crutches. He is dressed in rags and smokes a pipe.

He is not one of the higher deities, but as his permission is needed for contact with the world of the loa, he occupies a key place. He regulates the access to the supernatural world. Every devotional service opens with the following call, as though verifying a log-in: *Atibô-Legba, l'uvri bayé pu mwê, agoé! Papa Legba, l'uvri bay é pu mwê. Pu mwê pasé.*³ (Atibon Legba, remove the obstacles blocking my way! Papa Legba, remove the obstacles, so that I may pass through.) Bobby's rescue by Ezili Freda, the mild loa of lovers, means that he has been chosen by Legba, however naive and stupid a white boy Beauvoir may find him.

Gibson leaves no doubt that after the fusion of the two great Artificial Intelligences (Wintermute and Neuromancer) — a sort of Fall of Man with which the first part of the trilogy ends — genuinely strange things happen in the matrix, things that not only the hungans are talking about. A qualitative jump has been made after the sum of the super calculating power (*Wintermute was hive mind, decision maker, effecting change in the world outside*)⁴ personality and immortality. The loa with which hungans like Beauvoir and Lucas close their Faustian contracts really do exist, but only in the complex, mysterious world of the matrix. It has turned from a network of communication and data processing machines into a creation, a world best comprehended using the voodoo believers' approach to reality.

Why, exactly? Why is it only logical that the voodoo cult should be the only important religious phenomenon in Gibson's trilogy? Firstly, due to the structural analogy: the hungan has his *huns* or assistants, those who are possessed by the loa. But instead of a ceremony around the post in the *humfo*, there is a session on the *deck*, logging into the matrix. The chaos of the world of the spirits is a reflection of the chaos of the matrix; the untrustworthy mixture of good and evil, the accumulation of powers in conflict with each other: the

2 WILLIAM GIBSON, *Count Zero*, Ace Books, NY 1986, p.77

3 METRAUX, p.101

4 WILLIAM GIBSON, *Neuromancer*, Ace Books, 1984, p.269

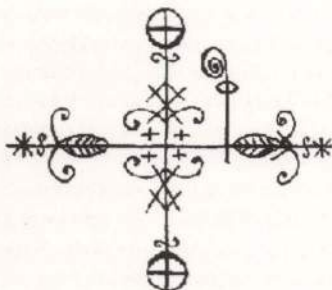
2 WILLIAM GIBSON, *Count Zero*, Ace Books, NY 1986, p. 77

4 WILLIAM GIBSON, *Neuromancer*, Ace Books, NY 1984, p. 269

potentieel van voodoo maakt haar superioriteit uit: het is het uitgelezen model om te profiteren in de echte wereld van de macht die in de matrix schuilt. *Voodoo's like the street. Some duster chops out your sister, you don't go camp on the Yakuza's doorstep, do you? No way. You go to somebody, though, who can get the thing done. Right?*², omschrijft Beauvoir het verschil tussen een monotheïsme en voodoo. Voodoo is een overlevingscultus, een *street religion*, en het ongeduld waarmee Beauvoir spreekt maakt duidelijk dat hij direct denkt aan de zware geschiedenis van de vrijgelaten zwarte slaven op Haïti, die de Westafrikaanse religie aanpasten aan hun nieuwe, barre omstandigheden.

Voodoo Analogie

In de voodoo-cultus op Haïti neemt Legba een bijzondere functie in. Hij is van oorsprong een god afkomstig uit de Westafrikaanse religies van Dahomey, Ghana en Nigeria. Daar is hij een soort Hermes, die communicatie tussen goden en geesten onderling, maar ook hun contact met de stervelingen mogelijk maakt. De god, die de kracht en kennis die in de goddelijke wereld huist in beweging zet en laat stromen; de netwerk-god. In de Haïtiaanse voodoo is hij de eerste loa die wordt aangeroepen, voordat er contact met een andere kan

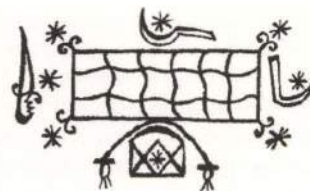
worden gelegd. Ook hier is hij de god van de communicatie. Hij regeert over wegen en kruispunten, over deuren, poorten en sloten. Zijn gedaante is van iedere Westafrikaanse adellijkheid ontdaan: op Haïti is hij een kreupele oude man op krukken. Hij is in lompen gehuld en rookt een pijp.

Hij is geen oppergod, maar aangezien zijn toestemming nodig is voor ieder contact met de wereld van de loa neemt hij een sleutelpositie in. Hij regelt *access* tot de bovennatuurlijke wereld. Met deze aanroep opent iedere voodoo eredienst, alsof het om het verifiëren van een log-in gaat: *Atibô-Legba, l'uvri bayè pu mwê, agoé! Papa Legba, l'uvri bay è pu mwê. Pu mwê pasé.*³ (Atibon Legba, verwijder de hindernissen voor mij, agoé! Papa Legba verwijder de hindernissen, zodat ik erdoor kan.) Bobby's redding door Ezili Freda, de zachtaardige loa der geliefden betekent dan ook dat hij uitverkoren is door Legba, wat voor onnozele en irritante 'white boy' Beauvoir hem ook vindt.

Gibson laat er geen twijfel over bestaan dat er na de fusie van twee grote Kunstmatige Intelligenties (Wintermute en Neuromancer) — een soort zondeval waarmee het eerste deel van de trilogie eindigt — werkelijk vreemde dingen in de matrix gebeuren. Ook anderen dan de hungans hebben het daarover. Er heeft

zich een kwalitatieve sprong voorgedaan na de optelsom van superrekenkracht (*Wintermute was hive mind, decision maker, effecting change in the world outside.*) *personality* en *immortality* (*Neuromancer*).⁴ De loa waarmee hungans als Beauvoir en Lucas hun faustiaanse contracten sluiten bestaan dus echt, maar alleen in de complexe, mysterieus geworden wereld van de matrix. Van een netwerk van communicatie en dataverwerkings-machines is het een schepping geworden, een wereld die nog het best te begrijpen lijkt met de manier waarop de voodoo gelovigen de werkelijkheid tegemoet treden.

Waarom precies? Waarom is het logisch dat de voodoo cultus de enige religieuze verschijning van enig belang in Gibsons trilogie is? Ten eerste door de structurele analogie: de hungan heeft zijn *huns* of assistenten, oftewel degenen die door de loa bezeten raken. Maar in plaats van een ceremonie rond de paal in de humfo, is er de sessie aan het *deck*, het inloggen in de matrix. De ordeloosheid van de geestenwereld spiegelt de ordeloosheid van de matrix; de onbetrouwbare mengeling van goed en kwaad, de opeenhoping van elkaar bestrijdende machten, die de wereld van de loa is, is een perfecte analogie met de matrix. Als er al iets mysterieus en schijnbaar bovennatuurlijks plaatsvindt in de matrix, dan zijn de logische systemen van de monotheïstische

theologie ontoereikend daar iets van te begrijpen, dat is zeker.

Ten tweede is er het vloeiende en vluchtige karakter van de voodoo cultus. Er zijn geen heilige geschriften en zelfs de inventaris van de loa-wereld is voortdurend aan verandering onderhevig. Legendarische historische figuren of grote hungans kunnen zelfstandige loa of 'vermommingen' van andere worden. De rituelen, de bezweringen en de op de grond getekende *vêvés* of magische symbolen veranderen in de loop der tijd. Alles draait om de permanente communicatie tussen de wereld van de mensen en die van de loa, zonder dat er van een vaste procedure of een overkoepelende wet sprake is. Een communicatie overigens die zich grotendeels afspeelt via beelden, dromen, symbolen en voortekenen, niet via woorden of begrippen. Weer een analogie met de matrix, die de grafische weergave van kennis, informatie en communicatie is.

Iedere gelovige en iedere groep rond een hungan staat alleen in zijn keuzes en de risico's die men neemt. De gevolgen voor conflicten met de loa spelen zich niet in het hiernamaals maar op aarde af, en vaak onmiddellijk. Ook hierin is gemakkelijk een spirituele analogie met de omgang van een tot heersende tweede wereld geworden matrix te herkennen.

3 METRAUX, p. 101

‡ world of the loa is a perfect analogy for the matrix. One thing is certain: if something mysterious and seemingly supernatural happens in the matrix, the logical systems of monotheistic religion are inadequate to comprehend it.

Secondly, there is the fluid and ephemeral character of the voodoo cult. There are no holy texts and even the inventory of the loa world is subject to continual change. Legendary historical figures or great hungans can become loa in their own right, or 'disguises' of other loa. The rites, incantations and the *vèvès* (magic symbols drawn on the ground) all change in the course of time. The central thing is the permanent communication between the world of human beings and that of the loa, without a standard procedure or overarching body of law, a communication that occurs largely through images, dreams, symbols and omens, not through words and concepts. This is yet another analogy to the matrix, itself a graphic representation of knowledge, information and communication.

Each believer and each member of the group surrounding a hungan is alone in bearing the weight of his or her choices and the risks taken. The consequences of conflicts with loa do not take place in the hereafter, but right here on Earth, and often immediately. Here, one also might easily find a spiritual analogy in communication with a matrix that has become a dominant second world.

The third reason is the absence of any form of universality, law or political order in Gibson's trilogy. Every way of life is a manner of survival outside of the law, first and foremost the state of nature as conceived by Hobbes, in which human beings are wolves to their fellows. Any form of community therefore resembles a gang or Mafia organisation. Nothing universal is conceivable, beyond the power struggle of all parties, many of whom are unaware of the others' existence. The chance of surviving is thus largely a matter of possession of information, access to the other's data, and the speed with which it can be deciphered and used. Because all knowledge will be used as a weapon in the battle for power, riches and survival and nothing else. That is precisely the model of voodoo: the central thing is access to the world of powers that rule life, the making of deals, the closing of temporary alliances and the obtainment of prescience. All 'spiritual knowledge' has practical value, if not immediately, then later or obliquely. It is the practice of magic.

'Spiritual' Software

Gibson's plot adds something else to the analogy between the traffic of the Afro-Americans with the matrix and Haitian voodoo. Just as the fusion of the two *AS*s means a qualitative leap forward and thus the breaking of a boundary, another such 'breakthrough' is embodied by Angela Mitchel, namely, the boundary between electronic and biological hardware. Angela's father is the scientist who succeeded in creating digitally programmable biological substance. He was planning to escape from the iron grip of the company that supported him, Maas Neotek. He commits suicide, but succeeds in smuggling his daughter Angela out of the heavily guarded laboratory.

He has implanted strands in her brain containing his invention. She is visited by dreams that are connected with events in the matrix. Her dreams portray actions and conflicts with frighteningly real consequences. In a word, she has a direct connection to the loa and is an extremely powerful mambo without realising it. Legba can use her directly as a 'terminal'. When she is safely in the company of Beauvoir and his circle, they say they wish to serve her. She is the first of a new kind of human being.

The blurring of boundaries between human beings and technology is not a question of machinery, or robots and equipment, but is to be found in the area of communication and software — software become 'spiritual'. Strictly speaking, this may be nothing transcendental, but the human capacity for understanding is insufficient to appreciate it at its true value and must consider and deal with it as with a spirit world pervading the real world, using a magical model, the voodoo cult. The world of the matrix has become so advanced that it appears to people as animate nature, even though it is originally of human manufacture. An inevitable awe before the now-holy capacities of the matrix. This is a funny and gruesome image of the future.

Gibson's cold-blooded dystopia is unmistakably satirical and thus implicitly moralist in character. The choice of voodoo rites as a vehicle to portray the way in which a community, in this case the black community in America, maintains itself in the dangerous future contains not only a satirical, but also a hopeful element. I quote Metraux by illustration: *The reader will wonder whether Voodoo is a moral or immoral religion. The question should not be framed in these terms, since voodoo is not a religious system with a well-defined body of doctrine; nevertheless the spirits, being conceived in the image of men, do act in conformity with the moral laws which rule Haitian society. The 'good loa' cannot approve crime and the 'bad loa' can only look for assistance to shady characters. The loa are friends who intercede in private life and who often act as interpreters of public opinion. A loa can quite easily reproach his 'horse' for behaviour which his neighbours regard as reprehensible and reprimand him for something which he thinks nobody knows about. It is in this sense that the loa have a claim to be regarded as the guardians of public morality.*⁵

5 METRAUX, p. 364

Of all the groups and communities in Gibson's trilogy, those in the Projects are the most humane and liveable, the least mutilated by the disappearance of all social order. This contains a classic Marxist idea, namely that the community with the most experience of survival in a lawless situation will be the most inventive and resilient in adaptation to the new, lawless world order and thus the most successful in retaining their dignity. In this light, the matrix voodoo of Beauvoir and his people 'up in the Projects' is an elegant and genuine social survival model in a spiritual sense. A post-industrial form of paganism, to which the future belongs, in the ambiguous sense of prediction and warning that characterises all science fiction.

translation JIM BOEKBINDER

De derde reden heeft te maken met de afwezigheid van iedere vorm van universaliteit, wet of politieke orde in Gibsons trilogie. Iedere vorm van leven is in eerste instantie een overlevingsstrategie buiten de wet, de natuurtoestand zoals Hobbes die beschreef: de mens is de mens een wolf. Iedere vorm van gemeenschap zal daarom lijken op een bende of een maffia-organisatie. Er is niets universeels denkbaar buiten de machtsstrijd van die, elkaar soms onbekende, partijen. De kans op overleven berust daarom grotendeels op informatie, op toegang tot andermans gegevens, op de snelheid die informatie te kunnen ontcijferen en gebruiken. Want alle kennis zal alleen gebruikt worden als wapen in de strijd om macht, rijkdom en overleven, nergens anders voor. Dat is exact het model van de voodoo: het gaat om toegang tot de wereld van machten die het leven regeren, om het maken van deals, het sluiten van tijdelijke bondgenootschappen en het verkrijgen van voorkennis. Alle spirituele kennis heeft directe gebruikswaarde, is het niet onmiddellijk, dan via een omweg of later. Het is een magische praktijk.

'Geestelijke' Software

Gibsons plot voegt nog iets toe aan de analogie tussen omgang van de Afro-Amerikanen met de matrix en de Haïtiaanse voodoo. Zoals er met de fusie tussen de twee

AI's een kwalitatieve sprong gemaakt werd en daarom een grens overschreden, zo belichaamt Angela Mitchel een tweede grensoverschrijding, die tussen elektronische hardware en het biologische. Angela's vader is de wetenschapper die de sprong naar digitaal programmeerbare biologische massa tot stand bracht. Hij was van plan met zijn uitvinding te ontsnappen uit de wurggreep van het bedrijf dat hem ondersteunde, Maas Neotek. Hij pleegt zelfmoord, maar slaagt erin zijn dochter Angela uit de zwaar bewaakte laboratoria te smokkelen.

In haar hersens heeft hij strengen aangebracht met zijn nieuwe vinding. Zij wordt bezocht door dromen, die verbonden zijn met gebeurtenissen in de matrix. Sterker, haar dromen geven handelingen, conflicten weer, die angstaanjagend reële gevolgen hebben. Ze heeft kortom een directe lijn met de loa, ze is een zeer machtige mambo zonder het te weten. Legba kan haar direct gebruiken als 'terminal'. Wanneer ze veilig bij Beauvoir en de zijnen is aangekomen zeggen die, dat ze haar willen dienen. Ze is de eerste van een nieuwe menselijke soort.

De grensvervaging tussen het menselijke en het technische is geen kwestie van machinerie, van robots of apparaten, maar speelt zich af op het gebied van de

communicatie en de software. Beter gezegd: het is het 'geestelijk' worden van de software. Dat is misschien strikt genomen geen transcendent aangelegenheid, maar het menselijk bevattingvermogen schiet te kort om het op zijn feitelijke merites te beoordelen en is genoodzaakt het te beschouwen en ermee om te gaan als met een geestenwereld, die in de reële doordringt: in een magisch model, een voodoo cultus. Zo geavanceerd is de wereld van de matrix geworden, dat ze de mensen verschijnt als een bezield natuur, ook al is ze oorspronkelijk van menselijke makelij. Een onontkoombaar ontzag voor de heilig geworden vermogens van de matrix. Dat is een grappig en uiteraard ook griezelig toekomstbeeld.

Gibsons koelbloedige dystopie heeft onmiskenbaar ook een satirisch en daarmee een impliciet moreel karakter. De keus voor de voodoo rituelen om een beeld te geven van de manier waarop een gemeenschap, in dit geval de zwarte gemeenschap in Amerika, zich staande houdt in de gevaarlijke toekomst heeft daarom naast iets spottends ook iets hoopvol. Ter illustratie citeer ik Metraux: *The reader will wonder whether Voodoo is a moral or immoral religion. The question should not be framed in these terms since voodoo is not a religious system with a well defined body of doctrine; nevertheless the spirits, being conceived in the image of men, do act in conformity with the*

moral laws which rule Haitian society. The 'good loa' cannot approve crime and the 'bad loa' can only look for assistance to shady characters. The loa are friends who intercede in private life and who often act as interpreters of public opinion. A loa can quite easily reproach his 'horse' for behaviour which his neighbours regard as reprehensible and reprimand him for something which he thinks nobody knows about. It is in this sense that the loa have a claim to be regarded as the guardians of public morality.⁵

Van alle groepen en gemeenschappen die in Gibsons trilogie voorkomen is die in the Projects de meest menselijke en leefbare, de door het wegvallen van alle sociale orde, minst verminkte. Daarin schuilt een klassieke Marxistische gedachte, namelijk dat de gemeenschap die het meest ervaring heeft met het overleven in een rechteloze situatie, de meeste inventiviteit en veerkracht heeft zich bij die nieuwe wetteloze wereldorde aan te passen en haar waardigheid te behouden. Zo gezien is de door Gibson bedachte matrix-voodoo van Beauvoir en zijn mensen 'up in the Projects', een elegant en werkelijk sociaal overlevingsmodel in spirituele zin. Een post-industriële vorm van heidendom, die de toekomst heeft, in de dubbelzinnige betekenis van voorspelling en waarschuwing die alle science fiction kenmerkt.

R.K. JOSHI   *The Religious World of Letter-*
forms   Various writing systems either pictographic,
alphabetic or syllabic in nature, developed in different parts of the
world over different time-frames, have been associated with the
spoken or written expressions of linguistic thoughts. The
individual signs of such systems seem to have been taken for
granted and utilized to carry out literary, linguistic tasks through
the uni-directional compositions of these signs into words and
linear text. The physical appearance of writing signs was
evaluated only in terms of their legibility and readability, so as to
help the eye to read and the hand to write.   हीं क्रीं श्रीं ▶

ERIK DAVIS   *Meditations on the Indranet*
Standing at the door of his crumbling shack, Lance Daybreak
looked kind of like I'd expected him to look, which was
something of a disappointment. Long blondish-brown hair, bushy
beard, drawstring pants, bare feet. He wore a rave t-shirt
emblazoned with an Alien Workshop design, and a Star Trek
medallion dangled around his neck. I don't know where you live,
dear reader, but out here in the goofball crucible of California,
techno-hippies like this are a familiar breed.

1. R. SHYAMSASTRI, *The Origin of the Devanāgarī Alphabets*, Bharati Prakashan, Varanasi, 1973.

2. R.H. VAN GULIK, *Siddham*, Mrs. Sharada Rani, New Delhi, 1980

3. *Jayakhya Samhita*, Baroda, 1931

4. MADHU KHANNA, *Yantra*, Thames & Hudson, London, 1979

5. YASMIN HAMID SAFADI, *Islamic Calligraphy*, Thames & Hudson, London, 1987

Yet many of these sign systems in the able hands of sensitive calligraphers or master writers reflected their inherent formal aesthetics through their well formulated structures, taking ordinary writing to the level of Art. At a still higher level, philosophies of writing have attributed certain sacred qualities to the written signs, even claiming spiritual experience through the ritualistic practice of writing.

IMAGE A By taking the art of calligraphy to the sublime heights of meditation through the ▶

symbolic representation of deities in the form of letters (seed-syllables), written signs not only served to help acquire a knowledge base of the physical world around the human being, but also played an important role in their spiritual and metaphysical needs. Letterforms essentially aided communication with the unknown via the primal energy behind their worldly manifestations.

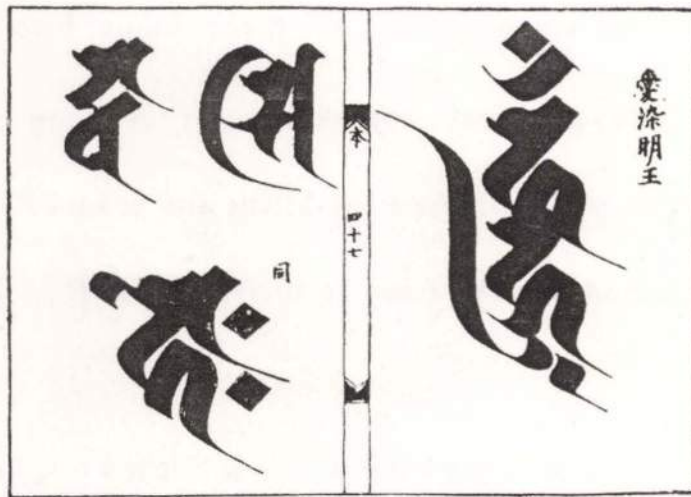
IMAGE B, C According to Tibetan philosophy, the written seed character (letter) is as potent as a ▶

spoken one. The most favoured and potent of all mantra is *om maṇi padme hūm*, which in essence represents the breakthrough (*om*) of seeing the absolute (*maṇi*, jewel) in the relative (*padme*, lotus) beyond time, space and individuality (*hūm*). This mantra of liberation is written on rocks, flags, and prayerwheels and is regarded as the epitome of Buddhist teachings. The *All Powerful Ten*, the mantra of Kālacakra, consisting of ten syllables *om, ha, k-ṣa, ma, la, va, ra, ya-m* and composed in the unique ▶

A The metaphysical level: The seed-syllable by the Japanese monk Chozen (right)

B *All Powerful Ten* — the mantra of Kalacakra (above)

'Daybreak?' I asked, as he beamed and nodded. His eyes crinkled as he smiled and led me inside his shack. Except for a matt-black octopus of communication technology that had invaded one room, the place was spare and earthy. Though I didn't quite believe it, the man before me was the author of a bizarre manuscript that a Tibetan monk had slipped me while I was in India researching a story for *Wired* magazine.¹ The manuscript described the machinic mysticism of a nomadic shamanic tribe called the ngHolos, and was of doubtful authenticity. I had assumed Daybreak was languishing in a Katmandu opium-video den, or existed only as the pseudonym of some hippy Carlos Castaneda. But a few months ago, long and somewhat mystifying posts from a 'Daybreak@vajra.com' appeared on Buddha-L, an academic mailing list haunted by Sanskrit and Tibetan scholars and the occasional fruitcake. As we developed an email correspondence, Daybreak remained cagey about his past, but he had a great deal to say on postmodern Buddhism, the digital dharma and the virtual Tao. Admiring his tech, I could see why. Arrayed in an otherwise spare cubbyhole was a SPARC station, a souped-up 486, a Silicon Graphics Reality Engine, a bulging bank

of monitors, an Akai S3000 sampler, and various unidentifiable circuit boards wired together. His cabin was off the grid, and Daybreak sucked his electricity from solar cells and windmill. He communicated with the outside world solely through the net, which he accessed through a small dish that I glimpsed through the study's grimy window, plopped beside the windmill like an alien mushroom.

Daybreak was currently working on a translation of the pre-Buddhist Tibetan Bon text called *Heart-Drops from the Great Space*², but his main project was constructing a three-dimensional Buddhist site for the World Wide Web. An early hacker of vml, the Virtual Reality Markup Language that is boosting the Web's two dimensions into three, Daybreak realized that vml holds the seeds for true cyberspace. He wants his site to reconfigure Buddhism for the digital age, linking and breeding Shakyamuni's age-old memes: that ordinary life is angst, that clinging and desire produce this suffering, that no fixed self exists, that the microscope of meditation opens up a path to compassion and freedom that paradoxically does not escape from ordinary life. But

1 'Shards of the Diamond Matrix: Selections from the Notebooks of LANCE DAYBREAK', *Fringeware Review*, number 5.

2 see Ms Tuan-I in, *Non-Chinese People of China* (ms. in Sterling Library, Yale University).

integrated fashion, is another sacred manifestation of letterforms of the highest order. In fact the written word, calligraphically written or wood-block printed, still commands maximum respect in Tibetan faith today.

IMAGE D Perhaps Siddham (a variant of northern Brahmi from 5th/6th Century AD India) is the only script in which letterforms have been solely used for meditative purposes, through the visual symbolism of ritualistically written seed-syllables, as a part of the practice of esoteric ►

Buddhism in China and Japan. 'A', the seed character of Mahāvairocana (Dainichi Nyorai) is the most important Siddham (meaning of the perfect) character. *One look at the letter a, destroys evil passion; the efficacy of the mantra transforms this body into Buddha.* For the purpose of meditation, the character is drawn large in either formal or soft style on a scroll and hung on a wall.

IMAGE E, F Sitting in front of this letter and meditating, in the process of enlightenment the distinction between ►

worshipper and worshipped is effaced for the meditator. Many *bodhisatvas* have been grouped together and represented through the depiction of seed syllables including *hām* — a Buddha with a terrifying appearance called Fudo Myoo. Mandalas (of geometric shapes) made out of seed-syllables as well as mantras with seed-syllables arranged in a vertical manner to form a stupa shape, are further extensions of monosyllabic mantras to serve a definite meditative purpose in esoteric Buddhism. ►

6. JOHN STEVENS, *Sacred Calligraphy of the East*, Shambala, Boulder & London, 1981
 7. MOOKERJEE AJIT & MADHU KHANNA, *The Tantric Way: Art, Science, Ritual*, Graphic Society, New York, Boston, 1977.
 8. R.K. JOSHI, *Siddham Letterforms*, Seminar proceedings, Indian Symbolology, Bombay, 1987.

c Mani stone with mantra (left)

d The almighty letter 'a' (above)

Daybreak wants the very structure of his dataspace to express the dharma, so that its luminescent architecture and interpenetrating hyperspaces model the world discovered in deepest samadhi. He calls his site the Indranet.

The net of Indra is a philosophical metaphor used by the Hua-yen school of Chinese Buddhism, he explained, handing me a piping hot mug of blackberry tea as I set up my Sony tape recorder. The Hua-yen flourished around the 7th century during the Tang dynasty. It's a remarkable school, perhaps the most synthetic and sophisticated of Chinese Buddhist philosophies. They were concerned with the old problem of the one and the many, and with the mutual identity and interpenetration of phenomenal reality. Westerners tend to think that Eastern thought is all about seeing through the illusion of separation and merging with the One. To a degree that's true. But Buddhism, especially the Hua-yen school, also embraces the networked multiplicity of phenomena. Somewhat like Spinoza, they considered each individual aspect of the immanent world as thoroughly positive — from one perspective, each individual possesses a power of absolute activity that brings the whole network

online. Of course, they had also absorbed Nagarjuna's radically negative dialectics, so that unlike most Western philosophers, they didn't believe in any abiding substance or monads.

My eyes were glazing over. He paused. Look. As Buddhists, they saw that everything was connected, but they didn't want to collapse that interconnected field into a grey and amorphous soup of pure unity. That's the Brahman move, the merging-with-the-one thing. Instead, the Hua-yen sages emphasized that every single thing both reflects and causes everything else in the universe. To demonstrate this to the Empress Wu, Fa-tsang showed her a room completely covered with mirrors. At the center of this room sat a statue of Buddha, whose image was reflected everywhere. The question is simple but profound: one or many Buddhas?

Daybreak stopped talking, and seemed to expect a response. 'Well', I said, 'when I was a kid, I remember standing between two reflecting mirrors and thinking that I would have been able to see into infinity if only I didn't have a head.' Are you so sure you have one? he asked with a grin as he leapt up to grab a pile of books off his cheap plywood shelves. Check out Tu Shun describing

9. R.K. JOSHI, *Calligraphy Study of Manuscripts*, Seminar proceedings, Caltis, Pune, 1983.
 10. R.K. JOSHI, *Aksharasaaj*, Seminar proceedings, Bamboo Craft design workshop, Bombay, 1993.
 11. P.F. APTE & S.G. SUPEKAR, *PALACO, Calligraphical Significance of The tantric code of alphabets*, Seminar proceedings, Caltis, Pune, 1983.

IMAGE G *First, a seeker of the way must know himself* – JUN.

IMAGE H The ritual practice of *ichi* (a line) and *enso* (a circle) is part of Zen philosophy. For Zen calligraphers, the single stroke *ichi* is equivalent to the 'a' of *Siddham*. Concentration of this stroke is of paramount importance since the first touch of the brush to the paper reveals the state of the mind of the calligrapher. The *ichi* has to be drawn from left to right with full strength at the beginning as well as at the end. *Enso*, the circle of infinity practised by Zen ▶

monks for years, is a symbol of simplicity with profundity, emptiness with fullness, the visible and the nonvisible.

IMAGE I *All things return to the one* – HAKUIN.

IMAGE J Geometric in essence, logical in structure, the Roman calligraphy encouraged by monarchs and monasteries, and advocated by able writing masters, is seen as a culmination of well proportioned, simple letterforms; an aesthetic base coupled with utilitarian vision ▶

■ Thirteen Bodhisatvas (right)

⌘ The terrifying one: ham (above)

- 3 'Cessation and Contemplation in the Five Teachings of the Hua-yen'. *Entry into the Inconceivable: An Introduction to Hua-yen Buddhism*, trans. THOMAS CLEARY, (University of Hawaii, 1983). See also Francis Cook's remarkable *Hua-yen Buddhism*, Pennsylvania State, 1977.

*Indra's celestial Net, which is their great model for our interconnected universe. This is from around 600 AD. This imperial net is made all of jewels. Each eye of the net is a jewel — you can think of them as nodes. Because the jewels are clear, they reflect each other's images, appearing in each other's reflections upon reflections, ad infinitum, all appearing at once in one jewel, and in each one it is so — ultimately there is no coming and going.*³

The image resonated through my synapses, its obvious similarity to the Internet sending a shiver up my spine. For a moment, I felt the trace of that cosmic awe that used to overcome me as a child, when I'd lie awake at night and try to wrap my mind around the notion of infinity, repeating the mantra 'the universe never ends' until my mind cracked and the void spilled in. Daybreak poured me more tea. *Pretty flipped out, huh? 'What's that part about ultimately there is not coming and going?' You've surfed the Web. All those pages you've seen, arising from servers across the globe — did you ever leave your page, your terminal screen, the jewel you stare down like a crystal ball? For all your compulsive surfing, are you ever really coming or going?*

He paused for just a moment before opening up the book again. *Tu Shun said, 'It is precisely by not leaving this one jewel that you can enter all the jewels. If you left this one jewel to enter all the jewels, you couldn't enter all the jewels. Why? Because outside this jewel there are no separate jewels ... if you take away this jewel there will be no net.'* Daybreak insisted that the Internet is not the Indranet. *That would be a stupid thing to say. Indra's net extends throughout the cosmos, through the countless planets and immense aeons that Buddhists and Hindus recognized millennia before Westerners realized that the earth was not the center of the universe. But our world's humble digital net is the first technological expression of this magical metaphor, far more profound than Fa-tsang's funhouse mirrors. The Internet not only reflects the other jewels, but it reflects the structure of the linkages between jewels. That structure is a both a unity and a multiplicity. Chunks of information are different, but they are not separate, because they thoroughly penetrate one another in a space that is no-space, void. And each node or page reflects, at least virtually, everything else on the Web.*

I was familiar with this kind of speculative cyberspace 'netaphysics' from weird alt. groups and vr

that contributed to the horizontal spread of written culture. At times a single calligraphic style was even declared as a 'national hand' (e.g. half uncial in Ireland). Yet the most exquisite and elaborately decorated initial letters, such as those found in the *Books of Kells*, are a rich tribute to the religious faith manifested within.

IMAGE K Islam, by contrast, saw all letters as holy expressions. In the process, their holy scripture *Koran* (*Qurān*) became a symbol of holy calligraphy. Not just ▶

beautiful, but holy. In the name of God, the Compassionate, the Merciful, the invocation *Bism Allāh al-Rahmān al-Rahīm* known as the *Basmalah*, is used before chapter openings throughout the *Qurān*, and in many styles developed by the great calligraphers such as Yakut and Wabbab. Since no idol worship was permissible in this faith, letterforms and their elaborate compositions (*tughras*) were used in manuscripts as well as architecture, not just as letters but as images of the highest holy order. ▶

IMAGE L The tantric tradition of the Indian Hindu philosophy adopted the writing system with all its strengths in preference to the oral system of the vedic tradition for preservation of sacred knowledge. Mystic diagrams composed of geometric elements, called *mandalās*, and mystic formulae made out of letterforms, called *mantrās*, were two important constituents of the tantric tradition. The third dimension was added in terms of strict procedural norms of performance of worship/prayer, the rituals (tantra-techniques). Mantras in ▶

Illustration credits, courtesy Source ref. 4: L, M, N, O 2: A 5: K 6: B, C, D, E, F, G, H, J, P Integraphics: Scroll exhibitions Shreelekh (91), Shree (87), Sparsh (93) by PROF. R.K. JOSHI

g *Ichi* by Jiun (left)
 h *Enso* by Hakuin (middle)
 i *Ichi* by Hakuin (below)

mailing lists, and I knew Daybreak was bullshitting with the best of them. I just sipped my tea and relaxed into the ride. Bullshit grows mushrooms after all, and mushrooms are full of trickster truths. The man shook ten coins out of a small felt purse. *The Hua-yen philosophers used coins to demonstrate the mutual causality of phenomena. That's important. It's not just that everything is linked to everything else in a seamless web, but that everything, each dharma, 'causes' everything else. That's what gives the world its productivity, it's constant blooming play. Each of these metal chunks here are coins — in that static sense, they are identical with one another. But let's look at the ten coins as a dynamic totality. Take this quarter. Could our particular totality of ten coins exist without the quarter? 'No'. So in that sense the Hua-yen sages said that, from one perspective, the quarter acts as the sole cause for this totality. It supports the whole, and every other coin in that whole. The same is true of the penny, the nickel, the dime; and each holistic relationship of cause and effect is happening simultaneously. Indra's net is formed from the superimposition and mutual penetration of countless such totalities. When we cruise the Internet, whatever screen we're checking out isn't just 'on' the*

Net — it is the Net, drawing the whole dizzying tapestry into being. In a network without a center, you are always the center.

After an hour or so, Daybreak went outside to do some gardening. I flipped through books like Lama Geshe's *Echoes of Voidness* and Guenther's *Matrix of Mystery: Scientific and Humanistic Aspects of Dzogchen Thought* but soon found myself picking through his pc's game file. I was pleased and a bit surprised to discover Doom, and was soon sucked into the flow of adrenaline, photon and motor reflex. With total yogic absorption, I marched down a corpse-choked corridor, and was turning a corner when the polygon universe suddenly disappeared into thin electronic air.

Where are you, my friend? Daybreak yelled from across the room, where he stood holding a remote control. *Where are you? Where indeed?* Already, the luminous, empty divide between the Doom world and Daybreak's shack was fading, I noticed my tense neck and shoulders, my sore wrists, my lower back. I felt I had just awoken from one of those murky, demon-haunted dreams that lie on the hypnagogic edge of sleep. I

the form of syllables arranged in a mystic way through their permutation and combination schemes, would at a metaphysical level help to visualise the supreme being assuming a mantra body (*mantra-śarīra*), rather than the physical body made up of syllables.

In this process, the gods are called the seeds (*bījas*) of the ▶

world and the letters are elaborated from the seeds (*devānām bījanāmāni varnās tatra prakalpitāḥ*, p. 35 *Vatulaḡama*). It is necessary, therefore, to have a thorough knowledge of letters before the making of a mantra.

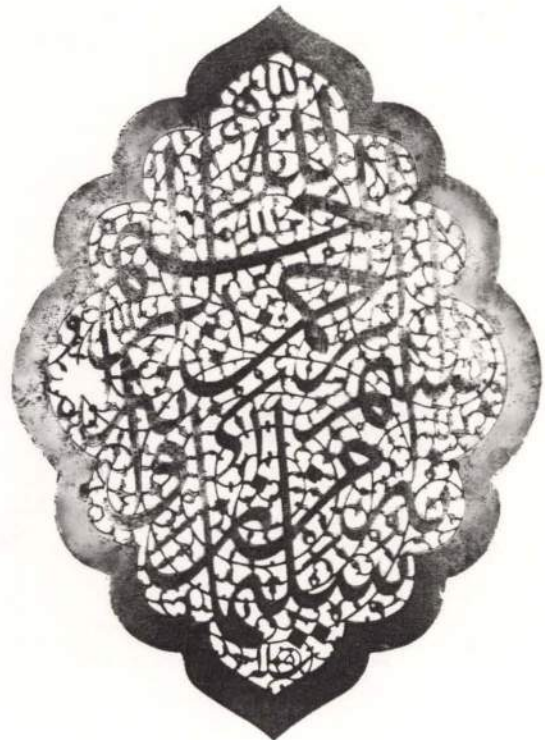
IMAGE 1.1 It is also believed that the letters/seed-syllables (*bījāksaras*), which bear the ▶

names of gods or goddesses, form the very bodily frames of those and other gods and goddesses on which the seeker of knowledge (*sādhaka*) could meditate, either by drawing them ritualistically or by uttering them repeatedly (*taddevatānām abhidhānāksaram eva taddevatānām aṅgam bhavati*, p. 80 *Vatulaḡama*). ▶

⌋ An initiation: *Book of Kells* (left)

⌋ Thuluth Basmalah (right)

popped back down on the couch. 'You don't exactly strike me as a Doom fan.' *Au contraire. I love Doom — I was addicted for weeks!* He handed me a thick manuscript. You know, the Bon text I'm translating is all about Chod, a shamanic practice that was incorporated into the Kagyupa sect of Tibetan Buddhism. The aim of Chod is to cut away the ego by exposing yourself to demonic entities. Typically, a Chod practitioner goes to the charnel grounds at night. You invoke demons, offering up your body and mind as a tasty feast. But once you've generated these horrors, you are meant to perceive their ultimate emptiness, that the demons are without substance or self, that they are projections of your own unconscious processes. There's some connection here, right? Doom is a digital hell-realm, enlivened with violence and fear and excitement. But it's empty. The trick is not to reject the demons, but to see that it's the habits of our minds that give form to the sea of pixels and binary code.

'But everyone knows that Doom isn't real. So what?' Look, on the one hand, virtuality shows the illusory and insubstantial nature of conventional constructions of reality. But on the other hand, we fool ourselves by thinking that it somehow sidesteps the ethical problem of reality: how do we

interact with the illusions that connect and embody us? What about virtual warfare, and it's ties to the gaming industry? Does it matter if a kiddie-porn GIF is a scanned photo or a computer-generated image? As the semiotic surfaces of the physical world are translated online, this new dimension will take on the karmic density of the real world. When asking these questions about reality and fantasy, remember the existential paradox of the bodhisattva: though she's able to transcend this world and enter nirvana, she compassionately vows to stay in samsara until all sentient beings are saved. But she directly perceives those beings as illusory relative constructs lacking any ultimate reality.

With our dualistic Western mindframe, we only get half the picture. We think that anything that happens in an imaginary space has no real consequence, just the way we popularly imagine that karma is like billiard balls — you stab someone and the universe will eventually bounce the knife back into your gut. But the deeper meaning of karma is habit — your bodymind develop patterns of seeing and interacting with the world, and those imaginative patterns stick. Lusting after a cartoon is still lust. Karma is ultimately perceptual, a movement of the mind.

IMAGE M Therefore the visual/verbal form of the syllable mantra *klīm*, called the *bijāksara* of Kama and *hrīm*, the *bijāksara* of Shakti, the goddess, denoting the unity of the male and female principles, as well as *śrīm* — the seed mantra of Laxmi (the goddess of plenitude and fortune) — become bodily frames of the powers of the respective deities.

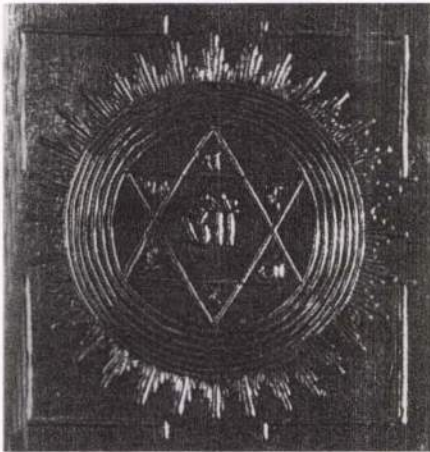
IMAGE N In the polysyllabic mantra, such as the *gāyatrī*, each syllable is linked not only with the deity but also with ▶

colour and a cosmic principle. In a ritual known as *āṅga-nyāsa*, alphabetic symbols with cosmic sounds related to the parts of the subtle body are energised.

IMAGE O The *chakras* (Lotus-shaped diagrams) as power centres in the human body have the following syllables as their central identity. *Laṃ* (Earth), *vaṃ* (Water), *raṃ* (Sun energy), *yaṃ* (Wind) and *haṃ* (Sky), represent cosmic elements within the body, which is itself treated as a total universe transformed into a miniature ▶

form, giving it a macro-micro identity.

Even in the tantric tradition of India, the verbal aspect and utterance details of a mantra had to be learned from *gurus* (teachers), along with ritualistic procedures, in order to achieve the efficacy of the mantra (thus reflecting the strong oral tradition). References are found in terms of the written aspect of the mantras on yantra diagrams. The type of material and surface to be used for yantras (gold, silver, copper, etc.), the type of writing substance (plant juices, paste ▶

1, 11 A yantra diagram with inscribed mantras (left & right)

'Now you sound like those conservatives who want to restrict netporn', I said. *No, you misunderstand me. I'm not talking about censorship or following a moral code based on the content of information. That's reified thinking. The Buddha encouraged people to experiment with the flux, not to follow rules. The last words he said before keeling over from a bad mushroom were Be a light unto yourselves. I'm talking about something more subtle. Faced with the tabula rasa of a UNIX prompt or Netscape screen, where do you go? What does the net become before your eyes? What moves your mind? It's like the bardo state of Tibetan Buddhism, the in-between world of mental forms that your stream of consciousness enters when your physical body dies. Everything is unfolded there, all the perceptions and experiences of your consciousness. But unless you rest in the raw, radiant consciousness of emptiness, the nightmarish and intoxicating forms around you will capture your attention, attracting or repulsing you, and these reactions set your rebirth in motion. That process doesn't just happen when you die — it's happening at every moment you carry your 'you' into the future. Attention is all — on the Net, in the bardo, in our hypermediated culture. Attention cuts the furrows and*

sows the seeds of your own becoming. In cyberspace, attention is your money and your soul — everyone wants to capture you, to make you to pay. That's why you meditate — it's the yoga of attention.

At this point I looked down and noticed that my Sony had stopped recording. I tapped it against the heel of my palm, rewound the tape, and discovered that I had missed the last ten minutes of our discussion. I slammed it down on the table. 'Piece of shit.' *Machines make you angry, he observed with a grin. 'Sure. When I can't get them to work, or they won't work, they piss me off. I yell at my computer all the time. Who doesn't?' Usually people direct anger towards creatures — other people, their pets, even the God they imagine in their heads. Do machines have selves? 'No, of course not.' Then everything they do for you is selfless. How could you not honor and respect that, even if they fuck up sometimes? I didn't know what to say, and he smiled. Don't worry about it. Sometimes there is just anger, just like some days there's crappy weather. Nobody's fault. But I suspect your anger holds some truths: that we are not so different than machines, and that, like us, machines deserve the same compassion the bodhisattvas extend to all sentient beings.*

colours or natural earthy mixtures), and the specifications of writing tools (made out of certain trees, plants or bones) reiterate the objective of ritualistic yantra-mantra activity.

However, no strict instructions regarding the 'form' of the written seed-syllables ▶

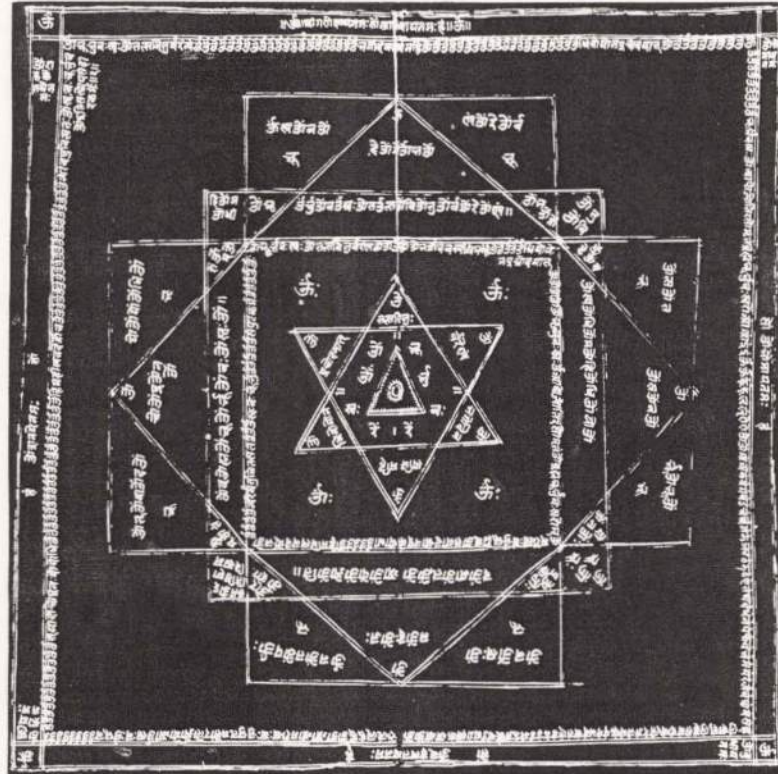
(size, style, characteristics, grid, stroke sequence etc.) of these mantras are observed, except that the act of writing had to be carried out in total reverence and faith. Calligraphic manuals for these seed-syllables, regarding their ideal proportions and graceful yet authentic structures, are not evident on the Indian ▶

scene as a part of tantric texts. In contrast, the act of writing of these very seed-syllables acquired a high formal position in Tibetan, Chinese, and Japanese calligraphy while manifesting Buddhist faith, at times to the point of distortion in the authentic phonetic structure of these mantras. ▶

n Gayatri yantra (right)

m Seed-syllables *klīm*, *hrīm*, *ṣrīm* (below)

ह्रीं
क्रीं
श्रीं

Daybreak told me about a suggestion that the Dalai Lama made in *Gentle Bridges: Conversations with the Dalai Lama on the Sciences of Mind*. His Holiness speculated that computers might be able to support an individual continuum of consciousness, perhaps because a computer scientist developed such a connection to his tech that his mental stream becomes reincarnated as what he calls this machine which is half-human and half-machine.⁴ His Holiness also mentioned that some Tantric sorcerers put magical wheels engraved with mantras inside artificial frogs and scorpions in order to make them behave like living animals. But even though these simulacra have a kind of cognition, His Holiness was unsure whether it was enough to consider them sentient beings. The insidious drone of a mosquito passed by my ear, and I watched the insect buzz about and land on Daybreak's hairy arm. He blew it off, then blew it again so that it flew through the open door. 'You don't kill bugs?' I asked. No, like a lot of Buddhists I try not to. Daybreak scratched his head. 'It's funny. I've always thought of insects as little machines. I mean, look at them. Articulate exo-skeletons, whirrings and buzzings, and a strangely rectilinear sense of movement. How do we distinguish between them and

a robot?' There's this robotics engineer named Masahiro Mori who wrote a book called *The Buddha in the Robot*. Mori describes driving a car and realizing that there was no way to know whether he was driving the car or the car was driving him. To drive, you have to move your hands and feet in a manner that's determined by the car, not by you. It's a field-ground thing, like those drawings that look like a young woman from one perspective and a hag from another. Mori has a great quote. Let's see, I got it around here somewhere. He stood up and started routing through his machines, finally pulling out a grey palmtop case and unfolding it like a plastic bat-wing. Friend of mine gave me this. It's called *Ariel*. A prototype. He turned toward the machine. *Ariel*, read me Mori's quote about robots. 'The description of Mori's professional work or the passage concerning Buddha-nature?' asked Ariel in a slightly metallic female voice. The latter. 'Mori states, That which controls and that which is controlled are both manifestations of the buddha-nature. We must not consider that we ourselves are operating machines. What is happening is that the buddha-nature is operating the buddha-nature. From the Buddha's viewpoint, there is not master-slave relationship between human beings

4 JEREMY HAYWARD and FRANCISCO VARELA, *Gentle Bridges*, Shambalah 1992, pp. 150-153.

The following reasons could be considered for the lack of 'formal' calligraphic interest in writing of the seed syllables in the Indian tantric tradition.

1. Retention of the mystic profile of the tantra tradition.
2. The absence of monastic calligraphers to direct the act of writing.
3. The non-participation of able master craftsmen in this activity due to their caste and creed factor and the high religious context, including ritual operations, involved in the tantric practices. ▶

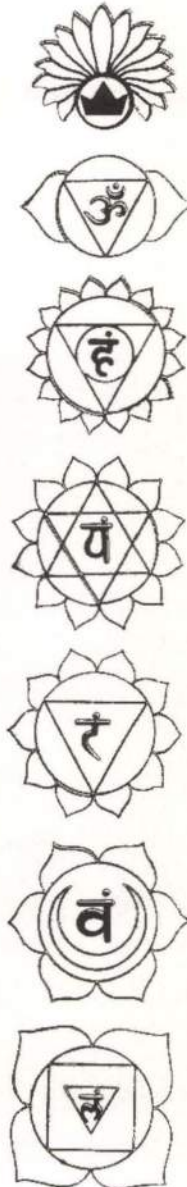

IMAGE F In essence, it can be said that the tantric tradition in India, which adopted the writing system to preserve the sacred knowledge, retained the authenticity of the pronunciation of mantras along with ritualistic procedures of writing them onto the yantra diagrams. However such writings lack the visual strength and formal sensitivity of calligraphy, which could have strengthened the spiritual experience of these mantras though the act of writing, as happened in the far eastern countries. ▶

o Chakras as power centres positioned in the human body (left)

p An Itabi stone from Japan (below)

and machines. The two are fused together in an interlocking entirety. Man achieves dignity not by subjugating his mechanical inventions, but by recognizing in machines and robots the same buddha-nature that pervades his own inner self.⁵

Thanks, Ariel, Daybreak said, folding up the contraption. 'It's almost as if Buddhism blurs the distinction between us and something like a neural net', I said. Well for Buddhists, human consciousness is not a ghost in the machine; there's no central governor who commands and controls from the top down. We have no soul in the Christian sense, no free agent who can stand alone, to sin or be saved. When you turn the scalpel of meditation on yourself, you find that the sense of continuity we call 'self' is merely a self-perpetuating overtone, a point of resonance that emerges from the intersection of all of these autonomous planes — perception, memory, memes, neurotransmitters. Buddhists calls the factors of consciousness 'skandas', which literally means heaps. We're just piles of stuff, bodies without organs. And like machines, we are products of causes and conditions. Our ordinary perceptions and inclinations are far more robotic than we'd like to think. Karma is habit, the social

programming of countless lives, and awakening has everything to do with bringing those programs to light. At the same time, intelligent machines aren't really 'robotic' in the stereotypical sense of the word, especially if you judge a cognitive system in terms of its interactions rather than trying to figure out whether it possesses essential properties like reason or self-awareness. Cybernetic control can be very supple, organic, and resilient. Mori even claims that because they receive and respond to feedback from their environment, robots can be said to possess reflection. Daybreak topped off my mug with more tea. When the Buddha spoke of control, he wasn't talking about clamping down on our urges, but about cultivating a homeostatic sense of feedback, an ethics of constant modulation. Shakyamuni once compared meditation to a musician constantly tuning a string that keeps going flat or sharp. That's the trick — constant negative feedback. A Buddhist gun-freak I knew likens zazen to the flight of F-14s, whose computers constantly adjust the surfaces of the plane's wings and fuselage in response to atmospheric conditions. That's the Middle Way. The trap is the vicious escalation of positive feedback, whether it's a barfight or the arms race or consumer culture. For Buddhists, satisfying desire is like a

5 MASAHIRO MORI, *The Buddha in the Robot: A Robot Engineer's Thoughts on Science and Religion*, Kosei 1981, p.179.

This background has inspired the self-taught calligrapher and author of this article to undertake calligraphic experiments to revive the integration of the phonetic and calligraphic perspective of *Devanāgarī* letterforms, to reflect the philosophical concepts which were present in the written form of the early tantric manifestations.

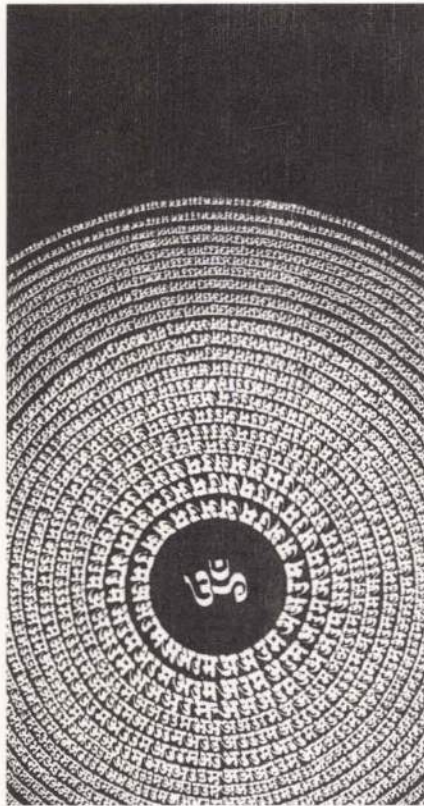
These attempts, called *integraphics*, are aimed at a holistic approach to the act of writing of *Devanāgarī* letterforms. With this approach the rich tonality of utterances, which prevailed in the oral tradition of India, and the ►

rich formal structures of sensitive calligraphic art and writing philosophy which prevailed in far-eastern countries are combined to give a multi-sensory experience using cross-cultural strengths.

Integraphics

designed and developed by
PROF. R.K. JOSHI

1. The phonetic structure of the monosyllabic mantra *aum* consists of three sounds, *a*, *u* and *ṃ*, with variable duration of utterance. The permutation and combin- ►

INTEGRAPHICS 1
The Sound Waves

A calligraphic interpretation of *Nāda* vibrations emerging from *aum*, through permutations and combinations of the letters *a*, *u* and *ṃ* in *Devanāgarī* script. (middle)

thirsty man drinking sea-water. More positive feedback. But what if we introduce a minus sign into the loop? What if we become the minus sign? Rather than respond to anger with more anger, what if we can realize that there is no human being there to be angry at, just the resonance of countless molecular machines producing the complexity of life?

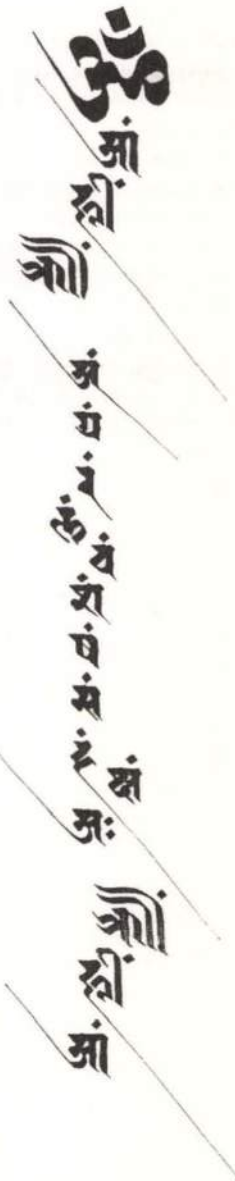
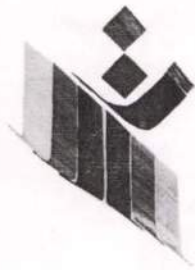
I let out a deep sigh. Enough, Daybreak said as he walked over to his Reality Engine. *Come and check out the Indranet. I'm afraid I've only got a demo going now.* He handed me a thin pair of VR goggles, which, I was pleased to discover, gently superimposed the computer's 3D image onto Daybreak's study, the image apparently hovering at a comfortable distance from my eyeballs.

What I saw was a single burning point of light unfolded into a rainbow-hued crystalline palace, its every rampart and arch dense with iconography, its every color and line speaking a deeper meaning. Guttural overtone chanting oozed from the headphones of the goggles resonating through the bones and cavities of my body. I could barely hear Daybreak. *You know about mandalas, right?* Daybreak asked above the din. *They're really three-dimensional virtual structures constructed in the imaginations*

of the practitioners. Houses of the deities. Those paintings you see are just blue-prints for these structures. The palace before me seemed to shift and melt, as if responding to my flickering attention. *Obviously, it's a lot better to build the mandala in your own mind, but how many of us really have the time?* The mandala disappeared and I saw a fat grinning Buddha holding a large paper umbrella. His eyes twinkled as he opened the vibrant parasol, which simultaneously 'unfolded' my perspective as well. It was as if I had suddenly sprouted the multiple eyes of insects. Looking up into the interior of the parasol, I saw the entire galaxy glittering like a canopy: limitless mansions of suns and moons, red dwarfs and pulsars; vast realms of devas and demons and fairies and bug-eyed extraterrestrials; all the great oceans, rivers, streams and puddles of these worlds; all their burbs and villages, sprawls and spaceports, magma-fields and savage plateaus. As I steadied myself in this broiling multiplicity, the galaxy seemed to respond, gently receding into the 'background' as I found myself before a jeweled tower pulsing with the neon density of downtown Tokyo. A luminous being hovered beside a

ation of these sounds have been interpreted calligraphically to represent the multi-directional vibrations produced by this root mantra.

2. It is observed that the mere utterance of a mantra by a devoted worshipper imbues life in the clay model of a deity (Lord Ganesha). This unique concept, though symbolic, of putting life into an object and enabling an ordinary person to perform the role of creator, is inherent in the mantra and gave rise to its calligraphic (life giving) ▶

rendering in a vertical spine-like, organic composition.

3. The reverberations created by the utterance of the monosyllabic mantra *gaṇ*, has been represented by radiating varied grey levels from the essence — the core strokes of the letter *gaṇ* — to establish the positive relationship (made visible) between the characteristics of the chanting of the mantra and its written form.

4. The seed-syllables representing five essential elements of the universe (earth, water, sun, ▶

INTEGRAPHICS 2

The Spine

The worshipper instills life (*jīva, ātma* and *tejas*) in the clay figure of Lord Ganesha, with the help of this mantra of Prāṇapratīṣṭhā. (middle)

INTEGRAPHICS 3

The Utterance

The reverberations created by the utterance of the mono-syllabic mantra *gaṇ*, visually experienced. (left)

INTEGRAPHICS 4

The Fire

The seed-syllable *raṃ* represented at micro level through the calligraphic rendering of a stroke symbolising the cosmic element 'fire', one of the five essential elements of the universe. (right)

marquee flashing Hotel Vairochana in a hundred simultaneous tongues; he held a sword and a round silicon wafer. *That's Manjushri, Daybreak said. Bow and circumambulate the tower, and you'll get in.* I bowed my head forwards, and then veered clockwise around the tower, propelling myself with the mouse. The door popped open, and I entered into a cosmic Hotel Bonaventura, a postmodern structure as measureless as a mountain sky. The space was adorned with countless canopies, banners, and multicolored pennants; garlands of gems, golden nets, and tiny mirrors hung from the nested ceilings. I heard sweetly ringing bells, electronic ambient soundscapes, and tinkling wind-chimes; I saw showering flowers, censers spewing incense, huge lava lamps, and elaborate multi-dimensional pinball machines. Shining automata moved through a complex network of chambers, turrets, promenades, and jeweled escalators, while mechanical birds fluttered about the bubbling aqueducts, emerald ferns, golden banana trees and lotus ponds that stretched before me. Once again, the tiny diamond of awareness that 'I' had become stabilized itself, hovering in this unfolded plenitude. A green automaton with one pert

breast exposed caught my eye and smiled. In a moment, my mind blasted into hyperspace, as if my insect eyes suddenly multiplied into an infinite array. I realized that the immense hotel that contained me was only one small facet of an enormous matrix of jeweled data-spaces, and that each surface before me, each object and point, was a page, a button, a hyperlink. I was overwhelmed, flooded with bliss. My mind became a liquid crystal, clairvoyant and clear, my attention utterly focussed and yet lacking borders. I understood that this mindfulness, this bare awareness, was the final 'content' of this diaphanous virtual reality, the only real message. I saw that if I forgot that naked, aching awareness, I would be doomed to wander the net like a hungry ghost, falling through the cracks from one polygon world into another, hopelessly swallowing data in a vain attempt to fill the void that mothers all information. Utterly tranquil, I bowed my goggled head before this void, a void that was not a nothingness but a festal chaos, a pure production of Noise.

Abruptly the image quit and I was staring at a blank screen, my eyeballs shrunk back to human scale. Sorry,

wind, sky), at seed (micro) level are represented minimally with the help of their calligraphic structure. Instead of fire being depicted as 'red glowing flames' at the macro level, the stroke of *ra* (*raṃ* standing for fire principle) itself has turned into a symbolic flame structure, which has been further repeated in an inverted triangle which itself indicates the fiery energy in Indian Tantrism.

5. The philosophical concept of existence — non-dualism — ▶

as propagated by Ādi Śaṅkarācārya, has been rendered through a calligraphic logo of *advaita* (Sanskrit word meaning non-dualism), in which a single calligraphic stroke splits into two before merging into one, represents everything beginning from the 'one', which seemingly gets distinguished as two (*māyā*). Duality, ultimately, merges into the 'one' (*advaita*) non-duality.

In addition to their contribution to the revival of ▶

cultural contexts, these and similar exercises in integratics, can create a formal awareness and structural understanding of the written word in context to the nuances of the spoken word. Their mutually beneficial relationship would be suited to exploration in modern multimedia and other interactive modes, making the assimilation of information a more exciting, memorable and worthy experience.

R.K. JOSHI

INTEGRATICS 5

The Existence

The philosophy of existence — non-dualism — has been rendered through a calligraphic logo of *advaita* (Sanskrit word meaning non-dualism). (left)

INTEGRATICS 6

The five essential elements (Earth-*laṃ*, Water-*vaṃ*, Sun-*raṃ*, Wind-*yaṃ*, Sky-*haṃ*) represented in seed-syllables, governing human activities and manifestations. (right)

the demo stops there, Daybreak said. He chuckled mischievously. The geometric afterburn of the vision slowly faded into the banal surface of tabletop and terminal. 'What the hell was in that tea?' I said. He laughed. *Hey man, old hippies never reveal their tricks*. Then he looked me straight in the eye, and I vaguely recalled the piercing gaze of the green robot. *Would you believe me if I said that nothing was in the tea? Pure, unadulterated Nothing?* I flopped down on the couch and collapsed into a doze. When I came to, Daybreak's mood had totally changed. He was distracted and anxious, and moved around his small space as if he were looking for something he knew was gone for good. Feeling no longer welcome, I gathered my things to leave. 'Thank you for a most illuminating day', I said at the door. Daybreak shook his head. There he stood, just another burned-out freak whose burst of millennial mania had deflated into a hazy, pothead melancholy. *The only illumination you got here was photon radiation*, he drawled bitterly. *The Indranet was just a show, man, just another distraction, another stupid love story about subject and object getting it on and living happily ever after. The Net's not*

gonna save you or anyone. The Net reflects your attention, that's all. Anything you get out of it you already had, but if you really think you've really got it, you're just a snake chasing its tail. This fuzzy acidspeak depressed me. I felt conned. Then Daybreak ordered me never to visit him again. He was changing his email account, abandoning his Web site, and all my hacking prowess (of which I have none) would not be able to track him down. Then he shut the door without saying good-bye. There was nothing but a cold wind about me now, a wind that smelled faintly of raw timber and exhaust fumes. Beneath the ancient breath of the breeze I heard chainsaws growl in the distance, and as I walked to my car, I felt the world caving in. There was no mind behind my mind. I sat in my car, staring out the window, and I recalled Daybreak's .sig file, and the mangled verse of Seng-ts'an that appended the messages that had thrilled me for so long and that I was unlikely to see again: *The viewer disappears along with the screen, the screen follows the viewer into oblivion, for screen becomes screen only through the viewer, viewer becomes viewer because of the screen.*

ERIK DAVIS

Teilhard en de Technognosis *de wrekende JHWH in Silicon*

Hollywood Met de komst van *Dreamworks*, het door *Steven Spielberg*, *David Geffen*, *Jeffrey Katzenberg* en *Bil Gates* geïnitieerde amusementsconcern, zijn *Hollywood* en *Silicon Valley* definitief aan elkaar vastgeklonken. *Multimedia* is daarbij het toverwoord, maar wat zal de nieuwe ideologie worden van dit nieuwe *Silicon Hollywood*? Volgens *Paul Groot* zal het de komende jaren vooral gaan om de *technognosis*, een religieuze toonzetting waarbij de joodse en christelijke tradities in een door de technische vooruitgang aangedreven gnostische sfeer zullen overheersen. Een bijdrage over *Johnny Mnemonic*, *Batman* en *Judge Dredd* als de eerste getuigen van de nieuwe godsdienst van de 21ste eeuw. ‡

and the Technognosis *the avenging JHWH in Silicon Hollywood*

With the advent of *Dreamworks*, the entertainment company founded by *Steven Spielberg*, *David Geffen*, *Jeffrey Katzenberg* and *Bill Gates*, *Hollywood* and *Silicon Valley* have merged conclusively. *Multimedia* is the magic word, but what will become the ideology of this *Silicon Hollywood*? According to *Paul Groot*, the main thing in coming years will be *technognosis*, a religious tenor in which *Judeo-Christian* traditions dominate a gnostic atmosphere powered by technological progress. A contribution about *Johnny Mnemonic*, *Batman* and *Judge Dredd* as the first witnesses of the new religion of the 21st century.

Teilhard de Chardin, de bijna geëxcommuniceerde theoloog-paleontoloog die met de uitstraling van een nieuwe McLuhan de supercombinatie Silicon Valley-Hollywood weet te inspireren, is een opmerkelijk moderne mediamieke held. Een toegewijd jezuïtisch geestelijke — die model gestaan zou kunnen hebben voor de succes-archeoloog Indiana Jones — als de goeroe van de massamediale ontwikkelingen. Dat duidt op een echte trend. Een voorbeeldige biografie: de paleontoloog die archeoloog werd, zich stoutmoedig gedroeg, een onbaatzuchtige werkkraacht bezat en, eenmaal door onorthodoxe gedachten besmet, weet kreeg van onbekende werelden en onbekende samenhangen. Dit maakt hem inderdaad tot een aantrekkelijke leidsman, vooral natuurlijk vanwege zijn bijna ketterse eigenzinnigheid. Ergens in de jaren '20 vond hij in de Egyptische woestijn een steen die hem op het spoor zette van een hedendaags mysterie waarvan hij Het Geheim wilde onthullen. Het is die haast traumatische gebeurtenis, die hij zijn hele leven zal koesteren. Een steen die als zijn steen der wijzen de hoeksteen werd van een fantastisch conceptueel netwerk, zo onconventioneel dat het veel vragen in Rome oproep. Waardoor Teilhards biografie ook langzamerhand is gaan herinneren aan die andere legendarische ketter, Giordano Bruno. Bruno eindigde op de brandstapel in Rome, Teilhard werd naar een buitenpost in de Gobi-woestijn verbannen.

Net als Rome, heeft Hollywood ook steeds behoefte aan kettters gehad om de eigen weg te rechtvaardigen. Zonder God kan Hollywood niet overleven, maar zonder rebellen evenmin. Achter de officiële christelijke en joodse godsdienstige sfeer die er officieel beleden wordt gaan er nogal wat Babylonische afgoden en heidense Griekse helden schuil. De oorsprong van al die onorthodoxe mysteries is nooit echt goed in samenhang geanalyseerd. Maar over een enkel, steeds terugkerend verschijnsel zijn bibliotheken vol geschreven: de vanuit Praag geïmporteerde raadselachtige Golem, een gestalte die via het Monster van Frankenstein tot in het lichaam van Schwarzenegger Hollywood is blijven fascineren. Een reus op lemen voeten die er dan wel wat atletischer op is geworden, maar in zijn monomane expressie en in zijn gaan en staan nog niets van zijn oorspronkelijke identiteit verloren heeft. Zelfs als Schwarzenegger in *Total Recall* een chip in zijn hersenen krijgt ingeplant, blijft hij het clichébeeld vertonen van de Golem, de uitdrukking van het anachronistische, alchemistische geheim van het oude, analoge Hollywood.

In Silicon Hollywood is de Praagse alchemie dan wel verfijnd, maar nog allerminst definitief vervangen. Dit uit de decodering van Gods naam uit Pentateuch of Tetragrammaton ontwikkelde lichaam is in dit neo-hellenistische syncretisme weliswaar door de DNA-mutaties vervangen, maar het chemisch huwelijk van mystiek en materialisme, van christelijk fundamentalisme en heidense authenticiteit, van Hebreeuwse religie en hellenistische sceptis, heeft Hollywood nog steeds in haar greep. Dit neo-laat-antieke syncretisme is dan ook heel wat inspirerender dan het wat plattere Praagse Golemisme omdat de metamorfosen van de oude goden en helden nu hand in hand gaan met de meer verfijnde

mogelijkheden van de hedendaagse verbeelding. Gebruiken, tradities, ritën en thema's van barbaarse, heidense, joodse, christelijke en ketterse oorsprong worden permanent ge-update. Het zoeken naar het Andere, het Betere en het Hogere is er vooral een in de sfeer van de digitalisering geworden. In die zoektocht blijkt de filosofie van Teilhard die het lichaam van de Golem in de Ziel en de Geest overzet precies te passen. Zijn werk gaat over de conventioneel religieuze typecasting die aansluit bij de duistere onderstromen van het oude Hollywood, maar lijkt tegelijkertijd de nieuwe trends te voorspellen.

Binnen de nieuwe multi-mediale parochie van het digitale entertainment is zich een explosief religieus mengsel aan het vormen. Het is alsof Hollywood, en in het bijzonder George Lucas met zijn digitale entertainmentindustrie en het kwartet David Geffen-Steven Spielberg-Jerry Katzenberg-Bill Gates van het nieuwe Dreamworks-imperium, een gigantische multimediale speeltuin aan het ontwikkelen zijn die de propaganda van het Derde Rijk tot kinderspel terugbrengt. Een ambitieus programma dat de digitale ontwikkelingen met theologische en artistieke versimpelingen moet samensmeden tot één eendimensionale, neo-alchemistische mixture. In het overigens christelijk fundamentalistische Amerika is deze religie zich, mede door de toepassingen van de magische encryptografie, steeds meer als een concurrerende godsdienst gaan bewijzen. Technognosis als de merknaam van de nieuwe religie voor de 21ste eeuw.

Silicon Hollywood is dan ook niet op zoek naar zichzelf, maar is geobsedeerd door de gedachte een nieuwe religie in een adequate godsdienstige programmatuur te kunnen vatten. De archetypen van de oude traditie worden opnieuw opgepoetst en aangepast aan de moderne tijd. Het is een weergalozе poging de virtuele toekomst met een virtueel verleden te verbinden. Een pantheïstisch tableau als de meltingpot religie voor de komende eeuw. God en de Duivel, altijd al de laatste getuigen op de achtergrond, worden opnieuw gedefinieerd en geprogrammeerd. De gedachte aan יהוה als de boosaardige verborgen God vindt er overal weerklank. En geen waarschijnlijker kandidaat voor de nieuwe God dan deze יהוה die volgens de gnostische inzichten er tegelijk een duivelse praktijk op na hield. In deze altijd al door mysteries gefascineerde gemeenschap is de idee van de kwaadaardige demiurg,

‡ Teilhard de Chardin, the theologian-palaeontologist who was almost excommunicated but managed to inspire the Silicon Valley-Hollywood dream team with the aura of a new McLuhan, is a remarkably mediumistic hero. A dedicated Jesuit priest — who could have been the model for the success-archaeologist Indiana Jones — as the guru of mass-media developments; this points to a real trend. His biography is exemplary: the palaeontologist who became archaeologist, behaved courageously, worked with selfless zest and, once contaminated by unorthodox ideas, became aware of unknown worlds and unknown interrelations. This

makes him indeed an attractive leader, more particularly because of his almost heretical wilfulness. It was that almost traumatic experience, some time in the twenties in the Egyptian desert, of finding a stone which put him on the track of a modern mystery whose Secret he wanted to divulge, which he would cherish all his life. This stone, as his own philosopher's stone, became the cornerstone of a fantastic conceptual network, so unconventional that it raised many questions in Rome. At this point, Teilhard's biography gradually recalls that other legendary heretic, Giordano Bruno. Bruno died at the stake in Rome; Teilhard was deported to an outpost in the Gobi desert.

As with Rome, Hollywood has always needed heretics to justify its own ways. Hollywood cannot survive without a God, any more than without rebels. Quite a number of Babylonian idols and heathen Greek heroes hide behind the prevailing Christian and Jewish religious atmosphere. The origin of all these unorthodox mysteries has never been properly analysed in context. But plenty of books have been written about one single, ever returning phenomenon: the enigmatic Golem, imported from Prague, a figure which has fascinated Hollywood from Frankenstein's Monster to the body of Schwarzenegger. A clay-footed giant who, while having become more athletic, has lost none of his original identity in his monomaniacal expression and his actions. Even when in *Total Recall* a chip is grafted into his brain, Schwarzenegger still shows the cliché image of the Golem, the expression of the anachronistic alchemistic secret of the old, analogous, Hollywood.

Although the alchemy of Prague has been refined in Silicon Hollywood, it certainly has not been permanently replaced. This body developed from the decoding of

God's name from Pentateuch or Tetragrammaton, may have been replaced by DNA mutations in this neo-hellenistic syncretism, but the chemical alliance of mysticism and materialism, of Christian fundamentalism and heathen authenticity, of Hebrew religion and hellenistic scepticism, still has Hollywood in its grasp. Indeed, this neo-late-antique syncretism is much more inspiring than the more trivial Golemism from Prague, because the metamorphoses of the old gods and heroes now go hand in hand with the more sophisticated possibilities of the contemporary imagination. Customs, traditions, rites and themes of barbarian, heathen, Jewish, Christian and heretical origin are constantly being updated. The pursuit of the Other, the Better and the Higher has mainly become a search in the sphere of digitalisation. This search turns out to be the perfectly matched to the philosophy of Teilhard, who transposed the body of the Golem to the Soul and the Spirit. His work dealt with the conventional religious typesetting related to the dark undercurrents of the old Hollywood, but at the same time seems to predict the new trends.

An explosive religious mixture is forming in the new multimedia parish of digital entertainment. It is as if Hollywood, and particularly George Lucas with his digital entertainment industry and the quartet of David Geffen- Steven Spielberg-Jerry Katzenberg-Bill Gates from the new Dreamworks empire, are building an enormous multimedia playground which will reduce Third-Reich propaganda to child's play. An ambitious project which should weld the digital developments and theological and artistic simplifications together into a single one-dimensional, neo-alchemist mixture. In the predominantly Christian fundamentalist United States, this religion has been proving itself more and more to be a competing religion, due also to the applications of magical cryptography. Technognosis as the brand name of the new religion of the 21st century.

Indeed, Silicon Hollywood is not looking for its own identity, but is rather obsessed by the idea of encompassing a new religion within an adequate religious software programme. The archetypes of the old tradition are being polished up and adjusted to modern times. It is an unequalled attempt to connect the virtual future with a virtual past. A pantheistic tableau as the melting-pot religion for the next century. God and the

van de valkuilen uitzettende $\mu\eta\omega\eta$ die ons de blik op de ware God ontnemt, actueler dan ooit. De teksten van de *Corpus Hermeticum* of Werner Künzels cobol-vertaling van Raymundus Lullus' *Ars Magna* zijn dan ook in Silicon Hollywood plotseling even actueel als de studies omtrent het neurale netwerk of de mogelijkheden van de risk-technologie. En Oriphiel, de saturnische engel die over een netwerk beschikte om binnen vierentwintig uur boodschappen door het ganse hemelse gebied door te seinen, vindt zijn evenknie in Teilhards netwerk. Een centrum van een wijd, pulserend web van goddelijk leven waarin de steunpunten van het oude en het nieuwe Hollywood heel precies op elkaar lijken afgestemd. Logisch dat Teilhard er als een geloofsgenoot wordt gevierd, want juist het vermoeden dat hij over nog niet geopenbaarde geheimen beschikte, maakt hem zo'n uitstekend goeroe. Hij heeft misschien weet van door Mozes in de veertig dagen van zijn onderricht door God niet neergeschreven geheimen, misschien ook wel van wijsheden die Jezus zelf onderrichtte, en die ook niet door Dionysus Areopag, die toch weinig geheim hield, zijn opgeschreven.

De God van Hollywood is niet de God van Descartes die de wereld aan de coördinaten heeft uitgeleverd en de tijd een plek in de ruimte heeft gegeven. Het is een God die het oude negentiende-eeuwse concept van het *Gesamtkunstwerk* als artistieke discipline predikt, een die de realiteit van de kosmische wetenschap niet boven de astrologie stelt. Maar ook een die van *multi-processing* weet, die *threading* toepast en de *polyinheritance*, een die alles weet van vectoren en polynoomfuncties. Een God die we al *hackend* en *retro-engineerend* op het spoor kunnen komen. Hij is hard-, soft- en wetware tegelijk, en ook weer niet. Hij bepaalt inhoud en vorm, en kan zich er tegelijk aan onttrekken. Dit techno-gnostische model kent waarschijnlijk sinds het fatale brouwsel dat Hitler, Goebels en Speer uit de ondergrondse sfeer van de beeldende kunst en religie hebben gedistilleerd, geen spannender ontwikkeling.

Niemand is zich daar overigens meer van bewust dan Spielberg die natuurlijk niet voor niets Indiana Jones in *Raiders of the Last Ark* met de nazi's over het bezit van de Ark des Verbonds laat strijden. Evenals de Oostenrijkse collega van Teilhard, de geheimzinnige jezuiet Grisar, is ook Spielberg altijd op zoek naar het ultieme, uiteindelijke geheim dat in de joodse geschiedenis verborgen ligt. In zijn *Entdeckungen und Studien in der Palastkapelle der mittelalterlichen Päpste* (1908) lijkt Grisar de verblijfplaats

van de Ark des Verbonds uiteindelijk op het spoor. Keizer Titus heeft de stenen tafelen en het geheim van de Ark des Verbonds na de verwoesting van de Tempel in Jeruzalem naar Rome gebracht; de eerste christelijke keizer Constantijn deed ze aan de Paus cadeau; sindsdien zijn ze opgeborgen in een middeleeuwse kapel in het Lateranenpaleis. Daar wordt in het Sancta Sanctorum achter dikke tralies een cassette bewaard met de stenen tafelen. Spielberg kende dit boek niet toen hij Indiana Jones filmde. Harry Mulisch, overtuigd gnosist, wél toen hij Quinten Quist in de als een filmscenario geschreven roman *De ontdekking van de hemel* op zoektocht naar Rome stuurde. In diens door de vindingen van Grisar geïnspireerde avonturen worden ons meer dan alleen de stenen tafelen getoond. Want bij de openbaring van de stenen krijgen we, met Quist, tegelijk groter inzicht in de nooit eerder overgedragen geheimen die aan Mozes in zijn gesprekken met God zijn onthuld. Indiana Jones kan er slechts eerbiedig over speculeren, Quinten Quist weet de verblijfplaats van deze *reactor kern van de kernreactor* (*NON • EST • IN • TOTO • SANCTOR • ORBE • LOCUS •) te achterhalen en dankzij een eenvoudige lettercombinatie (*J • H • W • H •) de cassette te openen. Ze bevat een langwerpige, grauwe, bijkans zwarte steen (...), maar een steen lichter dan je zou denken.

De stenen tafelen teruggevonden! Quist, de held uit de *Hemel*, krijgt de tafelen letterlijk in handen, brengt ze terug naar Jeruzalem en beleeft aldus de euforie die een gewone sterveling kan ondergaan bij het aanschouwen van de originele stenen tafelen. Daaruit blijkt dat de begeleidende extase vooral in een Piraneske architectonische, typisch gnostische verfijning zetelt. Wat Teilhard aan die voor hem zo belangrijke steen heeft afgelezen nadat hij de stof eraf had gewreven is dus ongetwijfeld iets dergelijks geweest. Magische ruimten, virtuele gangen, oplichtende vormen en tenslotte een verdwijnen in een allegorische ruimte die eigenlijk niet te beschrijven is. Dat moet dus de sfeer van de kennis zijn waarvoor Teilhard diep in de Gobi-woestijn werd 'kaltgestellt' om geen gevaar voor de officiële kerk op te leveren.

Van de films die dit seizoen in Silicon Hollywood werden uitgebracht zijn er een aantal die heel expliciet zich op de techno-gnostiek richten. In de gelijknamige film incorporeert de fascistoïde Judge Dredd (*I never broke the law. I am the law*) de valse god $\mu\eta\omega\eta$. Sylvester Stallone is de verpersoonlijking van de wraakzucht van het goede in Mega City One als hij als Judge Dredd met zijn dna-gecodeerde, stem-geactiveerde machinepistool en zijn Law Master Cycle — een vliegende motorfiets — de wereld zijn wil oplegt. Dolph Lundgren in *Johnny Mnemonic*, een film gebaseerd op een verhaal van William Gibson, is een priester die als een valse God en de anti-christ op jacht is naar het door chips en dna-experimenten veranderde lichaam van Keanu Reeves. Ric in *Judge Dredd* en Johnny Mnemonic zelf zijn de ongelukkigen wier geheugen is vervangen en die als schietschijven voor een wrekende instantie dienen. Deze hedendaagse varianten in het aloude gnostische theater van het geheugen, waar Schwarzenegger in *Total Recall* ook al deel van uitmaakte, lijken te refereren aan de werkelijke praktijk van de

‡ Devil, as ever the last witnesses in the background, are being redefined and reprogrammed. The idea of $\eta\mu\eta\eta$ as the malevolent hidden God finds response everywhere. And there could not be a more likely candidate for the new God than this $\eta\mu\eta\eta$ who, according to gnostic insights, conducted a satanic practice at the same time. In this community, always fascinated by mysteries, the idea of the evil demiurge, of $\eta\mu\eta\eta$ as a pitfall digger who clouds our view on the true God, is more topical than ever. Therefore, in Silicon Hollywood, the texts of the *Corpus Hermeticum* or Werner Künzel's *сoвoл* translation of Raymundus Lullus' *Ars Magna* are suddenly as topical as studies on the neural network or the possibilities of π isk technology. And Oriphiel, the saturnian angel who had at his disposal a network to transmit messages within twenty-four hours to all corners of the heavenly universe, has found his peer in Teilhard's network: the centre of a wide, pulsating web of divine life in which the keystones of the old and new Hollywood seem to be meticulously geared to each other. It is only natural that Teilhard should be celebrated there as a fellow-believer, because precisely the suspicion that he knew of as yet unrevealed secrets makes him the perfect guru. Perhaps he knew of secrets which Moses, in the forty days of tuition by God, did *not* write down; perhaps he knew of profundities taught by Jesus himself, which not even Dionysus Areopagus, who kept little to himself, wrote down.

The God of Hollywood is not the God of Descartes, who gave up the world to the coordinates and gave time a place in space. This is a god preaching the old nineteenth-century concept of the total work of art, the *Gesamtkunstwerk*, as an artistic discipline; a god who does not favour the reality of cosmic science over astrology. But it is also a God who knows of *multi-processing*, who makes use of *threading* and *polyinheritance*, who knows everything about *vectors* and *polynome functions*. A God we could track down by *hacking* and *retro-engineering*. He is at once hardware, software and wetware, and then again he is none of these. He determines form and content, but at the same time can choose to ignore them. The development of this technognostic model has probably never been more exciting since the fatal brew that Hitler, Goebels and Speer distilled from the underground sphere of visual art and religion.

However, nobody could be more aware of this than Spielberg, who of course had his reasons for letting

Indiana Jones fight the Nazis over possession of the Ark of the Covenant in *Raiders of the Last Ark*. Just like Teilhard's Austrian colleague, the mysterious Jesuit Grisar, Spielberg is always searching for the ultimate, final, secret hidden in Jewish history. In his *Entdeckungen und Studien in der Palastkapelle der mittelalterlichen Päpste* (Findings and Studies in the Palace Chapel of the Mediaeval Popes) (1908), Grisar finally appears to have discovered the whereabouts of the Ark of the Covenant. Emperor Titus took the stone *tabulae* and the secret of the Ark of Triumph to Rome after the destruction of the Temple in Jerusalem; the first Christian emperor, Constantine, presented them to the Pope; ever since they have been stored away in a mediaeval chapel at the Lateran. There, in the Sancta Sanctorum, a cassette with the stone tablets is kept behind heavy iron bars. Spielberg did not know of this book when he made the Indiana Jones film. Harry Mulish, a well-known Dutch writer and a confirmed gnostic, did know it when he sent Quinten Quist on a quest to Rome in *De ontdekking van de hemel* (The discovery of heaven), a novel written as a film script. Quist's adventures, based on Grisar's findings, show us more than just the tablets. Because the unveiling of the tablets gives Quist, and therefore us all, at once greater insight into undisclosed secrets only revealed to Moses in his meetings with God. Indiana Jones could only speculate respectfully, but Quinten Quist manages to discover the whereabouts of this *reactor nucleus of the nuclear reactor* (•NON•EST•IN•TOTO•SANCTIOR•ORBE•LOCUS•) and to open the cassette by means of a simple letter combination (•J•H•W•H•). It contains an *oblong, dark-coloured, almost black stone (...), but a lighter stone than you would have expected.*

The stone tablets rediscovered! Quist, the hero from *Heaven*, literally gets hold of the tablets, brings them back to Jerusalem and thus experiences the euphoria which befalls a mere mortal at the sight of the original stone tablets. This shows that the accompanying ecstasy mainly derives from a Piranesk architectural, typically gnostic sophistication. What Teilhard gathered from this, to him so important, stone after he had rubbed off the dust, must therefore have been something similar. Magic spaces, virtual corridors, shapes lighting up and finally a vanishing into an allegorical, in fact undescrivable, space. This must have been the sphere of knowledge for which Teilhard was exiled deep into the Gobi desert to prevent him from endangering the church.

legendarische Dr. Cameron uit Montreal die gedeelten uit het geheugen van zijn patiënten weghaalde. Maar ze zijn natuurlijk vooral de eerste praktische toepassing van de theorieën van het labyrintische Geheugentheater in het digitale tijdperk. Als begeleiding kun je er zonder veel gezichtsverlies de geheugenkunstige manifesten van de renaissance bij lezen. Of het nu de naar het Christusportret van Albrecht Dürer gemodelleerde, met stigmata gesierde Priester is die tijdens zijn wittebroodsweken Marat/Sade leest, of de duivelse gedaante van Judge Dredd, we weten dat we het spoor van de oude scheidslijnen tussen goed en kwaad bijster zijn.

Ook in *Batman Forever*, waar Gotham City, de ultieme techno-gnostische stad, met Catwoman en Batman als zwarte engelen, weer tot leven komt, is de techno-gnostische invalshoek duidelijk. De iconografie van de stad is er een van de zwartste melancholie, een stedelijke nachtmerrie. De duisternis heerst, buiten en in de riolen, tegen een gnostische achtergrond waar zwart geen zwart is als het wit kan betekenen. En waar de vleermuis geen angst uitdrukt maar op een redding duidt. Dit is de woonplaats van degenen die onder het teken van Saturnus geboren zijn. Zoals Riddler, die zich langs de toppen van de gotische stad bewegende Jim Carey, die onder invloed van de sterren staat en zich als een genie in zijn melancholische gekte beweegt. Meer dan de beschaafde Batman zelf vormt hij een typerend super-ego, een neuroticus die door de zwarte gal is

aangetast. Sinds Ficino weten we dat de door Aristoteles al aangewezen melancholische aard — en door de Kerk evenzeer veroordeeld als depressie, epilepsie en lethargie of de Platoonse mania — het keurmerk van de ware kunst moet zijn.

Robert Longo, regisseur van *Johnny Mnemonic*, gelooft meer in de Steen van Rosetta dan in de computer als uitgangspunt van zijn cyberpunk. Ook de theologie die Teilhard vertegenwoordigt kan niet zonder een alle geheimen bevattende steen der wijzen. Als een openbaring van wat erop gekrast en gebeiteld staat, maar tegelijk ook als een getuigenis van wat niet vermeld kan worden. Wie de steen in handen heeft weet dat er meer te ontraadselen is dan een mens kan bevatten. De redactie van de geschreven wijsheid is in handen van de officiële kerkinstanties, de ongeschreven geheimen

moeten daarentegen door de gnostische mystiek uitgebuut worden.

De programmatuur daarbij is natuurlijk niet gebonden aan de bestaande regels. De poëtica van de Stenen Tafelen is er een die zijn eigen regels stelt, en de apologeten van de steen weten daarbij ook nog eens van eigenzinnigheid. Quist leeft in een geestelijke wereld waar de symboliek van de coderingen van meer belang is dan de werkelijke gebruikswaarde. Gibson noch Longo zijn geïnteresseerd in de grammatica van de programmeercoderingen. Gibson verkeert in HyperSpace, Longo verkeert in ArtistSpace, en dat betekent dat als je aan computers denkt je de artefacten van Nam June Paik in gedachten komen. *Johnny*

Mnemonic, de film, bevat dan ook een grote lading persiferende lowtech equipment die door punkanarchisten met kruisbogen en ijshaken bedient wordt. (De toetssteen van hun samenwerking zou natuurlijk de verfilming van Gibsons *Neuromancer* moeten worden. Veel te laat, maar nooit te laat, en je zou mogen hopen dat het niet bij een enkele verfilming blijft om de integratie van Hollywood en Silicon Valley steeds opnieuw te bekijken. Hoewel, Ridley Scotts' *Blade Runner* is er de adequate verfilming van, met Rutger Hauer nog als Case in een Hollywood-golem-jasje, of anders wel Godards *Alphaville*, waarin Eddie Constantine de perfecte DNA-Silicon vermomming van Case aanneemt. Het ultieme digitale lichaam dat niet meer van een ouderwets echt lichaam is te onderscheiden. Een filmische bewegingsleer die alleen in het gebruik van een zonnebril, of een of andere tic de karakteristieken van Case verraadt.)

Teilhard was niet geïnteresseerd in de vigerende wetenschappelijke standaard. Zijn wetenschap was in zijn ogen natuurlijk van een hogere orde die de vulgariteit van de bestaande wereld overschreed. Maar de mythische afmetingen van zijn reputatie tellen natuurlijk veel meer. Nu eerstdaags het DNA in eiwitketens als digitale code geprogrammeerd wordt, en chemische reacties het digitale rekenwerk gaan verrichten, en we via deze biochemische analyses inderdaad weer terug zijn in de laboratoria van de alchemisten, beleeft de geheimtaal van Teilhard een renaissance. Het geheim van de steen der wijzen ingepast in het Net. Het is een te mooie coincidentie waar Teilhard zijn ijzersterke reputatie aan heeft te danken. Al eerder door McLuhan als de belangrijkste getuige aangewezen, viert deze door de Kerk (en overigens door de gehele filosofische gemeenschap) afgewezen eenling zijn triomf als de hoeksteen van de multimediale sfeer.

‡ Several of the films brought out this season in Silicon Hollywood focus very explicitly on technognostics. In the film of the same name, the fascistoid Judge Dredd (*I never broke the law. I am the law*) embodies the false god $\mu\omega\eta$. Sylvester Stallone is the personification of the vindictiveness of all that is good in Mega City One, when, as Judge Dredd, he imposes his will on the world with his DNA-coded, voice-activated machine gun and his Law Master Cycle — a flying motor bike. In *Johnny Mnemonic*, a film based on a story by William Gibson, Dolph Lundgren is a priest who, as a false God and antichrist, chases the body of Keanu Reeves, which has been modified by chips and DNA-experiments. Ric in *Judge Dredd* and Johnny Mnemonic himself are the poor souls whose memories have been replaced and whose role it is to play the living target to an avenging authority. These modern versions of the age-old gnostic theatre of the memory — to which Schwarzenegger also belonged in *Total Recall* — seem to allude to the real practice of the legendary Dr. Cameron from Montreal, who removed parts of the memory of his patients. But of course, above all they are the first practical applications of the theories of the labyrinthine Memory Theatre in the digital era. Without really jeopardising your eyesight, you can read

the mnemonic manifestos from the Renaissance as an accompaniment. Whether it is the Priest, modelled on Albrecht Dürer's Portrait of Christ and decorated by stigmata, reading Marat/Sade on his honeymoon, or the satanic figure of Judge Dredd, we know that we have lost sight of the old dividing-line between good and evil.

In *Batman Forever*, in which Gotham City, the ultimate technognostic city, comes alive again with Catwoman and Batman as black angels, the technognostic angle is clear once more. The iconography of the city is that of the darkest melancholy, an urban nightmare. Darkness reigns, outside and in the sewers, against a gnostic background where black is not black if it can mean white. And where the bat does not stand for fear but rather for rescue. This is the home of those born under the sign of Saturn. Such as Jim Carey as Riddler, drifting along the peaks of the Gothic city, who is governed by the stars and moves like a genius in his melancholic madness. More than the civilised Batman himself, he represents a typifying super-ego, a neurotic suffering from black bile. Since Ficino we have known that a melancholic disposition, already mentioned by

Aristotle — and just as fiercely denounced by the Church as depression, epilepsy, lethargy or Platonic mania — must be the hallmark of true art.

Robert Longo, director of *Johnny Mnemonic*, believes in the Rosetta Stone rather than in the computer as the starting point for his cyberpunk. Even theology as represented by Teilhard cannot do without an all-encompassing philosopher's stone. As a revelation of what was etched and chiselled into it, but at the same time as evidence of what cannot be mentioned. Those who have held the stone know that there is more to unravel than man can grasp. The editorship of written wisdom is in the hands of the official church authorities, whereas the unwritten secrets must be exploited by gnostic mysticism.

Of course, the software used is not bound to the existing rules. The poetics of the Stone Tablets make their own rules, and the apologists of the stones are among the more wilful of their kind. Quist lives in a spiritual world where the symbolism of the codes used is more important than their practical value. Neither Gibson nor Longo are interested in the grammar of software codes. Gibson operates in HyperSpace, Longo in ArtistSpace, which means that when you think of computers, Nam June Paik's artefacts spring to mind. *Johnny Mnemonic*, the film, in fact includes a vast amount of persiflating lowtech equipment operated by punk anarchists with crossbows and ice hooks. (The touchstone of their cooperation would of course be the cinema version of Gibson's *Neuromancer*. Much too late, but never too late, and we must hope that it would not be the only attempt, so that we can observe the integration of Hollywood and Silicon Valley time and again. However, Ridley Scott's *Blade Runner* is in fact an adequate cinema version, with Rutger Hauer as Case, still in Hollywood-golem outfit, or even Godard's *Alphaville*, in which Eddie Constantine takes on the perfect DNA-Silicon disguise of Case. The ultimate digital body, undistinguishable from an old-fashioned real body. Cinematic kinematics which only by the use of sunglasses, or some kind of tic, betrays Case's characteristics.)

Teilhard was not interested in the prevailing scientific standard. In his eyes, his science was of course of a higher order which exceeded the vulgarity of the existing world. But the mythical dimensions of his reputation are of course much more important. Now that the DNA in protein chains will soon be programmed as a digital code, and chemical reactions will take care of digital calculations, and, through these biochemical analyses, we will indeed return to the laboratories of the alchemists, Teilhard's secret language enjoys a renaissance. The secret of the philosopher's stone incorporated into the Net. It is a beautiful coincidence, to which Teilhard owes his cast-iron reputation. This lone wolf, rejected by the Church (and, for that matter, by the entire philosophical community), whom McLuhan had already mentioned as the prime witness, celebrates his triumph as the cornerstone of the multimedia sphere.

translation OLIVIER & WYLIE

Septemb. **Abbrevia**

Multimedia in de Middeleeuwen

Wie elektronische teksten leest, ondergaat chaos. De berichten op digitale postbussen en Internet-nieuwsgroepen hopen zich in de loop van de tijd willekeurig op. Sommige zijn meer gestructureerd of leggen onderlinge verbanden, maar vaak is het tijdsverschil zo groot dat ze een allegaartje vormen van verouderde boodschappen, nieuwe discussies en commentaar op lang vergeten thema's.

De hypertext is een discontinu tekstblok met een uiterst wankel samenhang. De lezer verliest zich in gefragmenteerde woordgroepen die een minimaal onderling verband houden. Wie een spoor wil natrekken in de verbanden, komt vaak bedrogen uit: waar er geen tijdsindeling of -verloop bestaat, verliest het begrip geschiedenis elke betekenis.

Dit is het gevolg van een overheersend paradigma binnen de software-ontwikkeling: *transaction processing*. De lezer klikt op een *hyperlink* en er verschijnt een tekstfragment op zijn apparaat, hetzij in een dialoogvenster, hetzij op een apart scherm. Het hele proces bestaat uit een reeks tweeledige handelingen: opvragen en tonen. Dit kunnen afzonderlijke momenten in de tijd zijn, of een reeks van opvragen en tonen.

Internet/Web-surfers hanteren een vergelijkbare methode, al kan het materiaal hier geluid, beeld, video of tekst zijn. Het paradigma is in essentie machinegericht: de vragers (gebruikers) zetten een transactie in gang, waaraan de *transaction processor* (het hypertext-systeem) gehoor geeft.

Over het algemeen is de hypertext opgebouwd als een boom, net of lus. Bij de boomstructuur klikt men zich vanaf een centraal punt naar verder verwijderde vertakkingen, totdat een eindpunt wordt bereikt, vanwaar men kan terugkeren of de boom verlaten. De netstructuur biedt verschillende manieren om weer op het centrale punt uit te komen en kent dan ook geen eindpunt. De lus tenslotte leidt de lezer in een cirkelbeweging langs een vastgestelde route, waarvan

ted Sours

Multimedia in the Middle Ages

To read electronic texts is to experience chaos. Electronic mail boxes and Internet newsgroups contain messages received randomly over time. Some have more structure, forming threads, but often the temporal distance is so great that they are a jumble of old messages, new discussion, and comments on issues long forgotten.

‡ Hypertexts are discontinuous blocks of text held together by tenuous links. The reader is lost in fragmented piles of words whose connection to each other is minimal. Tracing a path through the links is often futile: history is meaningless where there is no temporal dimension, where nothing happens in time.

This is a consequence of a dominant paradigm in software development: transaction processing. The reader clicks on a hyperlink, and the application displays a text passage, either in a dialog box or on a separate screen. The entire process is a series of paired actions: a request and a retrieval. These can be isolated moments in time, or a sequence of requests and retrievals. Internet Web browsers work in a similar fashion, although the materials may be sounds, images, videos, or text. The paradigm is

essentially a machine-centred one, with the requestors (users) initiating a transaction and the transaction processor (hypertext system) responding to it.

Hypertexts generally form trees, nets, or loops. The tree structure involves clicking from a central point to more distant branches, until the reader reaches the end point where they can back up or exit the tree. The net form allows return to the central point via a number of paths, so that there is no end point. The loop moves the reader through a predefined path in a circular fashion, to end up at the beginning node. This again is machine-centred, since it defines the reader's experience in terms of the hypertext nodes.

A very different electronic text system would present texts in order over time. In this model, how the

het eindpunt de beginknoop is. Dit blijft machinegericht, omdat het de beleving van de lezer definieert in termen van hypertextuele knooppunten.

Een geheel ander digitaal tekstsysteem zou uitgaan van een chronologische ordening van de teksten. Dit model gaat uit van de vraag hoe de lezer de tekst ondergaat en is gericht op de versterking van zijn/haar geheugen en begripsvermogen. Zo'n tijdsindeling zou ofwel de betekenissen van een basistekst verder uitdiepen en ontwikkelen, of verschillende onderdelen samenvoegen tot één betekenisvolle, gelaagde tekst. Er is al veel gezegd over de inherente discontinuïteit van elektronische teksten, maar het tegendeel is even waar: dat betekenis nog sterker kan worden gecomprimeerd in de hypertext. Om dit te bereiken moeten we de dimensie tijd gebruiken met het oog op de lezers' herinnering aan en beleving van een verzameling teksten binnen een gegeven tijdsbestek.

Metten

Deze tijdsindeling wordt al eeuwenlang toegepast in de liturgie van de getijden, een onderdeel van het dagelijkse gebed in de rooms-katholieke Kerk. De getijden, ook wel bekend als het officie, bestaan uit psalmen, bijbellezingen, exegese, responsories en gezangen op zeven vastgestelde tijden van de dag. Hun inhoud wisselt volgens een nauw verbonden reeks seizoensgebonden of jaarlijkse thema's.

Traditioneel worden de zeven canonieke getijden als volgt gezongen: metten (02:00), lauden (de vroege ochtend), priem (06:00), terts (09:00), sexten (12:00), none (15:00), vesper (18:00), completen (de late avond). Het officie kwam voort uit het vroeg-christelijke kloostergebruik en werd door de eeuwen heen aanzienlijk ingekort, waaraan het zijn andere naam van brevier of breviarium (korte samenvatting) heeft te danken.

De meest complexe serie lezingen en lessen vindt plaats tijdens het ochtendofficie, de metten, waarin een aantal lezingen wordt afgewisseld door responsories die hun impliciete betekenis toelichten of verdiepen. Deze responsories hebben een filmisch effect op de deelnemer, vergelijkbaar met de onderbreking van een lopend filmverhaal door flashbacks. Naast de tekstuele betekenis creëren zij een interactieve beleving, door de koppeling van muziek en publieksparticipatie aan de voorgedragen tekst.

Hoewel veel van deze patronen radicaal veranderden onder de revisie van het brevier in 1970, kunnen we ze nog herkennen in talloze Gregoriaanse liedboeken en in het officie zoals dit in sommige kloosters nog wordt gezongen. De metten is onderverdeeld in een inleidend gedeelte, nocturne en besluit. De inleiding bestaat uit psalm 95, *Venite Exultemus* met zijn antifoon. De antifoon wordt voor en na de psalm en om de zoveel verzen herhaald en geeft gewoonlijk het thema van de dag of het seizoen aan. Zo is de antifoon voor Pasen het *Surrexit Dominus Vere* (de Heer is waarlijk verrezen).

Lauden

De nocturne, het hoofdbestanddeel van de metten, bestaat uit drie psalmen, drie lezingen en drie

responsories. De meeste dagen hebben slechts één nocturne, de zon- en feestdagen drie. De psalmen zijn zo geordend dat het psalter elke maand in zijn geheel wordt gereciteerd, met bijzondere thematische variaties voor de feestdagen. De lezingen volgen een vergelijkbaar patroon: gedurende het jaar wordt het hele Heilige Schrift behandeld, met bijzondere thematische variaties voor de zon- en feestdagen. Deze variaties kunnen de seizoenen volgen (zoals Pasen of Kerstmis), of bepaalde feestdagen (zoals Hemelvaarts- of Sacramentsdag). De lezing wordt tijdens elke nocturne verdeeld in drie gelijke delen. Elke lezing wordt gevolgd door een responsorie die de lezer herinnert aan vorige lezingen, de betekenis van onderhavige lezingen toelicht of vooruitloopt op toekomstige lessen uit de metten.

De verschillende onderdelen van de metten hebben een complexe onderlinge verhouding: ze houden zowel verband met elkaar, als met een grotere structuur die zich in de loop van de tijd openbaart. Deze gecompliceerdheid neemt toe op dagen waarop er drie nocturnen worden gevierd: dat wil zeggen negen psalmen, lezingen en responsories. Traditioneel vormen de lezingen 1 t/m 3 een samenhangende bijbelse passage. De nummers 4 t/m 6 zijn gewoonlijk uit een relevante vroeg-christelijke homilie, terwijl de lezingen 5 t/m 9 bestaan uit een korte voordracht uit de evangeliën en exegese hiervan. De drie nocturnen kunnen elkaar wederzijds aanvullen door het geven van verschillende benaderingen van hetzelfde onderwerp, maar kunnen ook verwijzen naar voorbije of vooruitlopen op komende feestdagen. De responsories vormen gewoonlijk de verbindende schakel tussen de lezingen en de nocturne en kunnen eveneens verwijzen naar gebeurtenissen uit verleden of toekomst.

Priem

De metten van de octaaf van Sacramentsdag geeft duidelijk aan hoe een bepaald onderwerp in de loop van de tijd kan worden uitgewerkt en ontwikkeld. Dit feest, dat in de twaalfde eeuw werd ingesteld door Thomas van Aquino, viert een centrale katholieke leerstelling: de fysieke aanwezigheid van Christus in de eucharistie, gesymboliseerd door brood en wijn. Omdat het een plechtig feest is, wordt het acht dagen gevierd met op elke dag drie nocturnen, die de thema's van de eerste dag van de octaaf nader uitwerken en toelichten.

Sacramentsdag, de eerste dag van de octaaf, geeft het centrale thema aan van de viering. De lezing voor de eerste nocturne betreft 1 Corintheërs 11:20 e.v., waarin Paulus de betekenis van het Avondmaal behandelt. Hij citeert de uitspraak tijdens het Avondmaal (*dit is mijn lichaam, dit is [mijn] bloed*, Matth. 26:26 e.v.), die in de tweede nocturne nog zal terugkeren. De passage uit Corintheërs bestaat uit drie delen, gevolgd door een responsorie. Elke responsorie bestaat uit twee verzen, een uit het Oude en een uit het Nieuwe Testament: *dan zal de gehele vergadering der gemeente van Israël [het stuk kleinvee] slachten in de avondschemering ... Het vlees zullen zij denzelfden nacht eten ... met ongezuurde broden* (Exodus 12). *Want ook ons paaslam is geslacht: Christus. Laten wij derhalve feest vieren ... met het ongezuurde brood van*

‡ reader experiences the text, and reinforcing the reader's memory and understanding are the focus. This temporal dimension would either extend and develop meanings in a primary text or weave different strands into a rich, layered text. While much has been said about the inherent discontinuity of electronic texts, the opposite is also true: meaning can be concentrated even more intensely in hypertext. This is done by using the temporal dimension to consider how the reader will remember and experience a collection of texts over a period of time.

Mattins

For centuries, this temporal dimension has been used in the *Liturgy of the Hours*, which forms part of the daily prayer of the Roman Catholic Church. Also known as the Office, the Hours consist of psalms, scriptural readings, commentaries, responsories, and hymns which are chanted at seven times throughout the day. The content varies according to an interlocking set of seasonal and yearly themes.

The seven canonical hours are traditionally chanted throughout the day as follows: Mattins (2am), Lauds (early morning), Prime (6am), Terce (9am), Sext (noon), None (three pm), Vespers (6pm), Compline (late evening). The Office arose from the practices of early Christian monasteries, and has been considerably shortened over time, giving rise to its alternate name, the breviary, from *breviarium* (abridgement).

The most sophisticated arrangement of readings and lessons occurs in the morning office, Mattins which distributes readings over time and intercuts them with responsories that concentrate or extend meanings implicit in each of the readings. These responsories produce a cinematic effect on the participant, the equivalent of intercutting flashbacks with the current action in the film. In addition to the textual meaning, the responsories combine music and audience participation to the recited text to create an interactive experience.

Although many of these patterns were radically altered in the breviary revision of 1970, they still persist in many books of Gregorian chant and in the office as still chanted in some monasteries. The office of Mattins is organised into an introductory part, the nocturnes, and a conclusion. The introduction consists of Psalm 94 [95], *Venite Exultemus* with its antiphon. The antiphon is recited before and after the psalm, and after every few verses. It usually sets the theme for the day or the season. For example, the antiphon for Easter is *Surrexit Dominus vere* (the Lord has truly risen).

Lauds

The nocturne forms the central part of Mattins, and consist of three psalms, three readings and three responsories. Most days have only one nocturne, while Sundays and feasts have three. The psalms are arranged so that the entire psalter is recited each month with special thematic arrangements for feasts. The readings follow a similar arrangement: the entirety of Scripture is covered throughout the year, with special thematic arrangements for feasts, Sundays, and holy days. These

arrangements can be seasonal (Easter or Christmas) or follow feasts (Ascension, Corpus Christi). The reading is divided into equal thirds in each nocturne. The responsories follow each reading and remind the reader of past readings, extend the meaning of current ones, or anticipate future lessons in the Mattins.

The interrelations of the parts of Mattins are complex, since they relate to each other, but each to larger structures over time. This complexity is heightened on days when three nocturnes are celebrated. This provides for nine psalms, readings and responsories. The typical pattern is that readings 1-3 form a connected passage from the Scripture; readings 4-6 usually are from a connected homily by an early Christian writer, and readings 5-9 consist of a short Gospel reading, and a commentary on the Gospel. The three nocturnes can reinforce each other, bringing out aspects of the same subject, or they can refer to past feasts or anticipate feasts to come. The responses usually provide the unifying element between the readings and between the nocturne, and can also relate to past or future events.

Prime

Mattins for the feast of Corpus Christi provides a good example of how a particular topic is developed and extended over time. Composed in the Twelfth Century by Thomas Aquinas, the feast celebrates a central tenet of Catholicism: the physical presence of Christ in the Eucharist, in the guise of bread and wine. Since it is a solemn feast, it is celebrated over eight days, each with three nocturnes that extend and develop topics which are introduced on the first day of the octave.

Corpus Christi Day, the first day of the octave, states the central theme of the feast. The reading for the first nocturne is 1 Corinthians 11:20ff, where Paul discusses the meaning of the Lord's Supper. Paul quotes Mt 26:26ff, the words of the Last Supper (*This is my body, this is my blood*), which will be echoed later on in the second nocturne. The passage from Corinthians is divided into thirds, and is followed by a responsory. Each response consisted of two verses, one from the Old Testament, and one from the New: *The multitude of the children of Israel will sacrifice an animal on the evening of Passover, and they will eat its flesh and unleavened bread.* (Exodus 12). *Christ has been made our paschal sacrifice, so let us eat in the leaven of sincerity and truth.* (Cor 1:10). This responsory links the Eucharist to both books of Scripture and implies a messianic interpretation of the Old Testament in the New. The next responsory connects another or event to the NT: *Eat flesh and be filled with bread* (Ex 16:12) and *Moses did not give you bread from heaven, but my Father gives you true bread from heaven* (Jn 6). The quote from Exodus refers to the manna in the desert which miraculously appeared to the Israelites and links it to the NT. Aquinas makes use of this quote in a hymn which forms part of Mattins: *Panis angelicus, fit panis hominum/dat panis caelicus, figuris terminum* (The bread of angels becomes the bread of men/the heavenly bread puts an end to types).

The third pair of responsories recalls the story of Elijah (1 K19), where he falls asleep hungry, prays for

reinheid en waarheid (1 Cor. 5:7 e.v.). Deze responsorie legt een verband tussen de eucharistie en de beide bijbelse werken en impliceert een Messiaanse uitleg van het Oude in het Nieuwe Testament. Ook de volgende responsorie brengt een voorval uit het or in verband met het NT: *... zult gij vlees eten en ... met brood verzadigd worden* (Ex. 16:12) en *niet Mozes heeft u het brood uit den hemel gegeven, maar mijn Vader geeft u het ware brood uit den hemel* (Joh. 6). Het citaat uit Exodus verwijst naar de wonderbare verschijning van het manna aan de Israëlieten in de woestijn, en relateert deze aan het NT. Van Aquino gebruikt het citaat in een hymne uit de metten: *Panis angelicus, fit panis hominum/ dat panis caelicus, figuris terminum* (met engelspijs hebt Gij uw volk gevoed en hun vanuit de hemel brood gegeven).

Het derde paar responsories verwijst naar de geschiedenis van Elia (1 Kon. 19) als deze zich hongert te slapen legt en om zijn eigen dood bidt, om bij het ontwaken een brood te ontdekken: *Toen hij rondzag, was daar ... een koek op gloeiende stenen gebakken ... Toen stond hij op, at ... en ging door de kracht van die spijs ... tot aan het gebergte Gods*. Het nieuwtestamentische citaat komt uit Joh. 6: *Indien iemand van dit brood eet, hij zal in eeuwigheid leven*. Deze responsorie koppelt de wonderbare behoeding voor verhongering en sterfte aan de nieuwtestamentische belofte van het eeuwige leven middels het eucharistische brood.

De responsories vervullen een cruciale rol bij het uitdiepen van het eucharistische concept en plaatsen het in een breder tekstueel kader. Ook lopen ze vooruit op bepaalde thema's uit de tweede nocturne.

Terts

De tweede nocturne volgt een andere strategie: deze bevat een preek door Thomas van Aquino waarin de eucharistische theologie wordt toegelicht. Weer bestaat ze uit drie delen, elk weer gevolgd door een responsorie met een vers uit het or en het NT. De vierde hiervan koppelt het verhaal van de instelling van het Avondmaal (Matth. 26:26, *dit is mijn lichaam*) aan Job 31:31 (*wie werd met zijn vleesspijs niet verzadigd?*). De vijfde koppelt de tweede helft van het Avondmaal (*Deze beker is ... mijn bloed, doet dit ... tot mijn gedachtenis*) aan Klaagl. 3:20 (*Zo vaak mijn ziel dit gedenkt, buigt zij zich neder in mij*) en koppelt zo twee verschillende vormen van gedenken: die van de herinnering aan Christus en die van de val van Jeruzalem. De zesde verbindt Joh. 6:34 (*Ik ben het brood des levens*) met Joh. 6:48 (*Uw vaderen hebben in de woestijn het manna gegeten en zij zijn gestorven*) tot besluit van het thema van het manna uit de eerste nocturne, en voegt tegelijkertijd een coda toe aan het relaas van het Avondmaal uit de vierde en vijfde responsorie. De drie responsories verwijzen tevens naar de grondstellingen van Van Aquino's preek.

De derde nocturne volgt een ander patroon. De zevende lezing begint met een korte passage uit de evangeliën, die voortborduurt op de verzen die al werden aangestipt in de responsories uit de tweede nocturne. *Want mijn vlees is ware spijs en mijn bloed is ware drank* (Joh. 6:55 e.v.). Zij wordt gevolgd door een lang commentaar door Augustinus, dat wordt

voortgezet in de achtste en negende lezing. De responsories uit Joh. 6:57-58 sluiten weer aan op de lezing.

De lezingen vertonen een ontwikkeling van de studie van oudtestamentische teksten die vooruitlopen op de eucharistie, via een theologische uiteenzetting naar een lezing van het Nieuwe Testament die zich rechtstreeks buigt over de eigenlijke leer. De responsories betrekken de betekenis van de lezingen op andere oudtestamentische teksten, concentreren zich op de basisverzen die ten grondslag liggen aan de eucharistie, en lichten bovendien de lezingen zelf toe.

Aangezien Sacramentsdag een belangrijk feest was duurde de viering acht dagen, met drie nocturnen voor elke dag. De eerste nocturne bestaat gewoonlijk uit een lezing uit Koningen, die deel uitmaakt van nog een tekstencyclus uit het brevier. De responsories van de nocturne zijn echter dezelfde als op de eigenlijke feestdag en bieden zo de nodige continuïteit. De lezingen van de tweede nocturne geven een andere eucharistische preek door vroeg-christelijke schrijvers. Weer zijn de responsories dezelfde als op de feestdag. De lezingen van de derde nocturne behandelen dezelfde evangelische passage, toegelicht door verschillende preken. De responsories blijven dezelfde.

Sexten

De octaaf resulteert in een veelzijdige benadering van één centraal thema, die toch in de pas blijft met de kern van de leer. De responsories zorgen voor de lijn, de verschillende commentaren op dezelfde passage plaatsen de tekst in een breed historisch kader. Zo krijgt de basistekst gaandeweg betekenis en ontstaat er bij de lezer een collectief geheugen.

Hoewel de nocturnen van de metten kunnen dienen om bepaalde betekenissen te verdiepen, kunnen ze ook worden gebruikt om één gelaagde tekst samen te stellen uit verschillende elementen. Tijdens de grote vasten, een tijd van boetedoening, brengt het officie van de vierde zondag verschillende elementen bijeen, die tijdens de paasviering worden verklaard. De les van de eerste nocturne geeft het verhaal van Mozes en de brandende struik. De responsories vullen dit aan door te herinneren aan de woorden die Mozes sprak tegen de Farao en na de doortocht door de Rode Zee. Het verband met de Opstanding van Christus komt duidelijk naar voren in een lofzang op de Paasavond, het Exsultet: *haec nox est ... mare Rubrum sicco vestigio transire fecisti* (tijdens deze nacht trok u droogvoets door de Rode Zee).

De lessen van de tweede nocturne zijn uit een vastenpreek door Basilius. Hoewel er gedurende de volle veertig dagen van deze periode wordt gevast, oppert hij dat Mozes al had gevast voordat hij op de Sinai de wet ontving. De responsories na elke lezing verwijzen naar de doortocht door de Rode Zee (uit de eerste nocturne) en de inontvangstneming van de wet door Mozes.

De derde nocturne bevat een schijnbaar paradoxaal passage uit de evangeliën, waarin Christus een schare van vijfduizend voedt met vijf broden en twee vissen. Hierop volgt een preek van Augustinus, die hier nader over uitweidt. Hij beschrijft het verhaal als een

‡ death and awakens to find bread: *Elijah looked and saw bread baked on hot stones, and got up and ate, and strengthened by the food walked to the mountain of God.* The NT quote is from Jn 6: *If anyone eats this bread he will live forever.* The response links the miraculous avoidance of starvation and death with the NT promise of eternal life through the Eucharistic bread.

These responses have a key role in broadening the topic of the Eucharist, and placing it in a larger textual tradition. They also anticipate themes in the second nocturne.

Terce

The second nocturne uses a different strategy: it contains a sermon by Thomas Aquinas which describes the theology of the Eucharist. Also in three parts, each part being followed by a responsory, consisting again of an OT and a NT verse. The fourth responsory pairs the Institution narrative, Mt 26:26 (*For this is my Body*) with Job 31:31 (*Who gave from his flesh that we might be filled?*). The fifth pairs the second half of the Institution (*For this is my blood ... do this in memory of me*) with Lam 3:20 (*I shall be mindful and my soul will waste away*), pairing two different types of remembering: one of the memory of Christ, and the other of the loss of Jerusalem. The sixth pairs Jn 6:34 (*I am the bread of life*) with Jn 6:48 (*Your fathers ate manna in the desert and died*) and so provides a conclusion to the theme of the manna raised in the first nocturne, while adding a coda to the Institution narratives of the fourth and fifth responsories. These three responses also get to the core teaching upon which the sermon of Aquinas is based.

The third nocturne introduces a different pattern. The seventh reading begins with a short Gospel passage, continuing the verses anticipated by the responses in the second nocturne. *My flesh is real food, my blood is real drink* (Jn 6:58ff). It is followed by a long commentary by Augustine, which is continued in readings eight and nine. The responses echo the reading, since they are taken from Jn 6:57-58.

The progression in readings has been from concentration on OT texts which prefigure the Eucharist, to a theological exposition, to the New Testament readings which deal directly with the doctrine. The responsories for the readings extend the meaning to other texts of the OT, focus on the core verses which form the basic doctrine of the Eucharist, and finally echo the reading itself.

Since Corpus Christi was a major feast, it was celebrated over an eight day period, with three nocturnes in each day. In general, the first nocturne contains readings from the *Book of Kings*, part of another text cycle in the breviary. The responses for the nocturne, however, are the same as on the feast day, providing continuity. In the second nocturne, the readings contain a different sermon on the Eucharist, each from an early Christian writer. The responsories, again, are the same as the feast. In the third nocturne, the readings contain the same Gospel passage, with a various sermons commenting on it. The responses remain the same.

Sext

The effect of the octave is to present different views of the same topic while keeping continuity with the core doctrine. The responsories provide this focus, while the various commentaries on the same passage provide a rich historical perspective on the same text. By doing this, the meaning of the primary text is extended through time, and a collective memory is created in the reader.

While the nocturnes of Mattins can be used to extend meanings, it can also be used to weave together strands into a layered text. During the penitential season of Lent, the Office for the Fourth Sunday fuses different strands which are resolved with the celebration of Easter. In the first nocturne, the lesson relates the story of Moses and the Burning Bush. The responsories of the first nocturne weave another strand by repeating the words of Moses to Pharaoh and his words after crossing the Red Sea. This connection to the Resurrection of Christ is made explicit during a canticle on the eve of Easter, the *Exsultet*: *haec nox est ... mare Rubrum sicco vestigio transire fecisti* (this is the night when you crossed the Red Sea dryshod).

The lessons of the second nocturne are from a sermon on fasting by Basil. While fasting is common throughout the forty days of Lent, he speculates that Moses had fasted before receiving the Law on Sinai. The responses after each reading refer to the crossing of the Red Sea (from the first nocturne) and the reception of the Law by Moses.

The third nocturne contains a seemingly paradoxical Gospel passage. It relates how Christ fed 5,000 from five loaves and two fish. It is followed by a sermon by Augustine which elaborates on the passage. Augustine describes the story as relating the production of food to the miraculous power of God, and of how visible things (the multiplication of the loaves) lead to invisible things. There is also an oblique reference to the second nocturne, as Basil comments on the necessity of fasting to be purged from idolatry, which he relates to Moses accepting of the Law on Sinai. The responses for the third nocturne develop the Sinai story further, referring alternately back to the earlier readings as well to subsequent passages in the text.

None

On successive days, the readings describe the deliverance of the Israelites from Egypt and the celebration of the Passover. The resolution of this theme is on Easter Sunday, traditionally regarded as the 'New Pasch'. The readings integrate fasting, the Passover, and the reception of the Law at Sinai with the death and resurrection of Christ as celebrated at Eastertide. By combining separate strands, the effect is to concentrate the reader's attention on the upcoming Easter theme. The strategy is to present as many aspects of the topic as are possible. The effect of using a related passage amplifies the meanings in the current text.

The second is a quotation from the book which summarises the book, reinforcing the major point and uniting the individual passages which are read over a

continues on page 51, first column

vergelijking tussen de spijziging en de wonderbare macht van God, en van hoe zichtbare dingen (de vermenigvuldiging van het brood) uitmonden in onzichtbare. Ook is er een vage verwijzing naar de tweede nocturne, gezien Basilius' nadruk op de noodzaak van vasten om van afgoderij te worden verlost, door hem vergeleken met Mozes' ontvangst van de wet op de Sinaï. De responsories van de derde nocturne gaan verder in op het Sinaï-verhaal, waarbij ze beurtelings terugverwijzen naar eerdere lezingen of vooruitlopen op komende.

None

De lezingen beschrijven op opeenvolgende dagen de verlossing van de Israëlieten uit Egypte en het Pascha. Dit thema wordt uiteindelijk uitgewerkt op Paaszondag, traditioneel beschouwd als het 'Nieuwe Pascha'. De lezingen integreren vasten, Pascha en de ontvangst van de wet op de Sinaï met de dood en Opstanding van Christus zoals deze worden gevierd tijdens de paastijd. De samenvoeging van verschillende elementen vestigt de aandacht van de lezer op het komende paasthema. De strategie is om het thema zo breed mogelijk toe te lichten. Het gebruik van relevante passages versterkt de betekenis van de onderhavige tekst.

Een tweede vorm bestaat uit een citaat uit het behandelde boek, dat het samenvat, de eigenlijke bedoeling ervan benadrukt en de afzonderlijke passages van de afgelopen dagen op een lijn brengt. De lezing voor september bijvoorbeeld is uit Job, en de responsorie van de tweede nocturne is *dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur et consumpti sunt absque ulla spe* (Job 7:6, Mijn dagen gaan sneller dan een weversspoel, en spoeden ten einde zonder hoop). Deze vorm is typerend voor de *Historiae*, een serie responsories uit de oudtestamentische werken. Hij verwijst terug naar een eerder gelezen passage, hetzij als nadere toelichting op het verhaal, of gewoon als herhaling van het gelezene. Dit geldt ook voor de lezing voor de vierde vastenzondag. Hij wordt ook gebruikt op de voorgaande zondag, in het verhaal van Jozef die wordt verkocht als slaaf en zijn vader die te horen krijgt dat zijn zoon is overleden (Gen. 37). De lezing op de daaropvolgende dinsdag is uit het evangelie naar Mattheüs, maar de responsorie verwijst naar de ontdekking door de vader dat zijn zoon nog leeft. Dit dient om het verhaal nader toe te lichten, of een eerdere tekst te koppelen aan de lopende.

Omdat de vroege Kerk in de Schrift een mystieke betekenis onderscheidde die verderging dan de letterlijke, bevat de vijfde soort responsorie verholde verwijzingen naar de lezing. De lezing voor Hemelvaartsdag is uit een hemelvaartspreek door Gregorius de Grote. Een van de responsories komt uit Psalm 104: *Hij maakt de wolken tot zijn wagen, Hij wandelt op de vleugelen van den wind*. Dit is een Messiaanse interpretatie, gezien het traditionele christelijke geloof dat het Oude Testament verholde toespelingen bevat op gebeurtenissen in het Nieuwe. De verwijzing is hier natuurlijk naar Christus' hemelvaart. De zinspelning dient om twee losstaande teksten met elkaar in verband te brengen.

De zesde soort responsorie wordt gebruikt op heiligendagen. Hij houdt geen direct verband met de lezingen, maar licht in plaats daarvan gebeurtenissen en handelingen toe uit het leven van de heilige. Zo is de responsorie voor Sint Cecilia *cantantibus organis Caecilia virgo in corde suo soli Domino cantebat* (door op het orgel te spelen, zong de maagd Cecilia in haar hart alleen voor Christus het evangelie). Andere responsories lichten verdere voorvallen toe uit haar leven. De biografie is bedoeld om de lezer nader te informeren.

Vesper

Over het algemeen doen de responsories meer dan alleen maar het opdelen van de tekstpassages in afzonderlijke delen. Zij voorzien de tekst van meerdere betekenissen en brengen de grotere tekstcyclussen met elkaar in verband. Deze cyclussen kunnen bestaan uit een boek of reeks lezingen, die wordt verdeeld over een octaaf, maand of heel seizoen. De responsories vormen een schakel tussen de op die dag gelezen passages en bieden zo een zekere volledigheid, of lichten al doende betekenissen toe.

Met behulp van vergelijkbare structuren kunnen we een tijdelijke hypertext samenstellen, waarin teksten chronologisch aan de lezer worden gepresenteerd. Dit is vooral geschikt om complexe ideeën en gelaagde betekenissen over te dragen aan de lezer. Dit geldt voor gevallen waarin de lezer uit is op subtielere betekenissen en langere tijd gebruik zal maken van een hypertextsysteem. De transactionele hypertext, zoals we die kennen uit veel on-line hulpsystemen, is geschikter voor losstaande vraagstukken die snel kunnen worden beantwoord.

Laten we ons bijvoorbeeld eens buigen over de wijze van opbouw van een hypertext die een aristotelisch concept, dat van de vier oorzaken, zou willen verklaren. In een transactionele hypertext zou het eerste blok er als volgt uit kunnen zien:

Een software-ontwikkelaar (directe oorzaak) schrijft een programma (formele oorzaak) om uitgaven te berekenen (doeloorzaak) in taal c (materiële oorzaak).

Elke term zou worden verklaard door een hyperlink. Bijvoorbeeld, de materiële oorzaak leidt tot de definitie: de materiële oorzaak is dat, wat aanleiding geeft tot iets; de formele oorzaak geeft het zijn definitieve vorm.

Het probleem met deze aanpak is, dat het de onderlinge verbanden tussen de oorzaken niet afdoende kan weergeven, zodat de lezer de oorzaken alleen ervaart als fragmenten en niet als een samenhangend concept (causaliteit).

Completen

De temporele aanpak zou gebruikmaken van een langere passage, afgewisseld met kortere inzichten die de betekenis ervan zouden uitdiepen of juist comprimeren. Enige lineariteit zou worden vermeden, doordat de lezer kan beginnen met om het even welke oorzaak, om vervolgens de overige drie te ondergaan. Dit zou niet geschikt zijn voor lezers die snel een definitie verlangen, maar wel voor iemand die de causaliteit wil begrijpen.

Uitgaande van het brevier-model zou er een lange, verklarende passage uit Aristoteles worden getoond.

Deze zou worden afgewisseld door interactieve ervaringen, gericht op een van de effecten van eerder genoemde responsories. Het patroon is hetzelfde: lezing en respons. De selectie tekstcyclussen zou bestaan uit commentaar op de hoofdpassage en aanverwante opvattingen, naast latere interpretaties van het causaliteitsbegrip. De kortere interactieve ervaringen zouden fungeren als schakel tussen de passages onderling en grotere verbanden binnen de tekst.

Het essentiële verschil in de opbouw van een temporele hypertext is het uitgangspunt dat de lezer het systeem langere tijd regelmatig zal gebruiken. Door voort te bouwen op het geheugen van de lezer en zijn ervaring met het systeem kunnen er subtielere, gelaagde betekenissen worden verklaard, zonder de fragmentatie waardoor zoveel hypertext wordt gekenmerkt.

vertaling P BEY LA-B

continued from page 49

‡ few days. For example, in September the reading is from Job, and the responsory from the second nocturne reading is *dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur et consumpti sunt absque ulla spe* (My days have passed more swiftly than a weaver's shuttle and they have vanished, leaving no hope: Job 7:6) This type is common with the *Historiae*, the books of the Old Testament which contain responsory. It refers back to a passage which was read previously and may either develop the story more fully or simply repeat part of the earlier reading. This is true in the readings for the Fourth Sunday of Lent. It is also used in the previous Sunday, the story of Joseph being sold into slavery, and his father being told that his son is dead is told (Gen 37). The following Tuesday's reading is from the gospel of Matthew, but the responsory refers to the discovery by his father that his son is alive. The effect is to develop the narrative further or to link a past text to the current one.

Since the early Church distinguished a mystical meaning in scripture, beyond the literal meaning, the fifth type of responsory contains oblique references to the reading. On the feast of the Ascension, the reading is taken from a sermon by Gregory the Great on the Ascension. One of the responsories is from Psalm 103 [104]: *you make the clouds your chariot, Lord, who walks on the wings of the wind*. The interpretation is a messianic one, since it is a traditional Christian belief that the Old Testament writings contain veiled references to events in the New. The oblique reference is, of course, to the Ascension of Christ into the heavens. The effect of allusion is to weave two discrete texts together.

The sixth type of responsory is used for the feasts of saints. It has no direct connection with the readings, but instead relates incidents and actions from the life of the saint. For example, for Saint Cecilia, the responsory is *cantantibus organis Caecilia virgo in corde suo soli Domino cantebat* (by playing the organ, Cecilia the virgin, sang in her heart to the Lord alone). Other responsories tell more episodes in the life of Cecilia. The effect of biography is to provide more information to the reader.

Vespers

Taken as a whole, the responsories do more than simply break the larger text passages into discrete parts. They are means of developing multiple meanings in the text, and of relating larger cycles of text together. These cycles can be a book or series of readings which is distributed over an octave, over a month, or over an entire season of the year. The responsories provide links between the passages read in a day, providing a sense of wholeness, or they develop meanings over time.

Using similar structures, it is possible to construct a temporal hypertext which presents texts to the reader over time. It is especially suitable for presenting complex ideas and layered meanings to the reader. It is appropriate where the reader needs to grasp subtle meanings and will use a hypertext system over a period of time. Transaction based hypertext, such as is common in many online help systems, is more useful for isolated questions which can be answered quickly.

As an example, consider how to construct a hypertext to explain a concept in Aristotelian philosophy: the four causes. In a transaction-based hypertext, the first block of hypertext might look like this:

A software developer (efficient cause) writes a program (formal cause) to calculate expenses (final cause) using the C language (material cause).

Each term would be hyperlinked to an explanation; for example: material cause links to a definition: material cause is that from which something comes to be; it is given a definite shape by the formal cause.

The problem with this approach is that it does not adequately convey the interrelationships between the causes, and the reader may only experience the causes as fragments and not as a whole concept (causality).

Compline

The temporal approach would present a longer passage, intercut with shorter experiences which either extend or concentrate meaning in the passage. It would avoid linearity by allowing the reader to begin with any one of the causes, and then experience all of the other three. This would not be useful for a reader who wanted a quick definition, though it would be helpful to someone who wanted to understand causality.

Using the breviary as a model, a long explanatory passage from Aristotle would be presented. It would be intercut with interactive experiences which use one of the effects from the responsories presented earlier. The pattern would be the same: reading/response. The selection of text cycles would include commentaries on the main passage, related ideas, as well as later developments of the idea of causality. The function of the shorter interactive experiences would be to relate these passages to each other and to larger cycles of text.

This key difference in constructing a temporal hypertext is to assume that the reader will use the system regularly over time. By building on the reader's memory and experiences with the system, it is possible to convey more subtle, layered meanings, and avoid the fragmentation which so often characterises hypertext.

Ontwerp voor een

Wat er met de planten en dieren gebeurt als iedereen in de hemel of de hel zit, ik heb het niet kunnen vinden in de bijbel.

JOHAN SJERPSTRA

Het enig onduidelijke aan het Project Mensheid is begin- en einddatum. Hoe verder het tijdspunt terugwijkt waarop de mens op aarde heet te zijn gekomen, des te dichtter het einde naderbij komt. Rekenen we met de kalender van de Maya's, dan is het al in 2012 bekeken, terwijl de Singularity-denkers het vooralsnog op 2343 houden. Alleen ouderwetse science fiction projecteert haar dromen trouw tot ver in het derde millen-

wetten van de beweging van de materie, die noodzakelijkerwijze hogere bestaansvormen uit zichzelf voortbrengt, verzekeren ons er ook van dat die hogere vormen, waar wij deelgenoten van zijn (het bewuste denken en het maatschappelijk leven), zich ergens in het heelal opnieuw zullen voordoen, om opnieuw ten onder te gaan (Kolakowski). We zijn hier ver voorbij Star Trek en tevens midden in het 19de-eeuwse

posthumane

nium. Nog tot voor kort hield men het erop dat de species door intense straling, nucleaire winters en genetische mutaties compleet zou uitsterven. Actuelere denkers hebben begrepen dat weldra de ruimte zich binnenstebuiten zal keren, waarna de aangesloten wereldbevolking op het Uur U inlogt op een kosmische coördinaat en gezamenlijk vertrekt naar hyperspace. Dat is dan voor de christenen de wederkeer, de boeddhisten belanden en masse in nirvana, de joden ontwaren hun Messias en de moslims hun verborgen Imam, terwijl de hindoes eindelijk het rad van de tijd tot stilstand zien komen. De doorsnee nihilist bemerkt opgelucht dat het groot vuil van de evolutie volgens schema wordt opgehaald, terwijl enkele lucide paranoïden alsnog een komplot van de Bilderberg Groep menen te ontwaren. ¶ Alleen de chronische socialist raakt niet geïmponeerd door de beperkte reikwijdte van het apocalyptisch perspectief. De denker van de chronos heeft alle tijd en plaatst zichzelf in een tijdsbestek van honderden millennia, zo niet miljoenen jaren. Hij meet zich aan geologische en evolutionaire

gedachtengoed van Marx en Engels. ¶ Het vitale denken van het wetenschappelijk socialisme verbond aldus de noodzakelijke belangenstrijd der arbeidende klasse met een kosmisch evolutieproces. Als transcendent model versloeg het historisch materialisme de wereldgodsdiensten op het vlak der eeuwigheid. Helaas verwerd deze metahistorische leer onder invloed van het kathedera-socialisme al snel tot een real-politiek onderwijsprogramma. Visioen verwerd tot dictaat en belandde als verplichte leerstof op de schoolbanken der middenklassen. Deze vertegenwoordigers van het personalisme wisten zich niet goed raad met hun klassebelang en hun existentiële radeloosheid resulteerde in een niet te bezweren verval van de socialistische heilsleer. Zo luidde de studentenbeweging het laatste stadium van het communisme in. De triomfale ineenstorting van het staatkundig socialisme leverde vervolgens al rap een open maatschappij vol vijanden op. Het aangekondigde einde van de geschiedenis en de dood van het subject verloren snel na bekendgeving hun wervingskracht, omdat

natuur

categorieën. Aan gene zijde van de gebeurtenishorizon vindt voor hem geen terugval in de natuur plaats en evenmin een terugkeer van de goden, maar wordt de natuur tot een hogere macht verheven. Vroege socialisten waren indertijd in de cultuur blijven steken. De natuur zagen zij als herstellingsoord voor vermoeide klassestrijders. Toch waren er ook toen al heresische kameraden die wisten dat de mens een tegennatuurlijke entiteit is die eigenlijk op deze aarde niets te zoeken heeft. Volgens de geschiedenis van het marxisme is het zo dat de observatie van de eeuwige veranderlijkheid van de natuur ons ervan verzekert dat ook de mens, evenals de hele aarde en het hele zonnestelsel, tot de ondergang gedoemd is; maar de

de geschiedenis hardnekkig doordraafde en wij er per slot van rekening toch ook nog waren, ondanks alle goed beredeneerde posthumane vertogen. Daar liep de eerste postmoderniteit uiteindelijk op vast. ¶ In de tweede postmoderniteit mag de geschiedenis weer meedoen, zij het zonder subject. De aarde ontgaan van de mens wordt het toneel van radicale herschikkingen in het dieren- en plantenrijk, maar het hoeft geen raadsel of toeval te zijn wie daarbij aan het langste eind zal trekken. De modale consument zal het een rotzorg zijn wat er na zijn verscheiden gaat gebeuren, de socialist evenwel heeft een Plan. Dat had hij altijd al, en lange tijd is hem dat ook aangerekend. Zijn blauwdruk behelst het ontwerp voor een

Concept for a

What happens to plants and animals when every-one has gone to Heaven or Hell, I have not been able to find it in the Bible.

JOHN SASHER

The only unclear things about the Humanity Project are the starting and finishing dates. The further the presumed moment of man's advent on earth is pushed back in time, the closer the end is drawing. Going by the Mayan calendar, it should be over in 2012, whereas, for the moment, Singularity thinkers forecast the end in 2343. Only old-fashioned science fiction faithfully projects

annihilation; but the laws of the movement of matter, which inevitably regenerates higher forms of existence, also ensure us that these higher forms, to which we belong (conscious thought and life in communities), will recur somewhere in the universe, only to be destroyed again. (Kolakowski.) This leaves Star Trek far behind, but is in fact in the thick of Marx' and Engels' 19th-century ideas. ¶ The

post-human

its dreams until far into the third millennium. Until recently, the species was expected to die out completely as a result of intense radiation, nuclear winters and genetic mutations. More topical thinkers gather that space will soon be turned inside-out, after which the allied world population will log in on a cosmic coordinate and leave for hyperspace at H-hour. For Christians, this would mean the Return, all Buddhists would end up together in nirvana, the Jews would meet their Messiah and the Muslims their secret Imam, while the Hindus would finally see the wheel of time come to a halt. The average nihilist would be relieved to find out that the waste of evolution is collected on schedule, while a few lucid paranoids would still perceive it as a Bilderberg Group Conspiracy. ¶ Only the chronic socialist fails to be impressed, because of the limited reach of the apocalyptic perspective. The thinker of the chronos has plenty of time and places himself in a space of time of hundreds of millennia, if not millions of years.

vital ideas of scientific socialism thus linked the inevitable struggle of the working class for emancipation with a cosmic evolution process. As a transcendent model, historical materialism beat the world religions on the level of eternity. Unfortunately, under the influence of lectern socialism, this meta-historical doctrine soon degenerated into a realpolitik education programme. Vision became dictate and ended up as part of the curriculum of middle-class schools. These representatives of personalism could not cope with their class interests and their existential desperation resulted in inescapable degeneration of the socialist ideal. The student movement eventually heralded in the last stage of communism. Then the triumphant fall of political socialism soon led to an open society full of enemies. The prophesied end of history and death of the subject lost their appeal soon after their announcement, because history carried on relentlessly and, after all, we were still there, despite all the well-argued post-human

nature

He measures himself in terms of geological and evolutionary categories. Beyond the horizon of events, for him there can be no relapse into nature, nor a second coming of the gods, but rather, the elevation of nature to a higher order. Early socialists had, in their time, become stuck in the mud of culture. They saw nature as a place of convalescence for weary class warriors. Yet even then there were heretical comrades who knew that man was an unnatural entity which in fact had no right to be on this earth. According to the history of Marxism, the observation of the eternal changeability of nature ensures us that man, just like the whole planet and the entire solar system, is doomed to

discourses. This is why the first postmodernity eventually foundered. ¶ With the second postmodernity, history will be reinstated, albeit without subject. Earth devoid of mankind becomes the arena of radical rearrangements in the realm of plants and animals, but it does not take much guessing to know who will get the best of it. The average consumer could not care less what happens after his demise, but the socialist has a Plan. He always had, and this was held against him for a long time. His blueprint includes the concept for an 'artificial nature', which is no longer centred around man — who, after all, will no longer be there — nor around malevolent elements of nature itself. By

'artificiële natuur' die niet langer rond de mens gecentreerd is — die is er immers niet meer — en ook niet rond kwaadaardige elementen in de natuur zelf. Door er nu voor te zorgen dat dan niet alle dieren gelijke kansen hebben, is te voorkomen dat de dieren met toekomst uitsterven door externe factoren als natuurlijke vijanden, klimaatveranderingen en meteorietinslagen, of interne factoren als te grote specialisatie en overbodige organen. ¶ De historische gestalte van de imkersocialist koos al eerder de kant van het bijenvolk, al kon ook de termietenstaat op zijn belangstelling rekenen. Wat mens, bij en termiet gemeen hebben, is dat ze alledrie zelf het landschap creëren waarin ze leven — stad, korf en hoop. Ze hoeven zich daarom niet te onderwerpen aan de natuur-

wetten, maar zijn in staat zelf de inrichting van hun samenleving te bepalen, althans daarvoor te strijden. De posthistorische imkersocialist beschouwt de natuur op systeemtheoretisch niveau, terwijl zijn historische tegenhanger de spadensocialist de natuur louter als verwerkbaar materiaal beschouwde. Het spadensocialisme nam wat het gebruiken kon voor de opbouw van zijn artificiële cultuur, om na twaalf tot veertig jaar reëel bestaand socialisme af te taaien, onder achterlating van een industrieel ruïnepark. Socialism of a lifetime: we bouwden het op, maakten het mee en gingen eraan te gronde. ¶ De kracht van het chronisch socialisme schuilt in haar anticipatie op een natuurstaat die men zelf nooit zal kunnen meemaken. Zoals de joden nu al een eeuw of dertig wachten en iedere keer dat de heiland opduikt niet thuis geven, heeft ook het socialisme van de hele lange termijn alles behalve haast. Voor onze socialist is de vraag niet of en hoe de mens zal verdwijnen, maar wanneer. Dat bepaalt de snelheid van zijn project. Alleen al vanwege de gigantische tijdschaal is het niet

aanlokkelijk alleen op de toeschouwersbanken te zitten. Een relativering à la: over honderdduizend jaar, ja wie maakt dat nou mee, is deze wereldbeschouwing vreemd. Wil je binnen deze tijdsdimensies opereren, dan heb je een rotsvast wetenschappelijk optimisme nodig dat aanzet tot gericht handelen, maar dan zonder de dwangneurose van hen die schreeuwen om de onmiddellijke daad. Terwijl de sociaal-socialisten de geschiedenis zagen als een smal pad dat door het oerwoud diende te worden gehakt, op doortocht naar het open land met het morgenrood, hoeft er voor de natuur-socialisten geen uittocht plaats te vinden naar een verder gelegen, gezuiverd domein, maar dient de natuur alleen wat

weerbaarder te worden. Nooit meer Ijstijd! ¶ Onze vervreemding van de natuur, die thans is omgezet in een georganiseerde bewondering van al wat groeit en bloeit, hoeft niet te worden opgeheven. De eeuwigheid van de mens is niet het bestek waarbinnen deze kwestie zich laat oplossen. De natuur is geen zielige zwakkeling die moet worden beschermd door er een park van te maken, waarin diezelfde natuur dan beter bestand zou zijn tegen haar omgeving. Evenmin hoeft ze door genetische manipulatie te worden voorzien van eigenschappen die in de evolutie over het hoofd waren gezien. Wij vertrekken weer, maar we kunnen er wel voor zorgen dat bijen alle ecosfeer krijgen om de socialistische maatschappijvorm tot stand te brengen. Bijen houden is niet voldoende, je

dient ook op de ultralange termijn heidevelden en bloemenweiden te garanderen voor de maximalisering van hun honingproductie en de navenante toename van hun vrije tijd. Zonder humaan ingrijpen kunnen de bijen daarna het hogere maatschappelijke bewustzijn ontwikkelen waaraan de mens nooit is toegekomen. ¶ Het gebruikelijke idee is dat de mensheid uiteindelijk het veld zal moeten ruimen voor de Übermensch, die dan over de Untermenschen moet gaan heersen, alsof hij niets beters te doen heeft. Zo er nog tijd wordt gevonden om een Übermensch voort te brengen, zal die niet gaan zitten wachten op het einde van de mensheid, maar zo snel mogelijk afreizen. De tweede-kans-evolutie van de Übermensch is een poging om op een andere planeet alsnog aan de bak te komen. Vroeg of laat zullen echter ook de dieren de aarde moeten verlaten, het mensdom achterna. Hier raken we aan het geheime einddoel van het Plan van de chronisch socialist. Contact van walvissen met buitenaardse intelligenties is in dit kader een goede eerste stap. De verzamelde diersoorten, bijeengebracht onder het teken van Noach, hoeven niet van vandaag op

morgen in een ufo gepropt te worden. Op een dag geven ze gewoon al hun genen mee, bijvoorbeeld in de gedaante van sporen. De complete genetische code van het dierenrijk kan ook als informatiefle het heeal worden ingestuurd op een energiepijl. Aangezien de drang zich te vermenigvuldigen in het genetisch materiaal vastligt, zal elke diersoort zich bij de betreffende laboratoria melden voor genetische omzetting en opslag zodra het Uur U nadert. Om de aarde te verlaten heeft de natuur geen door Gaja-gelovigen vervaardigde voortplantingsorganen nodig in de vorm van Ecosfeer Twee, Drie, etcetera, een goed gerichte quantumsprong is voldoende. Eerst zo bereikt het socialisme de kosmische schaal waarvoor het bedoeld is.

excluding the possibility of equal opportunities for all animals, those with a future can be prevented from becoming extinct because of external factors such as natural enemies, climatic changes or meteorites falling to earth, or internal factors such as over-specialisation or superfluous organs. ¶ The historical figure of the bee-keeper socialist had already chosen the side of the bee population, although he also took an interest in the nation of termites. What man, bee and termite have in common is that all three of them create their own living environment — city, hive and hill. Therefore, they need not comply with the laws of nature, but are able to determine the organisation of

their own society, or at least, to fight for their right to do so. The post-historical bee-keeper socialist perceives nature on a system-theoretical level, whereas his historical counterpart, the shovelling socialist, regarded nature merely as processable material. Shovelling socialism took what it could use for the construction of its artificial culture, only to buzz off after twelve to forty years of actually existing socialism, leaving behind an industrial park full of ruins. Socialism for a life time: we built it, lived it, then we died of it. ¶ The strength of chronic socialism lies in its anticipation of a natural state which the proponents themselves will never live to see. As with the Jews, who have been waiting for 30-odd centuries and back out every time the Saviour turns up, very long-term socialism, too, is in no hurry at all. For our socialist, it is not a question of whether and how man will disappear, but a question of when. This determines the pace of his project. If only because of the enormous scale of time,

just being part of the audience is not very attractive. Relativisation in the way of in a hundred-thousand years, nobody will live to see it anyway is alien to this philosophy. Operating within these time dimensions, you need rock-solid scientific optimism encouraging purposeful action, but without the obsessional neurosis of those who clamour for the instantaneous deed. Unlike the social-socialists, who regarded history as a narrow path which had to be cut through the jungle to the open land and the red sky of dawn, the nature-socialists need no exodus to a great purified beyond, but only a more viable nature. Ice Age never again! ¶ Our

alienation from nature, now transformed into an organised admiration for all living things on this earth, need not be abandoned. The eternal life span of mankind is not the space in which this problem can be solved. Nature is no lame duck which has to be protected by preserving it in parks where it would be better equipped to resist its environment. Nor does it need genetic manipulation to provide it with the properties which evolution missed out on. We cannot stay, but we can make sure that the bees are provided with plenty of eco-scope to create their socialist society. Bee-keeping is not enough, we should also guarantee the existence of ultra-long-term fields of heather and flowers for the

maximisation of their honey production and the proportionate increase of their free time. Then, without human intervention, the bees will be able to develop the higher social consciousness which man never achieved. ¶ The idea prevails that mankind will eventually have to abandon the field to the Übermensch, who will then rule over the Untermenschen as if he has nothing better to do. But even if there is still time to create an Übermensch, he will not exactly bide his time waiting for the end of humanity, but rather leave as soon as he can. The second-chance evolution of the Übermensch is an attempt at obtaining a second chance on another planet. However, sooner or later, the animals will have to follow mankind and, in their turn, leave the earth. Here we touch upon the secret final goal of the chronic socialists' Plan. In this context, contact between whales and forms of extraterrestrial intelligence is the first step in the right direction. The collective animal species, united under the sign of Noah, need

not be squeezed overnight into a UFO. One day they will just hand in all their genes, for example in the form of spores, for transport. The comprehensive genetic code of the realm of animals can also be projected into the universe on an arrow of energy. Because the urge to reproduce is fixed in the genetic material, each animal species will report to the relevant laboratories for genetic transformation and storage as soon as H-Hour draws near. To leave the earth, nature needs no Gaia believers to make reproductive organs in the form of Eco-sphere Two, Three, etc., a well-aimed quantum leap will suffice. Only in that way will socialism reach the cosmic scale for which it was intended. translation OLIVIER & WYLIE

Informatie- oorlog

**De mensheid heeft altijd veel belang
gehecht aan systemen die haar
ontsnapping aan het lichaam beloven.
En waarom ook niet? De tastbare
werkelijkheid is immers geen pretje.**

Enkele van de vroegste 'religieuze' artefacten, zoals het begraven in kleiaarde van de Neanderthalers, wijzen al op een geloof in onsterfelijkheid. Alle moderne (d.w.z. postpaleolithische) religies bevatten het 'gnostische vleugje' wantrouwen, of zelfs uitgesproken vijandigheid, ten opzichte van het lichaam en 'de schepping'. Hedendaagse 'primitieve' stammen, maar ook ongelovigen, hanteren concepten als onsterfelijkheid en buiten het lichaam treden (ex-stasis) zonder dat daarbij per se sprake is van enige overdreven lichaamsverachting. Het Gnostisch Vleugje neemt (als betrof het een kwikvergiftiging) heel gestaag toe, tot het tenslotte pathologische proporties aanneemt. In het gnostisch dualisme zien we het uiterste gevolg van deze afkeer: de totale verschuiving van lichaam naar 'geest'. Deze gedachtengang is tekenend voor wat wij 'civilisatie' noemen.

Een soortgelijk patroon kan worden waargenomen in het fenomeen 'oorlog'. Jager-verzamelaars kenden (en kennen, zoals bij de Yanomamo) een soort

rituele krijg (denk aan het gebruik van *counting coup* bij de Plains-Indianen). 'Echte' oorlog is een voortzetting van religie en economie (d.w.z. van politiek) met andere middelen, en deze ontstaat in historisch opzicht dan ook pas na de priesterlijke uitvinding van 'schaarste' tijdens het Neolithicum en het ontstaan van een 'krijgerskaste'. (De theorie dat 'oorlog' een voortzetting van 'de jacht' is wijs ik met kracht van de hand). De Tweede Wereldoorlog was waarschijnlijk de laatste 'echte' oorlog. De hyperreële oorlog begon met de betrokkenheid van de televisie bij Vietnam en openbaarde zich in zijn volle obsceniteit tijdens de 'Golfoorlog' in 1991. Hyperreële oorlog is geen zaak meer van 'economie' of 'nationaal belang'. De Rituele Krijg geschiedt vrijwillig en is non-hiërarchisch (de post van aanvoerder is altijd tijdelijk); echte oorlog berust op dienstplicht en hiërarchie; hyperreële oorlog is imagistisch en psychologisch verinnerlijkt ('Zuivere Oorlog'). Bij de eerste wordt het lichaam op het spel gezet; bij de tweede,

infodesk →

helpdesk →

historie 475/482

database images

multimed1a 1054 t/m 1085

database library

The Information

WAR

Humanity has always invested heavily in any scheme that offers escape from the body. And why not? Material reality is such a mess.

mac-web-lint-1011-pl.hqx.

click this button for more info

Netscape 2.0b5 document

cache 569203.html

‡ Some of the earliest 'religious' artefacts, such as Neanderthal ochre burials, already suggest a belief in immortality. All modern (i.e. post-paleolithic) religions contain the 'Gnostic trace' of distrust or even outright hostility to the body and the 'created' world. Contemporary 'primitive' tribes and even peasant-pagans have a concept of immortality and of going-outside-the-body (ec-stasy) without necessarily exhibiting any excessive body-hatred. The Gnostic Trace accumulates very gradually (like mercury poisoning) till eventually it turns pathological. Gnostic dualism exemplifies the extreme position of this disgust by shifting all value from body to 'spirit'. This idea characterizes what we call 'civilization'.

A similar trajectory can be traced through the phenomenon of 'war'. Hunter/gatherers practised (and still practise, as amongst the Yanomamo) a kind of ritualized brawl (think of the Plains Indian custom of 'counting coup'); 'Real' war is a continuation of religion and economics (i.e. politics) by other means, and thus only begins

historically with the priestly invention of 'scarcity' in the Neolithic, and the emergence of a 'warrior caste'. (I categorically reject the theory that 'war' is a prolongation of 'hunting'.) WWII seems to have been the last 'real' war. Hyperreal war began in Vietnam, with the involvement of television, and reached full obscene revelation in the 'Gulf War' of 1991. Hyperreal war is no longer 'economic', no longer 'the health of the state'. The Ritual Brawl is voluntary and non-hierarchic (war chiefs are always temporary); real war is compulsory and hierarchic; hyperreal war is imagistic and psychologically interiorized ('Pure War'). In the first the body is risked; in the second, the body is sacrificed; in the third, the body has disappeared (See P. Clastres on War, in *Archaeology of Violence*).

Modern science also incorporates an anti-materialist bias, the dialectical outcome of its war against Religion — it has in some sense become Religion. Science as knowledge of material reality paradoxically decomposes the materiality of the real. Science has

opgeofferd; bij de laatste verdwijnt het (Zie P. Clastres in zijn artikel over de oorlog in *Archaeology of Violence*).

Ook de moderne wetenschap vertoont een anti-materialistische inslag, de dialectische uitkomst van haar oorlog tegen Religie; in zekere zin is ze zélf Religie geworden. De wetenschap als kennis van de stoffelijke werkelijkheid ontdoet, ironisch genoeg, de materie van haar realiteit. Wetenschap is van het begin af aan een vorm van priesterschap, een cosmologische tak geweest; en daarnaast een ideologie, een rechtvaardiging van 'de stand van zaken'. De deconstructie van de 'realiteit' onder de postklassieke fysica weerspiegelt het irrealiteit van het vacuüm waarop 'de staat' berust. De staat, eens het evenbeeld van de Hemel op Aarde, bestaat tegenwoordig alleen nog uit een management van beelden. Hij vormt geen 'macht' meer, maar is nog slechts een ontstoffelijkt informatiepatroon. Maar, evenals de Babylonische cosmologie de Babylonische macht kon rechtvaardigen, zo dient ook de 'finaliteit' van de moderne wetenschap de belangen van de Terminale Staat, de postnucleaire staat, de 'informatiestaat'. Althans, zo luidt het Nieuwe Paradigma. En 'iedereen' aanvaardt de axioma's van het nieuwe paradigma. Het nieuwe paradigma is intus spiritueel. Zelfs de New Age, met haar gnostische tendensen, omarmt de Nieuwe Wetenschappen en hun toenemende vergeestelijking als canonieke bron van bewijs voor haar eigen, spiritualistische wereldbeeld. Meditatie en cybernetica gaan hand in hand. De 'informatiestaat' vereist natuurlijk wel de ondersteuning van een politie-apparaat en gevangeniswezen waaraan Nebukadnezar een puntje had kunnen zuigen en die de voltallige priesterkaste van de Moloch met stomheid zou hebben geslagen. En evenmin kan de 'moderne wetenschap' zich onttrekken aan haar medeplichtigheid aan de zo goed-als-geslaagde 'verovering van de Natuur': Civilisaties grootste triomf over het lichaam. Maar ach, wat kan het schelen het is allemaal maar

'betrekkelijk', nietwaar? Laat ons maar aan het lichaam voorbij 'evolueren'. Met behulp van een 'quantumsprong' graag.

Vervreemding van het Lichaam

Ondertussen leidt de buitensporige bemiddeling van het Maatschappelijke in de Mediale machinerie tot onze verhevigde vervreemding van het lichaam, doordat zij de aandacht verlegt van de directe ervaring naar informatie. In dit opzicht vervullen de Media een religieuze of priesterlijke rol: het leveren van een schijnbare ontsnapping aan het lichaam door de herdefiniëring van de geest als zijnde informatie. De essentie van informatie is het Beeld, het gewijde en iconische datacomplex dat het primaat van het 'materieel-lichamelijk principe' als grondvest van de incarnatie omverwerpt en vervangt door een bloedeloze en onvergankelijke extase. Bewustzijn wordt iets dat je kunt downloaden, chirurgisch verwijderd uit de zinnelijke matrix en vereeuwigd als informatie. Niet langer 'het spook in de machine' maar de machine als spook, de machine als Heilige Geest, de ultieme bemiddelaar die onze eendagskarkassen zal omvormen tot een en al Licht. Virtual Reality als Cyber Gnosis. Plug in en laat Moeder Aarde voor eeuwig achter je.

Alle wetenschap houdt vast aan een model-universalisme — zo in de wetenschap, zo ook in het maatschappelijke. De klassieke fysica stond aan de wieg van Kapitalisme, Communisme, Fascisme en overige Moderne ideologieën. Ook het gedachtengoed van de postklassieke wetenschappen streeft naar maatschappelijke toepassingsmogelijkheden: Relativiteit, Quantum-irrealiteit, cybernetica, informatietheorie etc. Enkele uitzonderingen daargelaten, neigt het postklassieke naar een steeds verdergaande vergeestelijking. Zo klinken bepaalde voorstanders van de theorie van het Zwarte Gat als de reinste Paulinische theologen, terwijl het geluid van sommige informatietheoretici begint te lijken op dat van virtuele Mättcheers.

WebDoorArchivewebpresence.hg

xml-13-excel.hqx.205k

INTRODUCTION

art-historie

Geert-Jan's HD

‡ always been a species of priest-craft, a branch of cosmology; and an ideology, a justification of 'the way things are.' The deconstruction of the 'real' in post-classical physics mirrors the vacuum of irreality which constitutes 'the state'. Once the image of Heaven on Earth, the state now consists of no more than the management of images. It is no longer a 'force' but a disembodied patterning of information. But just as Babylonian cosmology justified Babylonian power, so too does the 'finality' of modern science serve the ends of the Terminal State, the post-nuclear state, the 'information state'. Or so the New Paradigm would have it. And 'everyone' accepts the axiomatic premises of the new paradigm. The new paradigm is very spiritual. Even the New Age with its gnostic tendencies embraces the New Science and its increasing etherealization as a source of proof-texts for its spiritualist world view. Meditation and cybernetics go hand in hand. Of course the 'information state' somehow requires the support of a police force and prison system that would have stunned Nebuchadnezzar and reduced all the priests of Moloch to paroxysms of awe. And 'modern science' still can't weasel out of its complicity in the very-nearly-successful 'conquest of Nature': Civilization's greatest triumph over the body. But who cares? It's all 'relative' isn't it? I guess we'll just have to 'evolve' beyond the body. Maybe we can do it in a 'quantum leap'.

Alienation from the Body

Meanwhile the excessive mediation of the Social, which is carried out through the machinery of the Media, increases the intensity of our alienation from the body by fixating the flow of attention on information rather than direct experience. In this sense the Media serves a religious or priestly role, appearing to offer us a way out of the body by re-defining spirit as information. The essence of information is the Image, the sacred and iconic data-complex which usurps the primacy of the 'material, bodily principle' as the vehicle of incarnation, replacing it with a

fleshless ecstasis beyond corruption. Consciousness becomes something which can be 'down-loaded', excized from the matrix of animality and immortalized as information. No longer 'ghost-in-the-machine', but machine-as-ghost, machine as Holy Ghost, ultimate mediator, which will translate us from our mayfly-corpses to a pleroma of Light. Virtual Reality as CyberGnosis. Jack in, leave Mother Earth behind forever.

All science proposes a paradigmatic universalism — as in science, so in the social. Classical physics played midwife to Capitalism, Communism, Fascism and other Modern ideologies. Post-classical science also proposes a set of ideas meant to be applied to the social: Relativity, Quantum 'unreality', cybernetics, information theory, etc. With some exceptions, the post-classical tendency is towards ever greater etherealization. Some proponents of Black Hole theory, for example, talk like pure Pauline theologians, while some of the information theorists are beginning to sound like virtual Manichaeans.'

On the level of the social these paradigms give rise to a rhetoric of bodylessness quite worthy of a third century desert monk or a 17th century New England Puritan — but expressed in a language of post-Industrial post-Modern feel-good consumer frenzy. Our every conversation is infected with certain paradigmatic assumptions which are really no more than bald assertions, but which we take for the very fabric or *Urgrund* of Reality itself. For instance, since we now assume that computers represent a real step toward 'artificial intelligence', we also assume that buying a computer makes us more intelligent. In my own field I've met dozens of writers who sincerely believe that owning a pc has made them better (not 'more efficient', but better) writers. This is amusing — but the same feeling about computers when applied to a trillion dollar military budget, churns out Star Wars, killer robots, etc. (See Manuel de Landa's *War in the Age of Intelligent Machines* on AI in modern weaponry.)

word-list-maker

084 MM Ontwerp

communi

Op het maatschappelijke vlak produceren deze modellen een ontstoffelijkheidsretoriek die een derde-eeuwse woestijnmonnik of 17de-eeuwse koloniale Puritein niet zou hebben misstaan — zij het ditmaal binnen de vocabulaire van een Postindustriële, Postmoderne koop-hier-je-geluk consumptie-terreur. Elk woord dat wij wisselen lijdt aan zekere paradigmatische vooronderstellingen die in feite niets meer zijn dan boute beweringen, maar desalniettemin worden gezien als het bindweefsel, de *Urgrund* van onze Werkelijkheid zelve. Nu we bijvoorbeeld hebben aangenomen dat computers een reële stap richting 'kunstmatige intelligentie' betekenen, zijn we ook gaan geloven dat de aanschaf van een computer ons intelligenter zal maken. Ik kom, op mijn eigen vakgebied, een heleboel schrijvers tegen die oprecht geloven dat het bezit van een pc betere schrijvers van hen maakt — niet 'efficiëntere', maar 'betere'. Amusant, zeker; maar gekoppeld aan een militaire begroting van een triljoen dollar leidt deze visie op computers tot *Star Wars*, *killer robots* etc. (Zie over KI en moderne oorlogsvoering ook Manuel de Landa's *War in the Age of Intelligent Machine*).

Informatie-Economie

Belangrijk element van deze retoriek is het concept van een 'informatie-economie'. Verondersteld wordt dat de Postindustriële wereld van vandaag deze nieuwe economie voortbrengt. Een van de duidelijkste illustraties van deze gedachte vinden we in een recent werk van een man die tegelijkertijd Vrijheidsgezinde, bisschop van een Californische, Gnostisch-Dualistische Kerk, en erudiet en vooraanstaand schrijver voor het tijdschrift *Gnosis* is: *De industrie van de vorige civilisatiefase (ook wel 'low technology' genoemd) was 'zware' industrie — een zwaarte die per definitie op benauwenis, onderdrukking duidt. De nieuwe high-technology kan echter niet op dezelfde wijze zwaar genoemd worden. Produceerde en distribueerde de oude technologie nog aardse grondstoffen, de nieuwe technologie produceert en verspreidt informatie. De hulpbronnen die door*

de high-technology op de markt worden gebracht, hebben minder met de stof en meer met de geest van doen. Onder invloed van high-technology verschuift de wereld in toenemende mate van een fysieke economie naar wat wel een 'metafysische economie' genoemd kan worden. Wij zijn bezig te ontdekken dat niet de ruwe grondstof, de fysieke hulpbron, maar het bewustzijn onze rijkdom is.²

Het moderne neo-gnosticisme zal over het algemeen de oude Manicheïstische aanval op het lichaam liever verruilen voor een mildere en groenere retoriek. Zo benadrukt bisschop Hoeller het belang van ecologie en milieu (immers, we willen 'ons nest' — de Aarde — 'niet bevuilen'), maar in zijn hoofdstuk over Inheems Amerikaanse spiritualiteit impliceert hij dat een Aarde-cultus bepaald inferieur is aan de zuivere gnostische geest van ontstoffelijkheid: *We moeten echter niet vergeten dat het nest de vogel niet is. De exoterische en esoterische tradities leren dat de aarde niet het enige tehuis vormt van de mens, dat we niet als gewas aan de aarde zijn ontsproten. Onze lichamen mogen dan van deze aarde zijn, ons innerlijke wezen komt van elders. Iedere andere opvatting plaatst ons buiten enige bekende spirituele traditie en scheidt ons af van de wijsheid van de zieners en wijzen van weleer. De Inheemse Amerikanen — wijs op hun eigen terrein — hebben echter maar weinig voeling met deze rijke, spirituele nalatenschap.³*

In vergelijkbare termen (het lichaam = 'de wilde') verluichtigt de bisschop iedere bladzijde van zijn boek met haat en minachting jegens het lichaam. Met zijn verheerlijking van een waarachtig religieuze economie vergeet hij dat je 'informatie' niet kunt eten. 'Echte rijkdom' zal nooit ontstoffelijk zijn, tenzij de mensheid tot de definitieve vergeestelijking van het 'gedownloade' bewustzijn komt. Informatie als cultuur kan in metaforische zin 'rijkdom' genoemd worden, omdat ze praktisch en wenselijk is — maar ze kan nooit rijkdom zijn in exact die elementaire mate waarin oesters en roem, of tarwe en water, 'op zich' rijkdom betekenen. Informatie is nooit meer dan informatie over iets. Evenals

art-historie 482/483

Quick Start

Untitled #1

COMMUNICATION

Information Economy

‡ An important part of this rhetoric involves the concept of an 'information economy'. The post-Industrial world is now thought to be giving birth to this new economy. One of the clearest examples of the concept can be found in a recent book by a man who is a Libertarian, the Bishop of a Gnostic Dualist Church in California, and a learned and respected writer for *Gnosis* magazine: *The industry of the past phase of civilization (sometimes called 'low technology') was big industry, and bigness always implies oppressiveness. The new high technology, however, is not big in the same way. While the old technology produced and distributed material resources, the new technology produces and disseminates information. The resources marketed in high technology are less about matter and more about mind. Under the impact of high technology, the world is moving increasingly from a physical economy into what might be called a 'metaphysical economy'. We are in the process of recognizing that consciousness rather than raw materials or physical resources constitutes wealth.*²

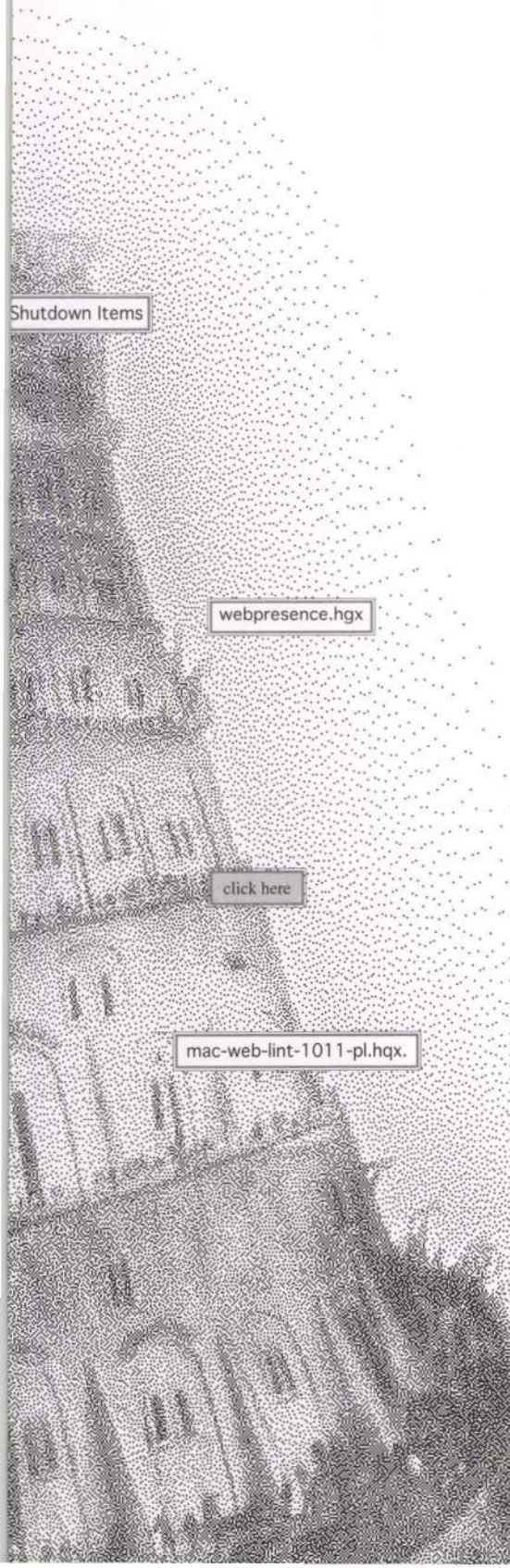
Modern neo-Gnosticism usually plays down the old Manichaean attack on the body for a gentler greener rhetoric. Bishop Hoeller for instance stresses the importance of ecology and environment (because we don't want to 'foul our nest', the Earth) — but in his chapter on Native American spirituality he implies that a cult of the Earth is clearly inferior to the pure Gnostic spirit of bodylessness: *But we must not forget that the nest is not the same as the bird. The exoteric and esoteric traditions declare that earth is not the only home for human beings, that we did not grow like weeds from the soil. While our bodies indeed may have originated on this earth, our inner essence did not. To think otherwise puts us outside of all of the known spiritual traditions and separates us from the wisdom of the seers and sages of every age. Though wise in their own ways, Native Americans have small connection with this rich spiritual heritage.*

In such terms, (the body = the savage); the Bishop's hatred and disdain for the flesh illuminate every page of his book. In his

enthusiasm for a truly religious economy, he forgets that one cannot eat 'information'. 'Real wealth' can never become immaterial until humanity achieves the final etherealization of downloaded consciousness. Information in the form of culture can be called wealth metaphorically because it is useful and desirable — but it can never be wealth in precisely the same basic way that oysters and cream, or wheat and water, are wealth in themselves. Information is always only information about some thing. Like money, information is not the thing itself. Over time we can come to think of money as wealth (as in a delightful Taoist ritual which refers to 'Water and Money' as the two most vital principles in the universe), but in truth this is sloppy abstract thinking. It has allowed its focus of attention to wander from the bun to the penny which symbolizes the bun.⁴

Lifestyle

In effect we've had an 'information economy' ever since we invented money. But we still haven't learned to digest copper. The Aesopian crudity of these truisms embarrasses me, but I must perforce play the stupid lazy yokel plowing a crooked furrow when all the straight thinkers around me appear to be hallucinating. Americans and other 'First World' types seem particularly susceptible to the rhetoric of a 'metaphysical economy' because we can no longer see (or feel or smell) around us very much evidence of a physical world. Our architecture has become symbolic, we have enclosed ourselves in the manifestations of abstract thought (cars, apartments, offices, schools), we work at 'service' or information-related jobs, helping in our little way to move disembodied symbols of wealth around an abstract grid of Capital, and we spend our leisure largely engrossed in Media rather than in direct experience of material reality. The material world for us has come to symbolize catastrophe, as in our amazingly hysterical reaction to storms and hurricanes (proof that we've failed to 'conquer Nature' entirely), or our neo-Puritan fear of sexual otherness, or our taste

geld, is zij nooit het ding zelf. Mettertijd kunnen we geld als rijkdom gaan beschouwen (zoals tijdens dat verrukkelijke Taoïstische ritueel, waarin 'Water en Geld' de twee universele wezenskenmerken worden genoemd), maar in werkelijkheid is dit een slordige, abstracte manier van denken — hier laten we onze aandacht dwalen van het koekje naar het geld dat voor het koekje staat.⁴

Lifestyle

In wezen bestaat er al een 'informatie-economie' sinds de uitvinding van het geld. Toch hebben we nog steeds niet geleerd om koper te verteren. De Aesopische platheid van dergelijke open deuren is natuurlijk gênant, maar zolang alle heldere denkers om me heen lijken te hallucineren blijft er weinig over dan me van de domme te houden. Vooral Amerikanen en overige 'Eerste Wereld' figuren lijken vatbaar voor de 'metafysische economie'-retoriek, aangezien wij rondom ons nauwelijks nog bewijzen zien (of voelen, of ruiken) van de aanwezigheid van enige tastbare wereld. Onze architectuur is zuiver symbolisch geworden, wij verschansen onszelf in de uitingen van een abstract denken (auto, flat, kantoor, school), we werken in de 'dienstverlenende' of informatie-sector, leveren een bescheiden bijdrage aan het transport van een ontstoffelijke rijkdomssymboliek binnen een abstract Kapitaalsraster en brengen onze vrije tijd hoofdzakelijk door in een Mediale vervoering, i.p.v. de directe beleving van de tastbare werkelijkheid. De tastbare wereld staat voor ons gelijk aan de catastrofe, zoals blijkt uit onze hysterische reacties op stormen en orkanen (het bewijs dat we 'de Natuur' nog niet geheel hebben overwonnen) of onze neo-puriteïne angst voor seksuele varianten, of onze hang naar smakeloos en gedatureerd — welhaast abstract — voedsel. Toch is deze 'Eerste Wereld' economie verre van autarkisch. Haar positie — bovenaan de piramide — berust op een enorme onderlaag van

ouderwetse, materiële produktie. Al die 'Natuur'-voeding wordt voor ons verbouwd en verscheept door Mexicaanse landarbeiders, zodat wij ons kunnen buigen over aandelenmarkten, verzekeringen, rechtenstudies, computers en videospelletjes. Taiwanese dagloners fabriceren de siliconenchips voor onze pc's. Primitievelingen in het Midden-Oosten lijden en sterven voor onze zonden. Leven? Ben je gek, dat doen onze bedienden voor ons. Wij leven niet, wij 'lifestylen' — leven als abstractie, met als uitgangspunt de gewijde symboliek van de Waar, voor ons verklaard door het priesterdom van de sterren, de 'verheven' abstracties die ons waardengoed bepalen, onze dromen bevolken — de mediarchetypen; beter gezegd misschien, de mediarchen. Maar zo'n Baudrillardiaans dystopia bestaat natuurlijk niet... voorlopig althans.⁵

Wat echter opvalt is hoeveel sociaal-radicalen dit als het gewenste doel beschouwen, zolang het tenminste 'de Informatie-revolutie' of iets vergelijkbaar inspirerends wordt genoemd. Links heeft het over de overname van de informatie-produktiemiddelen uit handen van de data-monopolisten.⁶ In werkelijkheid is informatie overall — met wat er voor handen is in openbare bibliotheken kan al een atoombom worden geconstrueerd. Noam Chomsky toonde al aan dat alle informatie-toegankelijk is — als je maar over eigen inkomsten beschikt en over een haast waanzinnig fanatisme: Universiteiten en 'denktanks' doen pathetische pogingen om informatie te monopoliseren — verblind als iedereen door de gedachte aan een informatie-economie — maar hun gekonkel blijft belachelijk.

Informatie mag dan niet altijd 'vrij' zijn, maar er is veel meer voor handen dan welk individu dan ook ooit alleen zou kunnen verwerken. In feite kan werkelijk ieder boek over elk denkbaar onderwerp gewoon bij de bibliotheek worden opgevraagd.⁷ Ondertussen zal er toch iemand onze peren moeten verbouwen en onze schoenen moeten lappen. En zelfs als zulke 'industrie' volkomen kan worden

wordperfect-html-macro

Temp Folder

Dutch Architecture 1054/1063

Mac TCP Watcher

Prefs

‡ for bland and denatured (almost abstract) food. And yet, this 'First World' economy is not self-sufficient. It depends for its position (top of the pyramid) on a vast substructure of old-fashioned material production. Mexican farm-workers grow and package all that 'Natural' food for us so we can devote our time to stocks, insurance, law, computers, video games. Peons in Taiwan make silicon chips for our pcs. Towel-heads in the Middle East suffer and die for our sins. Life? Oh, our servants do that for us. We have no life, only 'lifestyle' — an abstraction of life, based on the sacred symbolism of the Commodity, mediated by the priesthood of the stars, those 'larger than life' abstractions who rule our values and people our dreams — the mediarchetypes; or perhaps mediarchs would be a better term. Of course this Baudrillardian dystopia doesn't really exist ... yet.⁵

It's surprising however to note how many social radicals consider it a desirable goal, at least as long as it's called the 'Information Revolution' or something equally inspiring. Leftists talk about seizing the means of information-production from the data-monopolists.⁶ In truth, information is everywhere — even atom bombs can be constructed on plans available in public libraries. As Noam Chomsky points out, one can always access information — provided one has a private income and a fanaticism bordering on insanity. Universities and 'think tanks' make pathetic attempts to monopolize information — they too are dazzled by the notion of an information economy — but their conspiracies are laughable.

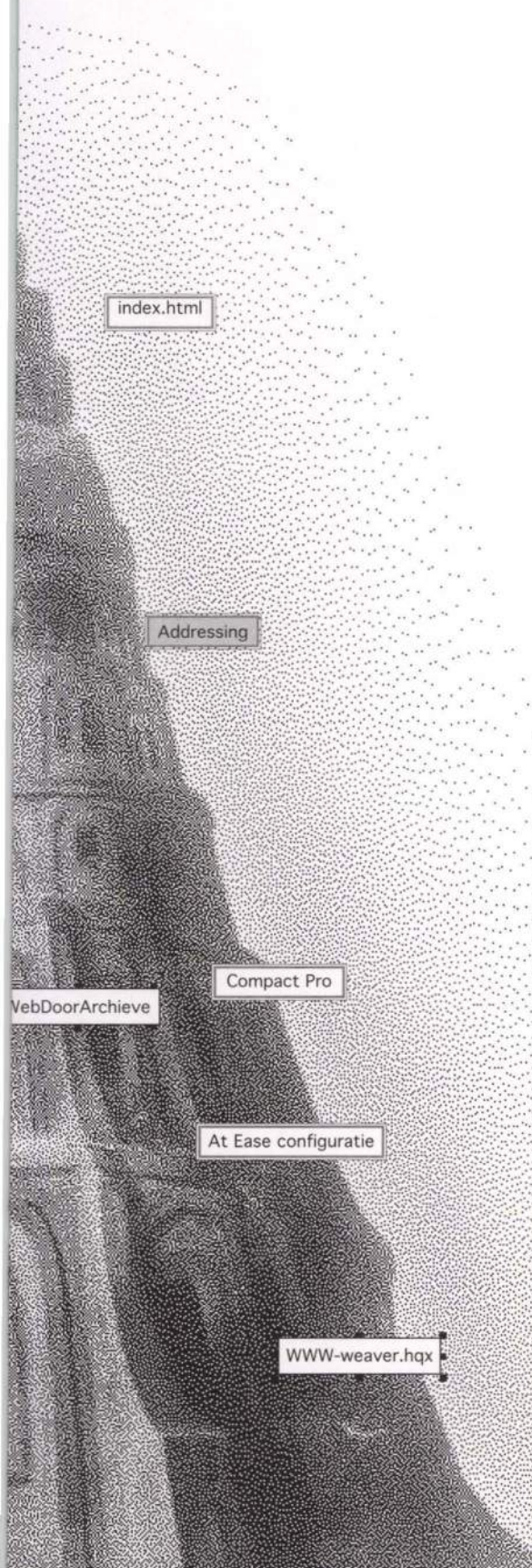
Information may not always be 'free', but there's a great deal more of it available than any one person could ever possibly use. Books on every conceivable subject can actually still be found through inter-library loan.⁷ Meanwhile someone still has to grow pears and cobble shoes. Or, even if these industries can be completely mechanized, someone still has to eat pears and wear shoes. The body is still the basis of wealth. The idea of

Images as wealth is a 'spectacular delusion'.

Information War

Even a radical critique of 'information' can still give rise to an over-valuation of abstraction and data. In a 'pro-situ' zine from England called *no*, the following message was scrawled messily across the back cover of a recent issue: *As you read these words, the Information Age explodes ... inside and around you — with the Misinformation Missiles and Propaganda bombs of outright Information Warfare. Traditionally, war has been fought for territory/ economic gain. Information Wars are fought for the acquisition of territory indigenous to the Information Age, i.e. the human mind itself in particular, it is the faculty of the imagination that is under the direct threat of extinction from the onslaughts of multi-media overload... DANGER — YOUR IMAGINATION MAY NOT BE YOUR OWN... As a culture sophisticates, it deepens its reliance on its images, icons and symbols as a way of defining itself and communicating with other cultures. As the accumulating mix of a culture's images floats around in its collective psyche, certain isomorphic icons coalesce to produce and to project an 'illusion' of reality. Fads, fashions, artistic trends. U KNOW THE SCORE. I can take their images for reality because I believe in the reality of their images (their image of reality). WHOEVER CONTROLS THE METAPHOR GOVERNS THE MIND. The conditions of total saturation are slowly being realized — a creeping paralysis — from the trivialisation of special/technical knowledge to the specialization of trivia. The INFORMATION WAR is a war we cannot afford to lose. The result is unimaginable.⁸*

I find myself very much in sympathy with the author's critique of media here, yet I also feel that a demonization of 'information' has been proposed which consists of nothing more than the mirror-image of information-as-salvation. Again Baudrillard's vision of the Commtch Universe is evoked, but this time as Hell rather than as the Gnostic Hereafter. Bishop Hoeller

gemechaniseerd, zal iemand de peren moeten eten en de schoenen dragen. Het lichaam is en blijft het beginsel van alle rijkdom. Het idee van het Beeld als rijkdom is een 'spectaculaire misvatting'.

Informatie-Oorlog

Ook een radicale 'informatiekritiek' kan uitmonden in een overwaarding van abstracties en data. Op de achterkant van een recent nummer van *NO*, een Brits 'pro-situ zine', stond de volgende tekst gekrabbeld: *Als je deze woorden leest barst het Informatietijdperk los... in en om je heen — onder het knallen van de Desinformatieraketten en Propagandabommen van de totale Informatie-oorlog. In de oorlog van vroeger ging het om territoriaal-economisch gewin. De Informatie-oorlog van nu wil winst boeken op het terrein van het Informatietijdperk, d.w.z. in het bijzonder op de menselijke geest zelf... Vooral het verbeeldingsvermogen dreigt spoedig te worden uitgeroeid door de multimediale overload... WAARSCHUWING — JE FANTASIE HOEFT DE JOUWE NIET TE ZIJN... De ontwikkeling van een cultuur valt samen met haar toenemende afhankelijkheid van de beelden, iconen en symbolen waarmee ze zichzelf definieert en met andere culturen communiceert. Terwijl het groeiende mengsel van culturele voorstellingen rondwaart in haar collectieve psyche, smelten bepaalde isomorfe iconen samen en beginnen zo een 'illusie' van realiteit te produceren en projecteren. Modes, hypes, artistieke trends. JE WET HOE LAAT HET IS. Ik kan hun beelden voor werkelijk houden omdat ik geloof in de werkelijkheid van hun beelden (hun beeld van de werkelijkheid). DE MACHT OVER DE METAFOOR = DE MACHT OVER DE GEEST. Langzaam breekt de staat van absolute verzadiging aan — een fnuikende verlamming — variërend van de banalisering van specialistisch/technische kennis tot het specialisme van de banaliteit. We mogen de INFORMATIE-OORLOG niet verliezen. De gevolgen zouden ondenkbaar zijn.⁸*

Hoewel ik me kan vinden in de mediakritiek van de auteur, bekruip me toch het gevoel dat hier

een demonisering van 'informatie' wordt voorgesteld die weinig meer behelst dan de keerzijde van de informatie-als-verlossing. Weer wordt Baudrillards visioen van het Comtech-Universum opgeroepen, zij het dit keer niet als Gnostisch hiernamaals maar als de Hel. Bisschop Hoeller wil iedereen liefst ingeplugd en gedownload zien, de anonieme postsituationistische schreeuwer verlangt dat je je tv aan diggelen schopt, maar beiden geloven ze in de mystieke kwaliteit van informatie. De een wil een *pax technologica*, de ander verklaart de 'oorlog'. Beiden geven blijk van een manicheïstische visie op Goed en Kwaad — al verschillen ze van mening over wat wat is.

De kritische theoreticus zweemt in een zee aan feiten. We zien haar graag ook als onze ondergrondse, in welke datascape wij dan de 'guerrilla-ontologen' zijn. Al sinds de 19de eeuw hebben de immer veranderlijke 'sociale wetenschappen' immense hoeveelheden informatie blootgelegd over alles, van sjamanisme tot semiotiek. Iedere 'ontdekking' keert terug in een 'sociale wetenschap' en verandert deze. We zijn op drift. We vissen naar poëtische feiten, op data die onze werkelijkheidsbeleving zullen verhevigen en veranderen. We vinden nieuwe, hybride 'wetenschappen' uit als instrument in dit proces: etnofarmacologie, ethnohistorie, cognitieve studies, de geschiedenis van ideeën, subjectieve antropologie (antropologische- of etnopoezie), 'data-epistemologie' etc. We beschouwen deze kennis niet als inherent 'goed', maar uitsluitend als waardevol in zoverre zij ons kan helpen om ons eigen geluk te grijpen danwel te fabriceren. In dit opzicht zijn wij op de hoogte van het bestaan van 'informatie als rijkdom'; maar wij blijven verlangen naar rijkdom 'op zich', niet enkel naar zijn abstracte representatie als informatie. Tevens zijn wij op de hoogte van het bestaan van 'informatie-als-oorlog'⁹; desalniettemin hebben we niet besloten ons van den domme te houden, enkel omdat 'de feiten' als gifgas kunnen worden gebruikt.

Search and retrie

Intermediactif

Science Secondary Publishers

Apple

UPDATE YOUR SYSTEM

‡ wants everybody jacked-in and down-loaded — the anonymous post-situationist ranter wants you to smash your telly — but both of them believe in the mystic power of information. One proposes the pax technologica, the other declares 'war'. Both exude a kind of Manichaean view of Good and Evil, but can't agree on which is which.

The critical theorist swims in a sea of facts. We like to imagine it also as our maquis, with ourselves as the 'guerilla ontologists' of its datascape. Since the 19th century the ever-mutating 'social sciences' have unearthed a vast hoard of information on everything from shamanism to semiotics. Each 'discovery' feeds back into 'social science' and changes it. We drift. We fish for poetic facts, data which will intensify and mutate our experience of the real. We invent new hybrid 'sciences' as tools for this process: ethnopharmacology, ethnohistory, cognitive studies, history of ideas, subjective anthropology (anthropological poetics or ethno-poetics), 'data epistemology', etc. We look on all this knowledge not as 'good' in itself, but valuable only inasmuch as it helps us to seize or to construct our own happiness. In this sense we do know of 'information as wealth'; nevertheless we continue to desire wealth itself and not merely its abstract representation as information. At the same time we also know of 'information as war'⁹; nevertheless, we have not decided to embrace ignorance just because 'facts' can be used like a poison gas. Ignorance is not even an adequate defense, much less a useful weapon in this war. We attempt neither to fetishize nor demonize information. Instead we try to establish a set of values by which information can be measured and assessed. Our standard in this process can only be the body.

Spirit and Body

According to certain mystics, spirit and body are 'one'. Certainly spirit has lost its ontological solidity (since Nietzsche, anyway), while body's claim to 'reality' has been undermined by modern science to the point of vanishing in a cloud of 'pure energy'. So why not assume

that spirit and body are one, after all, and that they are twin (or dyadic) aspects of the same underlying and inexpressible real? No body without spirit, no spirit without body. The Gnostic Dualists are wrong, as are the vulgar 'dialectical materialists'. Body and spirit together make life. If either pole is missing, the result is death. This constitutes a fairly simple set of values, assuming we prefer life to death. Obviously I'm avoiding any strict definitions of either body or spirit. I'm speaking of 'empirical' everyday experiences. We experience 'spirit' when we dream or create; we experience 'body' when we eat or shit (or maybe vice versa); we experience both at once when we make love. I'm not proposing metaphysical categories here. We're still drifting and these are ad-hoc points of reference, nothing more. We needn't be mystics to propose this version of 'one reality'. We need only point out that no other reality has yet appeared within the context of our knowable experience. For all practical purposes, the 'world' is 'one'.¹⁰

Historically however, the 'body' half of this unity has always received the insults, bad press, scriptural condemnation, and economic persecution of the 'spirit'-half. The self-appointed representatives of the spirit have called almost all the tunes in known history, leaving the body only a pre-history of primitive disappearance, and a few spasms of failed insurrectionary futility. Spirit has ruled — hence we scarcely even know how to speak the language of the body. When we use the word 'information' we reify it because we have always reified abstractions — ever since God appeared as a burning bush. (Information as the catastrophic decorporealization of 'brute' matter.) We would now like to propose the identification of self with body. We're not denying that 'the body is also 'spirit'', but we wish to restore some balance to the historical equation. We calculate all body-hatred and world-slander as our 'evil'. We insist on the revival (and mutation) of 'pagan' values concerning the relation of body and spirit. We fail to feel any great enthusiasm for the 'information

Attachments

clients

Technology Consultancy

IK ARA → Ethertalk → IP

ZTerm 1.0.1

Onwetendheid is zelfs geen adequate verdediging in deze oorlog, laat staan een bruikbaar wapen. We willen 'informatie' evenmin verafgoden of verketteren. Wel trachten we te komen tot de vaststelling van een waardenstelsel waaraan die informatie gemeten en op waarde geschat kan worden. En alleen het lichaam biedt een maatstaf in dit proces.

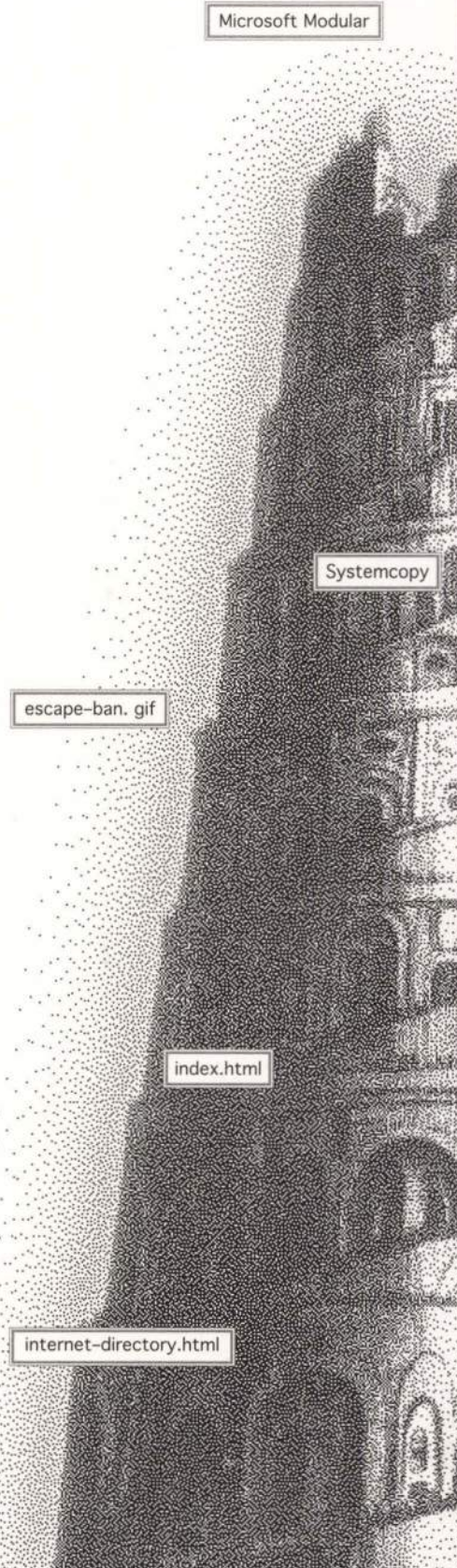
Lichaam en Geest

Volgens bepaalde mystici zijn lichaam en geest 'één'. Zeker is het zo dat de geest aan ontologische soliditeit heeft ingeboet (in ieder geval sinds Nietzsche), terwijl de aanspraken van het lichaam op de 'werkelijkheid' door de moderne wetenschap zijn ondergraven op het punt van verdwijnen in 'pure energie'. Waarom zouden we dan niet aannemen dat lichaam en geest inderdaad één zijn, en bovendien twee identieke (of tweevoudige) aspecten van dezelfde onderliggende en niet uit te drukken realiteit? Geen lichaam zonder geest, geen geest zonder lichaam. De Gnostische Dualisten hebben ongelijk, evenals de platvloerse 'dialectisch materialisten'. Lichaam en geest vormen samen het leven. Het ontbreken van een van beide polen heeft de dood tot gevolg. Hieruit volgt een vrij eenvoudig waardenstelsel, tenminste als we het leven verkiezen boven de dood. Natuurlijk vermijd ik hier een strikte definitie te geven van lichaam of geest. Ik heb het over 'empirische' ervaringen van alledag. We ervaren 'de geest' wanneer we dromen of scheppen; we ervaren 'het lichaam' wanneer we eten of poepen (mogelijk ook andersom); we ervaren beide tegelijk als we de liefde bedrijven. Ik probeer geen enkele metafysische categorie vast te stellen. Wij zwalken nog steeds rond, en dit zijn niets meer dan referentiepunten ad hoc. We hoeven geen mystici te zijn om op deze variant van 'één werkelijkheid' te komen. We hoeven er alleen op te wijzen dat er binnen het kader van de ons bekende belevingswereld nog geen andere werkelijkheid is

verschenen. Praktisch gezien, is deze wereld één.¹⁰

Historisch gezien is het echter altijd de 'lichamelijke' helft van deze eenheid geweest die mocht rekenen op de verwensingen, publieke laster, bijbelse veroordelingen en economische vervolging door de 'geestelijke' helft. De zelf verkozen vertegenwoordigers van de geest hebben vrijwel de gehele geschiedenis bepaald zoals wij die kennen, waarbij het lichaam werd verbannen naar de prehistorie van een primitieve verdwijnkunst en enkele oprispingen van vergeefs-opstandige futiliteit. De geest heeft het voor het zeggen gehad — wij weten de taal van het lichaam dan ook nauwelijks te verstaan. Wanneer we het woord 'informatie' bezigen verheerlijken we het, omdat we abstracties altijd hebben verheerlijkt — al sinds God aan ons verscheen als brandende struik (informatie als catastrofale ontstoffelijking van de 'ruwe' materie). Ons voorstel hier geldt de identificatie van het zelf met het lichaam. We willen niet ontkennen dat 'het lichaam ook geest is', maar wensen wel enig tegenwicht te bieden aan de historische balans. In onze berekeningen vertegenwoordigt al die lichaamsverachting en wereldse verzaking het 'kwaad'. Wij eisen de terugkeer (en de verbastering) van 'heidense' waarden aangaande de verhouding tussen lichaam en geest. Wij kunnen niet warm lopen voor de 'informatie-economie', die voor ons slechts het zoveelste mom is voor lichaamsverachting. Wij kunnen nooit echt geloven in de 'informatie-oorlog', omdat ook dit de informatie hypostaseert, zij het nu als 'het kwaad'.

In dit opzicht zou informatie een neutrale waarde moeten hebben. Maar ook deze 'derde optie' wantrouwen wij als slappe uitvlucht en gebrek aan theoretische visie. Ieder 'feit' verandert voortdurend van betekenis zodra hij zijn gloed en schaduwen prijsgeeft onder ons dialectisch prisma.¹¹ 'Feiten' zijn nooit statisch of neutraal maar kunnen, op ontelbare wijzen en in ontelbare combinaties, zowel 'goed'

Microsoft Modular

Systemcopy

escape-ban.gif

index.html

internet-directory.html

‡ economy' because we see it as yet another mask for body-hatred. We can't quite believe in the 'information war', since it also hypostatizes information but labels it 'evil'.

In this sense, 'information' would appear to be neutral. But we also distrust this third position as a lukewarm cop-out and a failure of theoretical vision. Every 'fact' takes different meanings as we run it through our dialectical prism¹¹ and study its gleam and shadows. The 'fact' is never inert or 'neutral', but it can be both 'good' and 'evil' (or beyond them) in countless variations and combinations. We, finally, are the artists of this immeasurable discourse. We create values. We do this because we are alive. Information is as big a 'mess' as the material world it reflects and transforms. We embrace the mess, all of it. It's all life. But within the vast chaos of the alive, certain information and certain material things begin to coalesce into a poetics or a way-of-knowing or a way-of-acting. We can draw certain pro tem 'conclusions', as long as we don't plaster them over and set them up on altars.

Neither 'information' nor indeed any one 'fact' constitutes a thing-in-itself. The very word 'information' implies an ideology, or rather a paradigm, rooted in unconscious fear of the 'silence' of matter and of the universe. 'Information' is a substitute for certainty, a left-over fetish of dogmatics, a 'super-stitio', a spook. 'Poetic facts' are not assimilable to the doctrine of 'information'. 'Knowledge is freedom' is true only when freedom is understood as a psycho-kinetic skill. 'Information' is a chaos; knowledge is the spontaneous ordering of that chaos; freedom is the surfing of the wave of that spontaneity.

This article was previously published in the online magazine *C-Theory*.

References

1 The new 'life' sciences offer some dialectical opposition here, or could do so if they worked and through certain paradigms. Chaos theory seems to deal with the material world in positive ways,

as does Gaia theory, morphogenetic theory, and various other 'soft' and 'neo-hermetic' disciplines. Elsewhere I've attempted to incorporate these philosophical implications into a 'festal' synthesis. The point is not to abandon all thought about the material world, but to realize that all science has philosophical and political implications, and that science is a way of thinking, not a dogmatic structure of incontrovertible Truth. Of course quantum, relativity, and information theory are all 'true' in some way and can be given a positive interpretation. I've already done that in several essays. Now I want to explore the negative aspects.

2 Stephan A. Hoeller, *Freedom: Alchemy for a Voluntary Society*, Quest, Wheaton IL, USA 1992, p. 229-230.

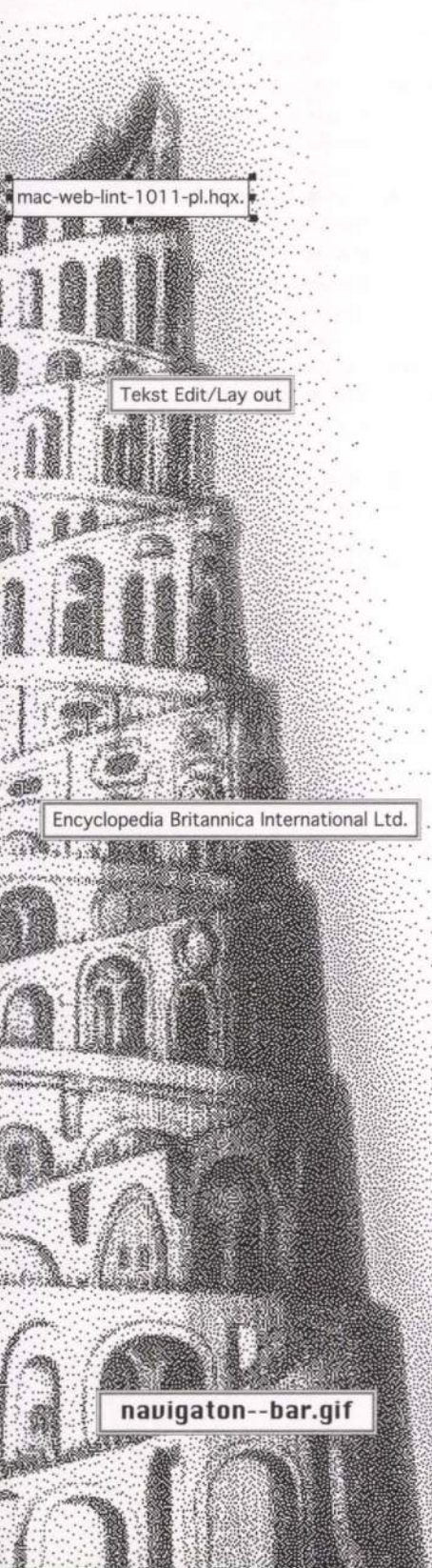
3 *Ibid.*, p. 164.

4 Like Pavlov's dogs salivating at the dinner bell rather than the dinner — a perfect illustration of what I mean by 'abstraction'.

5 Although some might say that it already 'virtually' exists. I just heard from a friend in California of a new scheme for 'universal prisons' — offenders will be allowed to live at home and go to work but will be electronically monitored at all times, like Winston Smith in 1984. The universal panopticon now potentially coincide one-to-one with the whole of reality; life and work will take the place of outdated physical incarceration — the Prison Society will merge with 'electronic democracy' to form a Surveillance State or information totality, with all time and space compacted beneath the unsleeping gaze of RoboCop. On the level of pure tech, at least, it would seem that we have at last arrived at 'the future'. 'Honest citizens' of course will have nothing to fear; hence terror will reign unchallenged and Order will triumph like the Universal Ice. Our only hope may lie in the 'chaotic perturbation' of massively-linked computers, and in the venal stupidity or boredom of those who program and monitor the system.

6 I will always remember with pleasure being addressed, by a Bulgarian delegate to a conference I once attended, as a 'fellow worker in philosophy'. Perhaps the capitalist version would be

continues on page 69, second column

mac-web-lint-1011-pl.hqx.

Tekst Edit/Lay out

Encyclopedia Britannica International Ltd.

navigaton--bar.gif

als 'kwaad' (of boven deze categorieën verheven) zijn. Wij, tenslotte, zijn de kunstenaars van deze grenzeloze discours. Wij scheppen de waarden. Dit doen we omdat we in leven zijn. Informatie is net zo'n 'puinhoop' als de tastbare wereld die zij weerspiegelt en transformeert. Wij omarmen die puinhoop, de hele bende. Dit is het leven. Maar, temidden van de ontzaglijke chaos van het levende, smelt bepaalde informatie samen met bepaalde tastbare zaken tot een poëzie of wijze-van-kennen, of -van-handelen. Er kunnen bepaalde, voorlopige conclusies worden getrokken, zo lang we ze maar niet in gips gieten en op een altaartje plaatsen.

Informatie, of welk 'feit' dan ook, is nooit een ding op zich. Het woord 'informatie' alleen al veronderstelt een ideologie, of beter gezegd, een paradigma, geworteld in de onbewuste angst voor het 'zwijgen' van de materie en het universum. 'Informatie' is de ondergeschoven zekerheid, de resterende fetisj van de dogmatiek, een 'super-stitio', een 'spook'. 'Poëtische feiten' en de 'informatieeler' zijn onverenigbaar. 'Kennis is vrijheid' is alleen dan waar, wanneer met vrijheid een psychokinetische gave wordt bedoeld. 'Informatie' is een chaos; kennis is de spontane ordening van die chaos; vrijheid is het surfen op de golf van die spontaniteit.

vertaling SAKHRA-L'ASSAL

Dit artikel werd eerder online gepubliceerd door het tijdschrift *C-Theory*.

Noten

1 Enig dialectisch verzet leveren hier de nieuwe 'menswetenschappen' — althans, voorzover ze werken en volgens zekere paradigma's. De chaostheorie lijkt de tastbare werkelijkheid op positieve wijze te benaderen, evenals de Gaia-theorie, de morfogenetische theorie en verscheidene andere 'zachte' en 'neohermetische' disciplines. Elders trachtte ik al om deze filosofische suggesties onder te brengen in een 'feestelijke' synthese. Het gaat me er niet om al het denken over de tastbare wereld af te wijzen, maar om het besef

dat alle wetenschap filosofische en politieke implicaties heeft en dat ze een denkwijze is, geen dogmatische, onweerlegbaar Waarachtige structuur. Natuurlijk zijn quantum-, relativiteits- en informatietheorie in zekere zin 'waar' en kan er een positieve draai aan worden gegeven. Dat heb ik dan ook in verschillende essays gedaan. Nu wil ik de negatieve kanten onder de loep nemen.

2 Stephan A. Hoeller, *Freedom: Alchemy for a Voluntary Society*, Quest, Wheaton IL, USA 1992, p. 229-230.

3 *Ibid.*, p. 164.

4 Zoals Pavlovs honden, die het water niet in de mond liep om het voedsel maar bij het horen van de etensbel — een uitstekend voorbeeld van wat ik bedoel met 'abstractie'.

5 Hoewel gesteld kan worden dat ze 'virtueel' al bestaat. Onlangs vertelde een Californische vriend me over een nieuw 'universeel detentieplan', waarbij overtreders gewoon thuis blijven wonen en naar hun werk kunnen gaan maar ondertussen continu elektronisch bewaakt worden — ongeveer zoals Winston Smith in 1984. Van nu af aan mag het universele panopticon praktisch gelijkgesteld worden aan de werkelijkheid als zodanig; leven en werk nemen de plaats in van de ouderwetse, fysieke opsluiting; de Bajesmaatschappij zal, in nauwe samenwerking met de 'elektro-democratie', opgaan in een Staat van Toezicht of informatietotaliteit waar tijd en ruimte zijn gecompriemd onder het immer wakend oog van RoboCop. In elk geval op het 'puur technische' vlak lijkt het er sterk op dat we eindelijk in 'de toekomst' zijn aangeland. 'Oppassende burgers' zullen uiteraard niets te vrezen hebben; dus zal de terreur vrij spel hebben en zal de Orde zegevieren gelijk het Universele Ijs. Onze enige hoop schuilt wellicht in de 'chaotische storing' van massaal doorgeschakelde computers en de corrupte stupiditeit en verveling van systeembeheerders en programmeurs.

6 Ik zal altijd met plezier blijven terugdenken aan de keer dat ik tijdens een congres door een Bulgaarse afgevaardigde werd aangesproken als 'kameraad filosoof'. De kapitalistische

variant zou misschien 'filosofisch entrepreneur' zijn, alsof ideeën als appeltjes langs de weg werden verkocht.

7 Natuurlijk kan informatie 'occult' zijn — neem het voorbeeld van de Complottheorie. Ze kan 'desinformatie' zijn. Er bestaat beslist ook een soort schaduw-'informatie-economie' zoals die gevormd wordt door spionnen en propagandisten. Ik draag een warm hart toe aan hackers die zich inzetten voor 'vrijheid van informatie', zeker nu de Spektakelstaat hen heeft uitgeroepen tot nieuwste vijand en ze het slachtoffer worden van zijn beheers-door-terreur razernij. Maar ik moet de hackers het eerste brok informatie nog zien 'bevrijden' waar we in onze strijd iets aan hebben. Hun onmacht en beeldobsessie maakt van hen de ideale slachtoffers van de 'Informatiestaat', die zelf op pure simulatie is gebaseerd. We hoeven geen data te ontvreemden uit het postmilitair-industrieel complex om in grote lijnen te weten waar het naar toe wil. We weten genoeg om een kritiek op te bouwen. Meer informatie op zich zal nooit de plaats in kunnen nemen van de akties die we verzuimd hebben te voeren; data op zich zullen nooit een kritische massa bereiken. Ondanks de diepe dank die ik ben verschuldigd aan denkers zoals Robert Anton Wilson en T. Leary, ben ik het oneens met hun optimistische analyse van de cognitieve functie van de informatietechnologie. Niet alleen het zenuwstelsel, maar het hele lichaam zal een staat van autonomie bereiken.

8 *Nothing is true*, # 6, Box 175, Liverpool L69 8DX, UK.

9 Het hele concept van 'poëtisch terrorisme' was inderdaad slechts bedoeld als strategie in deze oorlog.

10 Het idee dat 'de wereld één is', kan worden — en is — gebruikt als rechtvaardiging van totaliteiten, van een metafysische ordening van de 'werkelijkheid' met een 'centrum' of 'zenit': één God, één Koning etc. etc.. Dit vormt het monisme van de orthodoxie, die zich van nature verzet tegen het Dualisme en die andere bron van haar macht ('het kwaad') — voorts vooronderstelt de orthodoxie dat de Ene een hogere ontologische positie

bekleedt dan de Veelheid, dat transcendentie voor immanentie komt. Dat wat ik radicaal (of afvallig) monisme noem verlangt een eenheid tussen het Ene en de Veelheid op het niveau van de immanentie; zodoende beschouwt de Orthodoxie het als een omkering of saturnalia die stelt dat ieder 'één' even 'goddelijk' is. Het radicale monisme schaaft zich 'achter' de Veelheid — wat verklaart waarom het blijkbaar de basis vormt van heidens polytheïsme en sjamanisme, evenals extreme uitingen van monotheïsme zoals de Isma'ilieten en Ranters, die uitgaan van een leer van 'innerlijk licht'. De uitspraak 'alles is één' kan dan ook door allerlei monisten of anti-dualisten worden gebezigd en kan volkomen verschillende betekenissen hebben.

11 Voorstel: een nieuwe theorie, taoïstische dialectiek. Denk aan de yin/yang-schijf, een zwarte vlek in de witte helft en vice versa — niet gescheiden door een rechte lijn, maar door een s-vormige curve. Amiri Baraka stelt dat dialectiek niets anders is dan het 'scheiden van goed en kwaad' — de taoïst echter staat 'boven goed en kwaad'. Dialectiek is flexibel, taoïstische dialectiek is ronduit buigzaam. Zo kunnen we aan de hand van de taoïstische dialectiek bijvoorbeeld de Gnosis nog eens nader op de korrel nemen. Deze vertoont inderdaad een negatieve visie op het lichaam en het ontstaan. Maar het is even waar dat zij de rol heeft gespeeld van het eeuwige verzet tegen iedere orthodoxie, en dat maakt haar interessant. In haar libertijnse en revolutionaire gedaanten bewaart de Gnosis vele geheimen, waarvan sommige echt de moeite waard zijn. Haar organisatievormen — de excentrieke cultus, het geheime genootschap — lijken bol te staan van de toepassingsmogelijkheden voor het TAZ- en Immediatistische project. Zoals ik elders al zei, natuurlijk is niet alle gnosis Dualistisch. Er bestaat ook een monistisch-gnostische traditie, die soms zwaar op het Dualisme leunt en er vaak mee wordt verward. De monistische gnosis is anti-eschatologisch, in religieuze termen tracht zij deze wereld te beschrijven, geen Hemel of Gnostisch Pleroma. Sjamanisme, bepaalde 'gestoorde' vormen van Taoïsme, Tantra en Zen,

heterodox soefisme en Isma'ilitisme, Christelijke antinomianen zoals de Ranters etc. — wat ze delen is hun overtuiging van de gewijzheid van de 'innerlijke geest', en van de feitelijke werkelijkheid, 'de wereld'. Ziehier onze 'geestelijke voorgangers'.

continued from page 67

‡ 'entrepreneur in philosophy', as if one bought ideas like apples at roadside stands.

7 Of course information may sometimes be 'occult', as in Conspiracy Theory. Information may be 'disinformation'. Spies and propagandists make up a kind of shadow 'information economy', to be sure. Hackers who believe in 'freedom of information' have my sympathy, especially since they've been picked as the latest enemies of the Spectacular State, and subjected to its spasms of control-by-terror. But hackers have yet to 'liberate' a single bit of information useful in our struggle. Their impotence, and their fascination with Imagery, make them ideal victims of the 'Information State', which itself is based on pure simulation. One needn't steal data from the post-military industrial complex to know, in general, what it's up to. We understand enough to form our critique. More information by itself will never take the place of the actions we have failed to carry out; data by itself will never reach critical mass. Despite my loving debt to thinkers like Robert Anton Wilson and T. Leary I cannot agree with their optimistic analysis of the cognitive function of information technology. It is not the neural system alone which will achieve autonomy, but the entire body.

8 *Nothing is True*, Issue #6, Box 175, Liverpool L69 8DX, UK.

9 Indeed, the whole 'poetic terrorism' project has been proposed only as a strategy in this very war.

10 'The World is one' can be and has been used to justify a totality, a metaphysical ordering of 'reality' with a 'center' or 'apex': one God, one King, etc., etc. This is the monism of orthodoxy, which naturally opposes Dualism and its other source of power

('evil') — orthodoxy also presupposes that the One occupies a higher ontological position than the Many, that transcendence takes precedence over immanence. What I call radical (or heretical) monism demands unity of one and Many on the level of immanence; hence it is seen by Orthodoxy as a turning-upside-down or saturnalia which proposes that every 'one' is equally 'divine'. Radical monism is 'on the side of the Many' — which explains why it seems to lie at the heart of pagan polytheism and shamanism, as well as extreme forms of monotheism such as Ismailism or Ranterism, based on 'inner light' teachings. 'All is one', therefore, can be spoken by any kind of monist or anti-dualist and can mean many different things.

11 A proposal: the new theory of taoist dialectics. Think of the yin/yang disc, with a spot of black in the white lozenge, and vice versa — separated not by a straight line but an s-curve. Amiri Baraka says that dialectics is just 'separating out the good from the bad' — but the taoist is 'beyond good and evil'. The dialectic is supple, but the taoist dialectic is downright sinuous. For example, making use of the taoist dialectic, we can re-evaluate Gnosis once again. True, it presents a negative view of the body and of becoming. But also true that it has played the role of the eternal rebel against all orthodoxy, and this makes it interesting. In its libertine and revolutionary manifestations the Gnosis possesses many secrets, some of which are actually worth knowing. The organizational forms of Gnosis — the crackpot cult, the secret society — seem pregnant with possibilities for the TAZ/Immediatist project. Of course, as I've pointed out elsewhere, not all gnosis is Dualistic. There also exists a monist gnostic tradition, which sometimes borrows heavily from Dualism and is often confused with it. Monist gnosis is anti-eschatological, using religious language to describe this world, not Heaven or the Gnostic Pleroma. Shamanism, certain 'crazy' forms of Taoism and Tantra and Zen, heterodox sufism and Ismailism, Christian antinomians such as the Ranters, etc. — share a conviction of the holiness of the 'inner spirit', and of the actually real, the 'world'. These are our 'spiritual ancestors'.

return to
the source
or the politics of plur

First Born, the Grandfathers told,

had emerged from quivering mud to the rythmn of his own heart

and so man had known the true rythmn from the beginning.

Creation myth of the Dakota indians.¹

Soon afterwards man had learned to use this rythmn for making song

and then certain ones had discovered the true power in song

the power for making spiritual contact.

Not content with using the drums to convey coded messages...

often of a subversive nature, the beat and rythms that mesmerise

the people and put them into a trance-like state, these drums are not

Captain James Vaughan, assistant military attaché, Trinidad 1903.²

merely musical instruments, they are the real language through which

these people speak, a language alien and therefore threatening to us.

It would be foolhardy of us to ignore this threat.

1 Sleeve note, RYTHMN IS RYTHMN, *The Beginning* (Kool Kat Records, 1990)

2 Sleeve note, THE DRUM CLUB, *Drums are Dangerous* (Butterfly Records, 1994)

How shall I live my life? is a question most of us ask sometime in our lives, typically in adolescence, as the relative safety and innocence of childhood is morphing into the independent social and political animal we call an adult, with its conflicting choices, responsibilities and desires.

For most of humanity's existence, the answer has involved balancing the bipoles of individual/community, internal voice and first-person experience/external culture and tradition. Out of this balancing act came 'faith': faith that the sun would come up, that objects released in mid-air fall, that Shamans really were talking with your ancestors. Faith is essentially the operating system of the soul; the set of beliefs and commands that translate raw sensory data into operable experience.

For tens of thousands of years, to continue the metaphor, we all spoke source code. That is, we built our gods collaboratively, using the very first technology: fire, music and entheogenic/psychedelic plant preparations. For primitive or pagan societies, gods were here and now, living, evolving beings that could be experienced and communicated with by all.

With the advent of patriarchal religion came the arrival of the 'all models shipped with nos' model of faith. A powerful (if opaque to the outsider) layer of command was added in the chain between the Gaian godhead or whatever, and the individual. Consciousness-altering technologies were either banned or tamed and caged; all communication between the program (us) and the user (God) would be through the interface of the priesthood.

Of course, there's always been an underground determined to ask the big questions for themselves. In *Drugs, Music and Ideology: A Social Pharmacological Interpretation of the Acid House Movement*, authors Michael Montaigne (an associate professor of social pharmacy) and Thomas Lytle (publisher of *Psychedelic Monographs and Essays*) point out that drug-based musical movements are nothing new. In medieval Europe we had the *tarantellas*, a musical cult that took tarantula venom and danced their tits off. Siberian *Amanita muscaria* mushrooms were knocked back prior to marathon dance sessions; gypsies, dervishes and others combined herbs and frenzied dancing.

In this century, Chicago blues men (heroin), Jazz musicians (cocaine, absinthe and speed), Beatnik bongos-and-guitars bands (coffee, marihuana, nicotine and speed) continued the trend, and the psychedelic 60s saw the first stirrings of techno influences. The seventies disco was accompanied by 'ludes and coke — and yet more techno.

BASELINE

Music is the basis of all life.

Without music, we have no meaning,
no joy and no soul.

It comes from the innermost thoughts
and emotions.

Music is a celebration of life.

Celebrate life...

- unknown sample from Nookie's Celebrate Life
(Jungle Renegade Vol. 1, 1995).

If you try to harm me,

I'll say, 'can he get me?'

And you can't.

I'm not afraid.

There's nothing you can do to get me.

I'll go down the lowest.

I'll go down so low that the only way
left is back up.

The only thing is, I can't bow down
to you.

I'd rather be dead,

So I'll make fun of you.

If you annoy me, I'll make fun of you.

I'll react but I won't attack.

And I'll keep on smiling.

- Martin Cahill, 1991.

A World Wide Web site for information on
the Criminal Justice Bill is available
at: www.bath.ac.uk/~bs2ajs/CJ.Bill.html

See J.Harvey's Journey in to da jungle
(www.kfs.org/breaks/hype/journey/intro.html)
for a personal view of dance-music history,
from the mid-seventies Disco boom, to electro,
hip hop, house, acid house, rave and jungle.
Includes clickable .wav files of defining
tracks from each scene, scanned images of
flyers etc.

BASELINE

IMHO on the religio-dancist debate. we've got rasta's, some budhists, christo's - of every shape and form, muslims, yah get the picture - loads of us - and we like this music, we like this scene, we like what it does to us and those around us

Aside from the traditional 'but drugs and dancing were around 10 zillion years ago' types (who wont be happy until the gene for BPMS altering seratonin receptors or something is found ;) IMHO there is no place for religious pronouncements in the 'rave' scene.

There are definitely some similarities, particularly with some of the charismatic groups who dance, speak in tongues etc, and in terms of a shared group experience by congregations of people gathering together worship, in one case god, in the other case mamon, or more positively life, love and unity. A Revivalist Preacher, common in the USA, uses tactics that are strangely similar to the Rave/Club Experience.

I have stood in 'raves' before wondering whether the wonderful feeling of togetherness and shared purpose is in any way similar to the experience of those going to church to worship their god. Any people of faith on UK-dance who have done both? I suppose that's me then! However, when it comes down to it the big difference comes in the message that the people receive. At a rave the general idea is to feel good about yourself and is quite an inward perspective - perhaps this is why taking chemicals to make yourself feel nice is so popular, there is an emphasis on enjoyment of sex and so on. At church I focus on God and see myself in the position of being a created being with a purpose which I can only fulfil through him. I get a buzz from being more like what God wants me to be.

However, the three major monotheistic world religions (Islam, Judaism, Christianity) differ massively from dance culture in that they are about worshipping a creator (or else hellfire etc.). The dance thang is hardly 'worship' at all - it is an eons-old escapist thing routed in the human need for self-expression, solidarity and various pleasant neurochemical FX produced by dancing.

Personally, I think mass dancing - to the extent where one's personal perceived boundaries between self and other/body and environment begin to dissolve - is the way

If rock can be summed up by heroic individualism of the guitar solo, then dance can be distilled into the Mantra and the Man Machine, Kodwo Eshun pointed out in the *Guardian* newspaper (Feb. 3 95). *Draw a line from Kraftwerk's 1978 LP, Die Mensch Maschine, right through to 90s era Cubase computer junglists...and you can see how Dance reverses the ground rules of Rock, a spectacle of sound and vision while Dance is sound/vision schismatic. Unlike rock, what you hear isn't what you see. Dance's mantric principles - its loops and sequences - generate a huge repetition machine which ravers and dancers plug themselves into.*

Citing Neher's metronome and strobe studies from the 50s that found BPM, drumming style, decibel levels and low-end frequencies can cause vivid hallucinations in test subjects, Montaigne and Lytle note that with the addition of MDMA and LSD, and moving to the location of the aircraft hanger, warehouse or squat, these machine effects are being used to *blast huge crowds into psychedelic spaces.*

There's been much ballyhoo about how MTV and video games are 're-wiring a generation's brains'. I'd contend that this is equaled if not exceeded by the significance of the re-wiring that is occurring among the house/techno/rave generation.

Manfred Clynes, in his 1978 theory of Sentic, claims certain temporal sensory patterns (sentic) are associated with common emotional states. For example, in his experiments he found that two particular patterns (that gently rise and fall) suggest states of love and reverence; two others (more abrupt) signify anger and hate. These sentics, he claims, arouse the same effects through different senses, and are cross cultural.

Calling for more research, Marvin Minsky agreed with Clynes that music can engage emotions through sentic signals, perhaps to serve in the early development of children (Minsky, *Computer Music Journal*, Vol. 5.3 Fall 1981).

All learning theories require brains to somehow impose 'values' implicit or explicit in the *choice of what to learn to do*. Most theories suggest some sort of reinforcer signals. Minsky speculates that for certain goals, simple 'primary' physiological stimuli, like eating, drinking and relief of discomfort suffice. But to learn social signals, he assumes certain *sounds* (e.g. of approval) work.

But external reinforcement can only be a part of learning; the growing child must at some stage learn to learn from within. So, we need a self-model even for making plans to solve the most basic problem, and we need models of our own behavior to test future scenarios. How could a baby be smart enough to do all this?

Perhaps innate sentic detectors could help teach infants about their own affective states. If certain sounds arouse certain states *just knowing that such states exist, that is, having symbols for them, is half the battle.* If those rules are universal, then from social discourse we can learn rules about the behaviour caused by those states.

It is possible that we conceal in the innocent songs and settings of our children's musical cultures some lessons about successions of our own affective states. These sentically encrypted ballads may encode instructions about conciliation and affection, aggression and retreat; precisely the knowledge of signals and states we need to get on with others, speculates Minsky. In later life, more complex music might illustrate more intricate kinds of compromise and conflict, ways to fit goals together to achieve more than one thing at a time.

Far-fetched maybe — Minsky certainly thought so. And yet, maybe we could continue the proposal into Techno music, a more complex and self-referential, sampladelica that has evolved from the meiosis of Chicago House and Detroit Techno into (Goa) Trance, Handbag, Hardbag, Ambient, Garage, Gabber, Ethnodelic, Happy Hardcore, Drum 'n' Bass, Acid, Italo and Jungle, that are even now spawning new cyborganic genres in a new Cambrian explosion of rhythmic form. Are new sentic patterns being generated, beyond the 'music for grown ups' suggested by Minsky?

The commonalities of music structure shared by techno provide some clues. *Invariants* (the beat), *growth curves* and *cyclic waves* introduce local pockets of predictability, extracted as patterns of prediction and unity — invisible patterns of order seen during moments of heightened awareness. Techno exhibits *persistence of rhythm*, where the mind maintains a beat through ambiguity. In more ambient styles, *monotony* is employed, which allows the mind to amplify minutiae and find structure in noise.

In addition to the re-discovery of basic tribal sentics, there are contemporary millennial/Utopian ideas more or less inherent in much electronic dance music, despite its lack of lyrics. In addition to the more obvious neo-hippieisms, one distinctly gos trend is the fascination with aliens and ufos. From the hard-driving trance of bands like Eat Static (t.p.s include *Implant* and *Abduction*) to the more ethereal SETI-influenced ambiance of Biosphere, to the ubiquitous SCHWA — surely the smiley face of the gos — aliens and all things alien are in.

The plasticity of digital sound also lends itself to the creation of utterly novel rhythmic and sonic structures, such as time stretching

to enlightenment. That weird/scarey moment (probably what is often described as 'lost in music' or just 'fucked') where you have no conscious thought — just a sort of disoriented animal awareness — is the foot of the ladder.

If the dance culture has done anything it's created a unity and inspired people into taking control and organising parties, festivals, their own lives etc for themselves and it's that unity which is considered such a threat. Commercialise and control the situation, give the people a watered down, more acceptable version and then illigalise the underground and your left with having to pay 25 quid or however much it is to get into the Ministry of fucking Sound. Enter the criminal justice act (least things arn't that bad in Holland, yet!) Yup, things are getting bad.

I love raves and see the possibility for a new youth movement coming out of our scene that has larger social & political ramifications than many yet realize. I see the UK as a worldwide leader/pioneer in the movement, and the British government as having the most understanding of raves as a threat to the status quo. I am curious to hear updates from anyone on this list regarding enforcement of the Criminal Justice Bill, its effects, resistance to it, etc. Useful information will be passed on to the International Society for Individual Liberty (ISIL), which is headquartered here in San Francisco, for possible inclusion in their Freedom Report.

One of my mates got taken to be searched for no reason, and he said that he was made to strip in front of five coppers who confiscated from him three pills and all the time stood there ridiculing him. Before they kicked him out (without charge) they made him bend down and touch his toes??? My girlfriend said the atmosphere was terrible, nobody dared speak to anybody else for fear of speaking to a copper, everybody was completely paranoid.

Artlab in Preston was raided in Preston on Saturday night at around 11.30 PM. The scene was a nightmare — loads of screaming police in full riot armour, helmets, (new style) batons, apparently guns, a couple of people completely freaking out and screaming. It was a very smooth operation and filmed by a team of police video people. Who knows what they expected to find in there — rumours of guns, pornographics filming sessions (!!!!) etc etc. Total paranoia on the side of the

state and it even seemed to take the local police station by surprise who were not prepared at all to deal with the aftermath at all, so people ended up in there for 12 to 18 hours or more before being let off with a caution. This was a private party in a private house.

BACKGROUND TO THE PUBLIC ORDER SECTION OF THE CRIMINAL JUSTICE AND PUBLIC ORDER BILL OF GREAT BRITAIN.

1. The right to ASSEMBLE in groups of ten or more individuals ON PUBLIC or COMMON LAND. In other words, hanging out in a group of ten or more people in a town square, a park, or the sidewalk becomes potentially illegal.

BACKGROUND TO THE PUBLIC ORDER SECTION OF THE CRIMINAL JUSTICE AND PUBLIC ORDER BILL OF GREAT BRITAIN.

2. The right to ASSEMBLE on PRIVATE LAND if the gathering is for the express purpose of listening to music typified by the excessive repetition of a number of beats. In other words, engaging in the act of drumming, listening to rockn roll or any music form containing a high number of repeated beats now becomes illegal.

BACKGROUND TO THE PUBLIC ORDER SECTION OF THE CRIMINAL JUSTICE AND PUBLIC ORDER BILL OF GREAT BRITAIN.

3. The right to TRAVEL within the borders or ones country WITHOUT UNDUE HARASSMENT or threat of arbitrary arrest. The bill gives British Police increased powers to question and arrest people based solely on their appearance. In this case the mere fact of looking like you might be on your way to a party involving the playing of repetitive music is a basis for harassment. We are all affected by this move. The setting of this PRECEDENT in a western democracy such as the United Kingdom is grave cause for concern.

What we are seeing is a western government sitting in judgement over the fundamental human rights of its people. Specifically the right to assemble, which has its philosophical pedigree in the French and American Revolutions and which has long been considered the cornerstone of western style democracy. The question we are asking you is this: If WE do not voice OUR protest at these developments in the UK, because we are not concerned that the right to assemble in physical space in Britain might be taken away, and we do not at the very least make ourselves heard in this battle, THEN WHO MIGHT there be left to do likewise when our rights to assemble in our own geographical regions as well as the virtual geographies of cyberspace, are threatened?

- The first Zippie Intercontinental Ballistic Meme.

and perfect beat, that crowbar open whole new wings of the Borgesian library of possible music.

The mass experience of these effects, with or without drugs, seem to act as sentics for a new secular spirituality, dubbed in the us 'PLUR' — Peace, Love, Unity, Respect. These values, and the empowering feeling of community that accompany them, are dragging the dance underground — for long a self-congratulatory euphemism for hedonistic exclusivity — back to its historical congruence with the political underground.

Before 1988 — the uk's *Summer of Love* — a whole generation of British youth had grown up and reached political maturity under a Conservative rule so secure and unyielding, so intolerant of dissent or alternative opinions, so swift to use the full power of the state to destroy its opponents, whether women at Greenham Common or mining communities, as to be elective dictatorship.

For ten years, from the punks' *Never Trust a Hippie* to the City's *Greed is Good*, we had grown up in nasty, mean-spirited, grasping times in which the ancient unwritten constitutional rights and responsibilities of governors and governed had been torn up.

We were reminded daily of the environmental catastrophe that we were going to have to grow old in, to choose whether to bring kids into. It was a rapid lesson in globalism: Scandinavian lakes ruined by British power stations, cancerous eels dumped on the steps of the Bundestag, Chernobyl fallout poisoning Welsh lambs.

From football thugs to the smug, rural bourgeoisie dubbed Sloanes, and oleaginous yuppies, racist cops and scumbag newspapers reducing all of human life to cash and celebrity, we had few clues or encouragement to find, let alone survive, a life congruent with ethical integrity.

The fact that a thousand, 5,000, 10,000 people could come together in a field somewhere without recourse to tribalism or aggression — who actually hug, grin, smile at each other, dance all night and then some, to be aware that there were others out there who shared these feelings, the fact that love, peace and unity could be talked about without irony for the first time in years, was a revelation and a political event in its own right.

Estimates range from 2-4 million ecstasy tablets used a month in the uk. What the long term implications for individuals and society are of this kind of usage is anyone's guess. Psychiatrists believe that the use of nootropics such as Prozac continue to have a positive effect even after the patient has ceased using them because new, 'positive' neural loops replace the old 'negative ones'. The brain is in

effect re-wired. MDMA may work in a similar fashion: governments have by-and-large been too incurious, uncaring — or scared — to find out.

By 1990, following an intense newspaper campaign, parliament introduced the Pay Parties (increased Penalties) Act to curb these 'acid house' parties. It's now recognized that this introduced an element of defiance to what had previously been primarily hedonistic impulses, projecting the dance and political undergrounds on a path to convergence.

In 1994, the government took another blind step against forces they inadequately understood, the Criminal Justice Act, with its ridiculous banning of gatherings of 'more than 10 people listening to music characterized by repetitive beats.'

The complete absence of any international complaint about this quasi-fascistic legislation, I believe, should be taken as evidence that other countries are adopting a wait-and-see attitude to the Act, with a view to introducing similar bills at home, presumably under the guise of anti-noise measures or as part of the War Against Drugs Users. This criminalisation of huge proportions of the population is going to have major consequences for the idea of democracy as we currently use it.

Anti-rave actions, often of excessive brutality, have become a new feature of the civil liberties landscape in Australia, Holland, Germany, Ireland and the USA — and these are just some examples picked up on UK dance listserv on the Internet recently. Or rather, they haven't become issues. Taking place in houses of hedonism or industrial wastelands, and by definition in the middle of the night, mainstream media have still, nearly a decade since the advent of the Ecstasy-techno revolution, to comprehend what is going on.

Before applauding the UK's criminalising hard line, they should be aware of the consequences of mass-alienation. The left-wing think tank Demos found more than a third of UK 18-34 year olds derived a sense of pride from being outside the political system.

The bottom line is that the corporeal-ecstasy of the raver is a direct challenge to the body-loathing drone sucking on the technosphere through a terminal that the New Industrialism would have us be. The Object-Oriented Programming (oop) approach to faith and morality that enables people today to pick and mix their own operating system, fueled by the techno-trinity of fire (strobes/video screens), drums (sound systems) and drugs (man-made) is a secular spiritualism worthy of the end of the millennium. *Just Say Know*, or as the .sig said: *For those who've had the experience, none is necessary. For those who haven't, none is possible. Welcome to the politics of PLUR.*

At around 1.45-2.00 AM Sunday morning, police started to arrive in large numbers to break up the rave. 20 or more police storm the crowd wielding batons and making arrests while other officers co-ordinate the detention of ravers in paddy wagons and intimidate party goers. Refusing to turn off the music, ravers defiantly and peacefully danced on. After 40mins and many arrests later the police discovered the whereabouts of the well hidden generator and the party was officially closed. The news of this event immediately broke on the Internet. Moving more rapidly than a summer bushfire, the heat is now on the NSW police force to provide an explanation and ravers are demanding answers. A tight knit on-line community, ravers around the globe have immediately launched a campaign offering advice and lending support.

This weekend I think I found heaven, the European gathering of goaheads for the autumn equinox — the last open air party before winter sets in. From the far reaches of the globe have heard about the party on the international underground circuit — there are indians, orientals, south americans and travellers from all over the place... I was in a completely different dimension altogether (And this was not due to too much drug ingestion, either). The level of energy going around was incredible, it was like some primeval source of power deep inside everyone was giving them energy to dance like they have never danced before... There was definitely something mystical about the whole thing, whether the location was chosen to be on ley lines or something I do not know, but I could feel something out of the ordinary there...

I now see how people get sucked into the whole underground party scene, if clubland is dying then it is due to all the real party people turning to the underground. This, my friends is where the vibe has gone. This, fellow clubbers, is what should be your holy grail. Seek and ye shall find, and when you do find it, it will transform your outlook on life forever...

Sod the clubs, the techno scene is like a wild animal — you can cage it up and it will seem like the real thing to tourists, but it does not have the power and majesty that it has when it is allowed to roam free in its natural setting. This is why the authorities try to ban free parties, because it seriously challenges their idea of what life should be like — they therefore try to tame the beast by forcing it into clubs. Fight this bollocks — free parties, free people, free love.

Nevenwereld Ontwrichting

Michael Heim meent dat zowel cyberspace als vr ons vermogen tot evolutie vergroten en versterken. Hij vergelijkt hun kracht zelfs met de uitvinding van het vuur. Maar onderdompeling in de virtuele wereld heeft ook zijn schaduwzijden.

Heim gaat in onderstaand artikel in op de duistere kanten van vr en komt ook al met voorstellen voor een behandelingsmethode van de ziektes die het met zich meebrengt.

Onafgebroken belaaft de sneeuw de voorruit van je auto. Het schijnsel van de koplampen geeft maar nauwelijks zicht op de weg. Je kan slechts gissen waar de rijstroken, berm of afslagen zich bevinden. Door de sneeuwstorm is het wegdek zo glad geworden dat je met 8 km per uur voortkruipt, aan weerskanten begeleid door aangeslagen medeautomobilisten in gestrande auto's, de lichten gedoofd.

Uren later laat je je uitgeput op het motelbed vallen, je schouders en hoofdhoofd voelen gespannen aan. Je sluit je ogen. Aan de binnenkant van je oogleden zie je weer, verpletterend gedetailleerd, de dansende sneeuwvlokken, de koplampen, de ruitenwissers die worstelen met de sneeuwval — je beleeft het opnieuw, in slow motion.

Zulke flashbacks — volkomen heldere, wakende nachtmerries — zijn typerend voor de eerste ervaringen met virtual reality-technologie. Denk de paniek en de zere spieren weg en je hebt een aardig beeld van hoe het voelt om een uur of twee in een virtuele omgeving te hebben verkeerd. Ook de volgende dag nog ligt de virtuele wereld opgeslagen in je gezichtszenuwen, zodat je je haar zonder enige moeite weer voor de geest kunt halen — of er ongewild weer door kunt worden bezocht. Tijdens de Golfoorlog hielden Amerikaanse piloten oefeningen in virtual reality. Zij berichtten over déjà-vu gewaarwordingen tijdens hun echte opdrachten. Hun visuele en auditieve geheugens vermengden virtualiteit

Alternate World Disorder

In Michael Heim's view both cyberspace and vr extend and enhance our powers of evolution. He even compares them to the invention of fire. But immersion in the virtual world has also its dark side.

It is this that Heim explores in the following article. He even proposes a method for treatment of the illnesses that may emerge from it.

‡ The snow assails your windshield relentlessly. The car's headlights show almost nothing about the highway under you. You can only guess where the lanes are, where the shoulder begins, where the exit ramps might be. The blizzard has so iced the road that you crawl along at 5 miles per hour, passing shaken fellow travelers whose cars sit stranded in the night, headlights dim, on both sides of the road.

Hours later, you flop exhausted on the motel bed, tension tightening your shoulder and forehead muscles. You close your eyes. On the back of your eyelids, you see again, in startlingly exact detail, the swirling snowflakes, the headlights, the windshield wipers fighting the moisture

— all in slow motion. Such flashbacks, waking nightmares with lucidity, typically belong to the first experiences with virtual reality technology. Subtract the terror and sore muscles and you get an idea of how it feels after spending an hour or two in a virtual environment. Even the next day, your optical nerves preserve the virtual world, so you can summon it with the slightest effort — or sometimes experience unsummoned flashes of virtual reality. us pilots in the Persian Gulf War practiced mission rehearsals in virtual reality. They spoke of déjà-vu experiences during their actual missions. Not only during the missions, but afterwards too, their visual and auditory memories mix virtual and actual.

en realiteit, niet alleen tijdens maar ook na afloop van de opdrachten.

Lichamelijke Amnesie

Deze duistere kant van vr onderzocht ik in mijn in 1993 verschenen boek *The Metaphysics of Virtual Reality* (Oxford University Press). Aan de hand van onderzoek naar de ervaringen van piloten formuleerde ik de concepten NevenWereldSyndroom en NevenWereldOntwrichting, die deel uitmaken van de duistere kanten van deze technologie in opkomst. In *Presence*, het tijdschrift van mrr dat zich bezighoudt met *teleoperation* en *virtual reality*, werden verschillende discussies gevoerd over het verband tussen vr en simulatorziekte (Vol. 1, nr. 3). Veel vragen rond vr-ziekte blijven voorlopig onbeantwoord en hierin zal geen verandering optreden voordat we meer ervaring hebben met geavanceerdere hardware. Tot die tijd blijft het bij speculaties omtrent wat ongetwijfeld een van de belangrijkste gezondheidskwesties van de komende eeuw zal worden.

De concepten nws en nwo ontstonden analoog aan het algemeen bekende fenomeen *simulatorziekte*. Piloten worden misselijk en raken gedesorienteerd wanneer de waargenomen beweging van de simulator niet correspondeert met de daadwerkelijke, fysieke beweging van het lichaam. De piloot zelf hoeft zich niet bewust te zijn van de afwijking, maar zijn zenuwstelsel reageert op de 'onpasselijke' zone. Op vergelijkbare wijze ontstaat er bij vr-systemen met een *head-mounted display* vaak een vertraging tussen de hoofdbewegingen van de gebruiker en de beweging op het beeldscherm. Deze vertraging wordt als onplezierig ervaren.

Wanneer de gebruiker zich urenlang in een vr-systeem ophoudt verschuift de afwijking naar een ander vlak. De vertraging ligt niet langer tussen display en oogbeweging (de nieuwere systemen maken gebruik van betere hardware). Het probleem neemt een meer structurelere vorm aan. Het tijdsverschil treedt niet op tussen het lichaam en het computersysteem waarbinnen het opereert, maar tussen het virtuele en het biologische lichaam als zodanig. De vertraging loopt niet meer synchroon maar veeleer diachroon aan de virtuele beleving. Zij treedt naderhand op, wanneer de virtuele wereld in aanraking komt met de echte of vice versa. nws is simulatorziekte in het kwadraat. nws is technologieziekte, een discrepantie tussen de natuurlijke en kunstmatige omgevingen.

nws wordt veroorzaakt door onderdamping in de virtuele wereld. Onderdamping is het sleutelwoord van vr-systemen. De gebruiker wordt ondergedompeld in de entiteiten en voorvallen van de computergestuurde wereld. Gedurende deze onderdamping ondergaat het zenuwstelsel van de gebruiker een omscholing en herijking, gericht op de virtuele omgeving. Maar deze technologische aanpassing kan niet evenwichtig tot stand komen als de virtuele wereld haar hallucinaire nabeelden blijft projecteren in de primaire wereld.

Let eens op iemand die uit een vr-systeem komt. Kijk naar zijn eerste handbewegingen. De gebruiker blijft altijd even stilstaan om de omgeving in zich op te nemen,

overtussen zijn romp en achterste betastend, als om zich te verzekeren van zijn behouden terugkeer en aanwezigheid in het oorspronkelijke lichaam. Na zijn terugkeer uit de virtuele wereld ondergaat de gebruiker een vertraging. Deze vertraging bestaat uit het verschil tussen het virtuele en het biologische lichaam. Het virtuele lichaam vertoef nog in de nabeelden en nieuw gevormde zenuwbanen, terwijl het primaire lichaam zijn bezigheden in de tastbare, nonvirtuele wereld hervat.

Er ontstaat verwarring tussen concentratie op het biologische en het cyberlichaam, zoiets als een jet-lag. Dit conflict duidt op een ontologische breuk waarin de voelbare wereld ontspoord. Ook ervaren gebruikers ondergaan dit. Dr. Stephen Ellis, wetenschapper voor NASA/Ames en de UC Berkeley School of Optics, stelt dat hij door zijn werk met vr vaak onbewust gebaren maakt in de primaire wereld, die functioneel zijn in de virtuele wereld. Soms wijst hij met zijn vinger in de veronderstelling te kunnen vliegen, zoals zijn cyberlichaam dat kan in de virtuele wereld. Het biolichaam past zich aan aan de cyberwereld en moet vervolgens herijkt worden voor de primaire wereld.

In *The Metaphysics of Virtual Reality* definieerde ik nws (NevenWereldSyndroom) als een acute vorm van lichamelijke amnesie die optreedt bij vr-gebruikers. nwo (NevenWereldOntwrichting) definieerde ik als een chronische vorm van nws, waarbij door herhaaldelijke virtualiteit bij de gebruiker een ernstige kinesthetische verstoring optreedt van de visuele identiteitszin. Bij NevenWereldOntwrichting leiden de beelden en het verwachtingspatroon uit de nevenwereld tot een verstoring van ons functioneren in de huidige wereld, waardoor de kans op het maken van vergissingen wordt verhoogd. De virtuele wereld staat ons handelen in de primaire wereld in de weg en vice versa. Reacties die in de ene verankerd zijn stemmen niet overeen met de andere. In nwo zien we de mens die één wordt met de machine, zij het aarzelend.

ufo Beleving

Virtual reality ontwikkelt zich steeds sneller tot de sleutel tot het doorgronden van de hedendaagse cultuur. Zij kan ons wellicht meer vertellen over onze hedendaagse levens en aandoeningen dan de traditionele psychiatrie. Jaren geleden wezen cultuurfilosofen zoals John Dewey

al op een *bloederige oorlog tussen enerzijds hersenen en zenuwstelsel en anderzijds lichaamsfuncties als spijsvertering, bloedsomloop en ademhaling*. Het technologische gevaar zagen zij niet zozeer als een

externe HAL of een monster van

Frankenstein maar meer als een bron van innerlijk conflict, veroorzaakt door de complexiteit van de huidige menselijke evolutiefase. Verdubbel dit conflict en je hebt nws/nwo.

Ik geloof dat ufo-ontvoeringen horen bij de huidige fase van onze evolutionaire bestemming. Ze maken deel uit van het wankel huwelijk tussen mens en technologie. De psychopathologie van de ontvoeringsgedachte onthult nog een aspect van wat in nws en nwo zo duidelijk naar voren

Body Amnesia

‡ I investigated this dark side of VR in my book *The Metaphysics of Virtual Reality* (Oxford University Press, 1993). Research on pilots' experiences led me to develop the notions of Alternate World Syndrome and Alternate World Disorder as part of the dark side of this emergent technology. *Presence*, the MIT journal for teleoperation and virtual reality, carried numerous discussions of VR as it relates to simulator sickness (Volume 1, number 3). Many of the questions about VR sickness remain unanswered and will remain so until we have more experience with more advanced hardware. Until then, we can speculate on what will surely be an important part of the health issues of the coming century.

The two notions of AWS and AWD came by way of analogy with the widely known phenomenon of simulator sickness. Pilots get nauseous and disoriented whenever the perceived motion of the simulator gets out of sync with the actual physical movement of the pilot's body. Even though the pilot may not consciously notice the discrepancy, the pilot's autonomic nervous system reacts to the 'barfogonic zone'. By analogy, the VR systems with head-mounted displays often create a time lag between the user's head movements and the motion registered on the computer displays. The discrepancy creates an uneasy feeling.

If the user spends hours in a virtual reality system, the discrepancy shifts to another level. On that level, the lag is no longer between head-mounted display and user's eye movement. (The latest systems have smoother hardware.) A deeper problem arises. The lag is not

between the body functioning within the computer system but between the virtual body and the biological body in general. The lag is no longer synchronous within the virtual experience but rather diachronic. The lag occurs when the virtual world later

intrudes on the actual world, or vice versa. AWS is simulator sickness writ large. AWS is technology sickness, a lag between the natural and artificial environments.

AWS comes from immersion in the virtual world. Immersion is the key feature of VR systems. The technology immerses the user in the entities and events of the computer-generated world. During immersion, the user's nervous system undergoes re-calibration and re-training to respond to the virtual environment. But this adaptation to technology cannot proceed smoothly when the virtual world continues to inject hallucinatory afterimages in the primary world.

Observe someone coming out of a VR system. Just watch the first hand movements. Invariably, the user

stands in place, takes in the surroundings, and uses hands to pat torso and buttocks — as if to secure a firm landing and a return to presence in the primary body. Returning from the virtual world, the user feels a lag. The lag is the discrepancy between the virtual and the biological body. The virtual body still lingers in the after-images and the newly formed neural pathways while the primary body resumes its involvement in the actual, non-virtual world.

A conflict of attention, not unlike jet lag, arises between the cyberbody and the biobody. The conflict reveals an ontological rift where the felt world swings out of kilter. Even experienced users feel the conflict. Dr. Stephen Ellis, scientist at NASA/Ames and at the UC Berkeley School of Optics, says that his work in VR often has him unconsciously gesturing in the primary world in ways that function in the virtual world. He points a finger half expecting to fly (as his cyberbody does under the conventions of the virtual world). The biobody adapts to the cyberworld and then needs to be re-

calibrated for the primary world.

In *The Metaphysics of Virtual Reality*, I defined AWS (Alternate World Syndrome) as an acute form of body amnesia

occurring in VR users. AWS

(Alternate World Disorder) I

defined as a chronic form of AWS where frequent virtuality leaves the user with a serious rupture of the kinesthetic from the visual senses of self-identity. With Alternate World Disorder, images and expectations from an alternate world so distort our functioning in the current world, that we have an increased likelihood of making errors. The virtual world obtrudes upon our functioning in the primary world, and vice versa. Responses deeply ingrained in the one world fail to correspond to the other world. AWD shows the human being merging, yet still out of phase, with the machine.

The ufo Experience

Virtual reality is rapidly becoming a key for understanding contemporary culture. It may reveal more about our contemporary lives and afflictions than traditional psychiatry. Years ago, philosophers of civilization like John Dewey noticed *an internecine warfare between the functions of the brain/nervous system and the functions of digestion, circulation, and respiration.*

They saw technology afflicting us not so much as external HAL or Frankenstein monsters but as a source of inner conflict brought by the complexity of this stage of human evolution. Write this conflict large and you have AWS and AWD.

UFO abduction belongs, I think, to the current stage of our evolutionary destiny. It belongs to the rocky marriage of human and technology. The psychopathology of abduction reveals another aspect of what is writ large in AWS and AWD. The hallucinatory intrusion of technology belongs to the unsteady, out-of-phase grafting of technology on the human species. Virtual reality gives us a clue to the UFO experience

komt. De hallucinaire inbreuk van de technologie maakt deel uit van de wisselvallige, ongelijkmatige enting van de technologie op de menselijke soort. Virtual reality kan de ufo-beleving verhelderen, doordat zij het hoogtepunt vertegenwoordigt van de kunstmatige en door technologie bestuurd wereld waarin wij ons al bevinden, hoewel we haar ons nog niet eigen hebben gemaakt. We ervaren onze technologische gedaante nog steeds als een buitenaardse bezoeker.

Carl Jung had het maar ten dele bij het rechte eind. Op ufo's paste hij zijn psychologie toe van de persoonlijke integratie. Volgens Jung vertegenwoordigde de ufo de aspiraties van het individu naar volledigheid, en ook buitenaardse bezoekers stonden zo symbool voor de groei naar een rijker, completer leven — ongeveer zoals middeleeuwse engelen. Jung voorzag de terugkeer van het voltallige arsenaal aan spirituele symbolen in de twintigste eeuw, zij het niet onder kerkelijk gezag maar in de dromen en nachtelijke belevissen van de moderne, wereldse mens, die hij beschouwde als *ontworteld en generationaliseerd*. Jung keek terug op de spirituele tradities uit het verleden en formuleerde een eeuwig archetypisch pantheon. De visitatie van vandaag was een variant op de Visitatie van gisteren. Jung begreep de invloed van het verleden op het heden. Wat hij over het hoofd zag, was de invloed van de toekomst op het heden.

Wij worden vandaag de dag beïnvloed door de technologie van de toekomst. We worden er door voortgestuwd, als door een innerlijke *telos* of verborgen doel. Wij evolueren, en deze evolutie staat op het punt om ons voorgoed op te zadelen met een technologische bestemming, een intieme verhouding tot technische informatiesystemen. De technologische persoon van onze toekomstige evolutie laat hier en nu zijn invloed gelden doordat hij ons aanspoort verder te gaan — een aansporing die angst maar ook hoop en ontzag in ons losmaakt. De ufo-beleving stoelt evenzeer op een uitgesproken technovrees als op de roerselen van psychische archetypen uit de vroegere menselijke ervaring. De onbekende *homo technicus* staat aan de einder van onze randwaarnemingen en belaaft ons als een buitenaards, denkend wezen. Het *Unidentified Flying Object* is tegelijkertijd onze eigen toekomstige gedaante en het terugkerende verhaal van het mythische verleden.

Jung mag dan onze evolutionaire bestemming over het hoofd hebben gezien, maar zijn onderzoek naar het innerlijke correlaat van de uitwendige beleving blijft van belang voor het begrijpen van cyberspace en virtuele technologie. Zij zijn de voortzetting van een alchemistische traditie, die van transformatie van de werkelijkheid door visualisatie. Zowel cyberspace als vr vergroten en versterken ons vermogen tot evolutie. Hun kracht is zo groot dat ze gerust kunnen worden vergeleken met de uitvinding van het vuur. Met het vuur ontstond onze arbeidsdeling — het moest gevoed en beheerd worden en ook arbeid werd bij het vuur verricht — maar ook het vermogen tot meditatie en concentratie (het 's nachts gadeslaan van de dansende vlammen, het besef van het gevaar van het kampvuur, het kampement binnen een kring van licht, die wilde dieren buiten sloot...). Zowel het vuur als de cyberspace hebben de mens geholpen om zijn paleizen van de herinnering in de geest op te trekken.

De digitale werkelijkheid heeft zozeer bezit genomen van ons universum dat de cyberspace in hoog tempo ook de ruimte onder haar hoede neemt. Bij NASA valt nauwelijks nog onderscheid te maken tussen ruimteonderzoek en elektronisch avontuur. Cybernauten verkennen de bodem van Mars met behulp van virtual reality. Binnenkort zullen vr-systemen gekoppeld aan tele-robotvoertuigen voorzien in live-interactie met grote delen van het zonnestelsel. Misschien zal de droom van het ruimte-reizen zowel binnen als buiten de vr-droommachine gestalte krijgen.

In het glossarium van *The Metaphysics of Virtual Reality* schreef ik onder het kopje 'virtual reality': *Virtual Reality overtuigt de deelnemer ervan dat hij/zij zich daadwerkelijk elders bevindt, doordat ze de gebruikelijke zintuiglijke indrukken van de deelnemer vervangt door computergestuurde informatie* (p. 180). Onlangs plaatste de psychiater Robert Romanyshyn een kleine maar belangrijke kanttekening bij deze definitie. Hij verving twee termen: *Dromen* (in plaats van vr-technologie) *overtuigen de deelnemer ervan dat hij/zij zich daadwerkelijk elders bevindt, doordat ze de gebruikelijke zintuiglijke indrukken van de deelnemer vervangen door onbewuste wensen en verlangens* (in plaats van computergestuurde informatie). Met andere woorden, vr vertoont overeenkomsten met onze droomwereld.

Tai-Chi

In mijn voorstellen voor behandeling van ontregelde nws/nwo slachtoffers heb ik mij geconcentreerd op lichaamsbeweging. In mijn werk als leraar Tai-Chi Ch'uan ben ik ervan overtuigd geraakt dat bepaalde Aziatische tradities een aantal bijzonder effectieve methodes kennen voor de reïntegratie van het bewustzijn en het primaire lichaam. Ik heb vr-ontwikkelaars al vaak aangeraden om hun systemen te voorzien van een 'Tai-Chi decompressiekamer'. Tegenover een bepaald aantal uren in een virtuele omgeving zou een bepaald aantal minuten beweging moeten staan, onder begeleiding van een virtuele Tai-Chi meester. De behandeling van nws en nwo kan uiteenlopen van onthechtingsoefeningen in cyberspace tot zwaardere methodes, bijvoorbeeld dagelijkse Tai-Chi- of Yoga-oefeningen. Aangepast aan *homo technicus*, kunnen deze trainingen de integriteit van de lichamelijke beleving herstellen.

In de komende eeuw zal de menselijke ervaring steeds verder worden opgerekt. Jung had gelijk door te stellen dat de menselijke opgave bestaat uit het vinden van een evenwicht, de voortdurende speurtocht naar een integere gevoels- en gedachtenwereld, de integratie van alle ervaring in één bevredigend geheel. De fascinatie en pijn van de ufo-beleving vormen enkel de allereerste glimp van onze uiteindelijke fusie met de technologie. Nu die fusie gestalte krijgt lijkt het raadzaam dat we ons actief richten op die disciplines die ons evenwicht kunnen herstellen en onze innerlijke verdeeldheid genezen. vertaling p. BEY LA-B

Michael Heim is bereikbaar op Internet onder mheim@earthlink.net of mheim@mizar.usc.edu

‡ because VR represents the culmination of the artificial, technology-driven world which we already inhabit but which we have not yet assimilated. We still experience our technological selves as alien visitors.

Carl Jung was only partly right. When Jung considered UFO's, he applied his psychology of personal integration. The UFO, he thought, represents the aspirations of the individual to become whole, and the alien visitors are likewise symbols of the ascent to a

richer, more complete personal life — much like medieval angels. Jung saw the whole panoply of spiritual symbols

recurring in the twentieth

century, not under the

auspices of the

Church, but

in the

dreams and late night experiences of secular modern man, whom Jung thought of as *rootless and intellectualized*. Jung looked back into the spiritual traditions of the past and postulated an eternal pantheon of archetypes. Today's visitation was another version of yesterday's Visitation. Jung caught the influence of the past on the present.

What Jung missed was

the influence of the future on the present.

Today we are influenced by the technology of the future. We are drawn forward by it as an internal *telos* or hidden goal. We are evolving,

and our evolution is about to inscribe in us a technological destiny, an intimate relationship to technical, information systems. The technological person of our future evolution influences us now by summoning us forward, and that summons stirs in us anxiety as well as hope and awe. The UFO experience derives as much from a profound techno-anxiety as it does from the urgings of psychic archetypes from the past experiences of the human species. The unknown *homo technicus* stands in the distance of our peripheral vision and haunts us as an alien intelligence. The Unidentified Flying Object is as much our future self as it is the recurring story of the mythic past.

While Jung might have overlooked our evolutionary destiny, his search for the internal correlate of outer experience remains important in understanding cyberspace and virtual reality. For the latter continue an alchemical tradition of transforming reality through visualization. Both cyberspace and VR extend and enhance our powers of evolution. They are so powerful that they may bear fruitful comparison with the invention of fire. Fire was the origin of our division of labor (tending the fire, controlling it, working by the fire) as well as of our meditative and concentrative powers (watching the flickering flames at night, acknowledging the danger from the camp fire, resting in a bright circle where frightening animals fear to enter). Fire and cyberspace both helped humans build memory palaces in the mind.

So much has digital reality spread across our universe that now cyberspace is rapidly encompassing outer space. At NASA, the exploration of outer space is becoming indistinguishable from electronic adventure. Virtual reality allows cybernauts to explore the terrain of Mars. Soon, VR systems linked to telerobotic vehicles will provide real-time interaction with many parts of the planetary system. The dream of exploring outer space may take place both inside and outside the VR dream machine.

In the glossary to *The Metaphysics of Virtual Reality*, under the entry 'virtual reality' I wrote the following: *Virtual Reality convinces the participant that he or she is actually in another place, by substituting the normal sensory input received by the participant with information produced by a computer* (p. 180). The psychiatrist, Robert Romanyshyn, recently made an important point by altering my definition slightly. He made two substitutions: *Dreams* (instead of VR technology) *convince the participant that he or she is actually in another place, by substituting the normal sensory input received by the participant with unconscious wishes and desires* (instead of information produced by a computer). In other words, VR parallels our dream life.

Tai Chi

My suggestions for treating out-of-phase victims of AWS and AWD center around somatic movement. My work as a teacher of Tai Chi Chuan convinces me that

certain Asian traditions have preserved some

most effective techniques for re-

integrating the conscious mind with

the primary body. On many

occasions, I have urged VR developers to build into their systems a Tai Chi 'decompression' chamber. A certain number of hours spent in virtual worlds should be balanced by a corresponding number of minutes moving under the direction of a virtual Tai Chi master.

Treatments for AWS or AWD can range from de-linking exercises in cyberspace to more demanding disciplines, such as the daily practice of Tai Chi or Yoga. These disciplines,

modified for *homo*

technicus, can

restore the

integrity of

somatic

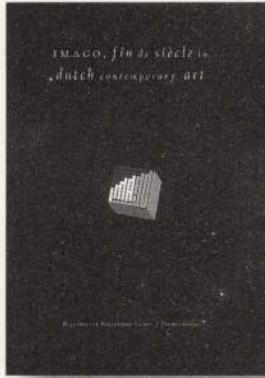
experience.

Human presence will be stretched more and more in the coming century.

Jung was right in seeing the human task as one of balance, of continually seeking integrity of feeling and intellect, of assimilating all experience into a satisfying whole. In the fascination and pain of the UFO experience, we see only the first glimpses of our ultimate merger with technology. As we proceed with the merger, we should actively embrace the disciplines that can restore us to balance and heal our inner divisions.

Michael Heim can be reached on the Internet at: mheim@earthlink.net or mheim@mizar.usc.edu.

Back Issues

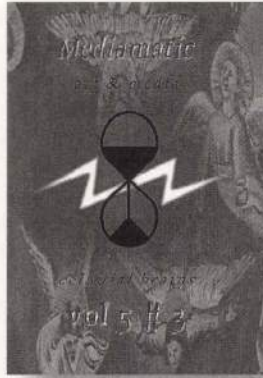

5#1/2

Imago Catalogue

Fin De Siecle in 20th Century Dutch Art • Valéry: Remarks on Progress • Asada Akira: Art x Technology • Post vr-art • Ricardo Füglistahler • Boris Gerrets • Hooykaas / Stansfield • Nol de Kooning • René Reitzema • Lydia Schouten • Bert Schutter • Servaas • Jeffrey Shaw • Bill Spinhoven • RoosTheuws • Gini Vos • Peter Zegveld

100 PP • DFL 45

5#3

Celestial Brains

L'Affichage Céleste • Peter Callas: Video Screens versus Horizon in Tokyo & NY • Leisure Suit Larry & other Adventures • The Player & his Media • Dragon Quest • Edmond Couchot: La Mosaïque Ordonnée • Spinhoven/Klomp: Shot Across the Mind • Viruses & Worms • Science as Voyeurism • Steve Fagin: the Machine that Killed bad People

80 PP • DFL 29,50

5#4

Otaku: Radical Boredom

Facts of Sex by Fax • Gerald van der Kaap: For the People: Everybody • Otaku: Japanese Kids Colonise Realm of Information & Media • Shrink! • House Music • Normal Media • Cézanne's Cataract • Staub-Huillet: Cézanne • Water Video Catalogue • Atom Egoyan's Alibi • Le Monde Diplomatique • Theorie de Neuen Medien • Interview Ann Kaplan

88 PP • sold out (see page 87)

6#1

No Panic!

Rembrandt's Panic • Arthur & MarieLouise Kroker: The Virtual World • Panic Biology • Bilwet: Topical Media • Deutsches Denken: Dietmar Kamper & Norbert Bolz • Panic Word Processing • Fantasmagoria: Horror & Splatter • Beban & Horvatic: Mosaics of Light • The Difference Engine • Books of Groningen • Glenn Gould

80 PP • DFL 29,50

6#2/3

Old Media

Sign Language • Mac Kitsch • Fine Art makes New Media Old • 17 Personal Media Scapes • The Museum Galaxy: 6 Lectures in Fodor If you're Not Engaged in History, your Not Engaged • New Collector • Het Lyrisch hartstocht • The Souring of Old Art • The Telephone Book: excerpts & review • Navigation im Docuverse

128 PP • DFL 45

6#4

Oor = Ear

Hear my Ear • In Memoriam the Ear • The theory of Mixing • A vant Garde Radio • In Living Sound Tracks • Mediamatic's Favourite Radio Stations • The Art of Pause • Mutant Ears • Machine Voices • Silent Killing • Whistling in the Dark • the Panoramic Ear • Images Of the 21st Century: Greenaway & Wenders • Pillows in Art • 90 Historical Ears

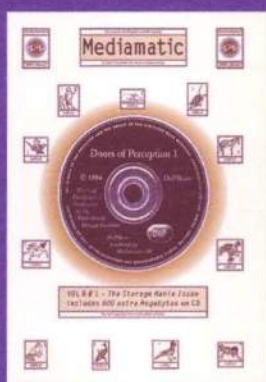
92 PP • DFL 29,50

Benelux

For international orders, please refer to the reply cards elsewhere in this issue...

Een abonnement is goedkoper dan losse nummers. U hebt al een jaar-abonnement voor f 69,-

Zie onze introductie-aanbiedingen op de kaarten.

Beste Koop:

U bezit nog steeds geen exemplaar van Mediamatic's Storage Mania issue, inclusief Doors of Perception 1 CD-rom, en het Home issue inclusief de VOLVO Airbag CD-rom? Bestel nu Volume 8#1/3 voor de ongelooflijk lage prijs van f 60,-

- Begin met dit nummer (8#4)
- Begin met het volgende nummer

bedrijf / instelling

naam

volledig adres

- Dit is een bestelling van oude nummers. Hieronder heb ik de gewenste nummers aangekruist.

- 8#2/3 Home f 45,-
- 8#1 Storage Mania f 29,50
- 7#1 the 1/0 issue f 29,50
- 6#4 Oor = Ear f 29,50
- 6#2&3 Old Media f 45,-
- 6#1 No Panic f 29,50
- 5#3 Celestial Brains f 29,50
- 5#1&2 Imago f 45,-
- 4#4 Edge 90 f 29,50
- 4#3 Real not Real f 29,50
- 4#1&2 Monsters f 45,-

telefoon

fax / e-mail

stuur me een rekening,

of beter, ik betaal per credit card:

amex visa diners mc/euro

kaartnummer

geldig t/m

handtekening

- Volledige Set (31) f 500,-

stuur de antwoordkaart in of e-mail equivalente info aan: subscriptions@mediamatic.nl

Een 4-nummer-abonnement op Mediamatic kost normaal f 90,-
Een introductieabonnement kost nu slechts f 69,-

Ik aboneer mij voor de introductieprijs van: f 69

N.B: Bedrijven en instellingen vragen we een toeslag te betalen: f 60

Extra aanbieding:
Vol 8#1 Storage Mania en Vol 8#2/3 Home voor de prijs van: f 60

Bestellingen worden verzonden na ontvangst van betaling.

Abonneert 21!

- Begin met dit nummer (8#4)
- Begin met het volgende nummer

bedrijf / instelling

naam

volledig adres

- Dit is een bestelling van oude nummers. Hieronder heb ik de gewenste nummers aangekruist.

- 8#2/3 Home issue f 45,-
- 8#1 Storage Mania f 29,50
- 7#1 the 1/0 issue f 29,50
- 6#4 Oor = Ear f 29,50
- 6#2&3 Old Media f 45,-
- 6#1 No Panic f 29,50
- 5#3 Celestial Brains f 29,50
- 5#1&2 Imago f 45,-
- 4#4 Edge 90 f 29,50
- 4#3 Real not Real f 29,50
- 4#1&2 Monsters f 45,-

telefoon

fax / e-mail

stuur me een rekening,

of beter, ik betaal per credit card:

amex visa diners mc/euro

kaartnummer

geldig t/m

handtekening

- Volledige Set (31) f 500,-

stuur de antwoordkaart in of e-mail equivalente info aan: subscriptions@mediamatic.nl

Een 4-nummer-abonnement op Mediamatic kost normaal f 90,-
Een introductieabonnement kost nu slechts f 69,-

Ik aboneer mij voor de introductieprijs van: f 69

N.B: Bedrijven en instellingen vragen we een toeslag te betalen: f 60

Extra aanbieding:
Vol 8#1 Storage Mania en Vol 8#2/3 Home voor de prijs van: f 60

Bestellingen worden verzonden na ontvangst van betaling.

Abonneert 21!

Par Avion

NE PAS AFFRANCHIR

POSTAGE PAID

RÉPONSE PAYÉE
PAYS-BAS

Mediamatic
SUBSCRIPTIONS
Int. Antwoordnummer
C.C.R.I. Numéro 11084
1000 PB Amsterdam
Pays-Bas

Par Avion

NE PAS AFFRANCHIR

POSTAGE PAID

RÉPONSE PAYÉE
PAYS-BAS

Mediamatic
SUBSCRIPTIONS
Int. Antwoordnummer
C.C.R.I. Numéro 11084
1000 PB Amsterdam
Pays-Bas

Par Avion

NE PAS AFFRANCHIR

POSTAGE PAID

RÉPONSE PAYÉE
PAYS-BAS

Mediamatic
SUBSCRIPTIONS
Int. Antwoordnummer
C.C.R.I. Numéro 11084
1000 PB Amsterdam
Pays-Bas

Par Avion

NE PAS AFFRANCHIR

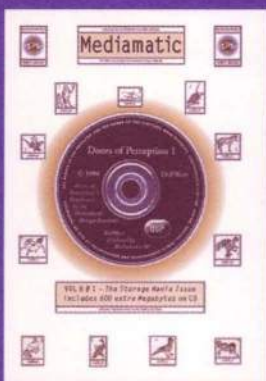
POSTAGE PAID

RÉPONSE PAYÉE
PAYS-BAS

Mediamatic
SUBSCRIPTIONS
Int. Antwoordnummer
C.C.R.I. Numéro 11084
1000 PB Amsterdam
Pays-Bas

International

Although Mediamatic is distributed worldwide, it has a limited circulation and can not be found in all bookstores. A subscription is the sure way not to miss an issue. And you save money of course. A standard subscription is Dfl 90,- BUT: Please check our introduction discounts on the cards.

Your Best Buy:

You still don't own a copy of Mediamatic's Storage Mania issue, which includes the award-winning Doors of Perception 1 CD-rom, nor the Home issue which includes VOLVO Airbag CD-rom? Catch up and order Volume 8#1/3 for the incredible price of Dfl. 60,-

21 Subscribe!

- Start with this issue (8#4)
- Start with next issue

This is a Back-Issues only order. Below, I have ticked the issues I want to receive. (Prices exclude shipment)

- 8#2/3 Home Dfl 45,-
- 8#1 Storage issue Dfl 29,50
- 7#1 the 1/0 issue Dfl 29,50
- 6#4 Oor = Ear Dfl 29,50
- 6#2&3 Old Media Dfl 45,-
- 6#1 No Panic Dfl 29,50
- 5#3 Celestial Brains Dfl 29,50
- 5#1&2 Imago Dfl 45,-
- 4#4 Edge 90 Dfl 29,50
- 4#3 Real not Real Dfl 29,50
- 4#1&2 Monsters Dfl 45,-

- Full Set (31) Dfl 550,-

company / institution

name

full address

telephone

fax / e-mail

send me an invoice,

or better, charge my credit card:

amex visa diners mc/euro

card number

valid thru

signature

send this form to us or E-mail equivalent information to subscriptions@mediamatic.nl

(1 Dfl = £ 0.39 = us \$ 0.64 = aus \$ 0.86 = cnd \$ 0.88 = DM 0.89 = ¥ 53 = FF 3,10 = LIT 1094 = SPt 79 etc. etc. etc.)

A four-issue subscription costs Dfl. 90,-. Subscribe now and use our introductory offer of Dfl. 69,- including postage!

Introduction offer:

Dfl. 69

N.B. surcharges:

companies / institutions

please add Dfl. 60

International air mail

must add Dfl. 60

Special offer:

Vol 8#1 Storage Mania and Vol 8#2/3 Home for the price of Dfl. 60

Orders are shipped only upon receipt of your payment. For quick service, pay by credit card...

21 Subscribe!

- Start with this issue (8#4)
- Start with next issue

This is a Back-Issues only order. Below, I have ticked the issues I want to receive. (Prices exclude shipment)

- 8#2/3 Home Dfl 45,-
- 8#1 Storage issue Dfl 29,50
- 7#1 the 1/0 issue Dfl 29,50
- 6#4 Oor = Ear Dfl 29,50
- 6#2&3 Old Media Dfl 45,-
- 6#1 No Panic Dfl 29,50
- 5#3 Celestial Brains Dfl 29,50
- 5#1&2 Imago Dfl 45,-
- 4#4 Edge 90 Dfl 29,50
- 4#3 Real not Real Dfl 29,50
- 4#1&2 Monsters Dfl 45,-

- Full Set (31) Dfl 550,-

company / institution

name

full address

telephone

fax / e-mail

send me an invoice,

or better, charge my credit card:

amex visa diners mc/euro

card number

valid thru

signature

send this form to us or E-mail equivalent information to subscriptions@mediamatic.nl

(1 Dfl = £ 0.39 = us \$ 0.64 = aus \$ 0.86 = cnd \$ 0.88 = DM 0.89 = ¥ 53 = FF 3,10 = LIT 1094 = SPt 79 etc. etc. etc.)

A four-issue subscription costs Dfl. 90,-. Subscribe now and use our introductory offer of Dfl. 69,- including postage!

Introduction offer:

Dfl. 69

N.B. surcharges:

companies / institutions

please add Dfl. 60

International air mail

must add Dfl. 60

Special offer:

Vol 8#1 Storage Mania and Vol 8#2/3 Home for the price of Dfl. 60

Orders are shipped only upon receipt of your payment. For quick service, pay by credit card...

Back Issues

7#1

The I/O Issue

Hardware, Software, Wetware •
 Sheep T.: User Interfaces • AI •
 Hypertext • Noise Literature •
 Rumourmonger • Morph • Bitpull •
 Volker Grassmuck: War Tidal
 Waves, ISDN and Cyberspace •
 Archeology of Computing •
 Remko Scha: Virtual Voices •
 Avon Huxor: Writing the Mind •
 Config Sys on MS-Word
 96 pp • DEL 29,50

7#2

The World Issue

Barcode Battler • World Articles •
 The Decay of Communication • Data
 Maniacs Galore • The Exuberant
 Publicness of the Promised World •
 CYBER SCOUTS • We will Hack you to
 Bits • Close Encounters of the Third
 Kind • Excremental tv • Wall to
 Wall Nintendo • MM On Line •
 Transylvania • The Least Materiality •
 Drugs as Media • The Virtual Zoo
 96 pp • sold out (see page 87)

7#3/4

End of Advertising Issue

Art-Business/Business-Art •
 Merchandising the Clinton-killing •
 The Meaning of Surface • Global
 Brandwars • The Virtue of Ignorance •
 The Music T-shirt • Datadandy: the
 Art of being Informed • Ugo Ugo
 Lhuga • Carry-on Camille Paglia •
 Interface Art • Electric Hollywood •
 Including Free BlindRom™ and
 Underground
 160 pp • sold out (see page 87)

8#1

The Storage Mania Issue

Heidegger on-line •
 Operation Re-store World • Virtual
 Writing • The European Computer
 Museum • Giordano Bruno in
 MemoryMOO • The Mormon
 Genealogical Information System •
 Satanic Verses as minimalmovie •
 The Anatomy of Bibliomania •
 Including Free Doors of
 Perception 1 CD-ROM
 96pp. DEL 29,50

8#2/3

The Home Issue

Electronic Loneliness •
 Home on the MOO • Interview with
 George Legrady • Hypersurface
 Architecture • At Home in Prison •
 Back to the Front, Tourism of War •
 Ecology of Fear • Imagery and
 Evolution • The Electronic
 Disturbance • Virtual Travelling •
 Including Free v.o.l.v.o.
 Airbag CD-ROM
 162pp. DEL 45

Compleet uw Collectie!

Bestel door middel van de antwoord-
 kaart oude nummers van *Mediamatic*.
 Ze zijn nog steeds verkrijgbaar!

Complete your Collection!

‡ Use the reply card to order your
 Back Issues of *Mediamatic*. They are
 still available!

ROB WITTIG FOR IN.S.OMNIA

Invisible Rendezvous
Connection and Collaboration in the
New Landscape of Electronic
Writing

Wesleyan University Press, University Press of New England,
 Hanover and London, 1994, ISBN 0-8195-5275-5,

English text, 187pp.

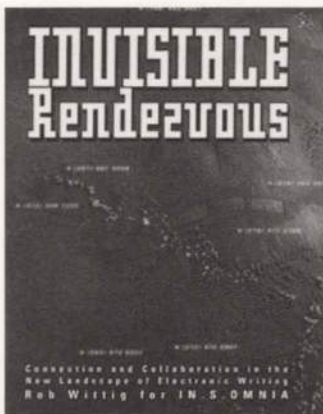
by ARIE ALTEÑA

Invisible Rendezvous is about the invisible meetings of one of the first groups of writers of the electronic era in a small BBS in Seattle called IN.S.OMNIA. Not a unique, but a typical experiment of its kind in one of literature's back alleys. Rob Wittig, who was involved in the group's projects from beginning to end, reports on the insomniacs' (self-

chosen designation of the users of the BBS) exploration of the possibilities and aesthetics of 'collaborative writing' in general and 'collaborative writing' in an electronic environment in particular. ¶ *Invisible Rendezvous* is not a theoretical book, despite its extensive theorising about hypertext and the implications of electronic communication for literature. The book consists of two parts: a historical overview of IN.S.OMNIA and a number of 'exempli gratia', a selection of work written for various projects. The two parts provide a good overview of the development

of the IN.S.OMNIA group from a sort of political, performance-oriented art group into designers of collaborative electronic literature. Various issues are treated upon in precisely the order in which the insomniacs stumbled on them, including the characteristics and implications of electronic literature. ¶ The character of their explorations drew the insomniacs naturally to electronic communication, which seemed suited par excellence to their ideas. It is interesting that the seeds of many of the frameworks and ideas used by the insomniacs in making electronic literature were already present in pre-digital projects like their *Invisible Seattle*. The goal of this project was to let the inhabitants of Seattle re-design their city in fantasy in order to gain a new perspective on their everyday reality. They themselves claimed: *Since 1979, Invisible Seattle has conspired to 'take over the city by hypnotic suggestion'. Each of our acts has been an attempt to inject an element of 'fiction' into the so-called 'reality' of an unsuspecting, average American metropolis and self-proclaimed liveable city.* Collaborators of IN.S.OMNIA took to the streets, spread pamphlets, collected views of passers-by, organised manifestations, etc. ¶ The goal of the insomniacs at that time remains a red thread running through their digital projects of today: an 'alternate geography' (now about the most-used metaphor of all, as evidenced by all the 'digital cities' and 'worlds' in moo's), an answer to the question: how does one look at the everyday world? and the stimulation of ordinary citizens' creativity. In the computer, the insomniacs found the solution to the problem of how to have a novel written by an entire city. In the *Novel Project*, the sequel to

Invisible Seattle, most of the insomniac's activities have moved from the street to cyberspace. ¶ The insomniacs were interested not in the new technology itself, but in the creation of new habits of mind and in changing everyday life. They are inspired mainly by situationists like De Certeau (the aesthetics of everyday life) and Joseph Beuys' dictum that everyone is an artist (never actually put into practice, according to Wittig). Their literary ideas are affiliated with Derrida, Borges, hypertext theoreticians and OULIPO (*Ouvroir de littérature potentielle*). ¶ The greatest danger threatening experiments like those of IN.S.OMNIA is the potentially poor quality of the unsolicited contributions. If the IN.S.OMNIA example makes anything clear, it is that the main challenge facing collaborative electronic literature is the creation of a framework that stimulates users' creativity and at the same time stops the process from degenerating into a mass of mediocre, endless babbling, a fault of many collaborative literary experiments. The insomniacs were aware of this problem and sought solutions in the ideas of OULIPO. ¶ The goal of OULIPO was to generate literature through the use of pre-determined rules. What makes OULIPO such an outstanding model for collaborative electronic literature is its use of pre-determined rules for text production that also stimulate people's fantasy. For example, Perec used a map of an apartment complex as a model for his large novel *La Vie Mode d'emploi*. The analogy with the division of a BBS/site into various spaces is obvious. Another aspect of relevance for IN.S.OMNIA is Perec's interest in the creation of a catalogue of everyday life, in capturing a reality that is so self-evident as to seem invisible. ¶ The insomniacs' point of departure is the well-known idea that mainstream art does not adequately render people's contemporary experience and can thus no longer function as a guide to reality. According to Wittig, collaborative literature can succeed in this respect, with its emphasis on context, timing, fluidity, irony and formal sabotage. He also claims that this kind of writing is closer to everyday reality. (Wittig uses the well-known argument that the avant-garde is the true Realism and thus better and more interesting.) 'Collaborative writing', in which one's own story is linked to the context of others', in which everyone is the context of all others, more closely resembles our reality, according to Wittig: *This inundation by contradictory contexts is a fragment of the day-to-day culture that surrounds the board and its users.* ¶ IN.S.OMNIA is about the development of literature in the age of electronic communication, about its characteristics, possibilities, aesthetics and implications. It is a literary avant-garde discovering the computer. It was an experiment aimed at the discovery of those characteristics, possibilities and aesthetics. ¶ In describing the characteristics of electronic literature, Wittig discusses hypertext, but also uses scratching and sampling as a metaphor to characterise production. Hypertext thus becomes a handy tool for making scratch/sample literature. And Wittig doesn't forget to mention that all great literature from Rabelais via Sterne to Joyce's *Finnegans Wake* is actually sample literature. But neither here nor elsewhere does he treat on the most interesting issues in greater depth, as for example the hidden correspondences between *Finnegans Wake* and the dream of an all-

inclusive hypertext. Other aspects dealt with are the disappearance of the book, the changing status of the written word, collaboration, play-structures and the use of 'nyms'. Users of this *bas* used pseudonyms, thus playing with various different identities. Insomniacs have names like Multatuli, Nether Lans and Grothus. ¶ Wittig is not theoretically inclined. He explains clearly, but seldom goes into depth. When he states, for example, that *the disintegration of libraries into messages will lead to a kind of desert of minimalist monads — all fragmentary, all out of context — a world of sound bites and slogans*, he does not get any further than the announcement that sound bites form constellations, are hypertextually linked and that the practice of *IN.S.OMNIA* indicates that there is nothing to be feared. ¶ Another thing I find a bit tiresome is the routine affiliation with post-structuralist and post-modern theory. The result is an all-too-well-known summary: 'fragmentation of the self', 'writing against the book' and 'the disappearance of the author'. It is probably all accurate enough, but produces little or no new insight if it goes no further than quick references with a bit of illustration. I begin to long for a couple of divergent opinions (someone who doesn't claim that hypertext is the realisation of post-modern ideas about text). While it is true that these are ideas that were current in *IN.S.OMNIA* ten years ago in the 'Derrida room' (thus absolving them of the charge of not having kept up with the times), they sound a bit worn-out when rehashed today. On the other hand, the strength of *Invisible Rendezvous* is precisely that it uses all those post-structuralist terms and other theoretical ideas in the context of a real experiment and not merely in the context of theory-speak, as is usually the case. And that is a large plus. ¶ What makes *Invisible Rendezvous* interesting are the excerpts from the work written for the *bas*; not so much the 'exempli gratia' as the alternation between Wittig's text and the other excerpts in his report on the history of *IN.S.OMNIA*. The designation of the title page — *Rob Wittig for IN.S.OMNIA*, instead of Rob Wittig — is an accurate one. Some of the writings are banal or only interesting because of the underlying idea, but many others are a pleasure to read, especially because of the free flight taken by fantasy (for example, *That Night in Zyzzyzyzywa*). The best work makes me wish for more good frameworks for such collaborative, electronic art. ¶ Such frameworks already actually exist (or might exist). Many of the ideas that pass in revue in *IN.S.OMNIA* seem to (or actually do) recur in *MOO*'s. You log in with a 'nym', the problem of creation of an inspiring and limiting context is (sometimes) solved by the play-structure and the difference in hierarchy between characters and wizards. This makes much of *Invisible Rendezvous* sound old-fashioned. But it is a report from the 'prehistory' of electronic communication, when there was still no *www* and almost no digital cities. But that also gives the book its relevance because the questions the insomniacs stumble on and try to answer are still relevant for 'virtual communities' and electronic literature. ¶ *Invisible Rendezvous* is a good, if perhaps over enthusiastic book. Its lack of theoretical depth is compensated by an abundance of actual examples that speak for themselves about the possibilities and shortcomings of collaborative electronic literature. The fact that it is a 'report from the

inside' — a report of a continuing experiment with interactivity and hypertext — makes this book very much worth reading.

translation JIM BOEKBINDER

TIMOTHY WILLIAMSON

Vagueness

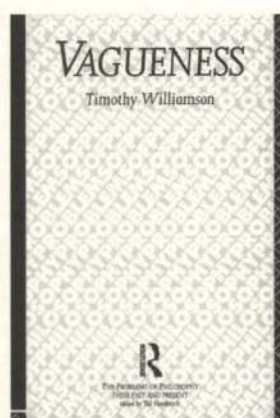
Routledge, London 1994, ISBN 0-415-03331-4.

English text, 325 pp, £35

by MARJOLIJN DRENTH VON FEBRUAR

The difference between artificial and natural languages stands out sharply in *The Sound of Music*, when Julie Andrews tries to teach her pupils solfeggio (do, re, mi...) *But it doesn't mean anything*, one of them protests. *That's why we put words into it*, says Andrews, and bursts into song: *Do, a deer, a female deer, Re, a drop of golden sun, Mi, a name I call myself, Fa, a long, long way to run...* In *Vagueness*, Timothy Williamson shows the kind of significance problems created when *we put words into it*, i.e., when we apply the rules of *perfect languages*, such as formal logic, to the vague concepts of everyday life. Using the classic Sorites Paradoxes — 'The Bald Man' and 'The Heap' — he reviews the countless attempts that have been made to resolve the conflict between logic and natural language.

'The Heap', for example: if we assume that one grain of wheat is not a heap, and that the addition of one more makes hardly any difference, then we are ultimately forced to admit that ten thousand do not form a heap either. If one doesn't form a heap, then two don't either, and if two don't, then three don't, etc. ad infinitum. The problem here would seem not be the rules of derivation, but the vagueness of the word 'heap'. There is no number n of grains which can be considered to definitely constitute a heap; $n+1$ grains still definitely do not form a heap. For various quantities n , the question: *do n grains form a heap?* cannot be answered yes or no. Williamson's book is a defence of the stoic view that such vagueness is an epistemological phenomenon: there is indeed a clear boundary between what is and is not a heap of wheat, but users of the language cannot determine exactly where it is. ¶ The Sorites paradoxes sank into relative obscurity after ancient times. Only at the end of the nineteenth century did the concept of 'vagueness' acquire a technical philosophical meaning. It was confined to cases of 'blurred boundaries': the vague boundaries between 'little' and 'much', 'bald' and 'hairy', between a heap or no heap. Especially for analytical philosophers, with their interest in formal logic, the correctness of the proof in the Sorites paradoxes creates a problem: if the premises are acceptable, the bizarre conclusion cannot be avoided. Frege believed that vagueness, like madness, could only be designated in order to subsequently exclude the phenomenon from the perfect language, but Pierce and Russell attached more theoretical value to the concept of

vagueness: no language is precise. For Russell, vagueness was a characteristic of representation. Therefore, the concept should not be projected onto reality. Idealism is disposed of in a few words: *It is thought that there must be some kind of identity between the knower and the known, and hence the knower infers that the known also is muddle-headed.* The systematic description of vagueness really only got rolling and took shape in the Black-Hempel debate. Black had defined vagueness as a consistency profile, a function of the use of words in everyday language. Hempel countered that exclusive attention to the use of a term abstracts from the syntax and semantics that play a determining role in language. According to Hempel, Black's use of the concept of vagueness had no relevance for logic. Black later conceded this methodological point: *When logical puzzles exploit vagueness, they are to be solved not by the choice of some particular non-classical system of logic appropriate to vagueness, but by a better understanding of the very direct relation between logical systems and linguistic practice.* For Williamson, this insight was of crucial importance for research into vagueness and he harshly concludes: *If that is the specific moral of the Black-Hempel debate, it has not been widely learned.* ¶ The philosophy of vagueness took shape soon after in the development of a 'surplus value logic'. The principle of 'two-valuedness' teaches that a pronouncement is either true or false; vague concepts seem to demand a classification system with more than two categories: three-valued logic, continuum-valued logic, fuzzy logic. The problem with such research is that in practice, it continues to take classic meta-logic as its point of departure. And where a complete and sound system of axioms and derivation rules for a continuum-valued logic is sought, it turns out that completeness and soundness can only be obtained for fragments of such a logical system. Classical logic would seem simpler and more attractive in all respects. ¶ In a separate chapter, Williamson describes the method of supervaluations: a method that combines various 'precisely made' semantic descriptions (interpretations) of a language into a semantic description of the originally vague language. A pronouncement is called 'supertrue' when it is true in all accepted interpretations and 'super untrue' when untrue in all accepted interpretations. A new operator — 'definitely' — can be added to classical predicate logic to express supertruth. 'Definitely A' then is only true when A is supertrue: *Definitely can be given a formal semantics very like the possible world semantics for the modal operator necessarily.* Williamson disposes of the supervaluation method in the same rigorous fashion as all other attempts to use a precise meta-language to provide vague languages with a formal semantic description. All such attempts are doomed to failure, because we cannot express in a precise meta-language what is said by pronouncements in the vague object-language, as in order to do so, we would have to speak vaguely. These limitations to expression make such a meta-language incapable of conveying the meaning of pronouncements in object language; thus, it can hardly be considered suitable for a real semantic description of an object language. The dream of a perfect, precise meta-language is a false one; we must accept that our assignment of truth and untruth contains an element of vagueness. After hundreds of pages of finely-honed

argument against more and less sophisticated attacks on the principle of two-valuedness, the conclusion is blindingly simple: *It is incoherent to suppose that vague utterances in borderline cases both say something and fail to be either true or false. It is coherent to suppose them to be neither true nor false only at the cost of treating them as though they said nothing.* Formal semantics pays the cost by affecting to use a precise meta-language in which one cannot say what utterances in the vague object language mean. *Since we are inescapably committed to the practice of using vague language, we cannot permanently afford that price.* Vagueness (here Williamson has returned to the Stoa) is a *distinct species of the genus inexact knowledge.* ¶ The theories that are refuted in *Vagueness* are all a great deal more exciting than the theory that remains in the end, especially because the latter is so convincing. Balanced against the disadvantage of seeming unreasonableness, Williamson's theory has the advantage of according an important role to everyday language use. When we are confronted with the accusation that the meaning of a pronouncement has not been established clearly *when we put words into it*, Williamson's Epistemicism can come to our aid in the same way as Humpty Dumpty's Nominalism: *The question is, said Alice, whether you can make words to mean so many different things. The question is, said Humpty Dumpty which is to be master — that's all.*

translation JIM BOEKBINDER

JIM GASPERINI, TENNESSEE RICE DIXON &
CHARLIE MORROW

ScruTiny in the Great Round

ScruTiny Associates (dev), Calliope Media (pub),
Santa Monica CA USA 1995, Macmillan UK/@Rom (distr)
by PAUL GROOT

ScruTiny, the CD-ROM, is a perfect expression of the extremes you experience when you are doomed to live under the sign of Saturn. Here you can bodily experience the depro-mentality with which you are damned as a child of this planet: in the expression of a nostalgia which I have never actually experienced so literally, or perhaps only with Beaudelaire — sublimated in his interpretation of Spleen. Heavy Gothic melancholy contained in a yearning for Baroque decay. What this kind of experience does to your soul is in fact unbearable. Unless it is transposed, which fortunately happens in *ScruTiny*, to the soothing spheres of higher aspiration. And yes, here we encounter the evidence of melancholics driven by the ultimate longing for art. The old dream of the amateur alchemist who, not entirely unwillingly, moreover denounces the kitsch of the industrial aesthetics of the CD-ROM. ¶ It is the alchemical tragedy of procreation, with much chlorophyll and blood and all manner of masculine and feminine interchanges. Inspired not only by Blake and the Bhagavad-Gita, but also by biological images and of course, above all, by the alchemical handbooks and surveys. *ScruTiny* has an interface modelled on instructions from alchemical literature; in peculiar images which are mostly intended to create a suggestion of the black

Spaar de hele Serie!

We hebben nog een beperkte voorraad complete sets oude nummers van Mediamatic beschikbaar.

Alle 31 tot nu toe verschenen uitgaven samen voor f 500,— inclusief verzendkosten! Een onmisbare bron van informatie voor elke bibliotheek.

Bovendien de enige manier om de volgende — verder uitverkochte — nummers nog te krijgen:
vol. 5 # 4: het Otaku / Radical Boredom nummer,
vol. 7 # 2: het Wereld nummer
vol. 7 # 3/4: het Reclame nummer met *BlindRom*

Gebruik voor uw bestelling de antwoordkaart in dit nummer. Wij sturen u dan een rekening en de set wordt u toegezonden na ontvangst van uw betaling.

Get the full Series!

‡ We still have a limited supply available of the complete collection of back issues.

All 31 publications from the last nine years for Dfl. 550 including surface mail!

An invaluable source of information for any library.

Also it's the only way to obtain these — sold out — Collectors Items:

vol. 5 #4: the Otaku / Radical Boredom issue
vol. 7 # 2 the World issue
vol. 7 # 3/4 the End of Advertising issue
including the Award Winning *BlindRom*

Please order with the reply card in this issue. We will send you an invoice and the set will be shipped upon receipt of your payment.

light, but which moreover, in a vague erotic atmosphere, let mercury and metal do their work. A 'Chemical Marriage' in which the compelling desktop metaphor of documents, files and directories is replaced by retorts and containers full of experimental liquid. The mainstream Unix and Windows interfaces are gradually exposed as seemingly scholastic instruments aimed at the results of a compelling, simple, logic. Here you smell the scent of the alchemist's laboratory, with its bottles full of secret brews and its attention to astrological combinations and cosmological structures. *ScruTiny* recognises the Gnosis as a practical religion and is blissfully ignorant of any techno-gnosis. Chemical and physical representations have entered into an alliance with *Torah* and *Talmud*, but there is no place here for modern imagination. Thanks also to the intimacy of the CD-ROM, this adds to the experience of all those images, texts and sounds, a form of privacy

Check out the demo
included on the
Idea-ON! CD-ROM.

which strikes a poetic, or rather even a priestly, note. You are actually witnessing a highly religious ritual, in a rudimentary form. This is the celebration of the Black Mass, in subdued colours and a brooding, overheated atmosphere. The macrocosm and the microcosm, macro- and microscopic details, everything here is governed by the movements of the planets; with as a result a rising *Weltschmerz* caused by the alternating phases of the sun and moon, the dark tones and flaming, scorchingly lit up details. ¶ The cursor is your only weapon here. You gradually metamorphose into the various phases of the sun or moon, or you become one with a baroque bird which takes you ever deeper into this Great Work. The various positions of these celestial bodies stage a conspiracy which offers no postmodern sophistication, but rather leads the way into a past where the essential and highly subversive images from alchemy still had meaning. ¶ In fact, *ScruTiny* is nothing less than an electronic book, made by Jim Gasperini, Tennessee Rice Dixon and Charlie Morrow and based on an original book of poetry by Dixon (published in 1993 by Granary Books, NYC, in a special edition of 22 handmade copies). An instruction manual on alchemy, whose pages simply come alive: exactly what a genuine electronic book should be. Particularly moving is the suggestion that these are various palimpsests and facsimiles with pictures drawn and coloured in real-time. And the *morphs*, which show that this is the work of contemporary heretical monks indulging in electronic image distortions, have a mediaeval beauty.

translation OLIVIER & WYLIE

DOUG RUSHKOFF

Media Virus - Hidden Agendas in Popular Culture

Balantine Books, USA 1994, ISBN 0-345-38276-5, English text, \$22.95
by JULES MARSHALL

The European contribution to criticism of the US media has, let's face it, been pretty uncharitable. Whether sniggering at Courtroom TV or tut-tuting Geraldo, bashing the dumb Yanks has long been a rite de passage for the serious Euro-intellectual. Doug Rushkoff's *Media Virus* is a timely reminder that we don't have a monopoly on bullshit detection over here; moreover, the doom-sayers, he believes are really missing the Big Picture. ¶ Drawing on current cyber-esque theories, from complexity and chaos to Gaian Post-McLuhanism, and illustrated with detailed critiques of American popular (MTV, Beavis & Butt-head, cop shows) and alternative media (comics, zines, t-shirts), he paints an optimistic vision of the future ecology of media. ¶ It's a refreshing look, because Princeton-grad Rushkoff distances himself from both naively Techno-topian treatises on the future of the media and the crushing pessimism of middle-aged media critics, to whom the media are simply channels of communication, artificial technologies that ultimately compromise 'real' human interaction. ¶ The daytime talk shows, the cop serials, the way media endlessly devours itself; these are not the thrashings of a failed culture but a complex mass catharsis and self observation by society, claims Rushkoff, a sign that the media can serve to foster new cultural growth and accelerate our evolution. And contrary to popular belief, this is something we can all contribute to, with a little smartness. ¶ He starts from Chomsky's position that from 1913, when scientific news management was first used (to manufacture consent for World War 1), the US Government, and later industry, has used public relations to create a spectator democracy, in which a 'dumbed' electorate is kept on a diet of oversimplified issues designed to evoke a purely emotional rather than rational response. ¶ Distraction and over-simplification are still used today. But the gradual co-option of more and more media for this purpose has undermined that very power: Americans, argues Rushkoff, have simply stopped believing in or caring about the mainstream media. The original intentions of Madison Avenue and the White House — to manipulate the American psyche by deadening the senses and winning hearts and minds to pre-packaged ideologies — has backfired. ¶ The explosion in DIY media, from zines to camcorders, to bulletin boards, coupled with ever greater degrees of interactivity, means that media-wise Gen.X-ers are no longer content to let the media simply wash over them; they are talking back, and using media viruses to get their message over. ¶ It's Rushkoff's contention that media viruses are not metaphors; they are viruses. The media can be — already is — treated both by the media itself, and by 20 and 30-year-olds, as an autonomous entity or 'other' in its own right. The 'hive mind' of humankind is reflecting and becoming aware of itself in the media, which is effectively a single organism or sensory network of the planet. Viruses are simply Gaia's way of correcting faulty 'meme' code. ¶ The 'protein shell' of a media virus is

the initial interest sparked — the visual image of a black guy being beaten by cops, the new scientific theory, or sex scandal. Once attached to the arteries of the media, the virus injects its ideological code, its underlying memes regarding race, women or technology. ¶ Viruses can be constructed consciously; they can be 'bandwagon' viruses, as some interest group hijacks an issue (say the release of prisoners back into the community) for their own ends, or they can be self-generating, when society has hit upon a weakness or ideological vacuum. ¶ The Smart Drug media virus, for example, was created by an alliance of AIDS activists, pharmaceutical industry critics and psychedelics advocates to undermine the effects of the 'War on Drugs' on what they see as legitimate self-medication. ¶ As an example of the self-corrective nature of self-creating viruses, Rushkoff cites the Chaos virus. Torn

out of an obscure branch of mathematics, seemingly from nowhere, it reignited enthusiasm for pagan and anti-authoritarian values world-wide — at a time, arguably, when they are needed most. ¶ Viruses attack not the whole culture but the systems and 'faulty code' (such as racism) inhibiting the natural, chaotic flow of energy and information around the globe. Viruses take apart the simplified

Just say No sloganeering that passes for us Government policy, forcing the discussion open, removing the excuse to ignore ambivalence. ¶ The first line of defence of scientific news management (Rushkoff points out how psychological techniques from EST to Neuro Linguistic Programming are commonly used in mainstream media) is to marginalise the message. But a good virus gets the message through first; the shell hides the agenda. The self-referentiality of the media ensures its spread. ¶ The main impact of interactive media, from computer bulletin boards to phone-in talk shows, is that they allow dissident voices the opportunity to prove they are not alone, not simply sidelined by the PR industry, as they have been for decades. ¶ Rushkoff acknowledges that many on the Left (he reports from an anarchist conference in Oxford and *The Next 5 Minutes* from Amsterdam) have traditionally mistrusted these attributes of the media, being unable or unwilling to distinguish between dirty technology (cars, smokestack industry) and clean (computers and tv). But technology is now promoting nature's agenda rather than insulating us, he claims. ¶ Showing an x-er's deep knowledge of 'trash' tv, Rushkoff shows from the evolution of us cop and law shows (from purely law and order-based, to ambivalence, greater realism and, currently, interest in the interplay between media and law), how the media can be a testing ground for new memes, and asks: is lowest common denominator tv really crap, or a 'Forum Media' for the masses, a coping mechanism for the postmodern chaos? ¶ Far from making us stupid, the fast-cut MTV ('Meltdown tvs') is teaching kids 'Fluid

Thought', further disintegrating parental and dictatorial force; shows like *Liquid Television* are televisual anarchy. The 'vidiot' is actually a very smart kid, able to interpret and assimilate extremely rapid information. Beavis and Butthead, Rushkoff believes, was shifted to night time tv because adults got spooked by essentially activist memes shrouded in a meta media which they couldn't understand. ¶ *Media Virus* is a cool read, whether taken as an approachable résumé of new thinking about media, as a self-protection manual, or as a How-To guide. But remember dudes: if you're thinking of trying this at home: media viruses are no respecters of their creators. According to the New York Times, it was Rushdie's agent who sent a copy of *The Satanic Verses* to Ayatollah Khomeini, hoping for a reaction.

KEVIN KELLY

Out of Control
the rise of neo-biological civilization

Addison-Wesley, London 1994, ISBN 0-201-57793-3.

English text, \$28 (hard cover)

by HEIN MASSELING

Out of Control is a book about possibilities. A book about the future. *Wired* editor Kevin Kelly sketches a future in which the differences between natural and artificial systems have ceased to be fundamental. A future in which the natural has become more artificial and the artificial more natural: neo-biological civilisation. ¶ Kelly's vision of the future is based on the concept of parallel systems. Parallel systems are formed by a large number of relatively simple units, each connected with a large number of other units in the system. There is no central control mechanism: each unit is autonomous, as it were. Because they process information in parallel, such systems might be said to possess a non-linear causality. Examples of parallel systems are an ant colony, a flock of birds, the human brain, neural networks, the market economy and (indeed) Internet. The counterpart of the parallel system is the serial system. These systems process information serially, giving rise to a linear causality. A well-known example is the computer with its Von Neumann architecture. Most mechanical systems are also serial systems. ¶ Parallel systems (Kelly calls them distributed systems and, more suggestively, swarm systems, hive minds and vivisystems) have a number of advantages over serial systems. The large number of simple units and parallel information processing makes these systems (reasonably) resistant to disruption and damage. Damage to a (limited) number of units does not necessarily influence the system's functioning. The death of a certain number of ants in an ant colony or of a certain number of brain cells need not influence the functioning of those systems as a whole. Parallel processing also creates a high level of adaptability to sharply changing circumstances or even completely new ones. A good example might be the capabilities of neural networks. It is precisely their serial construction that makes serial systems much more vulnerable and less flexible. The removal of one link in the serial

chain is usually enough to stop the entire system from functioning. A disadvantage of parallel systems is that their functioning is much less transparent, due to the intensive contact between the units and parallel information processing. Another disadvantage of great importance to Kelly is that there is no central control in parallel systems. Parallel systems can be guided, but only as a shepherd guides his sheep. To use Kelly's term, they are swarm systems. Think of the flock of birds that suddenly changes direction. It is not possible, as in serial systems, to send each unit of the system in a certain direction; it is impossible to have direct control of all units. Kelly calls the system 'out of control'. ¶ According to Kelly, lack of central control is not a disadvantage. Parallel systems are not unguided systems. Their capacity for adaptation makes them capable of surviving in all sort of different

situations. While there is no 'pre-meditated plan' for solving a certain problem, parallel systems are capable of finding 'solutions' to new situations. There is no central control or guidance that creates the solution. No single unit of the system has control, but the system as a whole is capable of 'self-control'. Kelly mentions the emergence of control. Just as intelligence is an emergent characteristic of the functioning of the brain, so control can be an emergent characteristic of different kinds of parallel systems. Control then becomes the same as (successful) adaptation, though Kelly does not

make this claim so explicitly. To Kelly, 'out of control' actually means 'without a central control mechanism'. ¶ Kelly is a materialist. While 'life' is traditionally regarded as a characteristic with which only natural organisms are endowed, Kelly takes quite another view. *I take the view that life is a nonspiritual, almost mathematical property that can emerge from networklike arrangements of matter, to which he then adds life can be copied from living bodies as a delicate structure of information (spirit or gene?) and implanted in new lifeless bodies, whether they are of organic parts or machine parts.* If both organic, natural systems and artificial systems can be similar parallel systems, then both can possess the same emergent characteristics, he argues. According to Kelly, the differences between the natural and the artificial are not fundamental. He foresees a blurring of the borders between the two areas. Machines can and will live; natural systems can and will become more artificial. ¶ Kelly's future vision takes its final form when he treats on the mechanism he believes will determine the development of both natural and artificial systems in the future: evolution. Darwin has provided us with the key to the concept of the development of life forms out of other life forms. Evolution also provides an explanation for the creation of life from dead matter. Kelly emphasises repeatedly that this is a step-by-step process of construction from the bottom up. Evolution is a parallel process. Unlike many traditional creation myths, there is no master plan that is carried out during the course of evolution, no design, no top-down structure. ¶ Evolution is *out of control*. In light of his

materialistic viewpoint, Kelly's view that evolution does not apply exclusively to biological systems is not surprising. He believes that the multiformity of nature will develop among artificial systems eventually. According to Kelly, the first steps have already been taken — Tom Ray's evolving computer programs (including the development of parasites), Danny Hillis' evolution simulation on parallel computers, Gerald Joyce's experiments with RNA strings; natural evolution mechanisms seem also to recur in an artificially constructed environment. This does not surprise Kelly: nature contains the best solutions to complex problems. We continue to be astonished by the adaptive capacity and flexibility of systems structured from the bottom up (molecules, organisms, colonies, eco-systems, etc.). He quotes Danny Hillis, with whom he agrees: *There are only two ways we know of to make extremely complicated things. One is by engineering, and the other is evolution. And of the two, evolution will take the more complex.* According to Kelly, nature teaches the best way to deal with complex problems. Thus, we must structure our artificial systems from the bottom up and allow them to evolve to attain an optimal solution. Natural processes, especially evolution, are exemplary. He believes that the natural and the artificial world will follow the laws of nature. The border between both worlds will blur. The future holds a neo-biological civilisation. ¶ The consequence of the creation of a neo-biological civilisation is the loss of control. When artificial systems acquire a bottom up structure and the ability to develop themselves with increasing independence, these systems will become increasingly independent from us. That is the price we must pay for progress. Kelly considers it a fair one. Not only will the best solutions for complex problems emerge, new forms will also emerge, just as nature continually produces new species and solutions. He envisions mutating buildings, living polymers, evolving software, swarms of small, cheap robots, like the ants in an ant colony... The increase in diversity, the possibility of the creation of new forms, artificial or natural, the *opened universe*: Kelly views the future with hope. ¶ We are gods. But not traditional gods. We are capable of creating much, perhaps even our own successors. But, according to Kelly, we mustn't attempt to maintain control over that which we create. We will have to learn to accept our new role. ¶ Like every vision of the future, Kelly's is speculative. Not all of his claims are supported by fact. Some are debatable. For example, one wonders if evolution is indeed the best mechanism for solving complex problems. That may be true for the moment, but does not mean that no better mechanism will emerge in the future, considering that evolution does not produce (optimal) results. This would undermine Kelly's conviction that natural processes form the guideline for future civilisation. ¶ The engaging thing about Kelly is that he combines a clear style with openness of thought. He continually poses questions and is not content with accepted theories. It is also an erudite book. Kelly is at home in a variety of areas. His vision is inspiring, certainly for those who share his materialistic view of the world. And hopeful.

translation JIM BOEKBINDER

J.C. HERTZ

**Surfing on the Internet:
A Net-Head's Adventures On-line**

Abacus, London 1995, ISBN 0 349 10614 2,

English text, 321 pp.

by JANE SZITA

Touted as the first Net novel, *Surfing on the Internet* might have been called *Hacker in the Rye*: in its way, it's a coming of age story for the digital era. It's also a hybrid of genres represented by Thomas de Quincey's *Confessions of an English Opium Eater* on the one hand and the Tibetan *Book of the Dead* on the other: a tale of initiation, addiction and liberation, the growth and loss of faith and of navigating a strange domain (pun intended) somewhere between life as we know it and death as we imagine it. ¶ The Net is, after all, a telecosm filled with cults. Notwithstanding big business's attempts to bust its way into the electronic highway it believes to be paved with gold, the dedicated netter, so this book would have us believe, is a solitary, visionary obsessive who worships at the altar of a personal fixation. J.C. Hertz, the Generation-xer cum digital-riot-girl-made-good who penned — or rather posted — *Surfing*, celebrates these obsessives for their attention to obscure detail, their pursuit of a digitised truth which, like religious ecstasy, is almost erotic in its intensity. ¶ Hertz's tale corresponds to the traditional observances of religion. She suffers the deprivations of a pilgrimage (navigating through a complex electronic landscape) and is initiated into sacred rituals (or netiquette); she learns to speak in tongues (the bizarre net dialect); she moves with difficulty, as a woman, within the monastic confines of the male-dominated Net, like a lone Calamity Jane braving the lawless frontier towns of the Wild West. Among this vocal, masculine priesthood, there is a large silent (and therefore androgynous) congregation: the lurkers, those who gather on the Net to listen, but say nothing. There's an equivalent of the Holy Grail in this story: the sought-after blotto box, the mythic omnipotent phreaker box which will miraculously block or open any phone line. There are crusades and counter-crusades, savage wars of attrition confined within a news group. There is even digital voodoo, in the shape of MUDs: *MUD junkies... are the walking dead.* ¶ Although the Net is described in parts in this book as though it were a cyber-garden of Eden, with the snake in the grass being — what else? — corporatization in the form of direct e-mail marketing, the trope which eventually triumphs is the tabloid one of: (I was) *Slave of Weird Brainwashing Cult Makes Lucky Escape.* ¶ Our heroine is initially euphoric to be part of the Net cult. Deprived of sleep, she sits before the pillar of fire of a glowing computer screen and communes with her god, her only sustenance the bowls of Count Chocula and Fruity Pebbles which appear, like disgusting manna, beside her terminal. Nowhere in this book does she describe going to get a bowl of cereal: it's just there, an apparition as miraculous as lines of text on a screen. And though she's at pains to remind us that she has a life in the real world, her accounts of it read more like net anecdotes — who could be convinced by the too-stereotypical tale of her getting a supermarket McJob as employee number 666? ¶ The book mimics the plot, insofar as it has one,

which it unfurls. The reader starts off like the author: intrigued, happy to tag along, responsive. But as the Net Odyssey goes round and round in cyber-cliché circles, enthusiasm fades fast. Not back to MUDs again, you think... not another reference to Seattle... not another slacker sob story... uncomfortable feelings of déjà vu prevail. The transcriptions of Net dialogue, the descriptions of Net encounters and experiences, ultimately seem repetitive, cerebral and dull. Lacking the texture of life, the book becomes as numbing as a long session in front of a screen. The profile of sad Net case Kieran is interesting, but no more emotionally involving than HAHAHAA typed on a screen is. These bald, dry transcriptions are no more dialogue than :) is a human smile. It's with relief that we witness the terminal junkie finally slit her cyber wrists and log out for good. ¶ The real world really loses out in this book, although its heroine ultimately escapes the digital dharma. She has a book contract, friends, a real life to turn to. Real Net devotees, like Kieran, have nothing. Jobless, cashless, friendless, the Net is all they have to believe in. ¶ The Net remains a paradox, a supremely communicative technology which keeps people apart, a global village which is, culturally speaking, Yankee Doodle Dandy through and through. Though at first it seems like Heaven, Hertz concludes, the Net is ultimately a Hades which its disembodied users haunt like 'ghosts'. The Net universe is counter-intuitive: within it, every man (and woman) is ultimately an island.

Sometimes, this electronic loneliness seems godlike. At least, it lends delusions of godlikeness. *I need to become part of a post-apocalyptic culture of neo-primitives who will worship me as a god,* says one angst-ridden netter. ¶ The role of faith in sustaining the Net and its culture is vital. Although it is riddled with as many fakes, pretenders, hoaxes and forgeries as ever beset the Catholic church in the middle ages, netters can still be inspired and united by true faith. ¶ One story in Hertz's book stands out: *According to Net legend, there is a coke machine in the computer center of Carnegie-Mellon University. Rather than walk up a flight of stairs only to find it empty, a few CMU students rigged the vending machine with an electronic surveillance mechanism and wired it to a server. From the comfort of their desks, they could check on the Coke machine, and it would tell them how many Cokes were in it and if they were cold... And that was all — until the building's computers were hooked into the Internet. Now it was possible for anyone in the world to finger the Carnegie-Mellon Coke machine. A New Zealander on the other side of the earth could check up on the cola stock just as easily as the CMU grad student fifty feet away. Of course, there wasn't much the New Zealander could do with this information, but that was beside the point. Hundreds, if not thousands of people all over the world kept tabs on the Carnegie-Mellon Coke machine as a sort of mental vacation.* ¶ Programmers at other schools even installed copycat mechanisms so that they too, could stake a patch of Netspace for their own caffeinated beverage dispenser. The computer science house at the Rochester Institute of Technology, for instance, has a machine that tells you how much Jolt, Mountain

Dew. Coke Classic and 'Diet Stuff' is in it, as well as the number of cans in the 'Mystery Slot'. If you have a drink account there, you can even charge that frosty drink over the Net, and the machine will drop it from the appropriate slot. Of course, this is meant for RIT students who live in the computer science house. But theoretically, someone in Finland could break into the server, and a cold can would clunk down from the mystery slot and find its way into the hands of a thirsty passerby. The intersection between Net space and real life is tenuous here — there's an element of faith on the part of the Finnish hacker. He has to believe that the Coke machine exists, that it

contains what it says it contains, and that his actions have a physical impact on it. But despite this (maybe because of it) the Coke machines on the Net have a kind of loony beauty... ¶ I have never heard anyone express the slightest doubt that these plan files are connected to actual vending machines. I have never heard anyone express a desire to prove this hypothesis one way or the other. Without a sliver of physical evidence, they just believe that a coke machine that takes Net credit corresponds to a hunk of plastic and glass with a slot for quarters. There are people who don't believe in God who believe in the Carnegie-M coke machine. Faith is strange that way on the Net.

Mediamatic NetLes

Elke cursus bestaat uit een gerichte combinatie van theorie en praktijk. De cursussen zijn er op gericht al bestaande vakkennis zo effectief mogelijk aan te vullen zodat de stof onmiddellijk praktisch inzetbaar is. Het maximale aantal deelnemers per dag is 16. Door de kleine groepen is er volop ruimte voor individuele begeleiding, persoonlijk advies en discussie.

Mediamatic biedt in Amsterdam een uitgekend programma van cursusedagen over het WorldWideWeb. U kunt bij ons een volledige opleiding to "WebMaster" volgen.

Zie voor verdere informatie uiteraard:

www.mediamatic.nl/ of bel (020) 626 62 62

WorldWideWeb voor Ontwerpers

U doet "hands on" ervaring op in onze uitstekend geoutilleerde cursusruimte. U werkt op computers met de laatste software die met hoge bandbreedte aan het Internet verbonden zijn.

Het cursusprogramma loopt steeds van 9:30 tot 18:00 uur. Een dag kost f 850,— ex. 17,5% BTW. Cursuspakket en lunch zijn inbegrepen.

Bij gelijktijdige inschrijving op meer dagen geldt een korting van 25%. Vraag ook naar onze groepskortingen. Wij verzorgen ook graag besloten dagen voor groepen met een op maat gemaakt programma in overleg. De cursussen worden gegeven door onze medewerkers, bijgestaan door deskundigen uit de repectievelijke vakgebieden. Zie voor cursusdata, dagprogramma's en verdere informatie <http://www.mediamatic.nl/> of bel (020) 626 62 62.

De cursussen zijn afgestemd op mensen die ervaring hebben met grafische vormgeving, lay out, dtp en/of digitale beeldbewerking en die WWW-sites willen gaan ontwerpen en beheren. Daarnaast geven we ook twee meer algemene cursussen over internetgebruik.

Calendar

edited by GEERT J. STRENGTHOLT

The next Mediamatic calendar will run from July till September 1996. Please send your info before 1 June 1996 to: Mediamatic, Postbus 17490, 1001 JL Amsterdam, the Netherlands, fax to +31 (0)20 6263793, or e-mail to editors@mediamatic.nl. Thank you.

Austria

☉ Linz 2 - 7 September '96
Memesis - the future of Evolution, Ars Electronica '96, symposia, exhibitions, concerts and art-projects,
ARS ELECTRONICA CENTER,
Hauptstrasse 2, A-4040,
tel. +43 732 712121,
fax +43 732 712121-2,
info@aec.at
<http://www.aec.at/>

Australia

☉ Sydney 27 March - 30 June '96
Burning the Interface, international exhibition of work by artists on CD-ROM,
MUSEUM OF CONTEMPORARY ART,
Circular Quay West,
PO BOX R1286, 2000,
fax +61 2 252 4361,
<http://www.mca.com.au/>

Canada

☉ Toronto 6 Feb - 7 April '96
Design Now I, design from the Netherlands, 234 Bay Street,
tel. +1 416 216 121

☉ Vancouver 13 - 18 April '96
Common Ground, CHI 1996
Conference on Human Factors in Computing Systems, CHI 96, info from CHI 96 Conference Office, 703 Giddings Avenue, Suite U-3, MD 21401,
tel. +1 410 263 5382,
fax +1 410 267 0332,
chig6-office@acm.org
<http://www.acm.org/sigchi/chig6/>

Finland

☉ Helsinki 15 - 16 August '96
The Creative City, an international conference on urban development and the information society,
UNIVERSITY OF ART AND DESIGN
UIAH, Hameentie 135C, FIN 00560,
tel. +358 0 756 30519,
fax +358 0 756 30537,
conference.decr@uiah.fi
<http://www.uiah.fi/>

France

☉ Paris 14 Feb - 29 April '96
Design Japonais, Japanese design 1950-1995, CENTRE GEORGES POMPIDOU, Rue Beaubourg,
F 75003,
tel. +33 1 4277 1233,
fax +33 1 4478 1217

☉ Paris 20 March - 27 May '96
La Photographie Americaine, American photography (1890-1965) from the MOMA-collection, CENTRE GEORGES POMPIDOU, Rue Beaubourg, F 75003,
tel. +33 1 4277 1233,
fax +33 1 4478 1217

☉ Paris 20 March - 27 May '96
Francis Bacon, a retrospective, CENTRE GEORGES POMPIDOU, Rue Beaubourg, F 75003,
tel. +33 1 4277 1233,
fax +33 1 4478 1217

☉ Paris 6 - 10 May '96
5th World Wide Web conference, will take place at CNIT - Paris La Defense, INRIA,
www5-info@inria.fr,
<http://www5conf.inria.fr/>

Germany

☉ Berlin 18 - 21 June '96
Digital Media World, international trade fair for digital information, communications and interaction,
MESSE BERLIN GMBH,
Messedamm 22, D 14055,
tel. +49 30 3038 2077,
fax +49 30 3038 2059
100563.2201@compuserve.com

☉ Oberhausen 24 - 29 April '96
41st Kurzfilmtage, international short film festival, INTERNATIONAL KURZFILMTAGE OBERHAUSEN,
Grillostrasse 34, D-46045,
tel. +49 208 8252652,
fax +49 208 8255413,
kurzfilmtage_oberhausen@uni-duisburg.de
<http://www.uni-duisburg.de/HRZ/IKF/home.html>

☉ Osnabrück 11 - 15 September '96
EMAF 96, 9th edition of the european media art festival, EMAF,
Hasestrasse 71, D-49008,
tel. +49 541 21658,
fax +49 541 28327,
emaf@bionic.zer.de
<http://www.germany.eu.net/bda/int/emaf/>

Great Britain

- London 22 - 24 April '96
 PAAM 96, 1st international conference and exhibition on practical application of intelligent agents and multi-agents, THE PRACTICAL APPLICATIONS COMP. LTD,
 tel. +44 1253 358081,
 fax +44 1253 353811,
 agents@pap.com
<http://www.demon.co.uk/ar/paam96/>

Hungary

- Gyor 24 - 29 April '96
 Media Wave, international media festival, INTERNATIONAL VISUAL ART FOUNDATION, contact Karoly Kazar,
 Soprony u. 45, H-9028,
 tel. +36 96 449 444,
 fax +36 96 415 285

Netherlands

- Amsterdam 29 June - 25 Aug '96
 Under Capricorn, 'global' exhibition of installations and projects on the Web co-organised with the Wellington Art gallery, New Zealand, STEDELIJK MUSEUM AMSTERDAM, Paulus Potterstraat 13,
 NL-1071 CX,
 tel. +31 20 5732 911,
 fax +31 20 6752 716
- Den Haag 26 - 30 April '96
 World Wide Video Festival 96, international festival focusing on video, CD-ROM, cd-i, interactive installations, performances and lectures, WORLD WIDE VIDEO CENTRE,
 Spui 189, NL-2511 BN,
 tel. +31 70 3644 805,
 fax +31 70 3614 448

- Groningen 20 Feb - 9 Juni '96
 Virtualistic Vibes, recent work by Micha Klein in computer-manipulated photography, GRONINGER MUSEUM, Museumeland 1,
 NL-9700 ME,
 tel. +31 50 366 6555,
 fax +31 50 312 0815

- Maastricht 6 - 9 June '96
 European Designer, INTERNATIONAL SOCIETY FOR ELECTRONIC ART,
 P.O. BOX 8656, NL-3009 AR,
 tel./fax +31 10 477 8605,
 iseag6@hro.nl
<http://www.eur.nl/ISEAG6/>

- Rotterdam 9 June - 19 Aug '96
 Manifesta 1, first exhibition resulting from Manifesta, a network and process aiming to create new means of communication in the visual arts, MANIFESTA, P.O. BOX 204,
 NL-3000 AE,
 tel. +31 10 433 1557,
 fax +31 10 412 3025,
 manifest@xs4all.nl
<http://www.mediaport.org/~manifesta/>

- Rotterdam 16 - 20 September '96
 ISEA 96, international symposium on electronic art, INTERNATIONAL SOCIETY FOR ELECTRONIC ART,
 P.O. BOX 8656, NL-3009 AR,
 tel./fax +31 10 477 8605,
 iseag6@hro.nl
<http://www.eur.nl/ISEAG6/>

- Rotterdam 17 - 22 September '96
 Digital Territories - Nonlocated Online, 3rd Dutch Electronic Art Festival (DEAF), v2_ORGANISATIE,
 Eendrachtstraat 10, NL-3012 XL,
 tel. +31 10 404 6427,
 fax +31 10 412 8562,
 v2@antenna.nl
<http://www.v2.nl/>

- Utrecht 15 - 19 May '96
 Impakt '96, international festival for innovative audiovisual arts,
 IMPAKT,
 P.O. BOX 735, NL-3500 AS,
 tel. +31 30 294 4493,
 fax +31 30 294 4163

Norway

- Hjøvikodden 2 March - 14 April '96
 Electra, project for electronic media,
 HENIE ONSTAD KUNSTSENTER,
 N-1311,
 tel. +47 67564029,
 fax +47 67543270,
 electra@hok.no
<http://www.hok.no/>

Poland

- Wroclaw 2 - 4 May '96
 WRO 96, sound basis media art festival, OPEN STUDIO COOPERATIVE,
 contact Piotr Krajewski,
 P.O. BOX 1385, P-541 37 16,
 tel. +48 71 448 369,
 fax +48 71 448 369

Spain

- Madrid 6 - 9 June '96
 5 Cyberconf, 5th International Conference on Cyberspace, FOUNDATION FOR ART AND TECHNOLOGY, Gran Via 28,
 2 planta, SP-28013,
 tel. +34 1 542 9380,
 fax +34 1 521 0041,
 5cyberconf@ceai.telefonica.es
<http://www.telefonica.es/fat/>

United States of America

- Kaua'i, Hawai'i 22 - 28 April '96
 Imaging the Future II, storytelling for the next millenium, the future of filmmaking, graphic design and publishing, KAU'I INSTITUTE FOR COMMUNICATION / AMERICAN FILM INSTITUTE
 tel. +1 213 856 7690,
 fax +1 213 467 4578,
<http://www.afionline.org/teafi/events/index.html>

- New York 29 Feb - 2 June '96
 Kienholz, A Retrospective, 1st full-scale survey of the work of Edward and Nancy Reddin Kienholz, WHITNEY MUSEUM OF AMERICAN ART,
 945 Madison Avenue NY 10021,
 tel. +1 212 570 3633,
 fax +1 212 570 1807

- New York 29 October '96
 4th New York Video festival, american video and media works in all genres, THE FILM SOCIETY LINCOLN CENTER, contact Marian Masone, 70 Lincoln Center Plaza, NY 10023,
 tel. +1 212 875 5610,
 fax +1 212 875 5636,
 masonem@aol.com

- New Orleans 4 - 9 August '96
 Siggraph 96, takes place at Ernest N. Morial Convention Center New Orleans, Louisiana, for further info: siggraph 96 Conference Management, Smith, Bucklin & Associates Inc.,
 401 North Michigan Avenue, Chicago, IL 60611
 tel. +1 312 321 6830,
 fax +1 312 321 6876,
 siggraph96@siggraph.org
<http://www.siggraph.org/conferences/siggraph96/>

Zitgever/Publisher

Stichting Mediamatic Foundation
Postbus 17490, 1001 JL Amsterdam
The Netherlands,
tel. +31 (0)20 626 6262
fax +31 (0)20 6263793
e-mail editors@mediamatic.nl
subscriptions@mediamatic
http://www.mediamic.nl

Redactie/Editors

Willem Velthoven
Jans Possel
Paul Groot
Jules Marshall
Dirk van Weelden
Jorinde Seydel
Arie Altena

Eindredactie/Final editing

Jans Possel
Jules Marshall

Redactie Manager/ Managing Editor

Geert J. Strengholt

Besprekingen/ Review section

Arie Altena/Dirk van Weelden

Kalender/Calendar

Geert J. Strengholt

Corresponderende Redacteuren/ Contributing Editors

Alfred Birnbaum, Ambulant
Volker Grassmuck, Tokyo

Bestuur/ Board of Directors

Emile Fallaux
Bert Mulder
Jans Possel
Jaap van Straalen
Willem Velthoven

Adviesraad/ Advisory board

Anne-Marie Duguet, Paris
Steve Fagin, San Diego
John Archibald Pump II,
Amsterdam
Ed Taverne, Groningen
Peter Weibel, Frankfurt/ Buffalo

Copyright

Mediamatic & de auteurs/the
authors

Medewerkers aan dit nummer/ Contributors to this issue

ADILKNO/BILWET, Amsterdam
Hakim Bey, Brooklyn
Erik Davis, San Francisco
Marjolijn Drenth von Februar,
Blaricum
Peter Fend, World
Hein Masseling, Amsterdam
Michael Heim, Redondo Beach
R.K. Joshi, Bombay
Arjen Mulder, Amsterdam
Michael Sikillian, Boston
Jane Szita, Amsterdam

Vertalers/Translators

P. Bey la-B/Ziekend Zoeltjes
Produkties, Amsterdam (GB-NL)
Jim Boekbinder, Amsterdam (NL-GB)
Marion Olivier/Gay Wylie (NL-GB)

Design & Lay out

Zsa Zsa Linnemann
Ric Aqua
Velthoven Ontwerp Amsterdam

Zetwerk/Type-setting

Letter & Lijn, Groningen

Druk/Printing

Drukkerij Giethoorn, Meppel

Bijdragen

worden belangstellend
tegenwoordig. Desalniettemin
kannn wij geen
verantwoordelijkheid aanvaarden
voor toegezonden tapes, foto's etc.
Als prijs gesteld wordt op
terugzending, retourporto bijsluiten.

Contributions

are looked forward to with interest,
though we can not take any
responsibility for tapes, photos etc.
sent to us. If you want your material
returned, please enclose return
postage.

Distributie/ Distribution

Nederland: Betapress, Gilze /
Nilsson & Lamm, Weesp/
Stichting Mediamatic
Great Britain: Central Books,
London 081-986 4854
Spain: NOA NOA Llibres d' Art,
Barcelona 93-258 8906
Germany: SPEX Verlag,
Cologne 0221-515015

Austria: Hilus, Vienna 01-5814490
Australia: Manic Ex-Poseur, Carlton
North, Vic. 03-9381 1875
usa: Bernhard DeBoer,
Nutley, NJ 201 667-9300

Abonnementen/ Subscriptions

4 nummers / issues:
Nederland/België:
particulieren/individuals Dfl.90,-
instellingen en bedrijven/
institutions Dfl.150,-
Maak dit bedrag over op giro 4412210
t.n.v. Mediamatic Amsterdam.

Abonnementen kunnen elk nummer
ingaan en worden stilzwijgend
verlengd tenzij is opgezegd voor
verschijnen van het laatste nummer
van het lopende abonnement.

Subscriptions can start at any issue
and will be tacitly renewed unless
terminated before publication of the
last issue of the current subscription.

Deze uitgave

is mede mogelijk gemaakt door een
financiële ondersteuning van het
Ministerie van wvc en het Prins
Bernhard Fonds.

This publication

was also made possible by the
financial support of The Dutch
Ministry of Culture and the Prince
Bernhard Fund.

Publicatiedatum/ Date of Publication

21-04-1996

Bijlagen/Supplements

CD-ROM Idea-ON! by Troy Innocent
http://www.peg.apc.org/
~noodleboy/ideaon/

Dank aan

Roelf Barkhuis voor zijn hulp bij
het Joshi artikel.
Peter Cuypers voor de afbeelding
op pagina 8.

Thank you

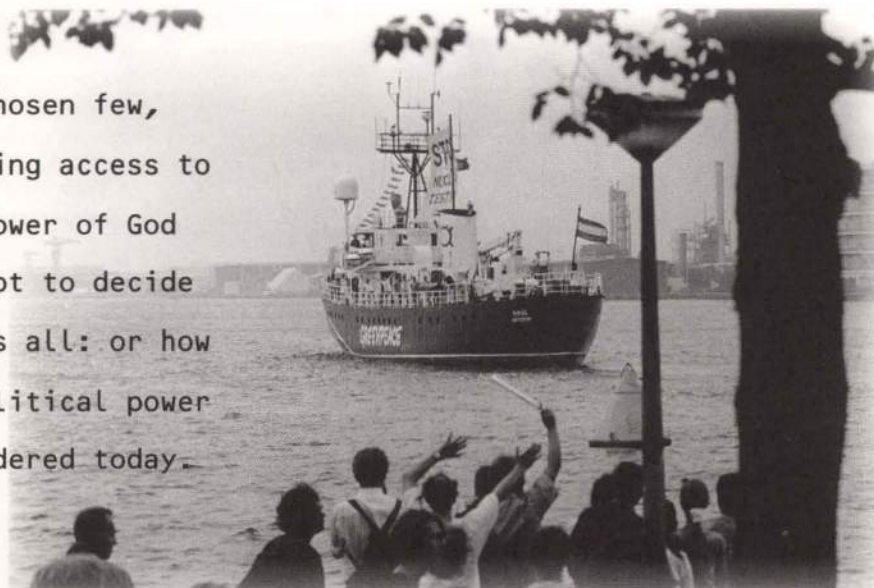
Roelf Barkhuis for his help on the
Joshi article.
Peter Cuypers for the image on page 8.

ISSN 0920 7864

ISBN 90 74728 27 8

NEWSROOM AMSTERDAM

The chosen few,
enjoying access to
the power of God
attempt to decide
for us all: or how
geopolitical power
is ordered today.

Alexander Pope, a Catholic in a Church of England, nonetheless spoke for those in power in the 18th Century, by writing, *Ask not the ways of God to scan, the first task of Mankind is Man.*

More than two centuries later, Jenny Holzer, a practitioner of technical and financial power in the disempowered artworld, nonetheless harked back to the values of that bygone era, by writing, *Abuse of power comes as no surprise.*

Both Holzer and Pope were professing the view that while human nature may be interesting, and even endearing, it cannot be trusted. There is Original Sin. There is the Fall. There is the inevitably fallen and corrupted state of human enterprise, including any nation, so that while we must live with things human, and may even love them, we should never attempt to rise above them. Not with the Fruit of the knowledge of Good and Evil, Adam's Temptation, not with some pretension to supreme knowledge, some comprehension of the Universe, some access to Divine Force.

With this sense of the limitations of humanity, and with a sober review of the tawdry history of Europe, in which war, oppression, torture and plague (from ecological abuse) were standard, there were those pioneers who, far away from Europe, sought to be build a (literally) new world political system. With their founding documents, the Declaration of Independence and Constitution, they sought to establish conditions whereby people could get on reasonably well, and might even become wealthy, but would not be able to get enough power to be able to abuse it. There was to be a land of free expression, of free enterprise, free rights of contract, freedom to fail and

IF A GREENPEACE BOAT REGULARLY RECEIVES A PROTECTED BERTH FROM THE ROYAL DUTCH NAVY, HENCE THE DUTCH GOVERNMENT, CAN ONE CONCLUDE THAT GREENPEACE IS SO FUNDAMENTALLY OPPOSED TO THE INTERESTS OF ROYAL DUTCH SHELL, OR EVEN THOSE OF THE DUTCH NUCLEAR ALLY IN THE PACIFIC, FRANCE? TO BETTER UNDERSTAND THE TRUE ALIGNMENT OF POWER, LOOK LESS AT WHAT IS SAID, IN PROTEST, THAN WHAT ENDS UP HAPPENING, IN GEOPOLITICAL PRACTICE.

freedom to succeed, with no room for monopolists, autocrats or anyone trying to wield what might be called Omnipotence.

What happened instead was the Nuclear Age. What happened instead was that a man who *asked the ways of God to scan*, Albert Einstein, barely escaped from (yet another) religious war in Europe, decided to get back at his enemies by writing a letter to the President of the United States saying that with sufficient research one could harness the Power of God and obliterate those enemies.

Of course some of those enemies in Europe were also working on this Divine Force, but historical research is now showing that some of the alleged leaders of this work held back, and even deliberately slowed down or sabotaged the research, on what might be described, after all, as humanitarian feeling. Or, shall we say, just some instinctive sense that mankind should not try practising 'the ways of God'.

The irony is that while the atrocities of the European war were horrific, the long term damage to humanity and to higher life on Earth may be much greater from the achievements of people like Albert Einstein rather than those of Hitler. What will be the biological or genetic cost of the Nuclear Age?

The news all around us confirms what Pope warned against.

■ For the first time in history an entire nation - Russia - is at genetic risk. So say the doctors who report a death rate more than double the birth rate, an astonishing increase in the number of severely deformed children, a pandemic collapse in public health, particularly for new-borns and children. And probably the cause for this has been the decades of sloppiness in handling nuclear Omnipotence. Most of the blame for the many disasters has been placed not on nuclear technology per se, but on errors in handling it - that is, on human nature. But this is precisely our point: human nature is so weak, so corruptible, so fallen, so banal, as to not be trusted with the almighty powers of God.

■ In the United States of America, where schoolchildren learn about courageous pamphleteers and freedom of the press, the most influential press, namely broadcast TV, has come under corporate control thus: NBC, owned by General Electric, the largest defence contractor and one of the top four constructors world-wide of nuclear power systems; CBS, owned by Westinghouse, one of the top four constructors world-wide of nuclear power systems; ABC, owned by Walt Disney Corporation to form now the biggest entertainment company in the world, and closely linked through Disney himself to the FBI, and through a key shareholder in previous-owned Capital Cities, William Casey, to the CIA.

Would any of these three prime outlets of the press be independent enough to seriously question having human beings handle nuclear weapons, or nuclear power?

■ France is conducting nuclear weapons tests in the South Pacific, we all know. In public view, there is a near-universal opposition to these tests. The governments of Australia, New Zealand and even European countries like The Netherlands have all very strenuously, and very publicly, opposed these tests.

But let us observe some of the realities. An Australian official quoted on conditions of anonymity, said that *we haven't put up any trade sanctions, and the government has said that that is not an option*. Of course not: according to the *Australian Business Weekly*, the No.1 growth industry is... uranium. And the No.1 producer per capita of nuclear power in the world is... France. Also the No.1 constructor of nuclear power projects in the world is Frametome, a French company.

And if you believe what appears on the cover of the 4 August *Economist*, or a lead column of the *Wall Street Journal*, a No.1 novelty on the world geopolitical stage is

the ambition of China, armed with nuclear weapons, to just about double its size. This includes extending its territorial claims deep into the East China, Yellow and South China Seas, well beyond what is sanctioned by international law, such that in the Pacific, in a manner not unlike that of Japan in the 1940s, there are claims to territory - and to the principle of territorial sovereignty - directly in conflict with those of the maritime imperial powers, the US, the UK, the Netherlands and France. And while of course the maritime powers are 'concerned', and while they even arrange conferences with the UN Secretary General in Australia on the issue, it might be appropriate for all the West to show a little nuclear capability. The US and UK are too high profile. Let the French do it. And let them take the publicity flak. In any case, now there is a form of sabre rattling as part of a long dialogue of force with the country now flexing its muscles to become top dog by the next century, China.

The 'allies' get into a huddle and decide to let France be the point-man on this one, take the bad rap, but nonetheless send a signal to China that, well, there are a number of countries, not just the US, which don't want China to regain its allegedly lost territories.

Here comes the great delight in that analytical, cynical exercise called newsroom, that exercise in the freedom of inquiry and mistrust (but love nonetheless) of human nature so espoused by Alexander Pope and so adopted in the Constitution of the US.

The nuclear testing by France in the Pacific will proceed regardless of protests. Indeed, the protests serve French interests well because they give them the 'bully-boy' reputation they have long wanted, and will need to become a leader, rather than just straggler, in Europe.

The No.1 security problem for countries like Australia and New Zealand, despite their foaming against French tests, is the ambition of continental China to extend its hegemony throughout the continent, into the whole of Indochina, into parts of India and Nepal, into all of Tibet (of course), into Korea, even into parts of the Philipines and Russia. And worse, into the high seas.

If this were to happen, then the entire structure of Western imperialism would be contradicted, for the principle of freedom of navigation on the high seas would be overturned. Any ship venturing through the South China Sea, or East China Sea, or Yellow Sea or even all-sensitive Straights of Malacca, would be passing through territorial waters of... China. This would break Western grip on sea traffic throughout Asia. It would

break the West-imposed dependence of Japan on oil from the Gulf, bauxite from New Guinea, or coal and uranium from Australia. It would end the age-old dominance of the maritime powers of the world, such as the UK, US and France, over and against the land based powers of the world, such as China, or Russia, or... Germany.

For in Europe, there is also this question about the 'United Germany', which did something very un-European, or at least not very favourable to the pre-existing arrangements of the European Space Agency or even the military-industrial Aerospatiale-DASA understandings, by forming an exclusively Sino-German joint venture called 'Euraspace', based on something about Eurasia and Space. Euraspace would have as its key objective the development of a rapid-launch observation satellite system which could enable near real-time scrutiny of any military targets world-wide, despite usual anti-satellite countermeasures. The result - discussed in the *Wall Street Journal* - could be a confrontation between the expansionist China and the West over access to sea lanes through heavily-trafficked areas like the South and East China Sea. There could be aircraft carrier fleets from the US, UK or France, and all these battle groups would - with this new rapid-launch observation capacity - be easy targets for Chinese missiles. The maritime powers would definitely lose, for the first time since the Atlantic Era dawned in the Renaissance.

One can wonder why all this appears in a media/art magazine, until one recounts what happened recently at the Museum of Contemporary Art in (apparently anti-nuclear) Sydney.

There was an exhibit at this museum called *Art Taiwan*, which travelled later to the Venice Biennial. A public conference was held, and among the listed speakers was a 'scholar in international relations' from Canberra, Australia's capital. Because of some things we showed at this conference, the scholar approached us, asked for some literature, then asked us to send more. The business card he gave us said he was chief of China assessments at the Australian defence Intelligence Organisation. In an Art Museum?

Which goes to show how much Australia is worried about China. After all, here's a land mass nearly the size of the United States with vast reserves of natural gas, coal and uranium, and only 20 million people allied with the US, UK and France to protect it. It's a sort of Kuwait of East Asia, with a similar high living standard based chiefly on mineral exports, with a similar overall lack of water, with a certain privileged status. And since

its biggest neighbour is flexing its muscles, it becomes friendly with all the little countries now slated for swallowing. Australia gets friendly with Vietnam, Korea, Taiwan, Laos, Cambodia, the Philippines, Thailand and Nepal. And in a case like this, the only Divine Force around with enough Omnipotence to protect it comes from... France?

Well, not quite. There's also that one-time nemesis, Russia. 'One-time' because for the first time in history, the Australian Navy made a friendly visit to Vladivostok, a Russian port on the Sea of Japan. It might be useful to have a few nuclear-armed friends in the Pacific.

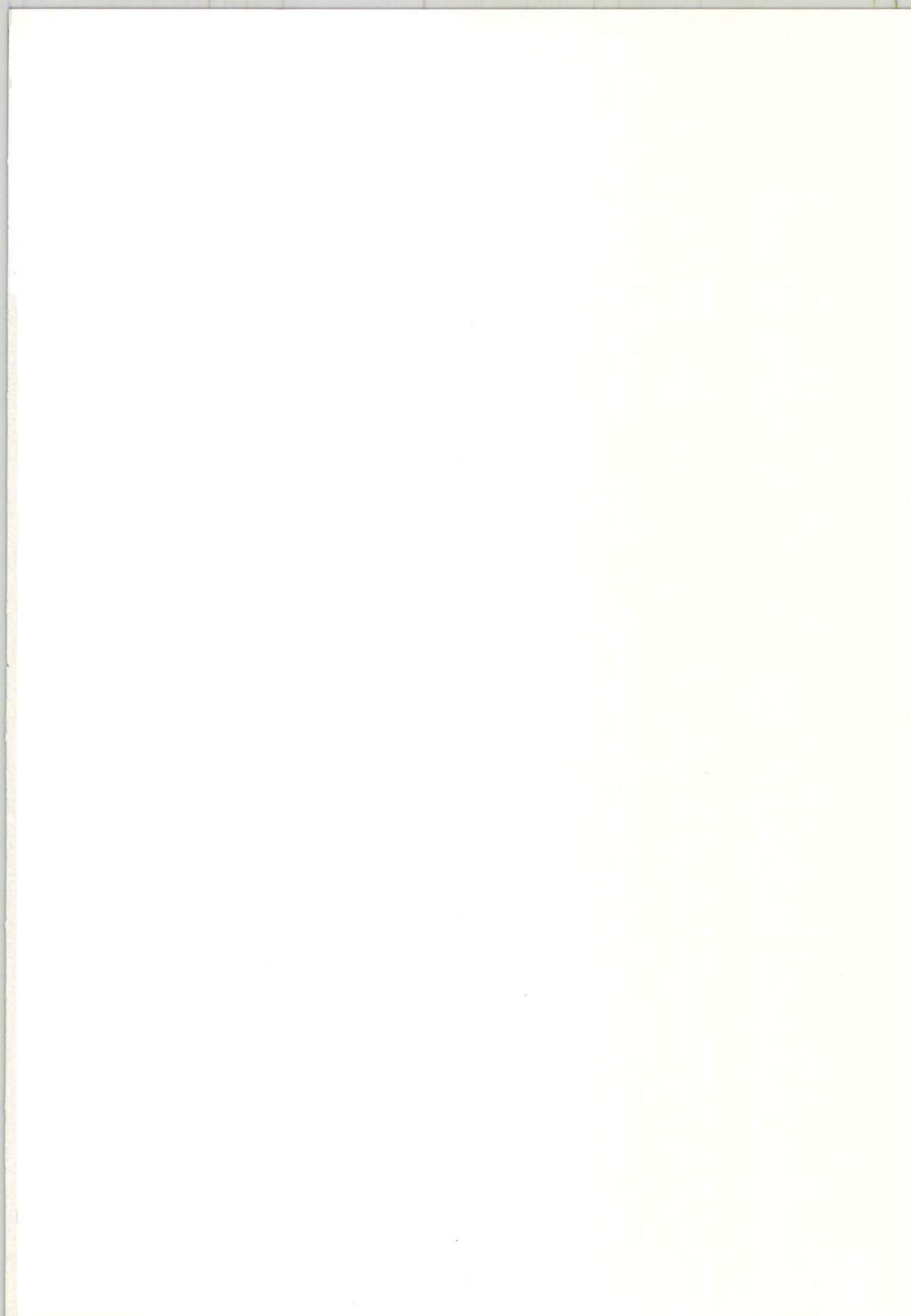
One reason, which should be clear to those supporting the Dalai Lama, is that the largest world reserves of uranium are in the Pacific region: much in Australia, even more (up to 40% of the world reserves) in Tibet. How much of this Divine Force stuff shall belong to expansionist China, with its current allies Germany and possibly Japan, and how much shall belong to the traditional maritime powers the US, UK and France?

The *New York Times* on 6 August 1995 ran articles about the start of the Nuclear Age 50 years ago, and there was an opinion that perhaps nuclear arms proliferation isn't such a bad thing. Even if regional powers have nuclear weapons, even if countries like Libya, Iran and Israel have nuclear weapons, why not? The column concludes there is a greater mutual respect and less likelihood of all-out war. After all, there had not been any global all-out war since nuclear weapons, the Divine Force, became accessible. It added that at some point there would probably be some accident, or some terrorist event, but not to worry: the world altogether would be safer than ever.

If this is so, then one can conclude that the human race has reached in the past half century a new dialectic of Religion. One camp, the pro-nuclear, believe that some Chosen few can be trained to handle the Divine Force and can be taught in the ways of Omnipotence, with the Fruit of Knowledge of Good and Evil, with the knowledge of Absolute God. These people can become priests of a specialist field called Nuclear Engineering, with attendant Nuclear Weaponry.

Another camp, anti-nuclear, believes that human beings cannot be trusted to handle the Divine Force. They believe that humanity is fallen. They believe, as did those of the 18th century, and the founders of the American Republic, that *ours is not the ways of God to scan*.

One of the great questions of our time will be, we expect, whether one camp of religious thought, or the other, becomes dominant.

ISSN 09 207 86 4

9 770920 786001

NL f 29,50 † australia \$ 28 † belgie BF 600 † BRD dm 29 † canada \$ 25 † spain pt 2700 † UK £ 12 † USA \$ 20